

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı**

**185 NUMARALI DEFTERE GÖRE
İSTANBUL MEDRESELERİ NÜFUSU (1844)**

**Hazırlayan
İbrahim AYDOĞDU**

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

Yüksek Lisans Tezi

Samsun 2015

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı**

**185 NUMARALI DEFTERE GÖRE
İSTANBUL MEDRESELERİ NÜFUSU (1844)**

Hazırlayan

İbrahim AYDOĞDU

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

Yüksek Lisans Tezi

Samsun 2015

KABUL VE ONAY

İbrahim AYDOĞDU tarafından hazırlanan “185 Numaralı Deftere Göre İstanbul Medreseleri Nüfusu (1844)” başlıklı bu çalışma 30/01/2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans çalışması olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Emine ALTUNAY ŞAM

Üye: Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

Üye: Doç. Dr. Rıza KARAGÖZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

30/01/2015

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin proje aşamasından sonuçlanmasına kadar olan süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

30/ 01 / 2015

İbrahim AYDOĞDU

ÖZET

Öğrencinin Adı Soyadı	İbrahim AYDOĞDU
Ana Bilim Dalı	Tarih Eğitimi
Danışman Adı	Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ
Tezin Adı	İstanbul Medreseleri Nüfusu (1844)

Türk-İslam devletlerinin önemli bir eğitim kurumu olan medreseler, Osmanlı Devleti'nde de önemini korumuştur. Yapmış olduğumuz çalışmada, 1844 yılına ait İstanbul Medreseleri Nüfus Defteriyle ilgili bilgiler vermeye çalışılmıştır. Tezin giriş bölümünde medreselerin tarihi süreç içerisindeki gelişimi, Osmanlı Devletinde medreseler, medreselerde bulunan elemanlarla ilgili bilgi verilmiştir. Birinci bölümde defter hakkında tanıtıcı bilgiler verildikten sonra, isim, lakap, unvan, yaş ve fiziki özelliklerle ilgili bilgiler verilir, medreseler arası hareketlilik üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda bu hususlarla ilgili bilgiler tablolar halinde gösterilmiştir. İkinci bölümde ise İstanbul medreseleri hakkında genel bilgi verilir, 1844 yılı İstanbul medreselerine ait nüfus defterinin çevirisi ile beraber, defterde bulunan medreseler hakkında bilgiler verilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Nüfus Defteri, Medrese, Osmanlı, Talebe, İstanbul.

ABSTRACT

Madrasas which are the important educational institution of Turkish Islamic states maintain their importance in the Ottoman Empire, too and enhance their effectiveness increasingly. The work that we have done has been tried to give information about the population registry of İstanbul Madrasas which belong to the year of 1844. In the introduction of our thesis, some brief information about when the researches which are about İstanbul Madrasas start, it is stated that some researches about İstanbul Madrasas were done at different times. Our thesis has three sections. At the first section, some information about the development of madrasas in the historical process, the madrasas of Ottoman Empire, madrasa and its elements is given. At the second section, after giving introductory information and informing according to name, nick name, appellation, age and physical conditions, the dynamism among the madrasas is emphasized. In the meantime, information about these matters are pointed in the charts. In the third part, giving general information about the madrasas in Istanbul, with the translation of population registry, 1844 of Istanbul madrasas and the information about the madrasas, mentioned in the population registry, are acquainted.

Key words: Madrasa, Ottoman, Student, İstanbul

ÖNSÖZ

İstanbul medreseleriyle ilgili çalışmalar, 1970’li yıllarda Konya Koyunoğlu Kütüphanesi’nde bulunan bir liste ile başlamıştır. 1869 tarihli bu liste, o zamana kadar bir örneğine daha rastlanmayan şekilde düzenlenmiştir. Bu yüzden liste neşredilmiş, daha sonra da Mübahat Kütükoğlu’nun “1869’da Faal İstanbul Medreseleri” adlı makalesi ortaya çıkmıştır¹. 1976 yılında yayımlanan bu makaleyi, 1978 yılında yayımlanan “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye Medresesi ve Kuruluş Aşamasında İstanbul Medreseleri” adlı makale takip etmiştir. Daha sonra bu iki çalışmadan hareketle “XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri” adlı eser yayımlanmıştır. Bu eserde genel itibarıyla, İstanbul’da bulunan medreselerin adları, yapılış tarihleri, geçirmiş olduğu tamiratlar, 1792 ve 1869’da yapılan sayımlarda mevcut olan hücre ve öğrenci sayıları ile 1914 yılında yapılan teftiş raporuna ait bilgiler bulunmaktadır. Buradan ve diğer araştırma eserlerinden hareketle, 1844 yılına ait İstanbul medreseleri hakkında herhangi bir araştırma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bundan yola çıkılarak, 1844 yılına ait İstanbul medreseleri hakkında araştırma yapmaya karar verilmiştir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde yapılan katalog taraması neticesinde, 1844 yılı İstanbul medreselerine ait 16 adet nüfus defteri tespit edilmiştir. Bu defterler içerisinden 185 Numaralı Medrese Nüfus Defteri üzerinde çalışma yapılması uygun görüldü. Çalışmada, 38 adet medrese adı ve bilgisi yer almaktadır. Bu nüfus defterinden hareketle medreselerin nüfusu, medreselerde bulunanların fiziki durumu, adı, memleketi, yaşı, oda numarası, gitmiş oldukları yer, medreseler arası yaşanan hareketlilik ortaya konulmaya çalışılmıştır. İncelenen döneme ait medreseler hakkında daha önce yapılmış bir araştırmaya rastlanamadığından elde bulunan defterdeki bilgilerle yetinmek zorunda kalınmıştır.

Çalışmam esnasında her türlü desteği sağlayan aileme ve kıymetli zamanlarını bana ayıran danışmanım Sayın Yrd. Doç Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ hocama teşekkürlerimi bir borç bilirim. Tez konumun belirlenmesinden itibaren her türlü konuda bilgilerini benimle paylaşan değerli hocam Sayın Doç Dr. Rıza KARAGÖZ’e

¹Mübahat Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, TTK, Ankara 2000, s. XXI.

sonsuz teŖekkür ederim. Ayrıca çalışmam esnasında her türlü desteği sağlayan değerli arkadaşlarım Hasan ERSOY ve İlhan BOLAT'a çok teŖekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET

ABSTRACT

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	VI

GİRİŞ.....	1
1. Medreselerin Tarihi Süreç İçerisindeki Gelişimi.....	1
2. Osmanlı Devletinde Medreseler.....	3
3. Medrese ve Elemanları.....	8
3.1 Müderris (Dersiâm).....	8
3.2 Talebe (Softa/Suhte).....	10
3.3 Danışmend.....	12
3.4 Muid.....	12
3.5 Bevvâb.....	13
3.6 Çömez.....	13
3.7 Cerr.....	13
3.8 Mülâzemet.....	14
3.8.1 Nevbet Yoluyla Mülâzemet.....	15
3.8.2 Teşrif Yoluyla Mülâzemet.....	15
3.8.3 Mevtadan Mülâzemet.....	15
3.8.4 İ'âdeten Mülâzemet.....	15
3.8.5 Müstakil Arz İle Mülâzemet.....	16
3.8.6 Tezkire Hizmetinden Mülâzemet.....	16
3.8.7 Fetva Emanetinden Mülâzemet.....	16

BİRİNCİ BÖLÜM
185 NOLU MEDRESE NÜFUS DEFTERİ

1 . Deferin Genel Özellikleri.....	17
1.1 İsim, Lakap ve Unvanlar.....	18
1.2 Medrese Nüfusunun Yaşa Göre Dağılımı.....	19
1.3 Fiziki Evsâfa Göre Dağılım.....	22
1.4 Medreselere Kayıtlı Olan Kişilerin Memleket Durumları.....	26
1.5 Medreseler Arası Hareketlilik.....	28

İKİNCİ BÖLÜM
185 NOLU MEDRESE NÜFUS DEFTERİNDE YER ALAN İSTANBUL
MEDRESELERİ

1 . İstanbul Medreseleri Hakkında Genel Bilgi.....	31
2 . İstanbul Medreseleri (1844).....	33
2.1 (Medrese).....	33
2.2 Hasan Paşa Medresesi.....	36
2.3 Tahtânî ve Fevkânî Medresesi.....	44
2.4 Hekim Çelebi Medresesi	63
2.5 Laleli Medresesi.....	79
2.6 Nazır Hüseyin Ağa Medresesi.....	84
2.7 Çavuşbaşı Süleyman Ağa Medresesi.....	96
2.8 Murad Paşa Medresesi.....	105
2.9 Uncu Hafız Efendi Medresesi.....	114
2.10 Dârü'l-Hadîs-i Bosnevî Medresesi.....	123
2.11 Has Odabaşı Hasan Ağa Medresesi	128
2.12 Sultan Selim Medresesi.....	136
2.13 Ahmed Çelebi Medresesi.....	159
2.14 Hekimbaşı Ömer Efendi Medresesi	173
2.15 Haseki Sultan Medresesi.....	182
2.16 Bayram Paşa Medresesi	193

2.17 Cevher Sultan Medresesi.....	198
2.18 Tahtânî Medresesi.....	206
2.19 Fevkânî Medresesi.....	222
2.20 Çukur Medresesi.....	238
2.21 Ümm-i Veled Medresesi.....	253
2.22 Ma'lulzâde Medresesi.....	258
2.23 Hasan Efendi Medresesi.....	268
2.24 Üç Baş Medresesi.....	278
2.25 Kaba Halil Efendi Medresesi.....	285
2.26 Küçük Medrese.....	293
2.27 Râkım Efendi Medresesi.....	301
2.28 Cedid Ali Paşa Medresesi.....	304
2.29 Sekbanbaşı Kara Ali Medresesi.....	320
2.30 Karib Ali Paşa Medresesi.....	323
2.31 Ahmed Paşa Medresesi.....	326
2.32 Mustafa Efendi Medresesi.....	332
2.33 Seyyid Cihan Kalfa Medresesi.....	334
2.34 Koca Mustafa Paşa Medresesi.....	338
2.35 Nuh Efendi Medresesi.....	346
2.36 İbrahim Paşa Medresesi.....	351
2.37 Davud Paşa Medresesi.....	356
2.38 Şah Sultan Medresesi.....	367
SONUÇ.....	369
KAYNAKÇA.....	371
ÖZGEÇMİŞ.....	373

KISALTMALAR

- a.g.e.** : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
a.g.t. : Adı geçen tez
Bkz. : Bakınız
BOA : Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C. : Cilt
çev. : Çeviren
DİA : Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H. : Hicri
Haz. : Hazırlayan
İA. : Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi
İTED : İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi
s. : Sayfa
S. : Sayı
TALİD : Tarih Araştırmaları Literatür Dergisi
TTK : Türk Tarih Kurumu

GİRİŞ

1. Medreselerin Tarihi Süreç İçerisindeki Gelişimi

Medrese, sözlükte “okumak, anlamak, bir metni öğrenmek ve ezberlemek için tekrarlamak” anlamına gelen ders (dirâse) kökünden bir mekân ismidir². Medresenin menşeinin, Hz. Peygamber devrinde Medine’deki Mescid-i Nebevi’nin gölgeliğinde yaşayan Suffa Ashâbına kadar uzandığı söylenmektedir³. İslâm’ın ilk devirlerinde öğretim camilerde yapılırdı. Sonraları öğretim işi camilerden medreselere kaymıştır.

Bunun sebeplerine baktığımızda; camiler her şeyden önce ibadet yerleriydi. Zamanla ders gurupları camilerde kümeleşmeye başladı. Bir süre sonra camiler hem ders hem de ibadet vazifesini beraber yürütemez oldular. Bir takım aksaklıklar neticesinde tedris için özel binaların kurulması ihtiyacı doğdu. Özellikle tedris esnasında müderrisin anlatımından başka karşılıklı soru-cevap ve hattatartışmayı bünyesinde toplayan dersler okutulmaya başlanmıştı. Öncelikle ibadet yeri olduğu için sükûnetin gerekli olduğu camilerin bu gürültülü havadan kurtarılması ihtiyacı medreselerin doğmasına sebep olmuştur⁴. Fakat öğretim işinin caminin dışına çıkarılmak istenmesiyle hemen medreseler vücuda getirilmemiştir. İlk etapta medreselere öncülük eden ve vakıf kültürünün ürünü olan Beytü’ül Hikmeler, Mektepler, Zaviyeler, Mescitler ve Kütüphaneler⁵ oluşturulmuştur. Bundan sonraki süreçlerde devlet eliyle medreseler inşa edilmeye başlanmıştır.

Devlet eliyle kurulan ilk medreseler Mâverâünnehir bölgesinde Hicrî IV. / Mîlâdî X. yüzyılda Karahanlılar tarafından inşa edilmiştir⁶. Ancak sistemli bir teşkilata sahip olan külliye şeklindeki ilk medreseler, Selçuklu hükümdarları Alparslan (1064-1072) ve Melikşâh (1072-1092)’ın veziri Nizamü’l-Mülk (ö.485/1092-93)’ün gayretleriyle, Bağdat’ı ikiye bölen Dicle nehrinin kenarına kurularak, 459/1066-67 senesinde tedrise

²Nebi Bozkurt, “Medrese”, **DİA**, Cilt 28, s.323.

³ Murat Akgündüz, **Osmanlı Medreseleri XIX. Asır**, Beyan Yayınları, İstanbul 2012, s.17.

⁴ Mustafa Bilge, **İlk Osmanlı Medreseleri**, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984, s.1.

⁵ Mustafa Gündüz, **Osmanlı Eğitim Mirası Klasik ve Modern Dönem Üzerine Makaleler**, Doğu Batı Yayınları, İstanbul 2013, s.45.

⁶ Cahit Baltacı, **XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri**, İrfan Matbaası İstanbul 1976, s.5.

başlamıştır⁷. Nizâmü'l-Mülk tarafından kurulan bu Nizâmiye Medreseleri, çağının en ileri eğitim kurumları olmuş ve müspet ilimlere de yer vererek büyük gelişmeler göstermiştir. Altmış bin dinara mal olduğu kaydedilen, binası ve muhteviyatı itibariyle sonraki medreselere örnek olan Bağdat Nizâmiyesi, imparatorluğun en tanınmış âlimlerini, fâkihlerini ve fikir adamlarını, müderris ve vaiz olarak bünyesinde topladığı için ilmin yükselmesinde son derece önemli rol oynamıştır⁸. Bu bakımdan Nizâmiye Medreseleri dünyanın ilk üniversiteleri olarak kabul edilmektedir. Medreselerin Selçuklularda önem kazanması ve yayılmasının başlıca nedenleri vardır. Özellikle Sünni-Hanefî olan Selçuklular, çevrelerindeki Şii ve Fâtımîlerin aşırı mezhep propagandalarına karşı koyma ihtiyacı duymuşlardır. Medreseler böylece, Hanefî, Şâfî, Mâlikî ve Hanbelî dört Sünnî mezhebin koruyuculuğu ve yayıcılığı görevini üstlenmiştir. Ayrıca genişleyen imparatorluğun yönetimi için memur yetiştirme ihtiyacı, İslâmiyeti benimsemiş Oğuz topluluklarına yeni inançlarının pekiştirilmek istenmesi ve buna bağlı olarak din adamı yetiştirilmek istenmesi ve devlet adamlarınının eğitim ve bilim severliği⁹ gibi nedenlerden dolayı Selçuklular medrese yapma ihtiyacı duymuşlardır. Nizâmü'l-Mülk'ün başlattığı bu teşebbüs diğer İslam devletleri tarafından da örnek alınarak, Mısır, Suriye, Filistin, Kuzey Afrika ve Endülüs bölgelerinde pek çok medrese kurulmuştur. Osmanlılara mirasını devreden Anadolu Selçuklu Devleti'nde ise, bütün şehirlerde her biri ilim kaynağı olan, zengin vakıflarla desteklenmiş muhteşem medreseler inşa edilmiştir¹⁰.

⁷ Akgündüz, **a.g.e**, s.17-18.

⁸ Şerife Özkan, **Medrese Tâbirinin İlk Defa Ortaya Çıkışı, Selçuklular Zamanında Medreselerin Kuruluş Sebepleri ve Medrese Eğitimi**, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007, s. 14.

⁹ Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2012**, 23. Baskı, Pegem Akademi, Ankara 2012, s. 43-44.

¹⁰ Akgündüz, **a.g.e**, s. 18.

2. Osmanlı Devletinde Medreseler

Kuruluşundan itibaren ilme önem veren Osmanlı Beyliği'nde ilk medrese olarak Orhan Gazi'nin 1331'de kurduğu, İznik Orhaniyesi adını taşıyan İznik Medresesi'dir. Bu medreseye ilk müderris olarak Dâvûd-i Kayserî atanmıştır. 1326'da Bursa'nın fethedilmesinden sonra Orhan Gazi buraya da bir medrese yaptırmıştır. Orhan Gazi'den sonra I. Murad, I. Bayezıt (Yıldırım), I. Mehmed (Çelebi), II. Murad ve bunların devlet ricalinin yaptırdığı yirmi bir medrese ile Bursa cazip bir ilim merkezi oldu. Bursa'daki ilim ve medrese hayatı önemini kaybetmemekle birlikte 1361'de Edirne'nin fethiyle medrese tarihinde yeni bir safha açıldı¹¹.

Medrese teşkilatı hususunda ilk resmi düzenlemeler, Sultan II. Murat (1421-1451) devrinde gerçekleştirilerek Tetimme ve Dârü'l-Hadis şeklinde bir tasnif yapıldığı ileri sürülmektedir¹². Özellikle II. Murat'ın Dârü'l-Hadis Medresesi, Sahn-ı Semân medreseleri yapılcaya kadar (1463-1470) en yüksek Osmanlı medreseleri kabul edilmiştir¹³. Bütün devlet teşkilatında olduğu gibi medreseler konusunda da bir dönüm noktası olan Fatih (1451-1481) devrinde, hükümdarın yaptırdığı câminin iki tarafındaki sekiz yüksek medrese ile tetimmelerden oluşan Sahn-ı Semân Medreseleri sekiz sene süren bir inşaattan sonra 1470'te tamamlanarak tedrise başlamıştır¹⁴. Sahn-ı Semân medreselerinin açılmasından sonra medreseler, Hâşiye-i Tecrîd, Miftâh, Kırklı, Hâriç, Dâhil ve Sahn-ı Semân şeklinde derecelendirilmeye tabi tutulmuştur. Müderris yevmiyesinin yirmi veya yirmi beş akçe olduğu medreselere Hâşiye-i Tecrîd, müderris yevmiyesinin otuz veya otuz beş akçe olduğu medreseye Miftâh, müderrisyevmiyesinin kırk akçe olduğu medreselere Kırklı veya Telvîh ve bundan bir derece yüksek olan medreseye de Hariç medreseleri denilirdi. Dâhil medreseleri, Osmanlı padişahları, şehzade valideleri, şehzadeler ve padişah kızlarının yaptırmış oldukları medreselerdir. Bundan sonra en yüksek tahsilin yapıldığı Sahn-ı Semân'a geçilirdi¹⁵. Sahn-ı Semân ya da Medâris-i Semâniye denen sekiz yüksek düzeydeki

¹¹ Mehmet İpşirli, "Medrese", **DİA**, C. 28, s.327.

¹² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilatı**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1988, s.2.

¹³ İpşirli, a.g.m, s.327.

¹⁴ Akgündüz, **a.g.e**, s.19.

¹⁵ Uzunçarşılı, **a.g.e**, s.11-12.

medresenin her birinin 19 hücre (oda) bulunuyordu. Sekiz müderrisin birer odası ve elli akçe gündeliği vardı. Her medresede bir odası ve beş akçe gündeliği bulunan, ekme ve çorba verilen birer muid (müderris yardımcısı) vardı. Ayrıca her medresenin 15 odasına ikişer akçe gündelik, ekme ve çorba verilen birer danışmend yerleştirilmişti. Geri kalan iki oda, kapıcılara ve ferrâş denilen temizlikçiye ayrılmıştı. Tetimme Medreseleri ya da Mûsıla-i Sahn denen sekiz medrese ise ortaöğretim düzeyinde idi. Her bir medresede 11 oda vardı ve her odaya suhte (softa) denen ortalama üç öğrenci yerleştirilirdi. Odaların mumla aydınlatılması ve öğrencilerin bazı ihtiyaçlarının karşılanması için her birine biraz para veriliyordu. Öğrenciler yemeklerini imârette parasız olarak yiyorlardı. Tetimmelerde muidler ve en seçkin danışmendler ders okuturdu¹⁶.

Bu şekilde kademelendirilen Fatih medreseleri, bilimde daha da ilerlenmesi ve İstanbul'un bir kültür şehri olması yolunda da adımlar atarak, dönemin ünlü bilim adamlarını İstanbul'a getirtmiştir. Semerkant'ta Uluğ Bey döneminde bulunan Bursalı Kadızâde'nin öğrencisi olarak yetişmiş Ali Kuşçu'yu¹⁷ İstanbul'a getirtmesi son derece önemlidir. Ayrıca Molla Zeyrek, Ali Tûsî, Molla Abdülkerim¹⁸ gibi âlimlerin de bu medresede müderrislik yaptığı bilinmektedir. Fatih, medreselerin eğitim programlarını da yeniden düzenleterek dini ilimlerin yanı sıra aklî bilimleri de programa ekletmiştir.

Osmanlı medrese teşkilatında ikinci defa en önemli düzenleme Kanuni (1520-1566) devrinde, 1559'da Süleymaniye Medreselerinin açılmasıyla Sahn-ı Semân'ın üzerinde bir Dârü'l-Hadîs¹⁹ ve çeşitli müstakil medreselerin ilave edilmesiyle yapılmıştır. Bu gibi gelişmelerle İstanbul medreselerindeki eğitim on iki dereceye ayrılmıştır. Bunlar; 1. İbtidâ-i Hariç, 2. Hareket-i Hariç, 3. İbtida-i Dâhil, 4. Hareket-i Dâhil, 5. Musıla-i Sahn, 6. Sahn-ı Semân, 7. İbtidâ-i Altmışlı, 8. Hareket-i Altmışlı, 9. Mûsıla-i Süleymaniye, 10.

¹⁶ Akyüz, a.g.e, s.65

¹⁷ İlhan Tekeli-Selim İlkin, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü**, TTK, Ankara 1999, s.15.

¹⁸ Semavi Eyice, "Mescid", **İA**, C. 8, İstanbul 1979, s.79.

¹⁹ Akgündüz, a.g.e, s.20.

Havâmis-i Süleymaniye, 11. Süleymâniye ve 12. Dârü'l-Hadîs'tir²⁰. Bunlardan aşağı olan kırklı, miftâh, hâşiye-i tecrîd medreseleri dereceye dâhil değildir²¹. Sahn-ı Semân ve ardından Süleymaniye Medreseleriyle Osmanlı medrese sistemi dereceler, dersler, gelir kaynakları ve yönetim bakımından önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bundan sonra devletin her vesile ile yeni medreseler teşkil ve teşvik ettiği görülmektedir²². Bu teşvik neticesinde medrese yapımı gerek devlet eliyle, gerekse zengin ve varlıklı kişilerin desteğiyle devletin yıkılışına kadar devam etmiştir.

Osmanlı Devleti'nde XV. yüzyılın ortalarından itibaren resmî manada eğitim veren önemli bir kurum da Enderun Mektebidir. Bu kurum genel manada idarî ve askerî kadronun yetiştirilmesi için teşkil edilmiştir. Enderun'un II. Murad veya Fatih Sultan Mehmet döneminde kurulduğuna dair iki farklı görüş vardır. Fakat II.Murat döneminde Edirne Sarayı'nda teşkil edildiği, ancak gerçek teşkilata Fatih döneminde kavuştuğu söylenmektedir²³. Enderun'un kaynağı devşirmeye dayanmaktadır. Hıristiyan ailelerden devşirilen çocuklar, öncelikle Türk ailelerin yanında Türkçeyi, İslamî esasları ve adabı öğrenirdi. Daha sonra hazırlık saraylarına gönderilirdi ve eğitimlerine buralarda devam ederlerdi. Bu saraylar Edirne Sarayı, Galata Sarayı, İbrahim Paşa Sarayı ve İskender Çelebi Sarayı'ydı. Bu saraylarda eğitim sürerken göze giren ve başarılı olanlar Saray-ı Hümâyuna alınırlar, öbürleri bu saraylarda eğitimlerini tamamlarlar ve derecelerine göre Yeniçeri Ocağı, Sipahi Ocağı vb. görevlere gönderilirdi²⁴. Enderun-ı Hümâyun'a geçenlerin eğitimleri, kendi aralarında bir kademelenmesi bulunan Büyük ve Küçük Oda, Doğancı Koğuşu, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Odalarında²⁵ devam ediyordu. Buradaki eğitimin tamamlanması, çıkma kanununun uygulanmasıyla olurdu. Kanuni zamanında yapılan bu düzenleme, terfi usullerini sağlam kurallara bağlamıştı. Askerî sistemde kadroların boşalması, yeni padişahın cülusu vb. nedenlerle çıkma fermanı çıkartılınca, her odada 20-30 kişi bırakılır, kıdemliler bir üst odaya ya da dış göreve çıkarılır, odalar bir alt kademeden gelenlerle yeniden düzenlenirdi. Her odadan

²⁰ Richard L. Chambers, "Bir On Dokuzuncu Yüzyıl Osmanlı Âlimi: Ahmed Cevdet Paşa ve Eğitimi", **Osmanlı Eğitim Mirası**, Çev. Yusuf Aydın-Mustafa Gündüz, Doğu Batı Yayınları, İstanbul 2013, s.194.

²¹ Eyice, a.g.m, s.74.

²² İpşirli, a.g.m, s.328.

²³ İpşirli, "Enderun", **DİA**, C. 11, s.185.

²⁴ TEKELİ, **a.g.e**, s.19.

²⁵ İpşirli, "Enderun", s.186.

çıkarılanların getirileceği görevler genel olarak belliydi. Burada eğitim hayatını bitirenlere üstünde padişahın tuğrası bulunan bir diploma verilir ve görevlerine başlarlardı. XVII. yüzyılın ortalarına kadar iyi bir şekilde işleyen bu kurum da diğer birtakım kurumlar gibi bozulmaya başlamıştır. Tanzimat Döneminde açılan modern okulların, bürokrasi kadrosunu yetiştirmeye başlamasıyla Enderun Mektebi önemini iyice yitirmiş ve İkinci Meşrutiyet döneminde tamamen ortadan kalkmıştır.

Klasik dönemde Osmanlı Devleti'nin her yönüyle iyi işleyen bir sisteme sahip olduğu araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir. Bu iyi işleyen sistemin, XVI. yüzyılın ortalarına kadar devam ettiğini, bundan sonra değişik alanlarda bir takım bozulmaların baş gösterdiğini belirtmektedirler. Diğer alanlarda meydana gelen bozulmalardan eğitim sisteminin en önemli organı olan medreselerin de etkilendiğini ve bu alanda da bozulmaların başladığını söyleyebiliriz. Bu bozulma nedenleri: 1) Aklî ilimlerin terk edilerek, bunların yerine tamamen naklî ilimlerin geçmesi, 2) Medreseler kanununa aykırı yapılan usulsüzlükler (müdris tayinlerinde rüşvet, iltimas, büyük ulema çocuklarının kaydırılması, tedris görevinde ihmalkârlık vs.), 3) Anadolu ve Rumeli'den bazı kişilerin bölge ileri gelenlerinden bazılarına itaat ederek onların yardımıyla medreselerde tahsil görmeden ilmiye yoluna girmiş olmaları, 4) Rüşvet, 5) İlim sahibi olanların ve cahillerin, derece ve kıymetinin ölçülememesidir²⁶. Bir taraftan devam eden usulsüzlükler, diğer taraftan aklî ilimlerin kaldırılması gün geçtikçe medreselerde büyük gerilemeye neden olmuştur.

Sultan III. Murad, III. Ahmed ve I.Mahmud²⁷ devirlerinde medreselerin ıslahına yönelik bir takım girişimlerin olduğu bilinmektedir. Fakat bu girişimler sonuç vermemiş, vaziyet daha da kötüye gitmiştir. Bu durum Osmanlı ilminin hızla ilerleyen Batı karşısında geri kalması neticesini doğurmuştur. Batı ile aradaki açığı kapatmak için Mühendishane ve Tıbbiye gibi okullar açılmış fakat bunlardan da yeterli verim alınamamıştır. Sultan III. Selim ve II.Mahmud dönemlerinde de birtakım ıslahat çalışmaları söz konusudur. III. Selim döneminde imtihansız mülâzemet ve müdrislik verilmemesi üzerinde durulmuştur. II. Mahmud devrinde, ıslahatı gerçekleştirmeye

²⁶ Yaşar Sarıkaya, "Osmanlı Medreselerinin Gerilemesi Meselesi: Eleştirel Bir Değerlendirme Denemesi", **İslâm Araştırmaları Dergisi**, Sayı 3, Ankara 1999, s.24-25.

²⁷ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.10-11.

çalışan Şeyhülislamın bizzat yaptığı yanlışlıklar dolayısıyla²⁸ başarı sağlanamadığı bilinmektedir. Tanzimat döneminde de bir takım ıslahat çalışmaları yapılmış fakat rüştiye, idadi ve Darülfünun gibi okulların açılmasıyla memuriyet sistemi değişmiştir. Dolayısıyla medresede yetişen “hoca”nın yerini, bu okullarda yetişen “öğretmen” almaya başlamıştır. Bu durum zaten kötü durumda olan medreseleri daha da kötüye götürmüştür. I. Meşrutiyet Döneminde medreselerin ıslahı fikri, ciddi olarak ortaya atılmıştır. İlk resmî teşebbüs Fatih Tâhâne medresesinde yapıldı ve ders vekili Halis Efendi, İslam maarifinin asra uygun bir hale getirilmesi zarûreti üzerinde durdu. Ancak bundan bir netice alınamadı. 1914’te “ıslah-ı medâris nizamnâmesi” ile medreselere yeni bir şekil verildi. Bu nizamnâme gereğince İstanbul medreseleri, Dârü’l-Hilâfeti’l- Aliyye adı ile bir tek medrese kabul edildi ve tâlî kısım-ı evvel, tâlî kısım sâni ve âlî olmak üzere üç devreye ayrılarak, her devrenin tahsil müddeti 4 sene olarak belirlendi. Tâlî sınıfların programında, İslami ilimler ile beraber, müsbet ilimler ve yabancı diller yer alıyor, âlî kısmında ise; tefsir, hadis, usûl-i hadis, fıkıh, usûl-ı fıkıh, kelam, Arap edebiyatı v.b. okutuluyordu²⁹. Bu düzenleme bu şekilde bir müddet devam ettikten sonra, Büyük Millet Meclisi’nin 16 Mart 1924 tarihli kanunu ile medreseler lağvedilerek tarihe karıştı.

²⁸ Kütükoğlu, a.g.e, s.11.

²⁹Eyice, a.g.m, s.76-77.

3. Medrese ve Elemanları

Medreseler genel anlamıyla içerisinde talebelerin bulunduğu bir mekân olarak tasvir edilmektedir. Fakat bu tasvirin yeterli olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü medreseyi oluşturan unsur sadece talebeler değildir. Bir medresede talebenin yanı sıra müderris veya dersiâm, muid, danışmend, bevvâb, mülâzim ve ferrâş gibi kişiler de bulunmaktadır. Bunların yanı sıra medresenin içinde bulunduğu fizikî çevre ve medresenin içinde bulunan absdesthâe, çamaşırhâne, gusûlhâne, dershâne, hücre (oda), aşhâne, kütüphanê³⁰ ve şadırvan gibi unsurlar da en az diğerleri kadar önemlidir. Çünkü bazı dönemlerde, medreselere dair teftiş raporlarında bu fizikî yapıların durumuna göre, medresenin eğitim için uygun olup olmadığı veya talebe iskânına elverişli olup olmadığına dair kararlar verilmiştir. Mesela 1914 yılında İstanbul medreseleri hakkında teftiş raporları hazırlanmış³¹ ve yukarıda sayılan fiziki durumlar göz önünde tutularak medreselerin ikâmete uygunluğu hakkında raporlar tutulmuştur. Raporlarda fizikî şartları yetersiz olan medreseler kadro harici sayılmıştır.

3.1 Müderris (Dersiâm)

Belirli bir süre tahsil görüp icâzet ve mülâzemetten sonra medreselerde öğrencilere, camilerde halka açık ders verme yetkisine sahip kişilere müderris ya da dersiâm³² denilmektedir. Osmanlı medrese teşkilatında ellili seviyede tahsil gören talebe buradan mezun olduktan sonra isterse öğrenime devam edip daha yukarılarda bulunan medreselere devam eder, isterse müderris olarak mülâzemet (nöbet) geçerdi. Eğer bu kişi Anadolu'da müderrislik yapmak istiyorsa Anadolu kazaskerinin, Rumeli'de müderrislik yapmak istiyorsa Rumeli kazaskerinin "Matlab Defterlerine" (Ruuznâmeye) ismini kaydettirir ve müderrislik için sıra beklerdi. Sırası geldiğinde en aşağı derecedeki Hâşiye-i Tecrîd (yirmili) medreselerden birine yevmi 20 akçe ile müderrisliğe tayin edilerek müderrisliğe geçerdi. Daha sonra buradan otuzlu, kırklı, elili, altmışlı ve daha

³⁰ Cahit Baltacı, "Medrese ve Elemanları", **Diyanet Dergisi**, C. XVI, Sayı 3, Mayıs-Haziran 1977, s.133.

³¹ Mübahat Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliyye Medresesi ve Kuruluş Arefesinde İstanbul Medreseleri", **İTED**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1978, s.80.

³² İpşirli, "Dersiâm", **DİA**, C. 9, s.185.

yüksek payelere çıkabiliyordu³³. Müderrislerin ilerlemeleri Fatih devrinde beşer akçe ile sağlanırken (haşiye-i tecrîdde 20 veya 25 akçe, miftâhda 30 veya 35 akçe), XVI. yüzyılda otuzlu payeden sonrakilerin 10'ar akçe ile ilerledikleri görülmektedir. Bir müderris bulunduğu seviyeden üst payedeki bir medreseye yükselbilirdi. Birden fazla kişinin aynı medreseyi istemesi durumunda imtihana tabi tutulurlardı. İmtihan Anadolu ve Rumeli kazaskerinin huzurunda ve çoğunlukla İstanbul'da Zeğrek, Ayasofya veya Vefa Camilerinde yapılırdı. İmtihan yazılı ve sözü olurdu. Yazılı imtihanda risâsele (tez) yazılır, mülâkatta genellikle önemli bir fıkıh kitabı olan "Hidâye"nin bölümlerinden okutulup soru sorulurdu. İmtihanda başarılı olanlar, üst payedeki bir medreseye verilirdi. Başarılı olamayanlar başka bir yerin açılmasını veya ikinci bir imtihanı beklerlerdi. Hiçbir müderris, vâkıfın belirttiği şartlardan daha aşağıdaki bir medreseye tayin edilemez ve vakfiyede müderrise yevmiye olarak kaç akçe tespit edilmişse ondan aşağı akçe verilemezdi. Bir müderris bulunduğu payedeki bir medreseden, aynı payedeki bir başka medreseye tayin edilebilirdi. Tayinlerin gerçekleşmesinde Fatih'in ilk devirlerinde bizzat padişahın tevcihi, sonradan kırklı medresenin üstündekilerin sadrazamlar ve ondan aşağıda bulunanların kazaskerlerce tevcih edildiği bilinmektedir³⁴. Bazı durumlarda bir müderris, devlet kademesinde tanıdığı varlıklı ve nüfuz sahibi kişiler varsa, onlar aracılığıyla da tayinini yaptırabiliyordu. Mesela Birgivî Mehmed Efendi'nin, Padişah II. Selim'in hocası Atâullah Efendi tarafından aralarında bulunan dostluktan dolayı, onun doğum yeri olan Birgi'de yaptırdığı medresenin hocalığına tayin olunduğu³⁵ bilinmektedir.

Müderrisler, bir yerden başka bir yere veya bir payeden üst bir payeye tayin olunup mükâfatlandırıldıkları gibi bazı durumlarda da azledilebiliyorlardı. Şer'i özürlü olmaksızın vazifeyi terk eden, amirlerine karşı (sadrizam, kazasker vb.) çirkin davranan, muid ve mülâzimliği bir ticarî araç olarak görüp, bunları satmak gibi davranışlarda bulunanlar azledilebiliyorlardı. Bazı durumlarda da kendi istekleriyle görevlerinden ayrılıyorlardı ki buna "infisal" denirdi. İnfisal eden bir kimse tekrar

³³ Baltacı, a.g.m, s.134.

³⁴ Baltacı, a.g.m, s.137.

³⁵ Süleyman Tülücü, "Ünlü Bir Osmanlı Alimi İmam Birgivî ve İzhârı", **Osmanlı Ansiklopedisi**, C. 8, s.107.

müdris atanmak isteyebiliyordu³⁶. Bu durumda eğer boş yer varsa tekrar müdrislik yapma şansını elde etmiş oluyordu.

Osmanlı ilmiye teşkilatında önemli bir yeri olan müdrislerin, halk üzerinde etkilerinin olduğu görülmektedir. Müdrislerin halkın üzerindeki etkisinden daha çok siyasî kademelerde bulunan kişiler, yararlanmaya çalışıyordu. Müdrisler, zaman zaman camilerde halka açık ders verirdi. Bu derslere her kesimden insanların geldiğini göz önünde bulunduran Sultan II. Mahmut, yaptığı ıslahatları geniş ölçüde³⁷ müdrisler veya dersiamlar sayesinde halka duyurmuştur. Böylece müdrislerin toplum üzerindeki etkisinden faydalanılmış ve yapılan ıslahatlara karşı oluşabilecek tepkileri en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Tanzimatla birlikte modern okulların açılması ve sonrasında yaygınlaşması, medreseleri etkilediği gibi müdrisleri de etkilemiştir. Medrese ve ulema, başlangıçta eğitim işleriyle ilgili kurullarda görev almakla birlikte, zaman içinde eğitim işlerinden ve ilgili nazırlıklardan dışlanmışlardır. Rüştiye, İdâdî, Sultânî ve Darülfünun'un açılmasıyla, medreselerin bir öğretmen kaynağı olarak kullanılmasının dışına çıkılmaya başlanmıştır. Artık klasik "hoca"nın yerini, modern toplumun mesleklerinden olan ve devletin öğretmen okullarından yetişen "muallim ve muallime" alacaktır³⁸.

3.2 Talebe (Softa/ Suhte)

Tetimme medresesi ve aşağı seviyelerdeki medrese talebelerine "*suhte veya softa*" denilmektedir³⁹. Sahn-ı Seman ve Süleymaniye gibi yüksek seviyelerdekilere ise "*danişmend*" denirdi. İmparatorluğun değişik coğrafyalarından gelip, zengin ve fakir ayrımı yapılmaksızın medreseye kayıt olabilen talebeler, müdrislik ve kadılık gibi muteber mevkilere gelebilmekteydiler. Kaydını yaptırıp öğrenimine devam eden talebe

³⁶ Baltacı, , a.g.m, s.136.

³⁷ İpşirli, "Dersiâm", s.185.

³⁸ Mehmet Alkan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Modernleşme ve Eğitim", **TALİD**, C. 6, Sayı: 12, s. 24.

³⁹ Zeynep Aygün Özbek, **1-2 Nolu Mülâzemet Defteri (Tahlil ve Değerlendirme)**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s.9.

bazı durumlardan ötürü başka bir medreseye nakledilebilmekteydi⁴⁰. Yine öğrenciler yılın değişik zamanlarında sıla hasretine gidebiliyor, üç aylarda da değişik memleketlere cerre çıkabiliyorlardı. Kayıt olan talebeler, hücre denilen odalarda kalıyordu. Medresenin büyüklüğüne ve talebelerin yoğunluğuna bağlı olarak hücrede kalan talebe sayısı da değişmekteydi. Hücrelerde genellikle birer talebenin kalması uygun görülürdü. Ancak genellikle bu duruma fazla riayet edilmediği de açıkça görülmektedir. Bazen her bir hücrede iki, üç hatta daha fazla talebenin kaldığı da olurdu⁴¹. Medresede oda sahibine molla denirdi. Mollalarında rızasıyla ile “*refik*” denilen ikinci bir talebe bulunurdu. Ayrıca kıdemli talebenin yemeğini pişirmek, mangalını yakmak, odasını temizlemek, çamaşırını yıkamak, suyunu getirmek üzere “*çömez*” veya “*sarf mollası*” adı verilen genç bir talebe de aynı odada kalırdı. Bu hizmetleri karşılığında danışmend ona derslerinde yardımcı olur, çalışmalarını kontrol eder, pişen yemekten de yedirirdi. Aslında medresede hocaya, talebeye ve diğer personele medresenin bağlı olduğu imarettten genellikle yemek ve yiyecek dağıtılıyordu. Fakat XVIII. ve XIX. yüzyıllarda vakıf gelirlerinin azalması veya ortadan kalkması nedeniyle birçok medresede yemek çıkmamış ve sadece fodula (bir çeşit yemek) verilmiştir. Bazılarında bu imkân bile yoktur. İlim taliplerine destek verilmesi bir gelenek olduğundan, medrese civarındaki evlerden ve konaklardan da öğrencilere yiyecek maddeleri gönderilirdi. Ayrıca ihtiyaçları olan kışlık odun ve giyecek yardımı da yapılırdı⁴². Sultan Abdülmecid devrinde sadrazamlık yapan Mustafa Nâili Paşa, Süleymaniye’deki büyük konağının haremlik ve selamlık dışında kalan üçüncü bölümünü, fakir medrese talebelerinin kalması için tahsis etmişti. Burada kalacak talebeler, Rumeli Kadıaskeri ile Haremeyn payeli müderrisler tarafından yapılan bir imtihan sonucunda seçilirdi. Böylece padişahın yanında diğer devlet ricâlinin de her vesileyle medrese talebelerine yardım ettiği anlaşılmaktadır. Bu yardım, gerektiğinde evinin bir bölümünde talebeleri ağırlama şeklinde de olabilmekteydi⁴³. Gerek devlet ricâlinin gerekse halkın desteğiyle talebeler öğrenimine devam etmişlerdir. Eğitimi başarıyla tamamlayanlara icazet verilir, belli bir süreden sonra kendisinde kabiliyet görülmeyen öğrenci ise uzaklaştırılırdı⁴⁴. Medreselerde meydana gelen bozulmalar çerçevesinde zamanla talebelerde de

⁴⁰ Baltacı, a.g.m, s.139.

⁴¹ BOA, NFS.d, 185 nolu Defter.

⁴² İpşirli, “Medrese”, C. 28, s.331.

⁴³ Akgündüz, a.g.e, s.44.

⁴⁴ Nebi Bozkurt, a.g.m.

bozulmalar baş göstermiştir. Talebeler zaman zaman eşkıyalık faaliyetlerine girişmişler, şehirde zorbalıklar yapmaya başlamışlardır. Bundan dolayı, kefilsiz olanların veya şehirde ahlak ve adaba aykırı harekette bulunanların cezalandırıldığı veya medreseden uzaklaştırıldığı görülmektedir⁴⁵. XIX. yüzyılda medreselerdeki talebe miktarı giderek artmıştır. Dolayısıyla bu kadar dağınık bir topluluk üzerinde otorite kurmak da zorlaşmıştır. Sultan Abdülmecid ve Abdülaziz dönemlerinde, medrese talebeleri birçok siyasî ve sosyal olaylara karışmışlardır. Murat Akgündüz, “Osmanlı Medreseleri XIX. Asır” adlı eserinde, bu dönemde medreselilerin karıştığı olayları arşiv belgelerine dayanarak ortaya koymaktadır⁴⁶. Medresedeki talebelerin kontrolüne dikkat edildiği gibi, onların ihtiyaçlarının karşılanmasına da dikkat edilmiştir. Sultan II. Mahmud, Yeniçeriliğin kaldırılması esnasında kendisini destekleyen medrese talebelerine, 70 bin kuruş dağıtmıştır. Yine Abdülmecid, Abdülaziz ve II. Abdülhamid dönemlerinde de öğrencilere yardımlarda bulunulmuştur⁴⁷.

3.3 Danışmend

Sahn-ı Seman ve Süleymaniye gibi yüksek dereceli medrese talebelerine danışmend denmektedir. Genellikle hocalarından öğrendiklerini gözden geçirmek suretiyle, softalara tekrar ettirerek, onlara özel bir eğitmen gibi hizmet ederlerdi⁴⁸.

3.4 Muid

Kelime olarak Arapça’da “*avede*” fiilinden gelmekte ve geri dönmek, hastayı ziyaret etmek, âdet haline gelmek, tekrarlamak, ilimde maharetli olmak, tecrübeli olmak manalarını ifade etmektedir⁴⁹. Teknik ifade olarak, müzakereci, müderrisin derslerini tekrarlayıp izah eden ve müderris yardımcısı demektir. Muidler, danışmendler arasından müderrisi tarafından seçilir ve danışmendlerin nizamından sorumlu tutulurlardı.

⁴⁵ İpşirli, a.g.m, s.332.

⁴⁶ Akgündüz, s.35-44.

⁴⁷ Akgündüz, s.44-45.

⁴⁸ ChambersRichard , **Ahmed Cevdet Paşa ve Eğitimi**, İstanbul 2013 s.194.

⁴⁹ Özbek, **a.g.t**, s.9.

Muidliğin kesin bir süresi yoktu. Müderrisler gibi onlar da tayin olabilmekteydiler. 1908'den sonra kaldırılmıştır⁵⁰.

3.5Bevvâb

Medreselerde bekçi vazifesini görürdü. Kapının açılıp-kapanması, boş olan odaların anahtarının muhafazası, talebenin durumunun kontrolü ve uygunsuz bir durum ortaya çıktığında müderrisin haberdar edilmesinden sorumlu kişiydi⁵¹.

3.6Çömez

Oda sahibi olan “oda-nişin”e yardımcı olan kişidir. Sabahları derse devam eder, akşamları oda-nişinin mangalını yakar, yemeğini pişirir, çamaşırını yıkar, suyunu getirir ve kandilini yakardı. Bunun karşılığında oda-nişin çömezin derslerinin müzakeresini yaparak çalışmalarına yardımcı olurdu⁵².

3.7Cerr

Sözlükte “çekmek, kendine doğru çekmek, celbetmek” anlamına gelen ve daha çok “*cerre çıkmak*”olarak kullanılan bu kelime, bir tabir ve uygulama olarak Osmanlılarda başlangıçtan beri görülmektedir.⁵³ Cerre çıkma genellikle üç aylar dediğimiz, Receb, Şaban ve Ramazan aylarında olurdu. Cerr süresi boyunca talebeler harçlıklarını kazanabilmek, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için geçici müezzin veya imam olarak vilayetlere ve köylere gitmekteydiler⁵⁴. Zaman zaman cerre çıkan talebelerin yol masrafları bizzat padişah tarafından karşılanırdı. Mesela II. Abdülhamid'in talebelere böyle bir yardımda bulunduğunu araştırmacılar zikretmektedirler.⁵⁵ Talebeler, cerr esnasında halkı dini konularda aydınlatmalarına karşılık, halktan maddi anlamda yardım alırlardı. Bu yardımlarla ihtiyaçlarının büyük bir kısmını karşılardı. Maddi olarak hali

⁵⁰ Baltacı, a.g.m., s.139.

⁵¹ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.7.

⁵² Kütükoğlu, **a.g.e**, s.7.

⁵³ İpşirli, “Cerr”, **DİA**, C. 7, s.388.

⁵⁴ Chambers, **a.g.e**, s.198.

⁵⁵ Akgündüz, **a.g.e**, s.58.

vakti yerinde olan öğrenciler cerre çıkmaz, kendisine tanınan tatili hocalarıyla birlikte geçirirlerdi. Böylece diğer arkadaşlarına göre dersler konusunda daha iyi olurlar ve medreseler arasındaki yükselmeleri de bir o kadar kolay olurdu. Bu konuda Ahmed Cevdet Paşa'yı örnek olarak verebiliriz. Cevdet Paşa'nın ailesinin maddi durumu iyi olduğu için her ay düzenli olarak kendisine para gönderilmiştir. Diğer arkadaşları tatile gittiklerinde veya cerre çıktıklarında kendisi İstanbul'da kalmış ve hocalarla birlikte zamanını verimli bir şekilde geçirmiştir. Tatil süresi boyunca daha önce görmüş olduğu dersleri tekrar etmiş, böylece arkadaşlarına önemli farklar atarak kısa sürede büyük başarılar elde etmiştir⁵⁶. Cerre çıkan talebeler cerr süreleri bitince medreseye tekrar dönerek derslerine devam ederler ve bir sonraki cerr beklerlerdi. Cerrin zamanla istismar edildiği, bir kaç ayet ve dua ezberleyen samimiyetsiz ve yeteneksiz bazı kimselerin halkın dini duygularını kötüye kullanarak kendilerine çıkar sağladıkları bilinmektedir⁵⁷. Cerrin bu şekilde kötüye kullanılması bir takım düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmıştır. Cevdet Paşa'nın Dârü'l-Muallimîn müdürlüğü sırasında yapılan ıslahatla talebelerin tahsisatı arttırılmış, talebelerin ders zamanını yarı yarıya azaltan cerre çıkma usulü de kaldırılmıştır⁵⁸. Bununla birlikte cerr Cumhuriyet devrine kadar az da olsa devam etmiş, bu dönemde yeni kurulan okullardan yetişenler medreselilerin yerini alarak cerr uygulaması da tamamen ortadan kalkmıştır.

3.8Mülâzemet

Mülâzemet, lüzum mastarından gelmekte, bir yere veya kimseye bağlanmak, bir işte devamlı olmak anlamını ifade eder. İlmiye teşkilatı terimi olarak ise, medrese mezunlarının gerekli kademeleri geçtikten sonra, müderrislik veya kadılık almak için sıra beklemeleri ve mesleki tecrübe kazanmaları anlamına gelmektedir⁵⁹. Genellikle hükümdarın cüluslarında, ilk sefere çıkışlarında ve zafer kazanmaları halinde, şehzade doğumlarında, ulemanın talebeleri arasından mülâzım verilmesi bir kaidedir. Bunun yanı sıra medreselerden gerekli kademeleri bitirip mezun olan kişiye de mülâzemet

⁵⁶ Cevdet Paşa, **Tezâkir 40 Tetimme**, Yayına Haz: Cavid Baysun, TTK, Ankara 1991.

⁵⁷ İpşirli, a.g.m, s.388.

⁵⁸ İpşirli a.g.m, s.389.

⁵⁹ İpşirli, “ Osmanlı İlmiye Teşkilatında Mülâzemet Sisteminin Önemi ve Rumeli Kadıaskeri Mehmed Efendi Zamanına Ait Mülâzemet Kayıtları”, **Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı 12, s.222.

verilirdi. Mezun olan kişi eğer Anadolu’da görev almak istiyorsa Anadolu kazaskerinin, Rumeli’de görev almak istiyorsa Rumeli kazaskerinin muayyen günlerdeki meclislerine devam edip “matlab” denilen deftere (Ruuznâme) mülâzim olarak kaydedilir ve sırası gelinceye kadar beklerdi ki buna “nöbet” deniliyordu. Sırası geldiğinde en aşağı derecedeki Hâşiye-i Tecrîd (yirmili) medreselerden birine yevmi 20 akçe ile müderris tayin edilerek göreve başlardı⁶⁰. Mülâzemetle ilgili usul ve kaideler eskiden beri mevcut olmakla birlikte, başlangıçta fazla birikme ve izdiham olmadığından muhtemelen bu kaidelere fazla dikkat edilmemiştir. Ancak XVI. yüzyılın ortalarında meydana gelen bazı karışıklıklar ve haksızlıklar yapıldığı yolunda vaki olan şikâyetler üzerine, mülâzemet konusuna bir intizam verilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Kanuni Sultan Süleyman bu konunun düzenlenmesi için Rumeli Kazaskeri Ebussuud Efendi’yi görevlendirmiştir. Ebussuud Efendi haksızlığa uğrayanlara mülâzemetini vermiş ve sonradan oluşabilecek haksızlıkları önlemek için de mülâzimler için ayrı bir defter tutulması usulünü getirmiştir. Ayrıca mülâzemetin 7 senede bir olacağı⁶¹ ulemadan her birinin payesine göre ne kadar mülâzim vereceğini tespit ederek kabiliyetli adaylar için nöbet usulünü tanzim etmiştir. Ayrıca mülâzemet verilme yolları da belli kurallara bağlanmıştır. Bunlara baktığımızda;

3.8.1 Nevbet Yoluyla Mülâzemet: Muayyen aralıklarla büyük kadı ve müderrislerin mülâzemet vermeleridir.

3.8.2 Teşrif Yoluyla Mülâzemet: Büyük kadı ve müderrislerin, büyük şehirlerin müftülerinin göreve tayinlerinde, görev değişikliklerinde, sefere katılmalarında “teşrifinde” mülâzim vermeleri usuldü.

3.8.3 Mevtâdan Mülâzemet: Ulemadan vefat edenlerin geride kalan danışmendleri belli usuller içerisinde mülâzim olurlardı.

3.8.4 İ’âdeten Mülâzemet: Mülâzim verme hakkına sahip olan yüksek medrese müderrisleri, müderrislerinden veya talebelerinden layık olanlara mülâzim verirlerdi.

⁶⁰ Baltacı, “Medrese ve Elemanları”, s.134.

⁶¹ Eyice, a.g.m, s.75.

3.8.5 Müstakil Arz İle Mülâzemet: Çalışkanlığı veya herhangi bir hizmette yararlılığı görülen danışmendler bir yetkilinin vasıtasıyla müstakil olarak arz edilerek mülâzım olurlardı.

3.8.6 Tezkire Hizmetinden Mülâzemet: Görevde bulunan kadıaskerlerin altı ayda bir tezkirecisini mülâzım olarak vermesidir.

3.8.7 Fetva Emanetinden Mülâzemet: Görevde bulunan Şeyhülislamların altı ayda bir “fetva emanetinden” mülâzım vermesidir⁶².

Mülâzemetle ilgili düzenlemelerin yapılması ve bir takım kaidelerin belirlenmesi bu usulün de bozulmasını engelleyememiştir. Ulema çocuklarına tanınan imtiyazlar neticesinde, bir danışmendin yıllarca çalışıp geldiği mevkiye onların usulsüzlükle gelmesi hem şikâyetlere neden olmuş hem de çalışanların şevkini kırmıştır. Ayrıca iç-ahur, taş-ahur, has fırın, saraçhane, bostan ve ambar gibi yerlerde hocalık yapan kimselerin veya asker adayları gibi meslekten olmayan kişilerin mülâzemet kabulü neticesinde çalışan adayların yolu kesilmiştir. Aynı şekilde yeniçeri ağası, vezir, defterdar gibi ehil olmayan kişilerin iltimas yoluyla mülâzım olmaları ve kadıaskerlerin bazı usulsüzlüklerle bir takım kimseleri mülâzım olarak kaydetmeleri bu usulün başlıca bozulma sebepleri olmuştur⁶³. Bu usulsüzlükler konusunda önlem olarak mülâzemet defterlerine, mülâzım olan kişilerin bilgileri ayrıntılı olarak kaydedilmiştir. Mülâzemet usulü bir takım değişiklikler ve düzenlemelerle birlikte XIX. yüzyıla kadar varlığını sürdürmüştür. Tanzimat döneminde memuriyet sisteminin değişmesiyle mülâzemet artık uygulanamaz olmuştur.

⁶²İpşirli, “Osmanlı İlimiye Teşkilâtında Mülâzemet”, s.222-224.

⁶³Özbek, **a.g.t.**, s.21-22.

BİRİNCİ BÖLÜM

185 NOLU MEDRESE NÜFUS DEFTERİ

1 . Nüfus Defterinin Genel Özellikleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi 1844 yılına ait NFS. d 00185 nolu İstanbul Medreseleri Nüfus Defteri, ciltli ve ebrusuz olup 20,5x52 ebadındadır. Numaralandırma sistemi olarak varak usulü olmayıp sayfa numaraları verildiği ve numaralandırmanın Arabî rakamlarla olmadığı görülmektedir. Ayrıca defterde bulunan medrese isimlerinin hemen altında Arabî rakamlarla medrese sıra numarası verilmiştir. Defterin bilgi formunda toplamda 168 sayfa olduğu belirtilmektedir. Fakat defterin içeriğine bakıldığında defterin 155 sayfadan ibaret olduğu görülmektedir. Mevcut numaralanmış sayfalar arasında boş olarak bulunan sayfalar da mevcuttur. Defterin bilgi formunda, boş sayfalar: 1-2, 21-22, 25-26, 35-36, 44-46, 67-68, 87-88, 91-92, 99-100, 103-104, 107-108, 111-112, 119-120, 122-124, 127-128, 133-136, 143-144, 152-153, 155-168 olarak kaydedilmiştir. Fakat bilgi formunda verilen boş sayfalarla, defterin içerisinde bulunan boş sayfaların farklılık gösterdiği görülmektedir. Tespit etmiş olduğumuz boş sayfalara geçmeden önce şunu da belirtmek gerekmektedir. Defterin sayfa numarası 3'ten başlamakta ve tek sayılar (3, 5,7,9, 11 vb) halinde devam etmektedir. Burada 1 numaralı sayfanın olmadığını, ikinci sayfaya numara verilmeyip boş olduğu görülmektedir. Ayrıca şu hususu da burada belirtmek gerekir. 3 numaralı sayfada bulunan öğrencilere ait bilgilere baktığımızda, öğrenci sıra numarasının 77 den başladığı görülmektedir. Dolayısıyla deftere ait eksik sayfa olduğu söylenebilir. Bu eksik sayfadan dolayı birinci medresenin adını ve sayfada bulunan diğer bilgileri tespit etmek mümkün olmamıştır. Yine defterde 27 numaralı sayfadaki öğrenci sıra numarası 37'den başlamaktadır. Burada da eksik sayfaların olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca 44-45, 134-135, 152-153 numaralı sayfaların defterde bulunmadığı tespit edilmiştir. Defterin içerisinde bulunan boş sayfalar şunlardır: 2,8,14,21,22,25,26,35, 36, 40,46,51,60,64,67,68,72,80,84, 87, 88, 91, 92, 96, 99, 100, 103, 104, 107,108,111,112,116,119,120,124,127,128,130,133,136, 140, 143, 144, 148, 155'tir.

Defterde medresede bulunan öğrenciler hakkında şu bilgiler bulunmaktadır: Öğrenci sıra numarası, fiziki özellikleri ve lakaplarıyla birlikte öğrencilerin adı, baba adı, memleketi, yaşı, oda numarası ve bunların üst kısmında çapraz bir çizgi ile öğrencilerin geldiği veya gittiği yerler hicri tarihlerle birlikte belirtilmektedir. Bunlarla birlikte müderrisler, bevvâblar, ferrâşlar ve hattatların da defterde kayıtlı olduğu görülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin tespit edemediğimiz bir durumdan dolayı başka bir medreseye, medrese numarası verilerek nakledildiği görülmektedir. Yapılan çeviride defterde verilen bilgiler, tablo haline getirilerek, deftere sadık kalınarakaltı sütun halinde yazılmıştır. Sütunlarda öğrenci sıra numarası, fiziki özellikler, memleket, yaş, oda numarası ve açıklamalar bulunmaktadır. Bazı medreselerde öğrenci sıra numaraları verildiği halde herhangi bir bilginin kaydedilmediği görülmektedir. Bu durumları göstermek için dipnot kullanılıp ilgili sıra numaraları belirtilmiştir. Ayrıca defterde bazı odaların boş olduğu belirtilmiş kayıtlıdır. Bu kayıtların bazen oda numaralarının olduğu bölümlerde verildiği, bazen de ayrı bir satırda verildiği görülmektedir. Biz çeviri kısmında oluşturduğumuz tabloların hem görselliği açısından hem de karışıklığa sebebiyet vermemesi açısından boş olan oda numaralarını da dipnotla gösterdik.

1.1 İsim, Lakap ve Unvanlar

Medreselerin genelinde 1456 kişi bulunmaktadır. Bunlardan 1.378 kişi tek isim, 78 kişi çift isim kullanmaktadır. Tek isimlerin genele oranı % 94.6 çift isimlerin genele oranı ise % 5.3'tür. Genel itibariyle 139 farklı isim kullanılmıştır. Bunların 104'ü (%74.8) tek isim, 35'i (%25.1) çift isimdir. Kullanılan isimler, genel olarak 10 isim üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunlar; Ahmed, Ali, Hasan, Hüseyin, Mehmed, İbrahim Mustafa, İsmail, Osman ve Ömer'dir⁶⁴. Bu isimlerin genele oranı ise %66'dır. Nüfus defterinden

⁶⁴Abbas, Abdi, Abdullah, Abdullah Yaşar, Abdurrahim, Abdurrahman, Abdülaziz, Abdülbâki, Abdülfettah, Abdülgaffur, Abdülhalim, Abdulkadir, Abdüllatif, Abdülkerim, Abdül Vahhab, Abidin, Adem, Ahmed Naim, Ali Osman, Ali Rıza, Aliş, Arif, Ataullah, Aziz, Behram, Bekir, Bektaş, Bilal, Cafer, Davud, Derviş, Derviş Mehmed, Ebubekir, Emin, Emrullah, Ethem, Eyyüp, Fazıl, Ferhad, Fevzi, Feyzullah, Halid., Halil, Hamdi, Hamza, Hayreddin, Hayrullah, Hekim, İbrahim Ethem, İbrahim Selim, İdris, İlyas, İnan, İshak, İskender, İslam, İsmail Bekir, İzzet, Kamil, Kasım, Lütfullah, Mahmud, Mehmed Ali, Mehmed Arif, Mehmed Derviş, Mehmed Emin, Mehmed Galib, Mehmed Hurşid, Mehmed Nazım, Mehmed Latif, Mehmed Naim, Mehmed Niyazi, Mehmed Nureddin, Mehmed Nuri, Mehmed Rasim, Mehmed Raşid,

anlaşıldığı kadarıylaaile büyüğü olan babanın isminin, çocuğuna verildiği de görülmektedir. Böyle bir durum daha ziyade çocuk doğmadan, babanın ölmesi halinde babanın ismini yaşatmak için olabilir ya da baba hayattayken de çocuğuna kendi ismini verebilir. Defterimizde babanın sağ ya da ölü olmasına dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Dolayısıyla yorum yapmanın ötesine geçememekteyiz. Medreselerin genelinde babasıyla aynı ismi taşıyan 62 kişi bulunmaktadır. Bunların genele oranı ise %4,2'dir.

Medresede bulunan bazı kişilerin, lakaplarıyla birlikte kaydedildiği görülmektedir. Fakat bunların sayısı oldukça azdır. Aylak, bücür, meczûb (divâne), memlû gibi lakaplarla kaydedilenlerin yanı sıra, Hacıoğlu (1 kişi), Köseoğlu (1 kişi) gibi aile adıyla kaydedilmiştir. Bazı kişilerin isimlerinin önünde ve ya sonunda şeyh, hacı, molla, derviş, seyyid, es-seyyid, el-hâc, hafız gibi unvan ya da sıfat da bulunmaktadır. Bunlar daha ziyade kişinin sosyal statüsünü gösteren sıfatlardır.

1.2 Medrese Nüfusunun Yaşa Göre Dağılımı

Osmanlı Devleti'nde nüfus sayımının amacı, vergi mükelleflerini belirleme ve askerlik çağına gelmiş kişileri tespit etmektir. Nüfus, vergi ve asker potansiyelini görmek için istatistik oluşturmaya uygundur. Bu istatistik oluşturulurken genellikle müslim ve gayri müslimler farklı şekillerde kategorize edilmiştir. Müslimler için; amelmande, sabi, tuvana, müsın; gayri Müslimler için ise âlâ, evsât, ednâ gibi kategorilendirme yapılmıştır. Müslümanlardan askerliğe ve vergi vermeye uygun olanları belirtmek için "matluba muvafık" ya da "matluba gayri muvafık" şeklinde kaydedildikleri bilinmektedir⁶⁵. Osmanlı Devletinde askere alınma yaşı resmen 15'ten başlıyordu. 15'ten küçük olanlar çocuk sayılıyordu. 15-39 yaş arasında olanlar matlub gurubuna

Mehmed Rıza, Mehmed, Said, Mehmed Salih, Mehmed Salim, Mehmed Sıddık, Mehmed Şakir, Mehmed Tahir, Mehmed Tefvik, Mehmed Tuğrul, Mesut, Mevlüd, Muharrem, Muhsin, Mukdar, Murad, Murteza, Musa, Muslihiddin, Nezir, Nuh, Nuğman, Nureddin, Nuri, Ramazan, Rasim, Raşid, Rüstem, Sadedidin, Sadullah, Said, Salih, Selim, Seyyid, Seyyid Ahmed, Süleyman, Şaban, Şahin, Şer,f Ahmed, Şerif Ali, Şerif Mustafa, Tahir, Talha, Veli, Veliddin, Yahya, Yakup, Yaşar, Yunus, Yusuf, Ziber, Zülfikar.

⁶⁵Enver Ziya Karal, **Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831**, TC. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, II. Baskı, Ankara 1997, s.18.

giriyordu. 40 yaş ve üstü askerlik hizmeti için uygun görülüyordu⁶⁶ Biz de yapmış olduğumuz çalışmada medresede bulunan kişileri yaşa göre üç kategoriye ayırdık. Buradaki amacımız, vergi mükellefi olan ve askerlik çağına gelmiş olup da medresede bulunduğu için bunlardan muaf tutulan kişilerin sayılarını ortaya koymaktır. Osmanlı Devleti'nde sırf askerden kaçmak için medreselere sığınanlar olmuştur⁶⁷. Böylece zamanla medreselerin nüfusunda hızlı bir artış yaşanmıştır. Bu bağlamda 1844 yılında yapılan sayıma medreseler de tabi tutulmuştur. Medreselerdeki yoğunluğun görülmesiyle, medrese öğrencilerinin askerden muaf olabilmeleri için kur'a usulü getirilmiştir. Bu bağlamda talebeler imtihanlara tabi tutulmuşlar, başarılı olanlar medresede kalmış, başarılı olamayanlar ise askere alınmışlardır⁶⁸.

Defterde kayıtlı 1.456 kişiden 7'sinin yaş bilgileri kaydedilmemiştir. Medresede bulunanların yaş durumuna bakılacak olursa, 0-14 yaş arası 77 (%5.3) kişi, 15-39 yaş arası 1.300 (%89.2) kişi, 40 yaş üzeri ise 72 (%4.9) kişi bulunmaktadır. Buradan hareketle medresede bulunduğu için vergi ve askerlik muafından yararlanan kişilerin oranının bir hayli yüksek olduğu söylenebilir. Medreselerin yaş ortalamasına bakılacak olursa, en yüksek ortalamaya Râkım Efendi Medresesi'nin 30.2 ile sahip olduğu görülür. Bunu sırasıyla Koca Mustafa Paşa Medresesi'nin 28.5, Ahmed Paşa Medresesi'nin 27.6, Üç Baş Medresesi'nin 26.5 ile takip ettiği görülür.. En düşük yaş ortalamasına sahip medrese ise 19.1 ortalamayla Sekbanbaşı Kara Ali Medresesi'dir. Medreselerde bulunan kişilerden en yüksek yaşa sahip olanı Cevher Sultan Medresesi'nde bulana ve 85 yaşında olan Hafız İbrahim Efendi'dir. En küçük yaşa sahip olan kişi ise Hekim Çelebi Medresesi'nde bulunan ve 2 yaşında olan Ali Efendi'dir. Bunların dışında medreselerde 8,10,11,12 gibi küçük yaşlara ve 75,70,65,60,50 gibi büyük yaşlara sahip olan kişilerin de olduğu görülmektedir. Yaşı küçük olan kişilerle ilgili ya "talebeden" ifadesi yer almakta ya da herhangi bir açıklama bulunmazken, yaşı büyük olanların bazılarının "müderriş" olarak kaydedildiği görülmektedir. Mesela; Laleli Medresesi'nde bulunan ve 50 yaşında olan Ahmed Efendi

⁶⁶Mübahat Kütükoğlu, **Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)**, TTK, Ankara 2010, s.59.

⁶⁷ Akgündüz, **a.g.e**, s.33 vd.

⁶⁸Musa Çadırcı, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Askere Almada Kur'a Usulüne Geçilmesi: 1846 Tarihli Askerlik Kanunu", **Askeri Tarih Bülteni Dergisi**, Sayı: 10, s.70.

ile Hekim Çelebi Medresesi'nde bulunan ve 65 yaşında olan Hasan Efendi, müderris olarak kaydedilmişlerdir.

Tablo 1: Medreselere Göre Yaş Dağılımı

Sıra No	Medrese Adı	0-14 Yaş	15-39 Yaş	40 ve Üzeri Yaş
1 ⁶⁹	Medrese	1	25	-
2	Hasan Paşa	3	36	4
3	Tahtânî ve Fevkânî	10	72	4
4	Hekim Çelebi	6	62	3
5	Laleli	3	16	1
6	Nazır Hüseyin Ağa	2	63	4
7	Çavuşbaşı Süleyman Ağa	2	33	1
8	Murad Paşa	2	30	2
9	Uncu Hafız Efendi	1	33	2
10	Dârü'l- Hadîs-i Bosnevî	1	37	-
11	Has Odabaşı Hasan Ağa	1	32	3
12	Sultan Selim Han	4	69	6
13	Ahmed Çelebi	4	64	1
14	Hekimbaşı Ömer Efendi	4	35	-
15	Haseki Sultan	2	37	5
16	Bayram Paşa	-	22	2
17	Cevher Sultan	-	47	5
18	Tahtânî	4	53	1
19	Fevânî	1	50	-
20	Çukur	3	35	-
21	Ümm-i Veled	1	23	2
22	Ma'lûlzâde	4	35	-
23	Hasan Efendi	3	40	1
24	Üç Baş	-	28	2
25	Kaba Halil Efendi	4	25	1
26	Küçük	-	18	1
27	Râkım Efendi	1	14	5
28	Cedid Ali Paşa	3	41	1
29	Sekbanbaşı Kara Ali	2	14	-
30	Karib Ali Paşa	-	8	1
31	Ahmed Paşa	1	28	1
32	Mustafa Efendi	1	12	-
33	Seyyid Cihan Kalfa	1	25	2
34	Koca Mustafa Paşa	-	34	6
35	Nûh Efendi	-	25	-
36	İbrahim Paşa	-	35	2
37	Davud Paşa	2	37	3
38	Şah Sultan	-	7	-
Toplam		77	1300	72
Oran		%5.2	%89.2	%4.9

⁶⁹ Arşivden almış olduğumuz defterde 1 numaralı medresenin ismi bulunmamaktadır.

1.3 Fizikî Evsâfa Göre Dağılım

1844 yılı medrese nüfus sayımında, medresede bulunan kişilerin fizikî özellikleri boy ve sakal-bıyık şekline göre belirtilmiştir. Boy durumları kısa, orta ve uzun şeklinde kaydedilmiştir. Bazı kişilerin boyları “uzunca boylu” şeklinde belirtilmiş olup bunların sayısının birkaç adet olmasından dolayı “uzun boylu” kategorisinde vermeyi uygun bulduk. Sayım yapan memurun, kişileri hangi kriterlere göre kısa, orta, uzun şeklinde kategorize ettiğine dair bilgi mevcut değildir. Medresede bulunan 1.456 kişiden 893’ünün (%61.3) boy özellikleri verilmiştir. Medreselerin genelinde 9 kişi (%0.6) kısa boylu, 693 kişi (%47.5) orta boylu, 191 kişi (%13.11) uzun boyludur. Boy özellikleri belirtilen 893 kişi için oranlara baktığımızda kısa boylu olanların oranı %1, orta boyluların oranı %77.6 ve uzun boyluların oranı ise %21.3 olduğu görülmektedir.

Medreseler arasında sadece Karib Ali Paşa Medresesi’nde bulunan kişilerin tamamının (%100) boy özellikleri verilmiştir. Bunu %91 ile Bayram Paşa Medresesi, %74 ile Tahtânî Medresesi, %73 ile Ümmi Veled Medresesi takip etmektedir. Boy özelliklerinin en az belirtildiği medrese ise bir numaralı medresedir. Çalıştığımız defterde eksik sayfanın olmasından dolayı bu medresenin ismini tespit edemedik. Medresede 102kişinin kayıtlı olduğunu söyleyebiliriz. Fakat eksik sayfa olduğundan defterin elimizde olan kısmında 77 ile 102 numaralar arasındaki kişilerin, yani 26 kişinin bilgileri mevcuttur. Dolayısıyla bu 26 kişi için boy oranına bakacak olursak %7 olduğunu görmekteyiz. Bunu % 42’lik oranla Mustafa Paşa Medresesi, %46’lık oranla Seyyid Cihan Kalfa Medresesi ve %50’lik oranla Rakım Efendi Medresesi takip etmektedir.

Tablo 2: Medreselere Göre Boy Dağılımı

Sıra No	Medrese Adı	Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Oran
1	Medrese	-	1	1	%7
2	Hasan Paşa	-	22	7	%67
3	Tahtânî ve Fevkânî	-	33	14	%54
4	Hekim Çelebi	1	24	18	%60
5	Laleli	-	11	3	%70
6	Nazır Hüseyin Ağa	2	38	3	%65
7	Çarşubaşı Süleyman Ağa	-	21	4	%69
8	Murad Paşa	-	20	3	%65
9	Uncu Hafız Efendi	-	14	5	%52

10	Dârü'l- Hadîs-i Bosnevî	-	18	2	%52
11	Has Odabaşı Hasan Ağa	1	18	4	%58
12	Sultan Selim Han	-	32	22	%68
13	Ahmed Çelebi	-	25	11	%51
14	Hekimbaşı Ömer Efendi	-	22	5	%69
15	Haseki Sultan	-	19	4	%52
16	Bayram Paşa	-	16	6	%91
17	Cevher Sultan	-	27	1	%53
18	Tahtânî	1	37	6	%74
19	Fevânî	-	21	8	%56
20	Çukur	2	20	6	%71
21	Ümm-i Veled	-	19	-	%73
22	Ma'lûlzâde	-	15	5	%57
23	Hasan Efendi	-	25	6	%70
24	Üç Baş	-	17	1	%60
25	Kaba Halil Efendi	-	16	4	%66
26	Küçük	-	8	5	%68
27	Râkım Efendi	-	5	5	%50
28	Cedid Ali Paşa	-	20	9	%63
29	Sekbanbaşı Kara Ali	-	11	-	%68
30	Karib Ali Paşa	-	8	1	%100
31	Ahmed Paşa	-	16	1	%56
32	Mustafa Efendi	-	6	-	%42
33	Seyyid Cihan Kalfa	1	8	4	%46
34	Koca Mustafa Paşa	1	24	4	%72
35	Nûh Efendi	-	11	5	%61
36	İbrahim Paşa	-	19	3	%59
37	Davud Paşa	-	22	5	%62
38	Şah Sultan	-	4	-	%57
Toplam		9	693	191	893
Oran		%0.6	%47.5	%13.11	%61.21

Osmanlı Devletinde nüfus sayımı esnasında bıyık ve sakalın yoğunluğu ve rengi⁷⁰ gibi özellikler de göz önünde bulundurulmuştur. İncelediğimiz defterde sakal-bıyık durumu az bıyıklı, ter bıyıklı, kumral bıyıklı, sarı bıyıklı, şabb-ı emred, kara sakallı, köse sakallı, kumral sakallı, müzellef sakallı, sarı sakallı, kır sakallı, aksakallı, taze sakallı, siyah sakallı, kısa sakallı şeklinde kişilerin sahip oldukları fiziki özellikler belirtilmiştir. Nüfus defterleriyle ilgili yapılan bazı çalışmalarda, genellikle 12-16 yaşlarında olan kişileri şabb-ı emred, 17-20 yaşlarında olanları ter bıyıklı şeklinde kategorilere ayırmışlardır. İncelenen defterde şabb-ı emred bazı yerlerde 11, bazı yerlerde 15, bazı yerlerde ise 17 yaşlarında olanlar için, ter bıyıklı 17 yaşında kullanılabilirdiği gibi 22 ve 23 yaşlarında olanlar için de kullanılabilir. Yine kara sakallı olanlardan

⁷⁰ Karal, a.g.e, s.viii.

bazıları 23 yaşında olabildiği gibi, 28, 30, 32 yaşlarında olanlar içinde kullanılmıştır. Bu gibi örnekleri aksakal, müzellef sakal ve diğerleri için de çoğaltabiliriz. Dolayısıyla kişilerin fiziki özelliklerini kategorilendirmede yaş durumuna genelleme yapmak için kullanamamaktayız. Medreselerde bulunan kişilerin tamamının sakal-bıyık durumuyla ilgili bilgiler kaydedilmemiştir. 1.456 kişiden 1.328 kişinin (%91) sakal-bıyık durumu belirtilmiştir. Bunlar içerisinde ter bıyıklı, şâbb-ı emred, kara sakallı, kumral sakallı ve müzellef sakallı olanların genele oranı %77 (1.132 kişi)'dir.

Tablo 3: Medreselere Göre Sakal-Bıyık Dağılımı

Medrese Adı	Az B.	Ter B.	Kumral B.	Sarı B.	Şâbb	Kara S.	Köse S.	Kumral S.	Müzellef S.	Sarı S.	Kır S.	Ak S.	Taze S.	Siyah S.	Kısa S.	Toplam
1 ⁷¹	-	3	-	-	1	9	4	1	6	-	-	-	-	-	-	24
Hasan Paşa	-	5	-	-	7	6	3	6	7	-	2	-	-	-	-	36
Tahtâni ve Fevkânî	-	12	1	-	23	13	2	15	11	2	-	-	-	-	-	79
Hekim Çelebi	-	9	-	-	7	11	1	12	11	3	1	2	2	1	-	60
Laleli	-	1	-	-	1	7	-	2	6	-	1	-	-	-	-	18
Nazır Hüseyin	-	7	-	1	16	12	2	11	10	3	1	1	-	-	1	65
Süleyman Ağa	-	1	-	-	7	9	-	8	5	3	-	-	-	-	-	33
Murad Paşa	-	5	-	-	3	8	-	9	6	-	-	1	-	-	-	32
Uncu Hafız	-	6	-	-	3	5	1	11	7	2	-	1	-	-	-	36
Dârü'l-Hadis	1	2	-	-	4	9	1	9	7	1	-	-	1	-	-	35
Hasan Ağa	-	8	-	-	6	7	3	9	2	3	-	-	-	-	-	38
Sultan Selim	-	13	-	-	8	10	2	20	12	4	2	-	2	1	-	74

⁷¹ Arşivden almış olduğumuz defterde eksik sayfa bulunduğundan dolayı 1 nolu medresenin ismini tespit edemedik.

Ahmed Çelebi	-	8	-	-	21	7	3	9	10	5	-	-	1	-	-	64
Ömer Efendi	-	3	-	-	8	9	-	7	6	-	2	-	-	-	-	35
Haseki Sultan	-	7	-	-	4	5	-	12	8	1	2	-	1	1	-	41
Bayram Paşa	-	2	-	1	2	1	-	6	4	4	-	-	-	-	-	20
Cevher Sultan	1	2	-	1	5	9	1	11	7	1	2	1	-	1	-	42
Tahtânî	-	7	-	-	16	12	1	5	12	3	-	-	-	-	-	56
Fevkânî	-	7	-	1	6	10	1	14	3	2	-	-	-	-	-	44
Çukur	-	3	-	-	7	9	1	7	9	2	-	-	-	-	-	38
Ümm-i Veled	-	4	1	-	-	9	-	3	4	-	1	-	-	-	-	22
Ma'lûlzâde	-	7	-	-	6	5	-	4	5	2	-	-	-	-	-	29
Hasan Efendi	-	4	2	-	8	3	1	8	6	3	2	-	-	-	-	37
Üç Baş	-	1	-	-	6	8	1	3	7	1	-	-	-	-	-	27
Kaba Halil	-	2	-	-	4	5	1	7	7	1	-	-	2	-	-	29
Küçük	-	3	-	-	2	2	3	4	4	-	-	-	-	-	-	18
Râkım Efendi	-	-	1	-	3	7	-	1	1	1	3	-	1	-	-	17
Cedid Ali Paşa	-	7	-	-	6	6	-	10	8	3	4	-	1	-	-	45
Kara Ali	-	2	-	-	8	2	-	1	2	1	-	-	-	-	-	16
Karib Ali Paşa	-	1	-	-	2	-	1	1	-	2	2	-	-	-	-	9
Ahmed Paşa	-	2	1	-	5	3	1	2	10	2	2	-	-	-	-	28
Mustafa Efendi	-	2	-	-	2	2	1	4	3	-	-	-	-	-	-	14
Cihan Kalfa	-	3	-	-	6	1	2	3	9	1	2	-	-	-	-	27
Koca Mustafa	-	4	-	-	4	5	4	4	5	5	2	3	-	-	-	36

Nuh Efendi	-	4	-	-	5	5	4	2	4	-	1	-	-	-	-	25
İbrahim Paşa	-	2	-	2	4	6	-	4	8	2	6	-	-	-	-	34
Davud Paşa	-	3	-	1	7	5	1	3	9	5	1	1	2	-	-	38
Şah Sultan	-	2	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	7
Toplam	2	164	6	7	232	242	46	247	247	68	39	10	13	4	1	1.328
Genel Oran	%91															

1.4 Medreselere Kayıtlı Olan Kişilerin Memleket Durumları

Medresede bulunan kişilerin değişik memleketlerden geldiği görülmektedir. Yaptığımız çalışmada kişilerin gelmiş oldukları memleketleri Anadolu, Balkanlar ve diğerleri şeklinde kategorilere ayırmayı uygun gördük. Medreselerin genelinde 1456 kişi bulunmaktadır. Fakat 1456 kişiden 1274 (%87)'ünün memleket kayıtları bulunmaktadır. Bazı kişilerin memleketleri kaydedilmemiş olup, bazılarının ise memleket bilgileri okunamamıştır. Okunamayan kısımlar her bir medreseye ait tabloda (?) şeklinde gösterilmiştir. 1274 kişi arasından; Anadolu'dan gelenler 562 (%44) kişi, Balkanlardan gelenler 612 (%48) kişi ve diğer memleketlerden gelenler ise 100 (%7) kişidir. Medreseye kayıtlı olan kişilerin 250 farklı şehirden geldiği görülmektedir. Anadolu'dan gelen kişilerin 152 farklı şehirden geldiği görülmektedir. Bunlar içerisinde en fazla zikredilenler: Kengırı, Trabzon, Akhisar, Tekfurdağı, Seferîhisar ve Kastamonu'dur⁷². Balkanlardan gelen kişilerin 81 farklı şehirden geldiği görülmektedir. Bunlar içerisinde

⁷² Diğer şehirler: Adapazarı, Ahmetli, Akşehir, Aladağ, Alaiye, Amasya, Ankara, Ayancık, Ayaş, Aydın, Ayıntab, Ayvacık, Babadağ, Bağçe, Balıkesir, Bartın, Bayındır, Bayramiç, Bergama, Bergos, Besni, Beypazarı, Beyşehir, Biga, Bilecik, Bolaman, Boliva, Bolu, Borlu, Boyabad, Bozkır, Burdur, Bursa, Çan, Çardak, Çarşamba, Çemişgezek, Çerkeş, Denizli, Derbend, Devrek, Dodurga, Dörtdivan, Edincik, Edremit, Elmalı, Erdek, Ereğli, Erzurum, Eskişehir, Ezine, Gebze, Gelibolu, Gemlik, Gerede, Geyve, Giresun, Gönen, Göynük, Hacıhamza, Hamit, Hasköy, Hemşin, Hisarköy, Hisarönü, Isparta, İç İli, İskilip, İstefan, İzmid, İznik, Kal'a-i Sultaniye, Kalecik, Kandıra, Karahisar, Karahisar-ı Şarki, Karaman, Karesi, Kargı, Kars, Kaymas, Kayseri, Kemah, Kemer Kaza, Kıbrısçık, Kırkağaç, Kırşehir, Kızılbil, Kirmasti, Koçhisar, Konya, Kuyucak, Küre, Kütahya, Lapseki, Livane, Maden, Malatya, Manisa, Menteşe, Mihalgazi, Mihaliç, Milas, Mudurnu, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniç, Pazarcık, Pazarköy, Perşembe, Rize, Sandıklı, Simav, Sinop, Sivas, Sultaniye, Şıhlar, Tarsus, Taşköprü, Tavas, Teke, Tire, Tokat, Torbalı, Ulaş, Ürgüp, Vezirköprü, Viranşehir, Yalova, Yenipazar, Yozgat, Zağferânbolu, Zerzene, Zeytun, Zile.

en fazla zikredilenler: Bosna, Gümülcine, Aydos, Şumnu, Silistre, Prizren ve Vize⁷³dir. Anadolu ve Balkanların dışından gelenler ise: Dağıstan, Hazargırad, Mesûre, Cidde, Buhara, Ahışa, Bağdat, Çerkes, Harput, Hicaz, Kıbrıs, Kırım, Şirvan ve Terek gibi şehirlerdir.

Tablo 5: Memleket Durumları

Sıra No	Medrese Adı	Anadolu	Balkanlar	Diğerleri
1 ⁷⁴	Medrese	9	12	3
2	Hasan Paşa	26	12	-
3	Tahtânî ve Fevkânî	71	7	6
4	Hekim Çelebi	36	29	-
5	Laleli	14	5	-
6	Nazır Hüseyin Ağa	49	11	1
7	Çavuşbaşı Süleyman Ağa	24	4	4
8	Murad Paşa	19	13	-
9	Uncu Hafız Efendi	21	8	1
10	Dârü'l- Hadîs-i Bosnevî	17	15	-
11	Has Odabaşı Hasan Ağa	20	14	-
12	Sultan Selim Han	20	44	14
13	Ahmed Çelebi	11	54	-
14	Hekimbaşı Ömer Efendi	19	18	-
15	Haseki Sultan	4	35	1
16	Bayram Paşa	1	19	2
17	Cevher Sultan	13	21	10
18	Tahtânî	25	11	14
19	Fevânî	9	26	10
20	Çukur	3	34	1
21	Ümm-i Veled	13	10	1
22	Ma'lûlzâde	2	24	7
23	Hasan Efendi	18	22	-
24	Üç Baş	13	5	7
25	Kaba Halil Efendi	16	11	-
26	Küçük	6	11	1
27	Râkım Efendi	8	3	3
28	Cedid Ali Paşa	6	22	1
29	Sekbanbaşı Kara Ali	11	5	-
30	Karib Ali Paşa	4	5	-

⁷³Diğer şehirler: Aboni, Ahyolu, Avlonya, Aydos, Balçık, Banaluka, Belgrad, Bergos, Boğdan, Cuma-i Atik, Çırpan, Çirmen, Debre, Dimetoka, Drama, Edirne, Filibe, Firecik, Hayrabolu, Hersek, Hırsova, İbrâil, İncik, İpsala, İslimiye, İşkodra, İzladi, Kalkandelen, Karınabad, Kavala, Kesriye, Kırkkilise, Koçana, Kozluca, Köstence, Leskofça, Lofça, Malkara, Manastır, Midilli, Nevrekop, Niş, Ohri, Osman Pazarı, Rahova, Resne, Rusçuk, Selanik, Semendire, Siroz, Sofya, Şarköy, Şile, Şire, Şumnu, Teberiyeye, Tırhala, Tırnova, Tikveş, Umur Fakih, Uzunca Abad, Üsküp, Varna, Vidin, Vize, Yanbolu, Yanova, Yanya, Yenice, Zağra-i Atik, Zihne.

⁷⁴ Arşivden almış olduğumuz defterde 1 numaralı medresenin ismi bulunmamaktadır.

31	Ahmed Paşa	7	13	2
32	Mustafa Efendi	4	3	1
33	Seyyid Cihan Kalfa	7	6	2
34	Koca Mustafa Paşa	12	20	3
35	Nûh Efendi	3	21	-
36	İbrahim Paşa	7	20	4
37	Davud Paşa	9	20	1
38	Şah Sultan	5	2	-
Genel Toplam		562	612	100
Oran		%87		

1.5 Medreseler Arası Hareketlilik

Osmanlı Devleti'nde diğer kurumlarda olduğu gibi medreseler arasında da hareketlilik vardır. Bir müderrisin, bulunduğu medreseden aynı payedeki bir başka medreseye tayin olduğu veya bulunduğu medreseden daha üst seviyedeki bir medreye terfi ettiği görülmektedir. Bu durum talebeler için de söz konusudur. Talebe, haşiye-i tecrid seviyesindeki bir medreseyi bitirdikten sonra daha üst seviyede bulunan medreselere kayıt yaptırabilmekteydi. Dolayısıyla bu durum medreseler arasında hareketliliği doğurmuştur. Tablo 4'te, 185 numaralı defterde bu gibi nedenlerden kaynaklanan hareketlilik görülmektedir.

Tablo5: Medreseler Arası Hareketlilik

Kişinin Adı	Bulunduğu Medrese	Gittiği Mahal ya da Medrese
Osman bin Ahmed	⁷⁵	Nazır Hüseyin Ağa
Ahmed Efendi bin İbrahim	Medrese-i Cedîde-i Hasan Paşa ⁷⁶	
Ali bin Hüseyin	Medrese-i Cedîde-i Hasan Paşa	Nakl-i Medrese-i Şeyh Kol Çarşu ⁷⁷
Mehmed Efendi bin Halil	Medrese-i Tahtânî ve Fevkânî Papszâde	Nakl-i Medrese/101 ⁷⁸
Ali Efendi bin İsmail	Medrese-i Tahtânî ve Fevkânî Papszâde	Nakl-i Mahalle-i Karib Taş Kol Edirne Kapı ⁷⁹

⁷⁵ Arşivden aldığımız defterimizde 1 numaralı medreseye ait olan sayfa olmadığından dolayı medresemizin adını tespit edemedik.

⁷⁶ Bu kişi Hicri 1262 yılında Safer ayının ilk günlerinde başka bir medreseye nakledilmiştir. Fakat gittiği medresenin adı kaydedilmemiştir.

⁷⁷ Fî 11 Rebiulevvel 1263 tarihinde nakledilmiştir.

⁷⁸ Defterimizdeki medrese sıra numarası 38'e kadardır. 101 numaralı medrese muhtemelen diğer defterlerde bulunmaktadır.

⁷⁹ Fî gurre-i Safer 1262 tarihinde nakledilmiştir.

Abbas bin Abdulkadir	Medrese-i Tahtânî ve Fevkânî Papaszâde	Nakl-i Mahalle-i (?)Hüseyin Kol Galata ⁸⁰
Mustafa bin Mustafa	Medrese-i Hüseyin Ağa	Nakl-i Medrese/79 ⁸¹
İsmail Efendi bin Ömer	Medrese-i Hüseyin Ağa	Nakl-i Medrese/8 ⁸²
Hafız Ahmed Efendi bin Ömer	Medrese-i Hüseyin Ağa	Nakl-i Medrese/8 ⁸³
Mehmed Efendi bin İbrahim	Medrese-i Hüseyin Ağa	Nakl-i Medrese/131 ⁸⁴
Ömer Efendi bin Ahmed	Medrese-i Çarşubaşı Süleyman Ağa	Nakl-i Medrese Tahtânî ve Fevkânî ⁸⁵
Mehmed Efendi bin Abdullah	Medrese-i Murat Paşâ-yı Atîk	Nakl-i Mahalle-i Gurtebâ Hüseyin Ağa Der Bâb-ı Kurb ⁸⁶
Abdurrahman bin Süleyman	Medrese-i Murat Paşâ-yı Atîk	Nakl-i Eyüp ... İlyaszâde Mahalle-i Şukka
Hafız Ahmed Efendi bin Ömer	Medrese-i Murat Paşâ-yı Atîk	Nakl-i Medrese /54 ⁸⁷
Mehmed Efendi bin Ali	Medrese-i Murat Paşâ-yı Atîk	Nakl-i Medrese/72 ⁸⁸
Hafız Mehmed Efendi bin Adulhamid	Medrese-i Uncu Hafız Efendi	Nakl-i Mahalle-i Sa' di Kol Topkapı ⁸⁹
Mehmed es- seyyid İsmail	Medrese-i Uncu Hafız Efendi	Cedid Kolundan Çelebi Ali Mahallesine
Ahmed Efendi ibn-i Hüseyin	Medrese-i Dârü'l Hadîs-i Bosnevî	Nakl-i Âsitâne/66 ⁹⁰
İbrahim Efendi bin Veliddin	Medrese-i Dârü'l Hadîs-i Bosnevî	Nakl-i Medrese/36 ⁹¹
İbrahim Efendi bin İsmail	Medrese-i Dârü'l Hadîs-i Bosnevî	Nakl-i Mahalle-i Bahçe Kemer Kol Balat
Osman bin Ömer	Medrese-i Darü'l Hadîs-i Bosnevî	Nakl-i Medrese/169 ⁹²
Molla Bekir bin Bekir	Medrese-i Has Odabaşı Hasan Ağa	Nakl-i Medrese-i İbrahim Paşa ⁹³

⁸⁰ H.1267 tarihinde nakledilmiştir.

⁸¹ Bu kişinin gitmiş olduğu medresenin adı defterimizde mevcut değildir. Muhtemelen diğer defterlerde kayıtlıdır.

⁸² Bu kişinin gittiği 8 numaralı medrese Aksaray yakınlarındaki Murat Paşa medresesidir. 11 Cemazilevvel 1263 tarihinde buraya nakledilmiştir.

⁸³ Aksaray yakınlarındaki Murat Paşa Medresesinin 22 numaralı hücreğine nakledilmiştir. Naklediliş tarihi olarak 11 Zilka'de 1263'tür.

⁸⁴ 131 numaralı medrese defterimizde kayıtlı değildir. Muhtemelen diğer defterlerde kayıtlıdır.

⁸⁵ Gurre-i Receb s. 1261 tarihinde nakledilmiştir.

⁸⁶ 7 Ramazan 1260 tarihinde nakledilmiştir.

⁸⁷ 11 Zilkade 1263 tarihinde nakledilmiştir.

⁸⁸ Gurre-i Safer 1262 tarihinde nakledilmiştir.

⁸⁹ 20 Cemazilevvel 1262 tarihinde nakledilmiştir.

⁹⁰ Bu kişi 66 numaralı medresenin 18 numaralı hücreğine 1266 senesinde nakledilmiştir.

⁹¹ 36 numaralı medrese İbrahim Paşa Medresesidir.

⁹² 11 Receb 1263 tarihinde nakledilmiştir.

Yusuf bin Süleyman	Medrese-i Sultan Selim Han	Nakl-i Medrese/13 ⁹⁴
Hasan Efendi bin Ali	Medrese-i Ahmed Çelebi	Nakl-i Medrese/64 ⁹⁵
Yusuf bin Süleyman	Medrese-i Ahmed Çelabi	Nakl-i Medrese/12 ⁹⁶
Halil Efendi bin Ali	Medrese-i Ahmed Çelebi	Nakl-i Medrese/163
İbrahim bin Adulhalil	Medrese-i Haseki Sultan	Nakl-i Mahalle-i Kemerbaşı Der Balat/20 ⁹⁷
Mehmed Tevfik Efendi bin İbrahim	Medrese-i Cevher Sultan	Nakl-i Mahalle-i Cumâ-i Cedid ⁹⁸
Mustafa Efendi bin Hasan	Medrese-i Cevher Sultan	Nakl-i Medrese/72 ⁹⁹
Abdullah bin Ali	Medrese-i Tahtânî	Nakl-i Medrese/26 ¹⁰⁰
Hafız Ahmed Efendi bin İbrahim	Medrese-i Fevkânî	Nakl-i Medrese Çakırcıklı Kemaleddin Kol Balat ¹⁰¹
Mustafa Efendi bin Mustafa	Medrese-i Ümmüveled	Nakl-i Medrese/96 ¹⁰²
Mustafa bin Nuh	Medrese-i Ümmüveled	Nakl-i Medrese/134 ¹⁰³
Ali Rıza bin Hasan	Medrese-i Ümmüveled	Nakl-i Medrese/35 ¹⁰⁴
Salih Efendi bin Osman	Medrese-i Ma'lûlzâde	Nakl-i Medrese/24 ¹⁰⁵
Ömer Efendi bin Ali	Medrese-i Hasan Efendi	Nakl-i Medrese/108 ¹⁰⁶
Ali Efendi bin Mehmed	Medrese-i Hasan Efendi	Nakl-i Medrese/72 ¹⁰⁷
Ömer Efendi bin Ali	Medrese-i Hasan Efendi	Nakl-i Medrese/108
Ali Efendi bin Eyüp	Medrese-i Hasan Efendi	Nakl-i Medrese/62 ¹⁰⁸

⁹³ 19 Şaban 1260 tarihinde nakledilmiştir.

⁹⁴ 13 numaralı medrese Yeni Bahçe yakınlarındaki Ahmed Çelebi medresesidir. 11 Rebiulevvel 1263 tarihinde nakledilmiştir.

⁹⁵ Gurre-i Safer 1262 tarihinde nakledilmiştir.

⁹⁶ 12 numaralı medrese Sultan Selim Han medresesidir. 11 Safer 1263 tarihinde nakledilmiştir.

⁹⁷ 20 numaralı medresenin adı “ Medrese-i Derûn-ı Câmî’-i Nişancı Paşa”dır. 2 Receb 1263 tarihinde nakledilmiştir.

⁹⁸ 22 Muharrem 1261 tarihinde gitmiştir.

⁹⁹ 11 Ramazan 1263 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰⁰ 26 numaralı medrese Edirne Kapı yakınlarındaki Küçük Medrese’dir. Gurre-i Şevval 1261 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰¹ 11 Receb 1262 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰² Gurre-i Rebiulevvel 1260 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰³ 21 Receb s.1261 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰⁴ 35 numaralı medrese Nuh Efendi medresesidir.

¹⁰⁵ 24 numaralı medrese Üçbaş medresesidir. 21 Receb 1261 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰⁶ 12 Şevval 1261 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰⁷ Gurre-i Safer 1262 tarihinde nakledilmiştir.

Ahmed bin Ahmed	Medrese-i Hasan Efendi	Nakl-i Mahalle-i Hatip Salih Efendi Kol Balat
Osman Efendi bin Osman	Medrese-i Hasan Efendi	Nakl-i Mahalle-i Defterdâr Ahmed Çelebi ¹⁰⁹
Mustafa bin Mehmed	Medrese-i Üçbaş	Nakl-i Medrese/82
Salih Efendi bin Osman	Medrese-i Üçbaş	Nakl-i Medrese/22 ¹¹⁰
Ömer Efendi bin Hasan	Medrese-i Kaya Halil Efendi	Nakl-i Medrese/89 ¹¹¹
Ali Efendi bin Musa	Medrese-i Kaya Halil Efendi	Nakl-i Medrese Yaş Tahta Han-I Mehmed Şah ¹¹²
Molla Mehmed bin Hasan	Medrese-i Küçük	Nakl-i Mahalle-i Hacı Salihiddin Kol Balat ¹¹³
Mehmed Efendi bin Abdullah	Medrese-i Râkım Efendi	Nakl-i Medrese/21 ¹¹⁴
Musa bin Hüseyin	Medrese-i Seyyid Cihan Kalfa	Nakl-i Medrese/94
İsmail bin Ahmed	Medrese-i Seyyid Cihan Kalfa	Nakl-i Medrese Valide Sultan
Mustafa bin Mehmed	Medrese-i Seyyid Cihan	Nakl-i Medrese/4 ¹¹⁵
Osman Efendi bin Ali	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i Medrese/61
Ali Efendi ibn-i Mehmed	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i Medrese-i Şah Sultan Kurb-ı Bâb-ı Âlî ¹¹⁶
Halil Efendi ibn-i Mehmed	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i Medrese Şah Sultan ¹¹⁷
Müzellef sakallı Mustafa	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i Medrese/21 ¹¹⁸
Yakup Efendi bin Ahmed	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i Medrese/107
Salih bin Mehmed	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i Medrese/113
Salih bin Ali	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i medrese/48
Mehmed Efendi bin Süleyman	Medrese-i Koca Mustafa Paşa	Nakl-i Medrese/113
Ali Efendi ibn-i ASbdullah	Medrese-i Nuh Efendi	Nakl-i Medrese/81

¹⁰⁸ Gurre-i Safer 1262 tarihinde nakledilmiştir.

¹⁰⁹ 11 Recen 1263 tarihinde nakledilmiştir.

¹¹⁰ 22 numaralı medrese Maâlûlzâde medresesidir. 21 Receb 1261 tarihinde nakledilmiştir.

¹¹¹ 11 Receb 1263 tarihinde nakledilmiştir.

¹¹² 12 Cemazilahir 1260 tarihinde nakledilmiştir.

¹¹³ Ayrıca bu kişi 62 numaralı medresede 47 numaralı hücrede bulunmaktadır.

¹¹⁴ 21 numaralı medrese Ümmüveled medresesidir.

¹¹⁵ 4 numaralı medrese Hekim Çelebi medresesidir.

¹¹⁶ 5 Receb 1260 tarihinde nakledilmiştir.

¹¹⁷ 19 Cemazilevvel 1260 tarihinde nakledilmiştir.

¹¹⁸ 21 numaralı medrese Ümmüveled medresesidir.

Ali Osman Efendi bin Hasan	Medrese-i Nuh Efendi	Nakl-i Medrese Ümmüveled
Ahmed Efendi bin Ali	Medrese-i Nuh Efendi	Nakl-i Medrese/163
Hüseyin bin Hamza	Medrese-i Nuh Efendi	Nakl-i Âsîâne /92 ¹¹⁹
İbrahim Efendi bin Eyüp	Medrese-i İbrahim Paşa	Nakl-i Medrese/37 ¹²⁰
Ebûbekir bin Bekir	Medrese-i İbrahim Paşa	Nakl-i Medrese/11 ¹²¹
Süleyman Efendi bin Mehmed	Medrese-i İbrahim Paşa	Nakl-i Medrese/17 ¹²²
Mehmed Efendi bin Yunus	Medrese-i İbrahim Paşa	Nakl-i Medrese/17 ¹²³
İbrahim bin Veli	Medrese-i İbrahim Paşa	Nakl-i Medrese/10 ¹²⁴
Abdülbâkî Efendi bin Halil	Medrese-i İbrahim Paşa	Nakl-i Mahalle-i Kemertaş Kol Balat
Âdem Efendi bin Mustafa	Medrese-i Davud Paşa	Nakl-i Medrese/68 ¹²⁵
Yahya bin Hayrullah	Medrese-i Davud Paşa	Nakl-i Medrese Koca Mustafa Paşa
İbrahim Efendi bin Eyüp	Medrese-i Davud Paşa	Nakl-i Medrese/60 ¹²⁶
Salih Efendi bin Ali	Medrese-i Şah Sultan	Nakl-i Medrese/34 ¹²⁷
Yahya bin Hayrullah	Medrese-i Şah Sultan	Nakl-i Medrese/34 ¹²⁸

¹¹⁹ Bu kişi 92 numaralı medresenin 126 numarasına nakledilmiştir.

¹²⁰ 37 numaralı medrese Davud Paşa medresesidir.

¹²¹ 11 numaralı medrese Has Odabaşı Hasan Ağa medresesidir.

¹²² 17 numaralı medrese Cevher Sultan medresesidir.

¹²³ 17 numaralı medrese Cevher Sultan medresesidir.

¹²⁴ 10 numaralı medrese Dârü'l Hadîs-i Bosnevî medresesidir.

¹²⁵ Gurre-i Safer s.1262 tarihinde nakledilmiştir.

¹²⁶ Gurre-i Safer s.1262 tarihinde nakledilmiştir.

¹²⁷ 34 numaralı medrese Koca Mustafa Paşa medresesidir.

¹²⁸ Bu kişi daha önce Davud Paşa Medresesinde bulunmaktaydı. Buradan 25 Rebiulevvel s.1260 tarihinde Koca Mustafa Paşa Medresesine nakledilmişti. Koca Mustafa Paşa medresesinden tespit edemediğimiz bir durumdan dolayı Şah Sultan Medresesine nakledildiği görülmektedir. Şah Sultan Medresesinde 1264 tarihine kadar kaldığını ve 11 Cemazilevvel 1264 tarihinde tekrar Koca Mustafa Paşa medresesine nakledildiğini görmekteyiz.

İKİNCİ BÖLÜM

185 NOLU MEDRESE NÜFUS DEFTERİNDE YER ALAN İSTANBUL MEDRESELERİ

1. İstanbul Medreseleri Hakkında Genel Bilgi

İstanbul'da medrese yapımı fetihten sonra başlamıştır. İlk olarak Sahn-ı Seman ve ondan yaklaşık bir asır sonra Süleymaniye medreseleri yapılarak İstanbul, ilim ve kültür merkezi haline getirilmiştir. Fakat devlet içerisindeki birtakım bozulmalar zamanla ilmiye teşkilatına da yansınca, burada da bozulmalar kaçınılmaz olmuştur. Özellikle XVI. yüzyılın ikinci yarısına talebelerin isyanı damga vurmuştur. Taşra medreselerinde sayıları çok artan talebeler guruplar oluşturarak eşkıyalık hareketlerine karışmışlar, adeta Celâli isyanlarının öncüleri olmuşlardır. Sadece taşra medreseleri değil İstanbul'daki büyük medreselerde de zaman zaman devleti müdahaleye zorlayacak problemlere yol açtıkları¹²⁹ bilinmektedir. Hal böyle olunca medreselerde teftiş yapılması kaçınılmaz olmuştur. Adaba uygun davranmayanlar, zorbalığa karışanlar ve bundan böyle kendisine medresede kalabilmek için kefil bulamayanlar medreseden uzaklaştırılmıştır. Yapılan teftişin bir amacı da İstanbul'da bulunan medrese sayısını ortaya koymaktır.

XVII. yüzyıl ortalarında yapılan teftişte İstanbul'da 122 medrese bulunuyordu. 1791-1792'de yapılan bir sayımda 181 medrese, 1869'daki sayımda 166, 1914 sayımında ise 12'si yanmış veya kullanılamayacak kadar harab 185 medrese bulunmaktaydı. Günümüze ulaşanların sayısı ise harab olanlar da dâhil olmak üzere 90'ı geçmemektedir.

1914'te İstanbul medreseleri, çıkarılan bir nizamnameyle tek isim altında birleştirilmiş ve Dârü'l-Hilâfe'ti'l-Aliyye Medresesi olarak belirtilmiştir. Bu medresenin kuruluşundan önce İstanbul medreselerinden hangilerinin bu yeni müessese içinde yer almasının uygun olacağını tespiti için Ders Vekâleti'nce bir heyet vazifelendirilmiştir.

¹²⁹ İpşirli, "Medrese", s.331.

Bu heyet 1330 Ağustos’unda (1914) medreseleri tek tek dolaşarak, her biri hakkında yeri inşa tarzı, binanın durumu, müstemilatı, sıhhi şartları, barınabilecek öğrenci sayısı gibi hususları ihtiva eden bir rapor hazırlamıştır. Bu rapora göre hangi medreselerin Dârü’l-Hilâfe kadrosunda yer alacağı, hangilerinin kadro dışı kalacağı tespit edildi¹³⁰. Bu tespitle aynı zamanda 1914’te yukarıda da değinildiği gibi İstanbul’daki toplam medrese sayısı 185 olarak belirlenmiştir.

İstanbul medreseleri, çeşitli semtlere dağılmış olmakla birlikte en kesif olarak buldukları yer Fatih ile Çarşamba arasındır¹³¹. Medreselerin %95’i İstanbul merkezde yani surlar içinde kalan kısımda, bu %95’in %48’i ise Fatih ve civarındadır¹³². Fatih’ten sonra medreselerin yoğun olarak buldukları semtler; Bahçekapısı-Sultanahmet-Çağaloğlu; Çemberlitaş-Çarşıkapısı-Beyazıt; Süleymaniye-Vefa; Vezneciler-Saraçhane-Laleli idi. Koca Mustafa Paşa, Cerrahpaşa, Topkapısı ve civarı ile Eyüp, Üsküdar ve Galata tarafındaki medreselerin sayısı azdır¹³³.

Defterden hareketle İstanbul medreselerinde bir hareketlenmenin olduğunu görülmektedir. 1792 yılında yapılan sayım göz önüne alındığında, 1844 yılında medreselerin nüfusunda önemli derecede artış olduğunu anlaşılmaktadır. 1792 yılında Tahtânî ve fevkânî medresesinde 37 kişi bulunmaktayken 1844 yılında bu sayı 86 kişiye çıkmıştır. Nazır Hüseyin Ağa Medresesi’nde 1792’de 10 kişi varken, 1844 yılında 76 kişi; Çavuşbaşı Süleyman Ağa Medresesi’nde 1792’de 15 kişi, 1844 yılında 36 kişi; Murat Paşa Medresesi’nde 1792’de 12 kişi, 1844’te 35 kişi; Uncu Hafız Efendi Medresesi’nde 1792’de 8 kişi, 1844’te 36 kişi, Dârü’l-Hadîs-i Bosnevî Medresesi’nde 1792’de 14 kişi, 1844’te 38 kişi; Has Odabaşı Hasan Ağa Medresesi’nde 1792’de 11 kişi, 1844 yılında ise 39 kişi bulunmaktadır. Görüldüğü gibi 1844 yılında medrese nüfusundaciddi artış yaşanmıştır. Bu durum medreselerin geneli için böyledir. Bunun sebebini, Tanzimat döneminde askerliğin vatan hizmeti haline gelmesi ve askerlikten

¹³⁰ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.14-19. (Ayrıca Dârü’l-Hilâfe Medreseleri kadrosuna dahil olan ve kadro dışı kalan medreseler için bkz. Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfetil Aliyye Medresesi ve Kuruluş Arefesinde İstanbul Medreseleri”, **İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1978)

¹³¹ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.6.

¹³² Kütükoğlu **a.g.e.**, s.xxii.

¹³³ Kütükoğlu, **ag.e.**, s.6.

muaf olmak isteyenlerin medreselere sığınması şeklinde açıklayabiliriz. Medreselerdeki bu yığılma önlenmek istenmiş ve askerlikten muaf olmak isteyenlere karşı medresede bulunan talebelere kur'a usulü getirilmiştir. Buna bağlı olarak da talebeler sınava tabi tutulmuş, başarılı olamayanlar askere alınmıştır¹³⁴.

2. İstanbul Medreseleri (1844)

2.1 (Medrese)

İncelediğimiz defterde eksik sayfa olduğundan dolayı bir numaralı medresenin ismi tespit edilemedi. Aşağıda da görüldüğü gibi 1844 yılında medresede 102 kişinin bulunduğunu fakat bizde olan kısmında 26 kişiye ait bilgilerin olduğu görülmektedir. 26 kişinin 18'i birbirinden farklı isim kullanmış bunlar içerisinde 3 kişi Mustafa, 2 Kişi Osman, 2 kişi de Ahmed ismini kullanmıştır. Medresede bulunan kişilerin yaş ortalaması 23.34'tür. Oda numaralarıyla ilgili herhangi bir kayıt yoktur. Bir kişinin 6 numaralı medreseye nakledildiği görülmektedir.

Tablo 5:1 Numaralı Medreseye Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.3 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
77	Diğeri kara sakallı Mustafa Efendi bin Hasan		28		Vidin fi 2 Rebiulahir sene 60 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
78	Uzun boylu kara sakallı Mehmed bin Mehmed	Pazarcık	25		Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
79	Orta boylu ter bıyıklı Mustafa bin	İslimiye	25		Dersene 66 İslimiye

¹³⁴ Musa Çadircı, a.g.m, s.76.

	Hasan				Dersene 67
80	Talebeden Osman bin Ahmed	Lofçalı	24		Nakl-i Medrese/6 Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
82 ¹³⁵	Kara sakallı Hasan bin Ahmed	Kozucanlı	30	Müceddid en	Dersene 66 Trabzon Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
83	Köse sakallı Bekir bin Mehmed	Kıbrıs	27		Mezbûr Kıbrıs Dersene 66
84	Müzellef sakallı Hüseyin bin Mehmed	Şumnu	24		Mezbûr Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
85	Kara sakallı Hasan bin Mehmed	Bu dahi	27		Mezbûr Bu dahi Amedşüd Dersene 67
86	Kara sakallı Hasan bin Mehmed	Kütahya	30		Mezbûr Vidin Dersene 66
87	Köse sakallı İskender bin Ahmed	İzladili	27		Mezbûr Memleket Dersene 66 Amedşüd Dersene 67

¹³⁵ Defterde 81 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

88	Diğeri köse sakallı Mustafa bin Hasan	Ayıntablı	30		Mezbûr Silistre Dersene 67
89	Diğeri kumral sakallı Hayrullah bin Ahmed	Silistre	23		Mezbûr Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
90	Diğeri şâbb-ı emred Abdurrahman bin Mehmed	İzladili	15		Vilâyet Dersene 66
91	Diğeri kara sakallı Osman bin Hamza	Hazargırad	27		Bu dahi amedşüd Dersene 67
92	Diğeri ter bıyıklı Salih bin Salih	Geyve	17		Kıbrıs Dersene 66
93	Müzellef sakallı İbrahim bin Mustafa	Silistre	27		Mezbûr Vidin Dersene 66
94	Müzellef sakallı Halil bin Halil	Zağferânbolu	20		Çarşu Kolundan Sultan Bayezid Hân-ı Velî Dersene 67
95	Kara sakallı Mehmed Nureddin bin Ali	Âsitâne	22		Memlû Dersene 67
96	Köse sakallı Salih bin Salih	Geyveli	18		Bu dahi Dersene 67
97	Ahmed bin İbrahim	Bu dahi	13		Bu dahi Dersene 67

s.4

98	İsmail bin Hasan Ali	Filibeli	16		Bu dahi Dersene 67
99	Kara sakallı Mehmed Tuğrul bin İsmail	Amasyalı	25		Bu dahi Dersene 67

100	Müzellef sakallı Ahmed bin İsmail	Bu dahi	18		Bu dahi Dersene 67
101	Kara sakallı Abdurrahim bin Mehmed	Dağıstan	25		Bu dahi Dersene 67
102	Müzellef sakallı İbrahim bin İsmail	Lofçalı	20		Bu dahi Dersene 67
103	Müzellef sakallı Ali bin Sadullah	Gümölcine	24		Bu dahi Dersene 67

2.2 Hasan Paşa Medresesi

Bayezit’de bulunan medresede 1844 sayımına göre 43 kişi bulunmaktadır. Medresede bulunan 43 kişiden 16’sı farklı isim kullanmıştır. Mustafa, Ahmed, Mehmed en fazla kullanılan isimlerdir. Medreseye gelenlerin 22 farklı memleket bilgisine rastlanmıştır. Ayvacık, Kengirı, Isparta, Üsküp en fazla zikredilen memleketlerdir. Fizikî evsâf olarak, 22 kişi orta boylu, 7 kişi uzun boylu; 5 kişi ter bıyıklı, 7 kişi şâbb-ı emred, 7 kişi müzellef sakallı, 6 kişi kara sakallı, 6 kişi kumral sakallı, 3 kişi köse sakallı ve 2 kişi de kır sakallı şeklinde kaydedilmiştir. Medresenin yaş ortalaması 24.02 olup, en küçük olanı 10 yaşında en büyük olanı ise 50 yaşındadır. 3 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir. Medresede toplamda 12 odanın olduğu görülmektedir. Bunlardan 9 numaralı oda boş olarak bulunmaktadır. Bazı odalarda ikişer kişi kalmaktadır. 2 kişinin dershânedede kaldığı görülmektedir. 1 kişi bevvâbdır ve tek başına kalmaktadır¹³⁶.

Tablo 6: Medrese-i Cedîde-i Hasan Paşa Kurb-ı Sultan Bayezid’e Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.5 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı es-seyyid İsmail bin Ahmed	Simavlı	19	1	Ayvacık Fî 5 Şaban sene260 Amed

¹³⁶ BOA, NFS.d, nr.185.

					Fî gurre-i Rebiulevvel sene 261 Ayvacık Fî 13 Receb sene 261 Amed Fî 9 Zilhicce sene 261 Ayvacık Fî gurre-i Receb sene 262 Amed Fî 2 Zilkade sene 263
2	Şâbb-ı emred Ahmed bin Mustafa	Ayvacıklı	13	Oda-i mezbûr	Memleket Fî 5 Şaban sene 260 Amed Fî gurre-i Rebiulahir sene 261 Memleket Fî 7 Cemazilahir sene 260 Nakl-i Medrese Fî 14 Şaban sene 261
3	Uzunca boylu az kır sakallı Mehmed Tahir bin Ali	Üsküp	50	2	
4	Orta boylu müzellef sakallı Ali Efendi bin Mustafa	Üsküplü	20	Oda-i mezbûr	Şir Câmî-i Şerîf Kurb-ı Galata Fî 2 Rebiulevvel sene 263
5	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Hüseyin	Gökbözeli	23	3	Ayvacık Fî 4 Şaban sene 260
6	Orta boylu ter bıyıklı Ahmed Efendi bin İbrahim	Ayvacıklı	18	Oda-i mezbûr	Ayvacık Fî 24 Receb sene 261
7	Orta boylu müzellef sakallı Osman	Edincikli	24	4	Vilâyet Fî 3 Cemazilevvel sene 261 Amed

	Efendi bin Ahmed				Fî 3 Safer s.261 Bursa Fî gurre-i Receb sene 261
8	Orta boylu kara müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Halil Bevvâb	Ayvacıklı	23	5	Memleket Fî 5 Şaban sene261 Amed Fî 11 Zilkade sene63 Dimetoka Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 İzmid Dersene 66 Memleket Dersene
9	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Mustafa	Geredeli	40	6	
10	Orta boylu ter bıyıklı Hafız Hüseyin Efendi bin Mustafa	Şarköy	18	Oda-i mezbûr	Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 260 Amed Fî 22 Zilkade sene 260 Kal'a-i Sultaniye Fî 12 Cemazilevvel sene 261 Amed Fî Gurre-i Şevval sene 261 Memleket Fî 3 Cemazilevvel sene 261
11	Orta boylu kara sakallı Mustafa bin Veliddin	Ispartalı	28	7	(?) Fî 9 Cemazilevvel sene 261

12	Uzunca boylu müzellef sakallı Ali Efendi bin Mustafa	Ispartalı	23	8 ¹³⁷	Ayvacık Fî 29 Receb sene 260 Amed Fî 23 Zilkade sene 260 Şumnu Fî 2 Cemazilevvel sene 262 Amed Fî 11 Zilkade sene 263
13	Uzunca boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Ahmed	Gördesli	38	10	Trabzon Fî 12 Şevval sene 262 Amed Fî 2 Cemazilevvel sene 263
14	Orta boylu ter bıyıklı Mustafa Efendi bin Mehmed	Yabanova	20	11	Ayvacık Fî 6 Zilkade sene 260 Amed Fî gurre-i Safer sene 261 Bursa Fî 21 Rebiulevvel sene 261
15	Uzunca boylu köse sakallı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Gökbözeli	28	Oda-i dersane/ 12	(?) Vilâyet Fî 14 Şaban sene 260 Amed Fî 20 Muharrem sene 261
16	Orta boylu kumral sakallı Hafız Ahmed Efendi bin Ali	Teberiyeli	23	Mezbûr	Beyrut Fî 16 Cemazilevvel sene 260 Amed Fî 6 Zilkade sene 260 Ayvacık Fî gurre-i Zilkade sene 262 Amed

¹³⁷Oda-i tehî 9.

					Fî 11 Zilkade sene 263 Dimetoka Fî 2 Receb sene 263 Amed Dersene 65 Bursa Dersene 66 Edremid Dersene 67
--	--	--	--	--	---

s.6

17	Uzun boylu müzellef kara sakallı Hasan Efendi bin Mustafa	Hacı Hamza	23	Mezbûr	Ayvacık Fî 9 Rebiulevvel sene 260 Amed Fî 1 Zilkade sene 260 Amed Fî 4 Zilkade sene 260 Amed Fî gurre-i Safer sene 261 Kal'a-i Sultaniye Fî 12 Cemazilevvel sene 262 Amed Fî gurre-i Şevval sene 262 İzmir Fî 2 Cemazilevvel sene 262
18	Orta boylu kumral sakallı Ali Efendi bin Hasan	Trabzon	29	12	Kavala Fî gurre-i Rebiulevvel sene 261 Amed Fî 11 Şaban sene 261 Kavala Fî 11 Şaban sene 261 Amed

					Fî gurre-i Ramazan sene 261 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Edirne
19	Orta boylu ter sakallı Ahmed bin Ahmed	Boyabad	26		Fî 28 Zilkade sene 260
21 ¹³⁸	Orta boylu şâbb-ı emred Mustafa bin İbrahim	Kengirli	19		Fî 23 Zilkade sene 261 Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 262
22	Uzun boylu kumral sakallı Eyyüp Efendi bin Mehmed Emin	Üsküplü	38		Fî gurre-i Cemazilevvel sene 262 Şumnu Fî 2 cemazilevvel sene 262
23	Orta boylu şâbb-ı emred Ahmed Efendi bin İbrahim	Ayvacicık	18		Nakl-i Medrese Fî gurre-i Safer sene 262 Memleket Fî 21 Receb sene 262 Amed Fî 11 Zilkade sene 263 Memleket Dersene 67
24	Eyüp Efendî bin Mehmed	Üsküp	40		Antalya Fî 22 Cemailevvel sene 262 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Biga Fî 2 Cemazilevvel sene 263

¹³⁸ Defterde 20 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

25	Orta boylu ter bıyıklı Ali bin Hüseyin	Kürelî	26		Nakl-i Medrese-i Şeyh Kol Çarşu Kol Çarşu Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Trabzon Fî 2 Receb sene 263
26	Orta boylu Hasan Efendi bin Hasan	Kengırı	21		Fî 11 Rebiulahir sene 263
27	Orta boylu şâbb-ı emred Mehmed Efendi bin Hasa	Kargılı	14		Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Memleket Dersene 67
28	Orta boylu Hüseyin Efendi bin Hasan	Gebzeli	21		Fî 2 Rebiulahir sene 63 İzmid Fî 11 cemazilevvel sene 63
29	Orta boylu Halil Efendi bin Ahmed	Isparta	17		Biğa Fî 11 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 İzmid Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
30	Talebeden orta boylu Molla Ömer Efendi bin Abdullah		15		Fî gurre-i Zilkade sene 263 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Amedşüd

					Dersene 67
31	Hafız Abdullah bin Mustafa	Timurhan	18		Dersene 65 Simav Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
32	Orta boylu müzellef sakallı Arif Efendi bin Halil	Ayancık	30		Fî 11 Zilkade sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 67
33	Hasan bin Mustafa	Bosnalı	21		Dersene 65 Vidin Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
34	Uzun boylu şâbb-ı emred Mustafa bin Osman	Ispartalı	10		Bu dahi
35	Köse sakallı Abdülfettah bin Hacı Eyüp	Hamit	22		Bu dahi
36	Kara sakallı el-hâc Osman bin İbrahim	Bosna	48		Bu dahi Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 66

s.7

37	Müzellef sakallı Hüseyin bin Abdurrahman	(?)	20	Müceddid en	Dersene 66 Trabzon Dersene 66
38	Diğeri köse sakallı	Dersa'âdet	22		Mezbûr

	Ahmed bin Yakup				Bu dahi amedşüd Dersene 66
39	Diğeri şâbb-ı emred Halil bin Halil	Ayvacic	15		Fî mezbûr
40	Talebeden kara sakallı Mehmed bin Ali	Kengırı	25		Fî gurre-i Zilkade sene 67
40 ¹³⁹	Kara sakallı Mehmed bin Ali	Kengırı	25	Müceddid en	Dersene 67
41	Müzellef sakallı Mustafa bin Ali	Bu dahi	19		Bu dahi Fî dersene 67
42	Kır sakallı Mehmed Emin bin Osman	Şileli	25		Bu dahi dersene 67
43	Şâbb-ı emred Mustafa bin Ali	(?)	21		Bu dahi dersene 67

2.3 Tahtânî ve Fevkânî Medresesi

Koska'da bulunan medresenin kurucusu Hoca Sadeddin Efendi'nin kayınpederi Mustafa Çelebi'dir. Tahtânî ve fevkânî 14'er odadan 28 odası bulunmaktadır. 1792'de fevkânîde 12 hücrede birer ve ikişer kişiden toplam 20 kişi; tahtânîde 6 hücrede birer, 6 hücrede – biri mülâzım hücrelerinde iki molla ile ikisi hücre sahiplerinin yeğenleri olmak üzere- hizmette olanlarla birlikte ikişer kişi yaşamak üzere toplam 18 kişi bulunuyordu. Tek kişilik hücrelerden birinin sahibi Edirne müderrisi olup, İstanbul dışında bulunan diğer iki kişi ile birlikte odalarında geçici olarak başkaları kalmaktaydı. Her iki medresede bu tarihte toplamda 37 kişi yaşamaktaydı¹⁴⁰.

1844 sayımına göre medresede 86 kişi bulunmaktadır. Bunların 34'ü farklı isim kullanmıştır. En fazla kullanılan isimler Mehmed, Mustafa, Ali, Hasan, Ahmed ve İbrahim'dir. 3 kişi babasıyla aynı isme sahiptir. Medresede bulunanların 42 farklı memleketen geldiği görülmektedir. Şihlar, Kastamonu, Mihaliç, Harput, Isparta, Akhisar en fazla zikredilen memleketlerdir. Fizikî evsâf olarak 33 kişi orta boylu, 14

¹³⁹ Defterde 40 nolu sıra iki kez zikredilmiştir.

¹⁴⁰ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.159.

kişi uzun boylu olup; 23 kişi şâbb-ı emred, 15 kişi kumral sakallı, 13 kişi kara sakallı, 11 kişi müzellef sakallı ve 12 kişi ter bıyıklıdır. Medrede bulunanların yaş ortalaması 23.08 olup, en küçük olan kişi 11 yaşında en büyük olan kişi ise 50 yaşındadır. Toplamda 28 oda vardır. Bazı odalarda tek kişi bazılarında ise çift kişi kalmaktadır. 4 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir. 1 kişi hattat olarak medresede bulunmaktadır¹⁴¹. 1869 yılında medresede bir müderris, bir mezun ve 86 talebe bulunuyordu¹⁴². 1914 medrese teftiş raporuna göre; odaları birer kişilik ve tamire muhtaç haldeydi. Hava akımı ve güneşten mahrum olduğu için talebe iskânına uygun değildi. Çamaşırhâne, gusûlhâne ve abdesthâneleri de tamire muhtaçtı. Rapora göre, ancak 30 kişi ikamet edebilirdi. Dârü'l- Hilâfe kadrosuna dâhildir. Müderrisleri; Bayezid dersiâmlarından Zağferânbolulu Hüseyin Hüsni Efendi ve Geredeli Ahmed TevfikEfendi'dir. 1918 tarihli raporda, Sevkiyat Birinci Hizmet Taburuna tahsis edilmiştir.¹⁴³.

Tablo 7: Medrese-i Tahtânî ve Fevkânî Papaszâde Kurb-ı Koska'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.9 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Mehmed Efendi bin İbrahim	Isparta	23	1	Tahtânî Fî 20 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Mihaliç Fî 12 Receb sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63

¹⁴¹ BOA, NFS.d nr. 185.

¹⁴² Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.159.

¹⁴³ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfet'i'l-Aliyye", s.83.

					Amed Dersene 65 Mihaliç Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 (?) Dersene 67
2	Şâbb-ı emred Hafız Ali Efendi bin Mustafa	Ispartalı	16	Mezbûr	Isparta Fî 20 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Üsküp Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Bu dahi Dersene 67
3	Orta boylu Ömer Efendi bin Ali	Harput	50	2	Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 67
4	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Mustafa	Harput	30	3	Vilâyet Fî 11 Şaban sene 60
5	Uzunca boylu kumral sakallı Selim Efendi bin	Yeniceli	25	Mezbûr	Edirne Fî 9 Cemazilahir sene 60 Amed

	Salim				Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Edirne Fî 20 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Kıbrıs Fî 5 Receb sene 65 Amedşüd Dersene 67
6	Uzun boylu kara sakallı Mehmed Ali Efendi bin Ali	Mihaliç	35	4	Kal'a-i Sultaniye Fî 15 Receb sene 60 Bu dahi Mezbûr Kıbrıs Fî 21 Cemaziahir sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Selanik Fî 11 Cemazilevvel s.63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Bu dahi Dersene 67
7	Orta boylu ter bıyıklı Mehmed Efendi bin Mustafa	Kastamonu	18	Mezbûr	Mihaliç Fî 10 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Biga Fî 9 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 11 Zilkade sene 63

					Kıbrıs Fî 20 Receb sene 63
8	Orta boylu kara sakallı es-seyyid İbrahim Efendi bin Mehmed	Bigalı	25	5	Memleket Fî 13 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 16 Cemazilevvel sene 61
9	Orta boylu kara sakallı Mustafa Efendi bin Ahmed	Akhisarlı	25	6	Burusa Fî 20 cemazilevvel sene 60 Amed Fî 3 Receb sene 63 Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Amed Fî 2 receb sene 63 İzmid Fî 2 Receb sene 63
10	Orta boylu sarı sakallı Mustafa Efendi bin Hasan	Karahisar	24	7	Yozgad Fî 27 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulvvel sene 61 Ayvacık Fî 11 rebiulevvel sene 61 Amed Dersene 65
11	Uzun boylu müzellef kumral sakallı Mehmed Efendi bin Halil	Karahisar	22	Oda-i mezbûr	Nakl-i Medrese/ 101 Fî 23 Receb sene 61
12	Orta boylu kara sakallı el-hâc	Şihlar Kazalı	27	8	Memleket Fî 17 Şaban sene 61

	Yakup Efendi bin Mustafa				
13	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Hüseyin Efendi bin Halil	Şıhlar	18	Oda-i mezbûr	Memleket Fî 15 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
14	Orta boylu köse sakallı Receb Efendi bin Halil	Şıhlar	30	9	Tekfurdağı Fî 16 Cemazilahir sene 61 Bu dahi İzmil Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Mihaliç Dersene 65
15	Uzun boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Abdullah	Şıhlar	23	10	Vilâyet Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 61 Memleket Fî 7 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 2 Zilkade sene 63 Dimetoka Fî 11 Cemazilevvel sene 63
16	Şâbb-ı emred İbrahim bin	Kaymaslı	13	Oda-i mezbûr	Vilâyet Fî 8 Receb sene 60

	Sülayman				Amed Fî 20 Muharrem sene 61 Memleket Mezbûr Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 11 Şaban sene 63
--	----------	--	--	--	---

s.10

17	Uzunca boylu şâbb- ı emred Osman Efendi bin Hasan	Pazarköy	14	11	Vilâyet Fî 8 Receb sene 60 Amed Fî 6 zilkade sene 60 Memleket Fî 29 Zilkade sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 13 Receb sene 61 Amed Mezbûr Geyve Fî 2 Cemazilahir sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Biga Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63
18	Uzun boylu köse Hattat Hafız Mehmed Efendi bin İbrahim	Amasya	25	Mezbûr	Hicaz Fî 19 Cemazilevvel sene 60 Amed

					Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Kıbrıs Fî 11 Ramazan sene 63 Amed Fî 21 Zilkade sene 63 Erzurum Fî 2 Receb sene 63
19	Uzunca boylu kumral sakallı Feyzullah Efendi bin Feyzullah	Şıhlar	23	12	İzmid Fî gurre-i Şaban Amed Fî gurre-i Zilkade sene 61 Edremid Fî 17 Cemazilahir sene 61 Bu dahi mezbûr Vilâyet Fî 1 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
20	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Sadullah	Çemişgezekli	32	13	Edirne Fî 10 Şaban sene 60 Bu dahi Mezbûr Varna Fî 15 Receb sene 62
21	Uzunca boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Mehmed	Şıhlar	39	14	Kal'a-i Sultaniye Fî 11 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Edremid Fî 11 Şaban sene 63
22	Uzunca boylu kara sakallı Mehmed bin	Kastamonu	30	15	Fevkânî/1 Bursa

	Muslihiddin				Fî 20 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Bursa Fî 22 Cemazilevvel sene 61
23	Uzunca boylu kara sakallı İbrahim Efendi bin Halil	Gördesli	40	16	Fevkânî/2 Şarköy Fî 2 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Edirne Fî 27 Receb sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 11 Şaban sene 63 Amedşüd Dersene 67
24	Orta boylu kumral sakallı İsmail Efendi bin Ahmed	Tekfurdağı	25	17	Fevkânî/3 Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi mezbûr Memleket Fî 24 Zilkade sene 61 Bu dahi mezbûr Memleket Fî 1 Rebiulevvel sene 63 Amed Fî 1 Receb sene 63 Selanik Fî 2 Receb sene 63

25	Orta boylu terce bıyıklı Hasan Efendi bin Hayrullah	Bursa	18	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr
26	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin İsmail	Kastamonu	35	18	Gelibolu Fî 9 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Haymana Fî 21 Receb sene 61
27	Orta boylu çâr ebrû İsmail bin Hasan	Kemerkazalı	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi mezbûr Memleket Fî 9 Cemazilahir sene 61
28	Orta boylu kumral sakallı Receb Efendi bin Mehmed	Harput	28	19	Kapu Dağı Fî 2 Receb sene 62 Amed Dersene 65 Bursa Dersene 65
29	Uzunca boylu kumral sakallı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Isparta	34	20	Edremid Fî 13 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Edremid Fî 21 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 2 receb sene 63 Amed

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Memleket Dersene 67
30	Orta boylu müzellef sakallı Hasan Efendi bin Ali	Edremidli	22	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Edremid Fî 21 Cemazilahir sene 61
31	Orta boylu kara sakallı Mehmed Şakir bin İzzed	Kastamonu	25	21	Mihaliç Fî 10 Şaban sene 60 Bu dahi mezbûr Mihaliç Fî 19 Receb sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 61 Kıbrıs Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 5 Receb sene 65 Amedşüd Dersene 67
32	Uzun boylu müzellef sakallı Nuğman Efendi bin İzzed	Keynob	23	Mezbûr	Mihaliç Fî 10 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 20 Rebiulevvel sene 63 Bu dahi Mezbûr

33	Orta boylu kara sakallı el-hâc Behram Efendi bin Osman	Harput	40	22	Geyve Fî 12 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Bandırma Fî 2 Rebiulevvel sene 63
34	Orta boylu kara sakallı Ali Efendi bin Yusuf	Kayserili	31	23	Kırkkilise Fî 16 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Tırnova Fî 12 Muharrem sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Kayseriye Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65
35	Uzunca boylu müzellef Hafız Mehmed Efendi bin Hüseyin	Tireli	30	24	Mora Fî 16 Receb sene 60 Bu dahi mezbûr Mora Fî 24 Receb sene 61 Amed Fî 3 Rebiulevvel sene 63 Selanik Fî 11 Cemazilevvel sene 63

					Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Varna Fî 22 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
36	Uzun boylu kara sakallı Hafız Ali Efendi bin Mehmed	Kengırı	35	25	Lefke Fî 12 Receb sene 60 Bu dahi mezbûr Memleket Fî 14 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Lefke Mezbûr

s.11

37	Orta boylu kumral sakallı İsmail Efendi bin Mehmed	Isparta	35	26	Biga Fî 6 Cemazilahir sene 60 Bu dahi mezbûr Memleket Fî 12 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Biga Fî 2 Ramazan sene 63
38	Orta boylu şâbb-1 emred İbrahim Efendi bin Osman	Biga Şehirli	13	Mezbûr	Vilâyet Fî 6 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60

39	Orta boylu kumral sakallı es-seyyid Mehmed Tahir Efendi bin Osman	Pazarköy	33	27	Kırkkilise Fî 18 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61
40	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin İsmail	Torbalı	30	28	Selanik Fî 7 Receb sene 63 Amed Dersene 65
41	Orta boylu ter bıyıklı Molla Mehmed Efendi bin İsmail	Göynük	18	Mezbûr	Karaboğa Fî 13 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Karaboğa Fî 23 Receb sene 61
42	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Emin Efendi bin Ahmed	Zağferânbolu	25		Fî 2 Cemazilahir sene 60 Varna Fî 2 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Semendire Fî 11 Receb sene 63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amedşüd Dersene 67
43	Orta boylu şâbb-1 emred Ahmed bin Abdülkerim	Bigalı	15		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 61

44	Orta boylu şâbb-1 emred Ali bin Hacı Abdullah	Göynük	12	Mezbûr	Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Silistre dersene 66
45	Molla Ahmed Efendi bin Mustafa	İpsala	25		Fî 12 Safer sene 61 Tekfurdağı Fî 7 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Gelibolu Fî 2 Cemazilevvel sene 62
46	Orta boylu şâbb-1 emred Mustafa bin Feyzullah	Gelibolu	15		Kal'a-i Sultaniye Fî 13 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Selanik Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
47	Orta boylu ter bıyıklı Ali Efendi bin İsmail	Malatyalı	22		Nakl-i Mahalle-i Karibtaş Kol Edirne Kapu fî Gurre-i Safer sene 62 Biga Fî 2 Safer sene 62 Amed Dersene 65 Silistre

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
48	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Ömer	Tokatlı	30		Fî 2 Rebiulahir sene 62 Edirne Dersene 67
49	Şâbb-1 emred Hafız Salih bin Ali	Pazarköy	19		Fî 1 Rebiulevvel sene 63 Memleket 2 Rebiulevvel sene 63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63
50	Diğeri şâbb-1 emred Kasım bin Mehmed	Fire	14		Mezbûr Vidin Amed Fî 5 Şaban sene 65 Amedşüd Dersene 67
51	Diğeri müzellef sakallı Hasan bin İbrahim	Geyve	19		Mezbûr İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 İzmid Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
52	Diğeri müzellef sakallı Mehmed bin Ali	Akhisar	30		Mezbûr İzmid Fî 11 Cemazilevvel sene 63
53	Şâbb-1 emred Hüseyin Efendi bin Mustafa	Pavlili	17		Fî 2 Cemazilevvel sene 63 İzmid Fî 2 Receb sene 63

					Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66
54	Orta boylu şâbb-1 emred Ahmed Efendi bin Hasan	Kengiri	19		Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Gökböze Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
55	Diğeri şâbb-1 emred İsmail Efendi bin Mehmed	Ürgüp	15		Fî 2 Receb sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63
56	Diğeri şâbb-1 emred Ali Efendi bin Mehmed	İncik	15		Mezbûr Selanik Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Tekfurdağı Dersene 66 Amedşüd Dersene 67

s.12

57	Diğeri kara sakallı İbrahim Efendi bin Ahmed	Geyve	26		Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Kal'a-i Sultaniye Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
----	--	-------	----	--	--

58	Diğeri şâbb-1 emred Mehmed Efendi bin Ahmed		15		Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
59	Ter bıyıklı Mehmed bin Abdullah	Kastamonu	20		(?) Fî 11 Receb sene 63
60	Hafız Mustafa bin Mehmed	Çemişgezekli	15		Dersene 65 Mihaliç Dersene 66
61	Ahmed bin Abdullah	Torbali	12		Dersene 65 Silistre Dersene 66
62	Abbas bin Mustafa	Debreli	21		Bu dahi Balçık Dersene 65 Amedşüd Dersene 67
63	Es-seyyid Eyüp bin Hacı Mehmed	İç ili	15		Bu dahi Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
64	Ter bıyıklı Zülfikâr bin Ali	Harputlu	20		Bu dahi Silivri Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
65	Ter bıyıklı Derviş bin İsmail	Siroz	20		Dersene 65 Bu dahi Silistre Dersene 67
66	Ter bıyıklı Mehmed bin İsmail	Siroz	23		Bu dahi Silistre Dersene 67
67	Orta boylu şâbb-1 emred Hasan bin	Beyşehirli	17		Bu dahi İzmid Dersene 66

	Mehmed				Amedşüd Dersene 67
68	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin Hasan	Edremidli	16	Müceddid en	Dersene 66 Memleket Dersene 67
69	Diğeri şâbb-ı emred Yusuf bin Hasan	Mihaliç	14		Mezbûr
70	Diğeri ter bıyıklı Veli bin Osman	Bu dahi	20		Mezbûr Silistre Dersene 66
71	Diğeri ter bıyıklı Tahir bin İbrahim	Akhisar	20		Mezbûr İzmid Dersene 66
72	Diğeri şâbb-ı emred Abdülgaffur bin Yakup	Mihaliç	14		Mezbûr
73	Diğeri kumral bıyıklı Mehmed bin Ahmed	Kastamonu	23		Mezbûr Silistre Dersene 66
74	Şâbb-ı emred Abbas bin Abdulkadir	İzmidli	18		Nakl-i Mahalle-i (?) Hüseyin Kol Galata Dersene 67
75	Kara sakallı Ahmed bin Mehmed	İzmidli	45	Müceddid en Kayıt	Dersene 67
76	Kara sakallı Murteza bin Arif	Kuş Ada	23		Bu dahi Dersene 67

s.13

77	Müzellef sakallı Mehmed bin Ahmed	Mihaliç	18		Bu dahi Dersene 67
78	Şâbb-ı emred Hasan bin İsmail	Şirvan	15		Bu dahi Dersene 67

79	Sarı sakallı Mehmed Said bin Hasan	Karahisar	26		Bu dahi Dersene 67
80	Şâbb-ı emred Mustafa bin Mehmed	İç ili	16		Bu dahi Dersene 67
81	Müzellef sakallı Salih bin Osman	Karahisar	25		Bu dahi Dersene 67
82	Şâbb-ı emred Mustafa bin Ali	Şıhlar	13		Bu dahi Dersene 67
83	Kumral sakallı Halil bin Salih	Bu dahi	32		Bu dahi Dersene 67
84	Ter bıyıklı Mehmed bin Mehmed	Akhisar	20		Bu dahi Dersene 67
85	Ter bıyıklı Abdullah bin Ali	Mihalgazi	18		Bu dahi Dersene 67
86	Şâbb-ı emred Mehmed bin Mehmed Ali	Bu dahi	11		Bu dahi Dersene 67

2.4 Hekim Çelebi Medresesi

Koska'da bulunan medrese 1792 tarihli sayımda Dârülhadîs olarak kaydedilmiştir. Biri müderris hücresi olarak görünen 21 hücre¹⁴⁴ bulunmaktadır.

1844 sayımına göre 71 kişi bulunmaktadır. 32 farklı isim kaydedilmiştir. Mehmed, Mustafa, Ahmed, Hasan, Ali ve Salih en fazla kullanılan isimlerdir. Medresede bulunan kişilerin 30 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Bosna, Trabzon, Aydın, Bayramiç, Bolaman, Gümölcine en fazla zikredilen memleketlerdir. Fizikî evsâf olarak 18 kişi uzun boylu, 24 kişi orta boylu ve 1 kişi de kısa boylu olup; 9 kişi ter bıyıklı, 12 kişi kumral sakallı, 11 kişi kara sakallı, 11 kişi müzellef sakallı, 7 kişi şâbb-ı emred şeklinde kaydedilmiştir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 23.61 olup, en küçük yaşa sahip olan 2 yaşında, en büyük yaşa sahip olan ise 65 yaşındadır. Medresede 20

¹⁴⁴Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.161.

oda bulunmaktadır. Bunların bazılarında tek kişi bazılarında ise iki kişi kalmakta olup, 4 kişi mülâzım odasında, 1 kişi de müderris odasında kalmaktadır. Ayrıca 1 kişi bevvâbdır. 1 kişi de kardeşiyle birlikte medresede bulunmaktadır. Medresenin müderrisi ise 65 yaşında olan Hasan Efendi'dir¹⁴⁵. 1914'teki rapora göre hücre sayısı 22'dir. Müderrisi İskilipli Arif Efendi'dir. Daha sonra Bayezid dersiâmlarından Kilisli Tevfik Efendi tayin edilmiştir. Dârü'l-Hilafe kadrosuna alınmamıştır¹⁴⁶.

Tablo 8: Medrese-i Hekim Çelebi Der Kurb-ı Koska'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.15 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kumral sarıca sakallı Abdullah Efendi bin Ahmed	Hırsova	35	1	Ruşçuk Fî 25 Şaban sene 60 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63
2	Orta boylu ter bıyıklı Mustafa Efendi bin Ali	Zağrâ-i atîk	17	Mezbûr	Bu dahi Dersene Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Amedşüd Dersene 67 Nakl-i Medrese Dersene 67
3	Uzunca boylu müzellef sakallı Hafız Veli Efendi bin Ahmed	Hırsova	23	2	Memleket Fî 13 Muharrem sene 60 Amed Fi 21 Muharrem sene 61 Tire Fî 26 Receb sene61 Amed Fi 11 Rebiulahir sene 63

¹⁴⁵ BOA, NFS.d, nr.185.

¹⁴⁶ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.84.

					Semendire Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Niş Dersene 66
4	Uzun boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Ahmed	Kengırı	30	3	Deberiyeye Fî 10 Muharrem sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Bosna Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66 Vidin Dersene 67
5	Biraderi orta boylu ter bıyıklı Behram Hüseyin bin Ahmed	Kengırı	15	Mezbûr	Amed Fî 6 Muharrem sene 60 Bu dahi mezbûr Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed

					Dersene 65
6	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Emin Efendi bin Ali	Denizli	31	4	Bayramiç Fî 25 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 9 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Kal'a-i Sultaniye Fî 8 Receb sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Bayramiç Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Bayramiç Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
7	Şâbb-ı emred Mustafa bin Ali	Bayramiç	13	Mezbûr	Bayramiç Fî 25 Receb sene 60 Bu dahi Dersene 60 Memleket Fî 9 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Bu dahi Mezbûr Bayramiç

					Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
8	Orta boylu kara sakallı Yusuf Efendi bin Ali	Firecik	28	5	Vilâyet Fî gurre-i Receb sene 60
9	Orta boylu köse sakallı Halil Efendi bin İsmail	Gümölcine	30	6	Vilâyet Fî 25 Receb sene 60 Amed Fî 7 Cemazilevvel sene 60 Selanik Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Selanik Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Kavala Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Amedşüd Dersene 67 Niş Dersene 66 Vidin Dersene 67
10	Orta boylu kara müzellef sakallı Ebubekir Efendi bin Abdullah	Menteşeli	26	7	Girid Fî 11 Receb sene 60
11	Orta boylu kumral sakallı Ahmed	Aydınlı	28	8	Vidin Fî 2 Receb sene 63

	Efendi bin Mustafa				Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66 Vidin Dersene 67
12	Uzun boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi bin Ömer	Uzunca Abad Hasköy	30	9	Gümülcine Fî 11 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulahir sene 60 Şarköy Fî 17 Şaban sene 61 Amed Fî 13 Muharrem sene 62 Selanik Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 62 Kesriye Fî 12 Receb sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63
13	Orta boylu kumral sakallı Ali Efendi bin Hüseyin	Milash	30	10	Milas Fî gurre-i Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 15 Zilkade sene 60 Kal'a-i Sultaniye Fî 27 Receb sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Kal'a-i Sultaniye Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed

					<p>Fî 2 Rebiulahir sene 63 İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi mezbûr Girid Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Kalş'a-i Sultaniye Dersene 66 Amed Dersene 67 İzmid Dersene 67</p>
14	<p>Uzunca boylu kumral sakallı Süleyman Efendi bin Hasan</p>	Milashı	28	11	<p>Bayramiç Fî 10 Şaban sene 60 Amed Fî 11 Muharrem sene 61 Bayramiç Fî 18 Şaban sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 11 Şaban sene 63 Bu dahi mezbûr İzmid Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 İzmid Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 İzmid Dersene 67</p>

15	Uzunca boylu müzellef sakallı Mustafa Efendi bin Ömer	Bosnevî	25	12	Tekfurdağı Fî gurre-i Şaban sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Bu dahi Mezbûr Amedşüd Dersene 67 Vidin Dersene 67
16	Bevvâb uzunca boylu müzellef sakallı Salih Efendi bin Ali	Bosnevî	25	13	Hicaz Fî 27 Şaban sene 61 Amed Fî 2 Receb sene 62 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63

s.16

17	Uzunca boylu şâbb- ı emred Ahmed Efendi bin İbrahim	Bosnevî	18	Mezbûr	Vidin Dersene 60
18	Orta boylu kara sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Bosnevî	25	14	Vilâyet Fî 29 Rebiulevvel sene 60
19	Uzun boylu kumralca sakallı Mehmed Efendi bin Mehmed	Aydınlı	30	15	Adana Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Tekfurdağı Fî 19 Cemazilahir sene 61

					Amed Fî gurre-i Şevval sene 61 Tekfurdağı Fî 2 Rebiulevvel sene 63
20	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Tahir Efendi bin El-Hâc Hasan	Bolu	18	16	Ahyolu Fî 18 Cemazilevvel sene 62
21	Orta boylu çâr ebrû Ahmed Efendi bin İbrahim	Gemlik	16	Mezbûr	Armutlu Fî 4 Receb sene 61 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 2 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilahir sene 62
22	Kısa boylu kara sakallı İsmail Efendi bin Hüseyin	Trabzon	40	17	Edremid Fî 10 Muharrem sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 61 Memleket Fî 7 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Edremid Fî 13 Receb sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed

					Dersene 65
23	Orta boylu ter bıyıklı Hasan bin Mustafa	Trabzon	15	Mezbûr	Bu dahi amed Dersene 62 Bu dahi mezbûr Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Mezbûr Amed Fî 2 Receb sene 63
24	Uzunca boylu kır sakallı Osman Efendi bin Mustafa	Bosnevî	35	18	
25	Müderrişîn-i Kirâmdan uzunca boylu ak sakallı Hasan Efendi İbrahim	Bolulu	65	19	Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63
26	Uzunca boylu kara sakallı Mehmed Sıddık bin İbrahim	(?)	31		Mezbûr
27	Uzunca boylu kara sakallı el-hâc Ebubekir bin Ömer	Bosnevî	40	20	
28	Orta boylu müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Salih	Bosnevî	20	Mezbûr	Tekfurdağı Fî 29 Receb sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 61 Şarköy Fî 12 Cemazilahir sene 61 Haymana Fî 11 Şaban sene 63 Amed Dersene 63 Vilâyet

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Vidin Dersene 67
29	Uzunca boylu kumral sakallı Veliddin Efendi bin Osman	İsilimiye	29	Der oda-i müderriş	Deberiyeye Fî 9 Muharrem sene 60
30	Orta boylu kumralca sakallı Mehmed Şakir Efendi bin Mustafa	Kuyucaklı	25	Oda-i mülâzım	Kal'a-i Sultaniye Fî 6 Safer sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 10 cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 (?) Fî 2 Ramazan sene 63
31	Uzunca boylu müzellef sakallı Mehmed Arif Efendi bin Derviş Ömer	Bosnevî	25	Der oda-i mezbûr	Burusa Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 63 Burusa Dersene 66
32	Uzun boylu kumral sakallı Mehmed bin Ahmed	Bosna	20	Der oda-i mezbûr	İskenderiye Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene63
33	Uzunca boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Hasan	Uzunca Abad Hasköy	22	Der oda-i mezbûr	Kavala Fî 2 Safer sene 60 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63

					Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66
34	Orta boylu kumral müzellef sakallı es- seyyid Ahmed Efendi bin es- seyyid Hasan	Karahisar	22		Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Selanik Fî 6 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Kal'a-i Sultaniye Fî 2 Receb sene 63 Amedşüd Dersene 67 İzmid Dersene 67
35	Orta boylu müzellef sakallı Hasan bin Mustafa	Silistre	18		Fî 15 Safer sene 60 Debre Fî 15 Muharrem sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67

36	Orta boylu şâbb-1 emred Hasan bin Yusuf	Milashlı	13		Fî 15 Zilkade sene 60 Kal' a-i Sultaniye Fî 7 Receb sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memlkete Fî 18 Rebiulahir sene 62
----	---	----------	----	--	--

s.17

37	Uzun boylu şâbb-1 emred Mehmed Efendi bin Hasan	Aydınlı	13		Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 19 Cemazilahir sene 61
38	Hüseyin Efendi bin Mehmed	Tekfurdağı	19	Müceddid en	Fî 17 Zilkade sene 61 Memleket Fî 19 Cemazilevvel sene 62
39	Orta boylu ter bıyıklı İlyas bin Müştak	Şarköy	18	Müceddid en	Fî 18 Şevval sene 61 Selanik Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63
40	Orta boylu taze sakallı Ali Efendi bin Mehmed	Trabzon	21	Müceddid en	Fî gurre-i Muharrem sene 62 Varna Fî 2 Safer sene 62 Vidin Dersene 66
41	Orta boylu taze sakallı Cafer bin Mustafa	Bosnalı	23	Müceddid en	Fî 26 Muharrem sene 62 Kavala Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Kavala Fî 11 Şaban sene 63 Amed

					Fî 2 Receb sene 63 Kal' a-i Sultaniye Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Amedşüd Dersene 67 Kavala Dersene 67
42	Orta boylu müzellef sakallı Ali bin Mehmed	Alâiyeli	20		Fî 11 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi
43	Orta boylu ter bıyıklı Derviş Mehmed bin Hacı Hüseyin	Isparta	18		Mezbûr
44	Orta boylu kara sakallı Tahir bin Hüseyin	Ahyolu	30		Mezbûr
45	Orta boylu ter bıyıklı Ömer bin Hüseyin	Gümülcine	20		Selanik Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 11 Receb sene 63 Kavala Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Niş Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
46	Siyah sakallı Mevlüd bin	(?)	33		Fî 2 Receb sene 63 Memleket

	Mehmed Ali				Dersene 65 Amedşüd Dersene 67 Kavala Dersene 67
47	Ter bıyıklı İbrahim bin Muharrem	Akhisar	20		Vidin Dersene 66 Kavala Dersene 67
48	Mustafa bin Mehmed		25		Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Bu dahi Dersene 67
49	Salih bin Hacı Mehmed	Trabzon	16		Dersene 65 Bu dahi memleket Dersene 67
50	Fevzi bin(?)		30		Bu dahi memleket Fî 5 Cemazilevvel sene 67
51	Hafız İbrahim	Belgrad	21		Bu dahi memleket Dersene 66
52	Ali Efendi bin Hüseyin	Bosnalı	2		Bu dahi Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Kavala Dersene 67
53	Mehmed bin Ömer	Trabzon	14		Dersene 66 Memleket Dersene 67
54	Ali bin Hasan	Milashı	38		Mezbûr İzmid Dersene 60

55	Sarı sakallı Hacı Muharrem bin Osman	Bosnevî	24	Müceddid en	Dersene 66 Vidin Dersene 66
56	Sarı ter bıyıklı Ahmed bin Mustafa	Şehzâde Çelebi	25		Vidin Dersene 60

s.18

57	Kara sakallı Hafız Mehmed bin Ali	Bosnevî	19		Mezbûr Vilâyet Dersene 67
58	Müzellef sakallı Salih bin İbrahim	Gerede	22		Mezbûr Dersene 6
59	Kumral sakallı Mehmed bin Ahmed	Bolaman	23		Mezbûr Trabzon Dersene 67
60	Kumral sakallı Fevzi bin Mustafa	İç ili	30		Mezbûr İzmid Dersene 67
61	Diğeri şâbb-ı emred Emin bin Ali	Bayramiç	15		Mezbûr İzmid Dersene 67
62	Kara sakallı Mehmed bin Mustafa	Bayındır	28		Mezbûr Bayramiç Dersene 66
63	Mehmed bin Hasan	Bosna	18	Müceddid en	Dersene 67
64	Halid bin Ahmed	Bolaman	8		Bu dahi Dersene 67
65	Ter bıyıklı Hasan bin Mustafa	Bu dahi	17		Bu dahi Dersene 67
66	Kara sakallı Hasan bin Mehmed	Madenli	25		Bu dahi Dersene 67
67	Ter bıyıklı Salih bin Mehmed	Trabzon	18		Bu dahi Dersene 67

68	Diğeri şâbb-1 emred Mehmed Ali bin Ali	Bayramiç	15		Bu dahi Dersene 67
69	Kara sakallı Mustafa bin Abdullah	Bosna	29		Bu dahi Dersene 67
70 ¹⁴⁷	Kara sakallı Salih Bin Ömer	Bu dahi	24		Bu dahi Dersene 67
75	Talebeden şâbb-1 emred Hafız Mustafa bin Muharrem	(?)	15		Fî 7 Receb s.68

2.5 Lâleli Medresesi

1844 sayımında medresede 20 kişi bulunmaktadır. 20 kişiden 13'ü farklı isim kullanmıştır. Mehmed, Hüseyin, Ahmed en fazla kullanılan isimlerdir. 20 kişiden 12'si farklı memleketlerden gelmişlerdir. Gümülcine, Nevşehir, Konya, Bolu en fazla zikredilen memleketlerdir. Fiziki evsâf olarak 3 kişi uzun boylu, 11 kişi orta boyludur. 7 kişi kara sakallı, 6 kişi müzellef sakallı, 2 kişi kural sakallı, birer kişi de şâbb-1 emred ve ter bıyıklıdır. Medresede bulunanların yaş ortalaması 25.85'tir. En küçük olan kişi 6 yaşında, en büyük ise 50 yaşındadır. Medresede 9 oda bulunmaktadır. Bunların bazılarında tek kişi, bazılarında ise iki kişi kalmaktadır. Bir kişi bevvâb olarak bulunmaktadır. Medresenin müderrisi 50 yaşında olan Ahmed Efendi'dir. Bir kişi başka bir yere nakledilmiştir¹⁴⁸. 1914 tarihli rapora göre hücre sayısı 9'dur ve kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Eşref Efendi'dir¹⁴⁹.

¹⁴⁷ Defterde 71,72,73 ve 74 nolu sıralar boş olarak bulunmaktadır.

¹⁴⁸ BOA, NFS.d, nr.185.

¹⁴⁹ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.87.

Tablo 9: Medrese-i Laleli Der Câmî i Şerîf'e Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.19 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı Şerif Ali Efendi bin Hasan	Karahisar-1 Şarkî	33	1	Tekke Fî 11 Muharrem sene 60
2	Orta boylu kumralca sakallı Osman Efendi bin Ömer	Boyabathı	26	2	Manastır Fî 23 Receb sene 60 Amed Fî 1 Rebiulevvel sene 63 Girid Fî 11 Şaban sene 63 Gerze Fî 11 Ramazan sene 66 Amedşüd Dersene 67 İzmid Dersene 67
3	Orta boylu kara sakallı Hafız Mehmed Efendi bin Abdullah	Nevşehir	28	3	Midilli Fî 4 Şaban sene 60 Amed Fî 18 Muharrem sene 61 Manastır Fî 2 Muharrem sene 61 Amed Fî 4 Zilkade sene 61 Manastır Fî 6 Ramazan sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Hicaz'a Dersene 66

					Amedşüd Dersene 67
4	Uzun boylu müzellef sakallı Hafız Abdullah Efendi bin Veliddin	Nevşehir	20	Mezbûr	Midilli Fî 9 Receb sene 60
5	Uzunca boylu müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Mehmed	Konyalı	23	4	Armudlu Fî 17 Şaban sene 60 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Armudlu Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Edirne Fî 2 Ramazan sene 63
6	Uzunca boylu kara sakallı Veliddin Efendi bin Osman	Bozkırlı	35	5	Tekfurdağı Fî 22 Şaban sene 60 Amed Fî 4 Zilkade sene 60 Bursa Fî 12 Şevval sene 62
7	Orta boylu kumral sakallı Hafız Mehmed Efendi bin Mehmed	Kengırı	35	6	İzmid Fî 13 Şaban sene 60 Bu dahi Mezbûr Geyve Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Geyve Fî 11 Şaban sene 63
8	Orta boylu ter bıyıklı Yahya Efendi bin Ali	Akhisarlı	20	Mezbûr	Memleket Fî 29 Cemazilevvel sene 60

					Amed Fî 2 Receb sene 63
9	Müderri-i kirâmdan dersiâm orta boylu kır sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Gümülcine	50	7	Nakl-i Mahalle-i Bâb-ı (?) Kol Koska Memleket Dersene 67
10	Orta boylu müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Mustafa	Gümülcineli	18	Mezbûr	Erdek Fî 2 Receb sene 63
11	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Ali Bevvâb	Bolulu	35	8	Kal'a-i Sultaniye Fî 5 Şaban sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Erdek Fî 11 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Erdek Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Memleket Dersene 67
12	Orta boylu müzellef sakallı Ali Efendi bin Hüseyin	Bolulu	20	Mezbûr	Bu dahi mezbûr Erdek Dersene 66
13	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Mehmed	Gümülcineli	25	9	Fî 2 Receb sene 60 Amed Fî 24 Muharrem sene 61 Selanik Fî 11 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Memleket

					Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi Fî 28 Receb sene 63 Bursa amed Fî 2 Cemazilevvel sene 65 Silistre Dersene 66 Memleket Dersene 67
14	Orta boylu İsmail Efendi bin Mustafa	Gümölcine	13	Müceddid en	Fî 24 Zilkade sene 60 Memleket Dersene 67
16 ¹⁵⁰	Kara sakallı Mehmed bin Mehmed	Seferihisar	30		Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Girid Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 62 Girid Dersene 65

s.20

17	Müzellef sakallı Mehmed Raşid bin Mehmed Emin	Bosna	25		Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Manastr Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Gemlik Dersene 65 Hicaz Fî Muharrem sene 67
18	Diğeri şâbb-ı emred İbrahim Efendi bin	Konyalı	15		Fî 2 Receb sene 63

¹⁵⁰ 15 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

	Abdurrahman				
19	Diğeri kara sakallı Mehmed Emin bin Osman	Yeni Pazarlı	22		Dersene 65 Değirmendere Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Erdek Dersen 67
20	Talebeden Hacı Mehmed bin Mehmed Emin	(?)	6		Dersene 65
21	Kara sakallı Hüseyin bin Ahmed	Alanya	38	Müceddid en	Dersene 66

2.6 Nazır Hüseyin Ağa Medresesi

Laleli’de bulunan medresenin 1792 tarihli sayımda 10 odası olup bütün odalarında birer kişi kalmaktadır¹⁵¹. 1844 yılında yapılan sayıma göre defterde 76 kişinin kayıtlı olduğu görülmektedir. Fakat deftere ait en az bir sayfanın olmadığını tespit edilmiştir. Verilen sıra numaralarından hareketle 7 kişiye ait bilgilerin olmadığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı medresenin nüfusunu 69 olarak belirtilmesi uygun bulunmuştur. Kayıtlı olan 69 kişinin 22’si farklı isim kullanmaktadır. Mehmed, Ahmed, İbrahim, İsmail, Mustafa, Süleyman, Hüseyin en fazla kullanılan isimlerdir. Bununla birlikte kişinin babasıyla aynı isme sahip olduğunu tespit ettik. 68 kişiden 43’ü farklı memleketlerden gelmiştir. Kırşehir, Mucura, Kalecik, Karahisar, Geyve, Trabzon en fazla zikredilen memleketlerdir. Fiziki evsâf olarak 2 kişi kısa, 38 kişi orta, 3 kişi ise uzun boyludur. Bununla birlikte 16 kişi şâbb-ı emred, 12 kişi kara sakallı, 11 kişi kumral sakallı, 10 kişi de müzellef sakallıdır. Medresede bulunanların yaş ortalaması 24.15’tir. Bunlardan en küçüğü 13, en büyüğü ise 60 yaşında olup, aynı zamanda baba-oğul oldukları görülmektedir. Medresede 21 oda bulunmaktadır. Fakat oda numaraları düzensiz olarak kaydedilmiştir. Bunlardan 1 numaralı oda boş, 9 numaralı oda ise harab durumdadır.

¹⁵¹ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.163.

Bazı odalarda tek kişi bazılarında ise iki kişi kalmaktadır. Medresede bulunan 8 kişi başka medreselere ya da mahallere nakledilmiştir¹⁵². 1869’da ise çeşitli derslere devam eden taleberin sayısı 21¹⁵³ olarak gösterilmektedir. 1914 tarihli rapora göre hücre sayısı 4’tür ve kadro harici sayılmıştır¹⁵⁴.

Tablo 10: Medrese-i Nazır Hüseyin Ağa Kurb-ı Laleli’ye Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.23 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kumral sakallı Veliddin Efendi bin Süleyman	Mucura	40	2 ¹⁵⁵	Geyve Fî 13 Ramazan sene 60 Amed Fî 10 Muharrem sene 60 Geyve Fî 18 Şaban sene 61 Amed Fî 2 Rebilulahir sene 63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63
2	Uzunca boylu kara sakallı Mehmed Raşid Efendi bin Eyüp	Mucura	30	3	Memleket Fî 17 Zilkade sene 60
3	Orta boylu şâbb-ı emred süleyman Efendi bin Mehmed Emi	Mucura	15	4	Geyve Fî 12 Şaban sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Geyve Fî 6 Şaban sene 60 Amed

¹⁵² BOA, NFS.d, nr.185.

¹⁵³ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.163.

¹⁵⁴ Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilafeti’l Aliyye”, s.87.

¹⁵⁵ Oda-i tehî 1.

					Fî 2 Receb sene 63 Kıbrıs Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Geyve Dersene 66 Silistre Dersene 67
4	Orta boylu köse kumral sakallı Hafız Mehmed bin Receb	Bolulu	22	5	
5	Uzunca boylu müzellef Mehmed Efendi bin Yusuf	Mucura	20	6	Vilâyet Fî 11 Muharrem sene 60 Amed Fî 6 Zilkade sene 60 Memleket Fî 29 Receb sene 61 Amed Fî 9 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 11 Muharrem sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
6	Uzunca boylu kara sakallı Abdullah Efendi bin Eyüp	Mucura	35	7	Praviştâ Fî 6 Şaban sene 60 Amed Fî 22 Zilkade sene 60 (?) Fî 27 Muharrem sene 63 Bu dahi mezbûr Fî 2 Cemazilevvel sene 63

					Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Kıbrıs Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Kıbrıs Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
7 ¹⁵⁶	Orta boylu kara sakallı Süleyman Efendi bin Veli Sadi	Karaman	35	8	
8	Orta boylu kara sakallı Şehabeddin Efendi bin Hüseyin	Zihneli	30	10	Vilâyet Fî 8 Receb sene 60
9	Orta boylu müzellef sakallı Osman Efendi bin Mehmed	Kalecik	25		Burusa Fî 8 Receb sene 60 Amed Fî 18 Muharrem sene 61 Amed Fî 11 Cemazilahir sene 61 Amed Fî Cemazilevvel sene 61

¹⁵⁶ Defterde 7 ve 8 nolu sıralar arasında, sıra numarası belirtilmeksizin bir kişinin kaydı düşülmüştür. Bu kişinin bilgileri ; “ Osman Efendi bin Mehmed, Kalecik (memleket), 25 (yaş), oda-i harab/9 dersene 67 “ şeklindedir.

					(?) Fî 4 Zilkade sene 61 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Silistre Dersen 67
10	Orta boylu şâbb-1 emred Ahmed bin İbrahim	Çerkeşli	15		Nakl-i Mahalle-i Celal Ağa Fî 22 Zilkade sene 260 (?) Fî 19 Ramazan sene 60 Amed Fî 24 Cemazilevvel sene 61 (?) Fî 1 Zilkade sene 60 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63
11	Orta boylu kır sakallı Ömer bin Osman	Midilli	25		F î 12 Rebiulahir sene 61 Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 14 Safer sene 61 Kıbrıs Fî 11 Cemazilevvel sene 62
12	Orta boylu şâbb-1 emred es-seyyid Mustafa bin Hasan	Nevşehirli	15		Nakl-i Medrese/126 Geyve Fî 19 Cemazilevvel sene 61 Amed

					Fî 3 Rebiulahir sene 62 Bu dahi mezbûr Amed Fî 2 Receb sene 63 Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
13	Orta boylu kumral sakallı Mehmed bin Abdullah	Karahisar	26		Fî 2 Rebiulahir sene 63 Kıbrıs Fî 2 Cemazilevvel sene 63
14	Şâbb-ı emred Ali Efendi bin Hacı Yusuf	Sofya	15		Fî 2 Ramazan sene 63 Memleket Dersene 67

s.24

15	Diğeri şâbb-ı emred Hafız Mehmed bin Hacı Abdullah	Kırşehirli	16		Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Kıbrıs Dersen 66 Amedşüd Dersene 67
16	Diğeri kumral sakallı Halil Efendi bin Hacı Abdullah	Kırşehirli	27		Bu dahi mezbûr Amed Fî 2 Cemazilevvel sene 65 Bu dahi amedşüd Dersene 67
17	Diğeri sarı sakallı Hafız Ahmed bin Hacı Yusuf	Manisalı	22		Kıbrıs Fî 1 Receb sene 67 Amed Dersene 65

					Amedşüd Dersene 67
18	Diğeri sarıca bıyıklı Mehmed Efendi bin Ahmed	Kıbrısçık	18		Bu dahi mezbûr Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 67 Amedşüd Dersene 67
19	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed bin Ahmed	Kırşehirli	17		Silistre Dersene 7
20	Orta boylu müzellef sakallı Hüseyin bin Hüseyin	Kırşehirli	25		Dersene 65 İzmid Dersene 66
21	Diğeri şâbb-ı emred Mustafa bin Halil	Kastamonu	15		Bu dahi Kıbrıs Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
22	Diğeri kısa sakallı Yakup bin Süleyman	Bosna	46		Bu dahi amedşüd Dersene 67
23	Kumral sakallı Hamza bin Hasan	Pazarcık	30	Müceddid en	Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
24	Mehmed bin Mustafa	Kırşehirli	19	Müceddid en	Dersene 67
25	Yusuf bin Ömer	Bu dahi	17		Bu dahi Dersene 67
26	Kumral sakallı İbrahim bin	Geyve	27		Bu dahi Dersene 67

	İbrahim				
27	Şâbb-ı emred Süleyman bin Mehmed	Akhisar	17		Bu dahi Dersene 67
28	Ter bıyıklı Süleyman bin Mehmed	Kalecik	18		Bu dahi Dersene 67
29	Şâbb-ı emred Eyüp bin Ahmed	Akhisar	17		

s.27¹⁵⁷

37	Orta boylu kumralca sakallı Ömer bin Ömer	Tarsuslu	30	20	Manisa Fî 4 Rebiulevvel sene 60
38	Orta boylu kara sakallı İsmail bin Halil	Âsitâneli	31	Mezbûr	İzmid Fî 15 Receb sene 60 Amed Fî 2 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Nakl-i Medrese/49 Fî 2 Cemazilevvel sene 63
39	Orta boylu kumralca sakallı Ahmed bin Mustafa	Trabzon	23	Oda-i mülazım/ 21	
40	Biraderi şâbb-ı emred Mehmed bin Mustafa	Trabzon	15	Mezbûr	
41	Orta boylu terce bıyıklı Abdülkadir ibn-i Mustafa	Gönenli	17	17	Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 60

¹⁵⁷ Defterde 27 nolu sayfadan önce en az bir adet sayfanın eksik olduğu görülmektedir. Bu eksikliğe bağlı olarak 7 kişiye ait bilgilere ulaşılamamıştır.

42	Orta boylu ak sakallı Yusuf bin Abdullah	Şarköy	60	6	
43	Oğlu şabb-ı emred İsmail		13		
44	Orta boylu müzellef sakallı Yusuf Efendi bin Ali	Rizeli	20	4	Fî 4 Şaban sene 60 Karahisar Fî 4 Şaban sene 60 Amed Fî 1 Zilkade sene 60 Ruşuk Fî 24 Receb sene 61 Amed Fî 19 Cemazilevvel sene 61 (?) Fî 29 Cemazilevvel sene 61
45	Orta boylu müzellef sakallı Mustafa bin Mustafa	Kütahyalı	30		Fî 12 Ramazan sene 61 Gemlik Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 62 Nakl-i Medrese/79 Fî 11 Cemazilevvel sene 63
46	Kısa boylu müzellef sakallı İsmail Efendi bin Hasan	Kütahya	22		Fî gurre-i Şevval sene 61 Bursa Mezbûr
47	Kısa boylu şabb-ı emred Mehmed Efendi bin Haşim	Şarköy	15		Mezbûr
48	Orta boylu ter bıyıklı Ali Efendi	Şihlarlı	21	Müceddid en	Fî 10 Cemazilevvel sene 60

	bin Salih				Memleket Fî 2 Safer sene 62
49	Orta boylu kara sakallı Halil Efendi bin İsmail	Balıkesirli	25	Müceddid en	Fî gurre-i Muharrem sene 60 Bursa Fî 20 Safer sene 63 Amed Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Vilâyet Fî 1 Ramazan sene 63
50	Orta boylu müzellef sakallı Abdullah bin Salih	Geyveli	25		Mezbûr Ayvacık Amed Dersene 66 Trabzon Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
51	Orta boylu ter bıyıklı Mehmed Efendi bin Hacı Mehmed	Kaysariyeli	21		Mezbûr
52	Orta boylu kara sakallı İsmail Efendi bin Ömer	Ereğli	29		Nakl-i Medrese/8 Fi 11 Cemazilevvel sene 63
54 ¹⁵⁸	Orta boylu kumral sakallı Hafız Ahmed Efendi bin Ömer	Beğpazarı	25		Nakl-i Medrese/ 8 hücre 22 Fî 11 Zilkade sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63
55	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Osman	Trabzonlu	25		Fî 11 Zilkade sene 63 Gökböze Fî 2 Receb sene 63

¹⁵⁸ 53 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

					Amed Dersene 66 Balçık Dersene 66
56	Ota boylu şâbb-1 emred İbrahim Efendi bin Hüseyin	Balıkesir	17		

s.28

57	Orta boylu köse sakallı Yakup Efendi bin Osman	Vizeli	22		Fî 11 Zilkade sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 63 Balçık Dersene 66
58	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin İbrahim	Kütahya	26		Mezbûr Nakl-i Medrese/ 131 Fî 1 Receb sene 63
59	Orta boylu şâbb-1 emred Hasan Efendi bin Osman	Vizeli	16		Mezbûr
60	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Göynüklü	30		Mezbûr Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
61	Diğeri müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Abdullah	Gerede	32		Fî 2 Receb sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63
62	Orta boylu ter bıyıklı molla	Dört Divanlı	19		Fî 11 Zilkade sene 63 Vidin

	Mustafa bin Durmuş				Fî 2 Ramazan sene 63
63	Orta boylu sarı sakallı Hafız Ahmed Efendi bin Emin	Balıkesir	22		Mezbûr
64	Orta boylu şâbb-1 emred Hüseyin Efendi bin Mehmed	Üsküp	14		Mezbûr Kıbrıs Fî 2 Ramazan sene 63
65	Orta boylu ter bıyıklı Hüseyin Efendi bin İbrahim	İpsala	22		Gökböze Fî 1 Ramazan sene 63
66	Orta boylu sarı sakallı İsmail Efendi ibn İsmail	Devrekli	25		
67	Orta boylu kumral sakallı İbrahim Efendi bin Ebûbekir	Ispartalı	40		Mezbûr Filibe Fî 2 Receb sene 63
68	Orta boylu müzellef sakallı İbrahim Efendi bin Mustafa	Girid	27		Mezbûr Nakl-i Medrese/ 145 Âsitâne Fî 11 Receb sene 63
69	Orta boylu kumral sakallı İbrahim Efendi bin Ali	Karahisar	28	Mezbûr	
70	Diğeri kara sakallı Ahmed Efendi bin Hasan	Kars	28		Fî 2 Rebiulahir sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersen 66 Memleket Dersene 67
71	Diğeri şâbb-1 emred Hasan Efendi bin	Şumnu	15		Vilâyet Fî 2 Receb sene 63

	Hasan				Bu dahi Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
72	Diğeri kara sakallı İbrahim Efendi bin Ahmed		38		Selanik Fî 2 Receb sene 63
73	Diğeri ter bıyıklı Hasan Efendi bin Hüseyin	Geyve	20		Kıbrıs
74	Diğeri müzellef sakallı Mustafa Efendi bin Hasan		21		Mezbûr Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
75	Diğeri kara sakallı Mehmed Niyazi Efendi bin Süleyman	Karhisar	25		(?) Fî 2 Receb sene 63
76	Diğeri kara sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Hisarköy	29		Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67

2.7 Çavuşbaşı Süleyman Ağa Medresesi

Koska'da bulunan medrese, Çavuşbaşı Süleyman Ağa tarafından XVII. yy. başlarında yaptırılmıştır. 1792'de medresede, sayımın yapıldığı sırada biri taşrada olmak üzere 15 kişinin yaşamakta olduğu, bunlardan 8'inin hücrelerinde yalnız kalırken, bir

hücre sahibinin odasını kardeşiyle paylaşmakta olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bunların ve diğer iki hücre sahibinin odalarında hizmetlerini gören birer molla vardır¹⁵⁹.

Medresede, 1844 yılında 36 kişi bulunmaktadır. 36 kişi 14 farklı isim kullanmıştır. İbrahim, Mehmed, İsmail, Ahmed, Hasan, Mustafa, Ömer en fazla kullanılan isimlerdir. 3 kişi babasıyla aynı ismi sahiptir. 36 kişinin 23'ü farklı memleketlerden gelmiştir. Kargu, Harput, Kengiri en fazla zikredilen memleketlerdir. Fiziki evsâf olarak 21 kişi orta boylu, 4 kişi uzun boylu; 9 kişi kara sakallı, 8 kişi kumral sakallı, 7 kişi şâbb-ı emred, 5 kişi müzellef sakallıdır. Medresede bulunanların yaş ortalaması 23.63 olup; en küçük kişi 12 yaşında en büyük olan kişi ise 40 yaşındadır. Medresede 10 oda bulunmaktadır. Bazı odalarda tek kişi bazılarında ise çift kişi kalmaktadır. 3 kişi kardeşiyle iki kişi de yeğeniyle birlikte medresede bulunmaktadır. 3 kişi de farklı medreseye ya da mahale nakledilmiştir¹⁶⁰. 1914 raporuna göre; 10 odası olup 5 odası bâkî, diğerleri harab haldedir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisleri Bayezid dersiâmlarından Zağferânbolulu Hüseyin Hüsnu Efendi ve İskilipli Arif Efendidir. 23 Kanûn-ı Evvel sene 336'da Arif Efendi vefat etmiş, onun yerine medrese 24 Temmuz 1337 tarihinde Bayezid dersiâmlarından Kilisli Tevfik Efendi'ye tevcih edilmiştir. 1918 tarihinde medreseye asker aileleri yerleştirilmiştir¹⁶¹.

Tablo 11: Medrese-i Çavuşbaşı Süleyman Ağa Kurb-ı Koska'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.29 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı Salih Efendi bin Bekir	Kargulu	22	1	Armutlu Fî 14 Zilkade sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Tekfurdağı Fî 18 Şaban sene 61

¹⁵⁹ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.160-161.

¹⁶⁰ BOA, NFS.d, nr.185.

¹⁶¹ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.86.

					<p>Amed Fî 9 Cemazilevvel sene 61 İzmir Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Kıbrıs Fî 11 Receb sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 İzmid Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65</p>
2	Karındaşı orta boylu şâbb Abdülfettah	Kargulu	13		<p>Bu dahi mezbûr Anadolu Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67</p>
3	Orta boylu kara sakallı Hasan Efendi ibn-i Hasan	Kargulu	22		<p>Mezbûr Vilâyet Fî 26 Cemazilevvel sene 60</p>
4	Orta boylu kara sakallı Ahmed Efendi ibn-i Abdullah	Harput	27	2	<p>Gemlik Fî 7 Şaban sene 66 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 62 (?) Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Amed</p>

					Dersene 65 Bursa Dersene 65 Memleket Dersene 67
5	Orta boylu sarı sakallı Hafız Ali Efendi bin Hasan	Harput	20		Bursa Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 62 Vilâyet Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65
6	Uzunca boylu kara sakallı Mustafa Efendi bin Hacı Ali	Mudurnulu	28	3	Ayvacık Fî 28 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Ayvacık Fî 13 Receb sene 61 Amed Fî 19 Cemazilevvel sene 62 Ayvacık Fî 1 Safer sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
7	Orta boylu kumralca sakallı	Kengirli	27	4	Silistre Fî 4 Cemazilevvel sene 60

	Ahmed Efendi ibn-i Mustafa				Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Silistre Fî 10 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 9 Cemazilevvel sene 61 Silistre Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Zilkade sene 63
8	Orta boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Ahmed	Zeytunlu	26	Mezbûr	Nakl-i Medrese Tahtânî ve Fevkânî Fî gurre-i Receb sene 61
9	Orta boylu kumral sakallı İbrahim Efendi ibn-i Süleyman	Timurhisar	23	Mezbûr	Vidin Fî 19 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 9 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 62 Vilâyet Fî 2 Receb sene 62 Amed Dersene 65 Kal'a-i Sultaniye Dersene 66 Amedşüd Dersene 67

10	Talebeden (?) orta boylu sarı sakallı Hacı Mehmed bin Ahmed		25	5	
11	Karındaşı orta boylu şâbb-ı emred Hüseyin bin Ahmed		15	Mezbûr	Karahisar Fî 2 Rebiulahir sene 62 Amed Dersene 65
12	Uzun boylu kumral sakallı İbrahim Efendi ibn-i Hüseyin	Bosna	27	6	Ruşuk Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 19 Cemazilevvel sene 61 Tuna Fî 16 Cemazilevvel sene 62
13	Karındaşı orta boylu şâbb-ı emred Ömer Efendi ibn-i Hüseyin		17	Mezbûr	Bu dahi Mezûr
14	Uzunca boylu kumralca sakallı Salih Efendi ibn-i Salih	Kargulu	35	7	Edremid Fî 4 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Edremid Fî 27 Şaban sene 61 Amed Fî 6 Zilkade sene 61 Amed Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 62

					Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63
15	Yeğeni orta boylu çâr ebrû Ebubekir Efendi ibn-i Salih	Kargulu	16	Mezbûr	Burusa Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 11 Safer sene 63
16	Uzunca boylu müzellef Mehmed Efendi bin Mehmed	Seferîhisar	28	8	Kemer Mezbûr Amed Fî 2 Cemazilahir sene 60 Tekfurdağı Fî 12 Receb sene 61 Amed Fî 9 Cemazilevvel sene 61 Kemer Fî 5 Receb sene 62

s.30

17	Orta boylu kara sakallı İshak Efendi ibn-i Abdullah	Harput	35	9	Vilâyet Fî 19 Rebiulevvel sene 60 Amed Fî 11 Muharrem sene 62
18	Yağeni orta boylu müzellef kumral sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Harput	23	Mezbûr	Gemlik Fî 11 Şaban sene 60 Amed Fî 8 Cemazilevvel sene 61 Edirne Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed

					Fî 2 Receb sene 63
19	Orta boylu kumralca sakallı İsmail Efendi bin Mehmed	Kengiri	25	10	Lefke Fî 21 Cemazilevvel sene 60
20	Orta boylu müzellef sakallı İbrahim bin Süleyman	Amasyalı	23		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60 Edremid Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 9 Cemazilevvel sene 61 Yanya Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Nakl-i Medrese Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Kal'a-i Sultaniye Dersene 66
21	Orta boylu kumral sakallı İbrahim Efendi bin Ebubekir	İsparta	40		Fî gurre-i Cemaizlevvel sene 61 İzmid Fî 11 Şaban sene 63
22	Orta boylu Mustafa Efendi bin Mehmed Emin	Şumnu	15	Müceddid en	Fî 17 Cemazilevvel sene 61 Edirne Fî 2 Cemazilevvel sene 61

					Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63
23	Orta boylu şâbb-1 emred Hasan bin Hacı Hüseyin	Eskişehirli	17	Müceddid en	Fî 9 cemazilevvel sene 60 Tuna Fî 2 Cemazilevvel sene 62
24	Orta boylu şâbb-1 emred İbrahim bin Ahmed	Umur Fakılı	15		Mezbûr Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
25	Müzellef sakallı Ahmed bin İbrahim	Ulaş	26		Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Bandırma Dersene 66 Amed Dersene 67 İzmid Dersene 67
26	Kara sakallı Mehmed bin Osman		25		Sinop Fî 11 Cemazilevvel sene 63
27	Kara sakallı İsmail bin İbrahim	Karşlı	27		Mezbûr Manastır Fî 11 Cemazilevvel sene 63
28	Müzellef sakallı İbrahim bin Mehmed	Yozgat	28		Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
29	Şâbb-1 emred Hasan bin Mehmed	Tekfurdağı	12		Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 65 Amed

					Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
30	Diğeri kumral sakallı Ahmed Efendi bin İbrahim	İskilip	27		Fî 1 Ramazan sene 63
31	Diğeri kara sakallı İsmail Efendi bin Ahmed	Viranşehir	30		Nakl-i Medrese/ 148 Fî 2 Receb sene 63
32	Diğeri ter bıyıklı Ömer Efendi bin Yusuf	Karaağaç	23		Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66
33	Diğeri sarı sakallı Bekir Efendi bin Salih	Tosya	30		
34	Diğeri Mustafa Efendi bin Mehmed	Torbalı	17		
35	Orta boylu şâbb-1 emred Hüseyin bin Hacı Mustafa	Kargu	15		Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
36	Diğeri kara sakallı İsmail bin Ahmed	Akşehirli	30		Bu dahi İzmid Dersene 66

2.8 Murad Paşa Medresesi

Aksaray’da bulunan medreseyi Fatih Sultan Mehmed Devri vezirlerinden Murad Paşa¹⁶² inşa ettirmiştir. 1792’de yapılan sayımda 12 odası olup, biri sayım sırasında taşrada bulunan 12 talebe yaşamaktadır¹⁶³.

¹⁶² Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.273.

Medresede 1844 yılında 35 kişi bulunmaktadır. 35 kişi 18 farklı isim kullanmıştır. Mehmed, Ahmed, Hüseyin, Halil en fazla kullanılan isimlerdir. 18 farklı memleket ismi gemektedir. Seferîhisar, İlbasan, Manastır, Gerede en fazla zikredilen memleketlerdir. Fiziki evsâf olarak 20 kişi orta boylu, 3 kişi uzun boyludur. Bununla birlikte 9 kişi kumral sakallı, 8 kişi kara sakallı, 6 kişi müzellef sakallı, 5 kişi ter bıyıklı, 3 kişi şâbb ve bir kişi de aksakalıdır. Medresede bulunanların yaş ortalaması 22.94 olup; en küçük olan kişi 13 yaşında en büyük olan kişinin yaşı ise 80'dir¹⁶⁴. Medresede 12 oda bulunmaktadır. Müderris 70 yaşında olan Hacı Ali Efendi'dir¹⁶⁵. 1869'da medresede üç mezun ile 21 talebe bulunmaktadır¹⁶⁶. 1914 raporuna göre medresenin 18 odası bulunmaktadır. Odalar birer kişiliktir. Odalar zemine bitişik ve arkadan biraz hava alabilse de talebe iskânına uygun değildir. 20 kişi ikâmet edebilir. Kadro harici bırakılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Hacı Hayri Efendi'dir. 1918'de yangınzedeler yerleştirilmiş ve bir bölümü de aşhane olarak kullanılmıştır.¹⁶⁷.

Tablo 12: Medrese-i Murad Paşâ-yı Atîk Der Aksaray'a Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.31 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu kumral sakallı Osman Efendi bin Ömer	Geredeli	38	1	
2	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Abdullah	Âsitâneli	25	2	Nakl-i Mahalle-i Gurebâ Hüseyin Ağa der bâb-ı kurb Fî 7 Ramazan sene 60
3	Orta boylu kumralca sakallı	İlbasanlı	25	Mezbûr	Vilâyet Fî 25 Rebiulevvel sene 60

¹⁶³ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.274.

¹⁶⁴ Bu kişinin defterde yaşı 8 olarak kaydedilmiştir. Fakat fiziki evsâf olarak bu kişi ak sakalıdır. Dolayısıyla biz bu kişinin yaşını 80 olarak değiştirdik.

¹⁶⁵ BOA, NFS.d, nr. 185.

¹⁶⁶ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.274.

¹⁶⁷ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.163.

	Selim Efendi bin Süleyman				
4	Orta boylu kara sakallı el-hâc Hüseyin Efendi bin el-hâc Abdullah	Pirlepeli	38	3	Kal'a-i Sultaniye Fî 25 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Safer sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 18 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 7 Muharrem sene 62 Kal'a-i Sultaniye Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 1 Rebiulevvel sene 63 Malkara Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amedşüd Dersene 67 Malkara Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Malkara Dersene 66
5	Orta boylu terce bıyıklı Halil Efendi ibn-i Abdurrahman	Lâpsekili	18	Mezbûr	Bu dahi memleket Fî gurre-i Receb sene 60 Amed Fî 27 Muharrem sene 62 Memeleket Fî 2 Safer sene 62

					Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 11 Şaban sene 63 Bu dahi Mezbûr Kal'a-i Sultaniye Dersene 66
6	Orta boylu ter bıyıklı Bektaş bin Mehmed	Ayviranyalı	25	Mezbûr	Dâren Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Selanik Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Anadolu Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Amed Dersene 67
7	Uzunca boylu kumralca sakallı Hasan Efendi bin Osman	Pirlepeli	50	4	
8	Orta boylu müzellef Halil Efendi bin Osman	Seferîhisar	18	5	Memleket Fî 25 Muharrem sene 61 Amed Fî 20 Receb sene 63 Bursa Dersene 66 Amed Dersene 67

					Ergenek Dersene 67
9	Müdürrîs-i Kirâmdan Hacı Ali Efendi ibn-i Mustafa	Sefrîhisar	70	6	
10	Orta boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi bin Ömer	Erdekli	25	8	Erdek Fî 25 Cemazilahir sene 60 Bu dahi mezbûr Memleket Fî 12 Cemzailevvel sene 61 Memleket Fî 23 Ramazan sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Ramazan sene 63
11	Orta boylu kara sakallı İsmail Efendi bin Ömer	Erdekli	33	7	Erdek Fî 28 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Muharrem sene 61 Memleket Fî 9 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 12 Şevval sene 61 Varna Fî 3 Safer sene 62 Nakl-i Medrese/1 Fî 11 Cemazilevvel sene 263

12	Orta boylu terce bıyıklı molla Hüseyin bin İbrahim	Rus Kasırlı	18	Mezbûr	Vilâyet Fî 25 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî gurre-i Şevval sene 61 Memeleket Fî 23 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Memeleket Fî 11 Zilkade sene63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Ramazan sene 63
13	Orta boylu kumralca sakallı Mustafa Efendi bin Ömer	Sefrihisar	30	9	
14	Orta boylu terce bıyıklı Mustafa bin Hüseyin	Kal'a-i Sultaniye	18	Mezbûr	Vilâyet Fî 25 Zilkade sene 60
15	Orta boylu müzellef Abdurrahman ibn-i Süleyman	İlbasan	22	Mezbûr	
16	Orta boylu kumral sakallı Hafız Mehmed Efendi bin-i Abdullah	Ohri	25	10	Tekfurdağı Fî 14 Şaban sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 İzmid Fî 2 Receb sene 63

17	Orta boylu az kumral sakallı Mehmed Said Efendi bin Mehmed Raşid	Geredeli	25	Mezbûr	Vilâyet Fî 22 Rebiulevvel sene 60
18	Orta boylu kara sakallı Hüseyin Efendi ibn-i Hüseyin	Niğdeli	27	11	İzmid Fî 23 Cemazilevvel sene 63
19	Orta boylu müzellef Ebubekir Efendi bin Abdullah	Seferîhisar	22	Mezbûr	
20	Orta boylu kara sakallı Salih Efendi ibn-i Hacı Ali	Zağra-i Atîk	30	12	Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Amed Dersene 67 Tekfurdağı Dersene 67
21	Diğeri şâbb-ı emred Abdurrahman bin Süleyman	İlbasan	21		Nakl-i Eyüp (?) ilyaszâde Mahalle-i Şukka Fî 31 Zilkade sene-i
22	Orta boylu kumral sakallı Hafız Ahmed Efendi bin Ömer	Beğpazarı	22		Fî 22 Safer sene 61 (?) Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Nakl-i Medrese-i amedşüd / 54 Fî 11 Zilkade sene 63
23	Orta boylu ter bıyıklı Ahmed bin	Seferîhisar	18		Mezbûr Memleket

	Bekir				Fî gurre-i Cemazilahir s.61
24	Orta boylu müzellef sakallı Yusuf bin Hasan	Siroz	25		Mezbûr Edirne Fî 9 Cemazilahir sene 62 Amed Fî 26 Muharrem sene 63 Şumnu Fî 16 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63
25	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Ali	Manastır	22		Mezbûr Fî 17 Receb sene 60 Tekfurdağı Fî 29 Receb sene 60 Amed Fî 22 Ramazan sene 61 Nakl-i Medrese/72 Fî gurre-i Safer sene 62
26	Orta boylu aksakallı Bekir Efendi bin Mustafa	Seferîhisar	80		Fî 12 Şevval sene 60 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63
27	Orta boylu kumral sakallı Halil Efendi bin Hasan	Manastırlı	20	Müceddid en	Fî 2 Şaban sene 62 Selanik Fî 6 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet

					Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Silivri Dersene 67
28	Diğeri ter bıyıklı Mehmed Efendi bin Halil	Edirneli	15		Fî 2 Receb sene 63 Medrese Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
29	Diğeri kara sakallı Mehmed Nuri bin Hasan	Seferîhisar	32		Silistre Fî 2 Receb sene 63
30	Diğeri şâbb-ı emred Mustafa bin Hasan	Malkara	13		Mezbûr Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
31	Diğeri kara sakallı İsmail bin Ömer	Ereğli	25		Medrese Fî 1 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Edirne Dersene 66 Amed Dersene 67

33 ¹⁶⁸	Kara sakallı İsmail bin Mehmed	Manastır	20	Müceddid en	Silivri Dersene 67 Amedşüd Dersene 67
34	Müzellef sakallı Ahmed Bin Abdullah	Seferîhisar	17		Mezbûr Vilâyet Dersene 66
35	Diğeri şâbb-ı emred Sali bin Hüseyin	Seferîhisar	15		(?) Dersene 67
36	Kara sakallı Ahmed bin Abdullah	Bu dahi	(?)		Bu dahi Dersene 67

2.9 Uncu Hafız Efendi Medresesi

Sarı Güzel Medresesi de denilmektedir. 1792’de her hücrede birer kişi olmak üzere 8 kişi bulunmaktadır¹⁶⁹. 1844 sayımında medresede 36 kişi bulunmaktadır. 36 kişinin 18’i farklı isim kullanmaktadır. Mehmed, Hüseyin, Osman, Ömer, Ahmed, Salih en fazla kullanılan isimlerdir. İki kişi babasıyla aynı ismi kullanmaktadır. Medresede bulunanlar 17 farklı memlekette gelmiştir. Ordu, Sandıklı, Yenipazar, Derbend, Tekfurdağı, Ayaş, Vidin en fazla zikredilen memleket isimleridir. Fiziki evsâf olarak 14 kişi orta boylu, 5 kişi uzun boyludur. Bununla beraber 11 kişi kumral sakallı, 7 kişi müzellef sakallı, 5 kişi kara sakallı, 3 kişi şâbb, 2 kişi sarı sakallı, 1 kişi aksakallı ve 6 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede bulunanların yaş ortalaması 25.80 olup; en küçük olan 13 yaşında, en büyük olan kişi ise 60 yaşındadır. Medresede 9 oda bulunmaktadır. Bazı odalarda tek kişi bazılarında iki ya da üç kişi kalmaktadır. Bir kişi mülazımlara ayrılmış oda da kalmaktadır. İki kişi ise başka bir yere nakledilmiştir¹⁷⁰. 1914 raporuna göre; havadan ve ışıktan mahrum, birer kişilik 8 oda ile çamaşırhâne, abdesthâne ve gusülhâneyle bir de dersihânesi harab durumdadır. Mahallede binalar arasında kaldığından talebe iskânına uygun değildir. Rapora göre 8 kişi ikamet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Filibeli Rasim Efendi’dir. 1918’de asker ve muhacirler yerleştirilmiştir¹⁷¹.

¹⁶⁸ 32 numaralı sıra boş olarak bulunmaktadır.

¹⁶⁹ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.266.

¹⁷⁰ BOA, NFS.d, nr.185.

¹⁷¹ Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye”, s.156-157.

Tablo 13: Medrese-i Uncu Hafız Efendi Der Sarı Göz'e Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.33 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kumral sakallı İsmail Efendi bin Mehmed Yakup Bey	Derbendli	23	1	Burusa Fî 25 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 (?) Fî 28 Şaban sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Vidin Fî 18 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 66 Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
2	Orta boylu kumral ca sakallı Osman Efendi bin Eyüp	Ordulu	30	2	Balıkesir Fî 2 Receb sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Balıkesir Fî 7 Muharrem sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 62

					Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Balıkesir Fî 6 Receb sene 63 Bu dahi amed Dersene 67
3	Uzunca boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Yusuf	Ordulu	31	3	Tekfurdağı Fî 2 Receb sene 60 Bu dahi Mezbûr (?) Fî gurre-i Receb sene 60 Tekfurdağı Fî 24 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Tekfurdağı Fî 2 Ramazan sene 63
4	Uzunca boylu kumralca Hafız Mehmed Efendi bin Abdülhamid	Âsitâneli	25	4	Memleket Fî gurre-i Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Vidin Fî 12 Safer sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Nakl-i Mahalle-i Sa'di Kol Topkapı Fî 20 Cemazilevvel sene 62
5	Orta boylu kumral sakallı Salih Efendi bin Abdullah	Ordu Bayramlı	30	5	Bu dahi Mezbûr Amed Fî gurre-i Cemazilevvel

					sene 61 Ayvacık Fî 23 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Ayvacık Fî 18 Cemazilevvel sene 62
6	Orta boylu kumralca köse sakallı Mustafa Efendi bin Mehmed	Sandıklı	30	6	Varna Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Kırıkkilise Fî 22 Safer sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Kırıkkilise Fî 22 Cemazilevvel sene 62 Amed Tekfurdağı Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Tekfurdağı Dersene 66 Amed Dersene 67
7	Uzun boylu terce bıyıklı Mehmed Efendi bin Ahmed	Sandıklı	30	Mezbûr	Bu dahi mezbûr Amed Fî 22 Safer sene 61 Vidin Fî 9 Cemazilevvel sene 61

					Amed Fî gurre-i Muharrem sene 62 Kırkkilise Fî 21 Cemazilevvel sene 62
8	Orta boylu kara sakallı Ömer Efendi bin Salih	Tekfurdağı	29	7	Memleket Fî 24 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 6 Muharrem sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63
9	Orta boylu kumral sakallı Salih Efendi bin Mehmed	Moralı	28	8	Yanya Fî 2 Cemazilevvel sene 62
10	Orta boylu kara sakallı Mehmed Rıza Efendi bin Hasan	Girid	28	Mezbûr	
11	Orta boylu ter bıyıklı Talha bin Mehmed	Kirenyeli	22	Mezbûr	Vidin Fî 12 Safer sene 62 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Selanik Fî 2 Safer sene 62
12	Uzun boylu müzellef Receb Efendi bin Ali		15	Der oda-i mülâzım	Silistre Fî 16 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Filibe Fî gurre-i Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62

					Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Samsun Dersene 66 Amed Dersene 67
13	Orta boylu müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Süleyman	Ayaşlı	25	9	Adapazarı Fî 20 Cemazilevvel sene 60
14	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed bin Mehmed Yakup Bey	Derbendli	24		Ayvacık Fî 13 Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Amed Fî 23 Rebiulahir sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62
15	Uzun boylu kara sakallı Ömer Efendi bin Hasan	(?)	25		Fî 22 Safer sene 61 İzmir Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
16	Orta boylu şâbb-1 emred Musa bin	Yeni Pazarlı	25	Müceddid en	Fî 27 Zilkade sene 61 Varna

	İbrahim				Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Varna Dersene 66 Amed Dersene 67
--	---------	--	--	--	--

s.34

17	Orta boylu aksakallı Hüseyin bin Mustafa	Şumnu	60	Müceddid en	Fî 27 Zilkade sene 61 Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 62
18	Orta boylu köse sakallı Mustafa Efendi bin Mehmed	Ayaşlı	19		Fî gurre-i Muharrem sene 62 Varna Fî 20 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 2 Receb sene 63 Varna Dersene 66 Amed Dersene 67
19	Orta boylu müzellef sakallı Yusuf Efendi bin İbrahim		20		Memleket Fî 11 Şaban sene 63
20	Diğeri ter bıyıklı İbrahim Efendi bin Mustafa		17		Fî 2 Şevval sene 63 Silistre Fi 2 Receb sene 63 Amed Dersene 67

21	Diğeri kumral sakallı Osman Efendi bin Yakup		24		Mezbûr Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
22	Diğeri ter bıyıklı Abdülkdir Efendi bin Süleyman	Yenipazarlı	20		Mezbûr Kıbrıs Fî 2 Receb sene 62
23	Diğeri kumral sakallı İsmail Bekir Efendi bin Mehmed	Edirne	34		Mezbûr Bosna Fî 1 Receb sene 63
24	Diğeri şâbb-ı emred Ali Efendi bin Osman	Sandıklı	23		Mezbûr
25	Diğeri sarı sakallı Ömer Efendi bin Halil	Tekfurdağı	26		Mezbûr Tefurdağı Dersene 66 Amed Dersene 67
26	Diğeri sarı sakallı Ali Efendi bin Halil	Ordu	28		Varna Dersene 66 Tekfurdağı Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Amed Dersene 67
27	Talebeden kara sakallı Mehmed es-seyyid İsmail	Âsitâne	40		Cedid Kolundan Çelebi Ali Mahallesine(?) 292
28	Müzellef sakallı Fevzi bin Süleyman	Yenipazar	22	Müceddid en	Dersene 66
29	Kumral sakallı Osman bin Osman	Ordulu	29		Mezbûr Selanik Dersene 66

					Amed Dersene 67
30	Ter bıyıklı Ali bin Eyüp	Bu dahi	20		Mezbûr Tekfurdağı Dersene 66 Amed Dersene 67
31	Kumral sakallı Osman bin Ahmed	Bu dahi	28		Mezbûr Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
32	Ter bıyıklı Mehmed bin İbrahim	Zişteli	17		Mezbûr Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
33	Diğeri şâbb-ı emred Hüseyin bin Mehmed	İzmid	13		Mezbûr İzmid Dersene 66
34	Müzellef sakallı Hüseryin bin Halil	Adapazarı	23		Mezbûr İzmid Dersene 66
35	Kara sakallı Mehmed bin Osman	Vidinli	25	Müceddid en	Dersene 61
36	Müzellef sakallı Hasan bin İsmail	Bu dahi	21		Bu dahi Dersene 61

2.10 Dârü'l- Hadîs-i Bosnevî Medresesi

Hor Hor'da bulunmaktadır. 1792'de 9 hücreli olup, 9'u hücre sahibi 14 kişi bulunmaktadır. Bunlardan üçünün hizmetlerini gören birer molla vardı. İki hücre sahipleri sılada olduklarından hücrelerinde başkaları kalıyordu¹⁷².

Medresede 1844 yılında 38 kişi bulunmaktadır. 38 kişi 16 farklı isme sahiptir. Mehmed, Mustafa, Ali, İbrahim, İsmail, Abdullah en fazla kullanılan isimlerdir. 38 kişinin 19'u farklı memleketlerden gelmiştir. Bosna, Dodurga, Osmancık, Gümölcine, Simav, İzmir, Eskişehir en fazla zikredilen memleket isimleridir. Fiziki evsâf olarak 18 kişi orta boylu, 2 kişi uzun boyludur. Bununla beraber 9 kişi kara sakallı, 9 kişi kumral sakallı, 7 kişi müzellef sakallı, 4 kişi şâbb, 2 kişi ter bıyıklı, 1 kişi sarı sakallı, 1 kişi taze sakallı, 1 kişi de az bıyıklıdır. Medresede 9 oda bulunmaktadır. Odalarda genellikle teker kişi kalmaktadır. 5 kişi farklı bir medreseye ya da mahale nakledilmiştir¹⁷³. 1869'da medresenin talebe sayısı 15'tir. 1914 tarihli rapora göre hücre sayısı 10'dur. Müderrisi ise Giresunlu Ali Rıza Efendi'dir. 1918'deki başka bir rapora göre medresenin 5 odası olduğu, iki odaya yangınzedeler ve müdafaa-i milliye taraftarları yerleştirilmiştir¹⁷⁴.

Tablo 14: Medrese-i Dârü'l-Hadîs-i Bosnevî Der Hor Hor'a Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.37 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu kumral sakallı Mehmed Efendi ibn-i Ömer	Osmancık	25	1	Bursa Fî 3 Rebiulevvel sene 63 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 12 Cemazilevvel sene 60
2	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed	Osmancık	22		Merkûm Bursa

¹⁷² Kütükoğlu, XX. Asra Erşen İstanbul Medreseleri, s.260.

¹⁷³ BOA, NFS.d, nr. 185.

¹⁷⁴ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.88.

	Efendi bin Ömer				Fî 29 Cemazilevvel sene 60
3	Orta boylu müzellef Abdullah Efendi bin Hüseyin	Dodurgalı	25	2	İzmid Fî 15 Receb sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 İzmid Fî Şaban s.61
4	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Gümülcineli	28	3	Vilâyet Fî 8 Cemazilevvel sene 60
5	Orta boylu müzellef sakallı Mustafa bin Derviş	Bosna	20	4	Vilâyet Fî 2 (?) sene 60 Amed Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 12 Cemazilevvel sene 61
6	Uzunca boylu kumral sakallı Ahmed Efendi ibn-i Hüseyin	Bosna	25	Mezbûr	Nakl-i Âsitâne 66 Medrese 18 Dersene 66
7	Orta boylu sarıca sakallı Mehmed bin Osman	Dodurgalı	27	5	Vilâyet Fî 16 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Rebiulevvel sene 61 İzmid Fî 2 Safer sene 62 Amed Dersene 66 Trabzon Dersene 67
8	Orta boylu kumral sakallı Mehmed	Bosnevî	30	6	Vilâyet Fî 2 Rebiulevvel sene 60

	Efendi bin Osman				
9	Orta boylu kumral sakallı Hafız Abdurrahim bin Osman	Dodurgalı	23	7	Vilâyet Fî 16 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 16 Rebiulevvel sene 61
10	Orta boylu ter bıyıklı şâbb-ı emred Yusuf Efendi bin Mehmed	Taraklı	20	8	Burusa Fî 14 Receb sene 60 Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 61
11	Orta boylu kara sakallı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Simavlı	25	9	Bu dahi Mezbûr Ruşçuk Fî 14 Receb sene 61
12	Orta boylu kara sakallı İbrahim bin Mustafa	Niğdeli	30		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60 Burusa Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61
13	Orta boylu az bıyılı Ahmed bin Hüseyin	Dodurgalı	22		Mezbûr Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 62
14	Orta boylu Abdulvahhab Efendi bin Mustafa	Bosnevî	17		Fî 10 Cemazilevvel sene 60 İskenderiye Fî 24 Cemazilevvel sene 62
15	Orta boylu taze sakallı Ali Efendi bin Abdülmümin	Bosnalı	18		Fî guree-i Safer sene 62 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 62

16 ¹⁷⁵	Orta boylu şâbb-1 emred İbrahim Efendi bin Veliddin	Kemahlı	19		Nakl-i Medrese/36 Fî gurre-i Safer sene 62
-------------------	---	---------	----	--	---

s.38

18	Orta boylu kumral sakallı Hafız Ali bin İbrahim	Aboni	15	Müceddid en	Fî 16 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
19	Orta boylu şâbb-1 emred Bekir Efendi bin Ahmed	Kozucanlı	15	Mezbûr	Fî 13 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
20	İbrahim Efendi bin İsmail	İzmidli	23		Nakl-i Mahalle-i Bahçekemer Kol Balat Fî 18 Cemazilevvel sene 62
21	Orta boylu şâbb-1 emred İbrahim Ethem Efendi bin Raşid	Âsitâneli	13		Nakl-i Mahalle-i (?) Fî 11 Cemazilevvel sene 62 Silistre Fî 18 Cemazilahir sene 62 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66
22	Orta boylu İnan Efendi bin Mehmed	Sandıklı	17		Fî 2 Rebiulahir sene 63
23	Müzellef sakallı İsmail Efendi bin Hacı Salih		20		Fî 1 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63

¹⁷⁵ Defterde 17 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

24	Şâbb-ı emred Mehmed Efendi bin Selim		17		
25	Kara sakallı Osman bin Ömer	Bosna	25		Nakl-i Medrese/169 Âsitâne Fî 11 Receb sene 63
26	Müzellef sakallı Mehmed bin Fevzi	Bolivalı	19	Müceddid en	Dersene 66 Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
27	Kara sakallı Mustafa bin Hasan	Bosna	25		Mezbûr
28	Köse sakallı İsmail bin Mehmed	Deberiyeli	28		Mezbûr Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
29	Kara sakallı Mustafa bin Hüseyin	Simav	20		Mezbûr Silistre Dersene 66
30	Kumralk sakallı Hüseyin bin Halil	Kavalalı			Mezbûr
31	Kurmal sakallı Ali bin Mehmed	Eskişehirli			İzmid Dersene 66
32	Kumral sakallı Hafız Muhsin bin Hüseyin	Gümölcine	30		Mezbûr Vilâyet Dersene 66
33	Kara sakallı Mustafa bin Abdurrahim	Kuyucaklı	25		Mezbûr
34	Müzellef sakallı Hasan bin Hasan	(?)	25	Müceddid en	Dersene 67
35	Kara sakallı Ali bin	İzmidli	25		Bu dahi

	Hacı Mustafa				Dersene 67
36	Kara sakallı İsmail bin İsmail	Eskişehirli	25		Bu dahi Dersene 67

s.39

37	Müzellef sakallı Abdurrahim bin Mehmed	Tırhala	28		Bu dahi Dersene 67
38	Ter bıyıklı Mehmed bin Kemal	(?)	17		Bu dahi Dersene 67
39	Kara sakallı Abdullah bin İsmail	Bosna	25	Müceddid en	Dersene 67

2.11 Has Odabaşı Hasan Ağa Medresesi

Hor Hor'da bulunmaktadır. Hasodabaşı Hasan Ağa tarafından 1659'da yaptırılmıştır¹⁷⁶. Fatih'te Hor Hor Hamamı yakınlarında bulunan medresede 1792 sayımında 11 kişi¹⁷⁷ bulunmakla beraber hücre sayısı 10 olarak¹⁷⁸ tespit edilmiştir. 1844 yılında yapılan sayıma göre ise medresede 39 kişi bulunmaktadır. 39 kişiden 27'si farklı isimlere sahiptir. Mustafa, Mehmed, Ali, İbrahim, Ahmed, Ömer en fazla kullanılan isimlerdir. 39 kişiden 22'si farklı memleketlerden gelmiştir. Bosna, Burdur, Elmalı, Borlu, Banaluka, Alanya Kuştepe en fazla zikredilen memleketlerdir. Fiziki evsâf olarak 1 kişi kısa boylu, 18 kişi orta boylu, 4 kişi ise uzun boyludur. Bununla beraber 9 kişi kumral sakallı, 7 kişi kara sakallı, 6 kişi şâbb, 3 kişi köse sakallı, 3 kişi sarı sakallı, 8 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede bulunanların yaş ortalaması 23.58'dir. En küçük yaşa sahip olan kişi 14, en büyüğü ise 45 yaşındadır. Medresede 10 oda bulunmaktadır. Odalarda genellikle tek kişi kalmakta, bazı odalarda ise iki kişi kalmaktadır. Müderris Mehmed Emin Efendi'dir ve kardeşiyle birlikte aynı odada kalmaktadır. İki kişi başka bir medreseye nakledilmiştir¹⁷⁹. 1869'da bir dersiâm ve bir mezun ile 25 kişi¹⁸⁰ bulunmaktadır. 1914 raporuna göre; 11 hücre si bulunmakta ve kadro harici

¹⁷⁶Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, TTK, Ankara 2000, s.261.

¹⁷⁷ Mustafa Göleç-Fatih Güldal, **İstanbul'un 100 Mektebi ve Medresesi**, İstanbul'un Yüzleri Serisi, İstanbul 2012, s.114.

¹⁷⁸ Kütükoğlu, **a.g.e.** s.261.

¹⁷⁹ BOA, NFS.d, nr.185

¹⁸⁰ Kütükoğlu, **a.g.e.** s.261

sayılmaktadır. Müderrisi dersiâmdan Kiskimli Mehmed Emin Efendi'dir. Bevvâbı ise İskilibli Abdullah Efendidir. 1918'de odaların tamamına yangınzedeler yerleştirilmiştir¹⁸¹.

Tablo 15: Medrese-i Has Odabaşı Hasan Ağa Der Hor Hor'a Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.41 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Müderris-i kirâmdan orta boylu müzellef kara sakallı Mehmed Emin Efendi ibn-i el-hâc Mehmed	Borlulu	25	1	Biga Fî 5 Şaban sene 60
2	Biraderi orta boylu ter bıyıklı Ebubekir bin Hacı Mehmed	Borlu	15	Mezbûr	Vilâyet Fî 3 Rebikulevvel sene 60
3	Orat boylu kumral sakallı Mustafa Efendi bin Osman	Burdurlu	27	2	Kal'a-i Sultaniye Fî 10 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Safer sene 60 Kal'a-i Sultaniye Fî 25 Şaban sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 61 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Kal'a-i Sultaniye Fî 2 Ramazan sene 63 Amed

¹⁸¹ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.89.

					Dersene 65 Silistre Dersene 67
4	Orta boylu kumralca sakallı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Bosnevî	40	4	
5	Orta boylu sarı müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Bosnevî	22	5	Vidin Fî 2 Muharrem sene 60 Amed Fî gurre-i Safer sene 61 Vidin Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 4 Muharrem sene 62 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
6	Orta boylu köse sakallı Muharrem Efendi bin-i Mustafa	Bosnevî	22	Mezbûr	Bu dahi Varna Fî 27 Muharrem sene 1260 Edirne Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 1 Receb sene 63 Rusçuk Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
7	Orta boylu kara sakallı Abdülfettah	Yanova	25	6	Gönen Fî 21 Şaban sene 60

	ibn-i Davud				Bu dahi Memleket Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 21 Ramazan sene 61
8	Orta boylu kara sakallı Ömer Efendi ibn-i Hasan	Elmalılı	26	7	Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 60
9	Orta boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Osman	Kayserili	45	8	Vilâyet Fî 2 Receb sene 62
10	Uzunca boylu kumralca sakallı Ahmed Naim Efendi bin Abdullah	Elmalılı	42	9	
11	Uzunca boylu köse sarı sakallı Ali Efendi bin Hüseyin	Burdur	26	Mezbûr	Ankara Fî gurre-i Cemazilahir sene 61 Amed Fî 7 Cemazilevvel sene 61 İzmid Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Bilecik Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Amed Dersene 67

					Silistre dersene 65 Amed Dersene 66 Vidin Dersene 66
12	Orta boylu kumral az kır sakallı Mehmed Ali Efendi bin Süleyman	Elmalı	35	Mezbûr	Vilâyet Fî 19 Rebiulevvel sene 60
13	Orta boylu kumral sakallı Veliddin Efendi bin Ahmed	Kütahya	36	10	İzmid Fî 12 Safer sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63
14	Orta boylu çâr ebrû Mehmed Efendi bin Halil	Akhisâr-ı Geyve	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 4 Rebiulevvel sene 60
15	Orta boylu sarı köse sakallı Ahmed Efendi bin Hasan	Bosna	22	Der oda-i Mülâzım	Vidin Fî 11 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Vidin Fî 4 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67

16	Uzunca boylu kumral sakallı Âdem Efendi bin Hüseyin	Prizrin			Vize Fî 11 Receb sene 60 Amed Fî gurre-i Safer sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Vize Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vize Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Tekfurdağı Dersene 65 Amed Dersene 67 Vidin Dersene 67
----	--	---------	--	--	--

s.42

17	Uzun boylu sarı sakallı Ali bin İslam	Bosna	24	3	Fî 13 Cemazilahir sene 60 Der Şile (?) Fî 5 Şaban sene 60 Amed Dersene 65
18	Orta boylu şâbb-ı emred Molla Bekir bin Bekir	Bosnevî	16		Fî 22 Safer sene 1261 Nakl-i Medrese-i İbrahim Paşa/36 Fî 23 Cemazilevvel sene 1261
19	Orta boylu şâbb-ı emred Mehmed	Kirmasti	20		Fî 22 Safer sene 61 Nakl-i Âsitâne'ye sene 63

	Efendi bin Ahmed				Fî 19 Şaban sene 63 Dersene 66
20	Kısa boylu şâbb-1 emred Emin bin Emin	Pirevaşte	15	Müceddid en	Amed Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî gurre-i Şevval sene 62
21	Orta boylu şâbb-1 emred Halil Efendi bin Ahmed	Bilecik	16	Müceddid en	Fî 27 Cemazilevvel sene 60
22	Orta boylu kara sakallı Seyid Efendi bin Orhan	Bezirgân	31	Müceddid en	Fî 2 Safer sene 60 (?) Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67 Vidin Dersene 67
23	Orta boylu şâbb-1 emred Ali Rıza Efendi bin Hacı Halil	(?)		Müceddid en	Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
24	Ter bıyıklı İbrahim bin Hacı Abdullah	Banaluka	20		Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 263 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Tekfurdağı Dersene 66 Amed Dersene 67
25	Diğeri ter bıyıklı Ömer bin Mustafa	Banaluka	27	Mezbûr	Benayod Fî 11 Cemazilevvel sene

					63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Rusçuk Dersene 66 Amed Dersene 67 Vidin Dersene 67
26	Kara sakallı Mustafa bin Halil	Pazarcık	36		Şumnu Fi 16 Safer sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63
27	Diğeri kumral sakallı Mustafa Efendi bin Numan		30		Fî 2 Receb sene 63 Trablus Fî 2 Receb sene 63
28	Kumral sakallı Hafız Mehmed Efendi bin Hasan	Viranşehir			Fî 2 Ramazan sene 63 Bu dahi amed Dersene 66 İzmid Dersene 66
29	Kara sakallı Seyyid Ömer bin Hüseyin	Boğdanlı	28		Dersene 65 Konya Dersene 67
30	Diğeri ter bıyıklı Hafız Mehmed bin İsmail	Gönenli	19		Bu dahi Balıkesir Dersene 66
31	Diğeri kara sakallı Mahmud bin Hacı Ali	Beypazarı	30		Bu dahi Vilâyet Dersene 66 Amed

					Dersene 67
32	Diğeri ter bıyıklı Abdülvahhab bin Bahri	Alanya	22		Bu dahi İzmid Dersene 66
33	Ter bıyıklı Abdullah bin Bahri	Alanya	18	Müceddid en	Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
34	Diğeri kara sakallı Mesut bin Ahmed	Kuştepe	35		Mezbûr Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
35	Diğeri köse sakallı Hüseyin bin Ömer	Bu dahi	30		Mezbûr Bu dahi amed Dersene 67
36	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin Raşid	Debreli	14		Mezbûr Vilâyet Dersene 66

s.43

37	Ter bıyıklı Mustafa bin Mehmed		21	Müceddid en	Dersene 67
38	Müzellef sakallı Nuh bin Ali	Prizrin	25		Bu dahi Dersene 67
39	Ter bıyıklı İbrahim bin Mustafa		17		Bu dahi Dersene 67

2.12 Sultan Selim Han Medresesi

Yeni Bahçe’de bulunmaktadır. 1844 sayımında medresede 79 kişi bulunmaktadır. 79 kişiden 28’i farklı isime sahiptir. Mehmed, Ahmed, Osman, Halil, Hasan, Süleyman, Mustafa, Hüseyin en fazla kullanılan isimlerdir. Bunlar arasında 3 kişi de babasıyla aynı isme sahiptir. 79 kişiden 32’si farklı memleketlerden gelmişlerdir. Hazargırad, Atik Cuma, Şumnu, Aydos, Drama, Gümölcine, Prevadi, Köstence, Zağferânbolu en fazla

zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 24.22 olup; en küçük olan kişi 12 yaşında en büyüğü ise 50 yaşındadır. Fiziki evsâf bakımından 32 kişi orta boylu, 22 kişi uzun boyludur. Bununla birlikte 20 kişi kumral sakallı, 12 kişi müzellef sakallı, 10 kişi kara sakallı, 8 kişi şâbb, 4 kişi sarı sakallı, 2'şer kişi kırsakallı, taze sakallı ve köse sakallı, 13 kişi ise Ter bıyıklıdır. Medresede 20 oda bulunmaktadır. Fakat oda numaraları düzgün bir şekilde verilmemiştir. 1 ve 19 numaralı odalar mülazımlara ait olup, 1 numaralı odada bir kişi 19 numaralı odada ise 4 kişi kalmaktadır. Ayrıca bir kişi çömezdir. Bir kişi kardeşiyle bir kişi de yeğeniyle medresede bulunmaktadır. Bir kişi de başka bir medreseye nakledilmiştir¹⁸². 1913 yılında yapılan tetkikte mektepte, Muallim-i evvel olarak Hafız Mehmet Galip Efendi, Muallim-i sani Ahmet Efendi, Hat Muallimi Osman Efendi ve bir de hademesi olmak üzere dört görevli bulunmaktaydı. Mektep 1918 yılında yangında hasar görmüş olup 1960'da restorasyon geçirmiş ve bir müddet kütüphane olarak kullanılmıştır¹⁸³.

Tablo 16: Medrese-i Sultan Selim Han Der Kurb-ı Yeni Bağçe'ye Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.44 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu sarıca sakallı Osman Efendi bin Ali	Silistre	35	Oda-i Mülâzım	Vilâyet Fî 8 Receb sene 60 Amed Fî 6 Zilkade sene 260 Silistre Fî 3 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263

¹⁸² BOA, NFS.d. nr 185.

¹⁸³ Güleç, a.g.e, s.49-50.

					Vilâyet Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
2	Orta boylu kumral sakallı Ahmed bin Halil	Hazargırad	28	Mezbûr	Vilâyet Fî 6 Cemazilevvel sene 60
3	Orta boylu kural sakallı Mustafa Efendi ibn-i Yusuf	Rus Kasır	28	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Memleket Fî 9 Cemazialahir sene 261 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel s.263 Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 63
4	Orta boylu ter bıyıklı Süleyman ibn-i İbrahim	Rus Kasırlı	20		Vilâyet Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 4 Şevval sene 60 Varna Fî 2 Safer sene 62 Amed

					Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Amedşüd Dersene 67
5	Uzunca boylu ter bıyıklı Tahir Efendi ibn-i Abdullah	Hazargırad	22	2	Vilâyet Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Zilkade sene 260 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Memleket Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 67
6	Orta boylu müzellef Osman Efendi ibn-i Ali	Yeni Pazarlı	20	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 19 Cemazilevvel sene 61
7	Uzun boylu sarı sakallı Süleyman Efendi ibn-i Mehmed	Şumnu	25	Mezbûr	Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene

					61 Amed Fî 4 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66
8	Orta boylu kumral sakallı Salih Efendi ibn-i Mehmed	Zağferânbolu lu	35	3	Memeket Mezbûr
9	Uzun boylu çâr ebrû Ömer Efendi ibn-i Mehmed	Köstenceli	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 13 Cemazilevvel sene 60 Amedşüd Fî 4 Şevval sene 260 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 260 Amed Fî 8 Şevval sene 61 Memleket Fî 21 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63

					Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
10	Orta boylu kumralca sakallı Abdülhalim Efendi ibn-i Mehmed	Varnalı	22	4	Vilâyet Mezbûr Amed Fî 23 Rebiulevvel sene 261 Memleket Fî 14 Cemazilevvel sene 261 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Amed Fî 11 Safer sene 263 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Varna Dersene 66 Amed Dersene 67
11	Orta boylu kumral sakallı Hasan Efendi bin Ahmed	Atik Cumalı	25	5	Memleket Fî 4 Muharrem sene 60 Amed Fî 3 Safer sene 61 Memleket Fî 23 Receb sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62

					<p>Memleket Fî 1 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 262 Vilâyet Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Amed Dersene 67</p>
12	Orta boylu müzellef Mehmed Efendi ibn-i Ahmed	Pirevadi	23	Mezbûr	<p>Vilâyet Fî 9 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi mezbûr</p>
13	Uzunca boylu müzellef Ahmed Efendi ibn-i Süleyman	Hazargırad	22	6	<p>Memleket Fî 3 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 61 Silivri Fî 24 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 22 Safer sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed</p>

					Dersene 67
14	Karındaşı orta boy lu şabb-ı emred Hasan Efendi	Hazargırad	15	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr
15	Orta boy lu kumral Köseoğlu Ahmed Efendi ibn-i Osman	Hazargırad	25	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr
16	Uzunca boy lu kumralca sakallı Mehmed Tahir Efendi bin Ahmed	Aydoslu	25	7	Memleket Fî 26 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Muharrem sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 28 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 22 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66 Amed Dersene 67

s.48

17	Uzunca boy lu ter bıyıklı İbrahim Efendi bin	Aydos	23	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr Amed
----	--	-------	----	--------	---------------------------

	Süleyman				<p>Fî 22 Muharrem sene 261 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 18 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66 Amed Dersene 67</p>
18	Uzun boylu kara sakallı Mustafa bin Hasan	Cuma-i Âtik	18	8	<p>Vilâyet Fî 26 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 261 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66</p>

					Amed Dersene 67
19	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi ibn-i İbrahim	Drama	45	9	Vilâyet Fî 15 Rebiulevvel sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Vilâyet Fî 21 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Kavala Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
20	Uzunca boylu ter bıyıklı Hüseyin Efendi ibn-i Mehmed	Dramalı	18	Mezbûr	Memleket Fî 14 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Şevval sene 60 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Zilkade sene 61 Memleket Fî 2 Safer sene 62

					Amed Dersene 67
21	Uzunca boylu kumral sakallı Süleyman Efendi ibn-i Mehmed	Babadağlı	50	10	Varna Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 67
22	Uzunca boylu kumral sakallı el- hâc Ahmed Efendi ibn-i Ahmed	Trabzonlu	30	11	Memleket Fî 4 Muharrem sene 60 Amed Fî 12 Receb sene 61
23	Orta boylu ter bıyıklı es-seyyid Halil Efendi ibn-i Süleyman	Gümülcine	20	Mezbûr	Tekfurdağı Fî 22 Cemazilevvel sene 260 Amed Fî 3 Zilkade sene 1260 Tekfurdağı Fî gurre-i Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Şevval sene 60 Tekfurdağı Fî 19 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 11 Muharrem sene 60 Tekfurdağı Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Amed Dersene 67 Vidin Dersene 67
24	Uzunca boylu kumralca sakallı	Atik Cumalı	27	12	Vilâyet Fî 8 Receb sene 60

	Davud Efendi bin Salih				Amedşüd Fî 4 Şevval sene 60 Vilâyet Fî 13 Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 1 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
25	Uzunca boylu müzellef Ali Efendi bin Mustafa	Hazargıradlı	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 6 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 11 Muharrem sene 61 Memleket Fî 3 Receb sene 61
26	Orta boylu kara sakallı Receb bin Mustafa	Alaylı	28	13	Memleket Fî 12 Muharrem sene 60 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63
27	Orta boylu müzellef sakallı Halil Efendi ibn-i Hasan	Lâpsekili	18	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 18 Muharrem sene 61

					<p>Amed Fî 11 Rebiulahir sene 263 İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Amed Dersene 67 İzmid Dersene 67</p>
28	Orta boylu çâr ebrû İsmail ibn-i Mehmed	Geredeli	18	Mezbûr	<p>Vilâyet Fî 5 Receb sene 60 Amed Fî 14 Zilkade sene 60 Silistre Fî 3 Receb sene 63</p>
29	Uzunca boylu kumral sakallı Hafız Mehmed Efendi bin Ömer	Pirevadili	29	14	<p>Vilâyet Fî 4 Muharrem sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 13 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Memleket Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Memleket</p>

					Fî 2 Cemazilevvel sene 63
30	Uzunca boylu kara köse sakallı Mehmed Emin Efendi bin İsmail	Seymenli	23	Mezbûr	Memleket Fî 4 Muharrem sene 60 Amed Fî 21 Safer sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 27 Zilkade sene 60 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
31	Orta boylu kumral sakallı es-seyyid Mehmed Efendi ibn-i Abdurrahman	Alâiyeli	35	15	Kal'a-i Sultaniye Fî 8 Receb sene 60 Amed Fî 2 Zilkade sene 260 Kal'a-i Sultaniye Fî 27 Receb sene 261 Amed Fî 13 Şevval sene 61 İzmid

					Fî gurre-i Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Bursa Fî 2 Cemazilevvel sene63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Antalya Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
32	Orta boylu sarı müzellef sakallı Halil Efendi bin Hasan	Adapazarı	25	Mezbûr	
33	Uzunca boylu müzellef sakallı Nuh Efendi ibn-i Hacı İbrahim	Adapazarlı	20	Mezbûr	Memleket Fî 3 Muharrem sene 60
34	Uzunca boylu kumral sakallı Halil Efendi ibn-i İbrahim	Atik Cumalı	30	16	Vilâyet Fî 4 Muharrem sene 60 Amed Fî 23 Ramazan sene 61 Memleket Fî 14 Muharrem sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Memleket Fî 20 Receb sene 62
35	Uzunca boylu kara bıyıklı Mehmed Efendi ibn-i Sülşeyman	Atik Cumalı	20	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr
36	Uzun boylu terce bıyıklı Aliş Efendi	Hazargırad	20	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr

	bin Halil				Amed Fî 3 Ramazan sene 61 Memlekety Fî 12 Muharrem sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiukevvel sene 63 Memleket Fî 11 Safer sene 63
--	-----------	--	--	--	---

s.49

37	Orta boylu kır sakallı Hafız İsmail Efendi bin Davud	Üsküp	50	17	Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Bursa Dersene 66 Vidin Dersene 67
38	Şâbb-1 emred İbrahim bin Hasan	Üsküp	13	Mezbûr	Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 22 Safer sene 62 Kara Mürsel Fî 8 Receb sene62
39	Uzun boylu kara sakallı es-seyyid Mehmed Efendi bin Ahmed	Burdurlu	27	18	İzmid Fî 5 Cemazilevvel sene 60

40	Orta boylu kara sakallı Feyzullah bin Veliddin	Bergamalı	30	Mezbûr	Tekfurdağı Fî 7 Şaban sene 60 Amed Fî 26 Şevval sene 60 Tekfuradğı Fî 8 Şaban sene 261 Amed Fî gurre-i Şevval sene 61 Selanik Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67 Silistre Dersene 67
41	Uzunca boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Mehmed	Şumnulu	23	Oda-i Mülâzım/ 19	Vilâyet Fî gurre-i Muharrem sene 61 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 7 Cemazilahir sene 261 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Rusçuk Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Vilâyet Dersene 66

					Amed Dersene 67
42	Yeğeni orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Hüseyin	Hazargırad	27	Mezbûr	Vilâyet Fî 3 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Bu dahi amed Dersene 67
43	Orta boylu müzellef sarı sakallı Osman Efendi ibn-i Ahmed	Pirevadili	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
44	Orta boylu müzellef sarı sakallı Ahmed Efendi ibn-i Mehmed Emin	Alâiyeli	25	Mezbûr	Bursa Fî gurre-i Muharrem sene 61 Amed Fî 22 Safer sene 61 Varna Fî 7 Cemazilahir sene61 Amed Fî 14 Cemazilahir sene 61 Amed

					Fî 14 Cemazilevvel sene 61 Varna Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Tekkehan Fî 11 Cemazilevvel sene65 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
45	Uzunca boylu kumralca sakallı Halil Efendi bin Halil	Atik Cuma	29	Mezbûr	Vilâyet Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 23 Ramazan sene 61 Memleket Fî 3 Muharrem sene 261 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 62
46	Geredeli orta boylu şâbb-ı emred Ahmed Efendi bin Hüseyin	Gerede	21	10/ Çömez olarak	Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
47	Meczûb orta boylu kırca sakallı Hasan Efendi bin Abdullah	Drama	50	20	
48	Orta boylu kumral sakallı es-seyyid Mustafa bin Hüseyin	Aydos	40	7	Fî 16 Muharrem sene 60 Kırkkilise Fî gurre-i Receb sene 60 Amed

					Fî 12 Şevval sene 61 Varna Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene63 Kırkkilise Fî 11 Rebiulevvel sene 63
49	Uzun boylu sarı sakallı Hüseyin bin Ali	Hazargırad	22		Fî 20 Muharrem sene 1261 Memleket Fî 4 Receb sene 61
50	Orta boylu şâbb-1 emred Yusuf bin Süleyman	Gümüleçneli	16		Fî 12 Rebiulevvel sene 1261 Tekfurdağı Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 12 Şevval sene 61 Tekfurdağı Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Nakl-i medrese/13 Fî 11 Rebiulevvel sene 1263
51	Orta boylu şâbb-1 emred Sadulah Efendi bin Ali	Bozkırlı	14	Müceddid en	Fî Cemazilevvel sene 61 Antakya Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Selanik Dersene 66 Amed Dersene 67

52	Orta boylu kumral sakallı Salih Efendi bin Mehmed	Zağferânbolu	40	Müceddid en	Fî gurre-i muharrem s.62 Trabzon Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263
53	Müzellef sakallı Mehmed bin Ahmed	Nevrekop	24		Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 63
54	Orta boylu ter bıyıklı Osman bin Ahmed	Hazargırad	20		Fî 11 Cemazilevvel sene 63
55	Ter bıyıklı Osman bin Ahmed	Hazargırad	20		Fî 1 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 63
56	Diğeri Aylak Ali bin Salih	Hazargırad	14		Memleket Mezbûr

s.50

57	Kara sakallı Mustafa bin Kara Hüseyin	Aydos	22		Vilâyet Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66
58	Müzellef sakallı Hafız Hüseyin bin Mehmed	Drama	21		Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi Mezbûr Kavala Fî 2 Receb sene 63 Amed

					Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
59	Orta boylu müzellef sakallı İsmail bin Hasan	Şumnu	20	Müceddid en	Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
60	Köse sakallı Molla Hüseyin bin Osman	Şumnu	25		Fî 2 Şevval sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
61	Az kumralş sakallı İsmail Efendi bin Osman	Karin Abad	23		
62	Taze sakallı Rüstem Efendi bin Osman	Prizren	27		Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
63	Aylak Hasan Efendi bin Hacı Musa	Ruşçuk	12		Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
64	Şâbb-ı emred Hamdi Efendi bin Mustafa	Gümülcine	17		Memleket Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65

					Ruşçuk Dersene 66
65	Aylak Hasan Efendi bin Osman	Cuma-i Atîk	20		Fî 2 Receb sene 63 Silistre Dersene 66
66	Köse sakallı Ahmed Efendi bin İsmail	Şumnu	25		Silistre Fî 2 Receb sene 63
67	Siyah müzellef sakallı Salih Efendi bin İbrahim	Hazargırad	22		Ruşçuk Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
68	Orta boylu kara sakallı Osman bin Hüseyin	Karin Abad	24		Dersene 65 Memleket Dersene 65
69 ¹⁸⁴	Diğeri ter bıyıklı Mehmed bin Hasan	Cuma-i Atîk	22		Bu dahi
71	Kumral sakallı Halil bin Nurullah	Burusa	26	Müceddid en	Dersen 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
72	Diğeri ter bıyıklı Ferhad bin Ali	Selanik	19	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66
73	Diğeri ter bıyıklı Mehmed bin Ahmed	Cuma-i Atîk	22		Mezbûr
74	Diğeri şâbb-ı emred Emrullah bin Ali	Köstence	19	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66

¹⁸⁴ Defterde 70 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

75	Diğeri kara sakallı Mehmed bin Ali	Selanik	23	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66
76	Diğeri ter bıyıklı Emrullah bin İsmail	Kozluca	15		Mezbûr

s.51

77	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed bin Hasan	Bu dahi	15	Mezbûr	Bu dahi amed Dersene 67
78	Kara sakallı Ömer bin Mehmed	Hazargırad	28	Müceddid en	Dersene 67
79	Ter bıyıklı Süleyman bin Salih	Cuma-i Atik	18		Bu dahi Dersene 67
80	Mehmed bin Eyüp	Bu dahi Cuma-i Atik	17		Bu dahi Dersene 67

2.13 Ahmed Çelebi Medresesi

Yeni Bahçe’de bulunmaktadır. Medresede 1844 yılında yapılan sayımda 70 kişi bulunmaktadır. Medresede bulunanların 29 farklı isme sahip oldukları görülmektedir. Mustafa, Hüseyin, Ahmed, Hasan, Mehmed, İsmail, Osman, Yusuf, Ali, Mahmud en fazla kullanılan isimlerdir. 79 kişinin 20 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Gümülcine, Şumnu, Osman Pazarı, Edirne, Uzunca Abad Hasköy, Nevrekop en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 20.67’dir. Yaş bakımından en küçük olan kişi 8, en büyük olanı ise 40 yaşındadır. Fiziki evsâf bakımından 25 kişi orta boylu, 11 kişi uzun boyludur. Bununla birlikte 21 kişi şâbb, 10 kişi müzellef sakallı, 9 kişi kumral sakallı, 7 kişi kara sakallı, 5 kişi sarı sakallı, 3 kişi köse sakallı, 1 kişi taze sakallı, 8 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 11 oda bulunmaktadır. Odalarda genel itibariyle ikişer kişi kalmaktadır. 4 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir¹⁸⁵. 1914 raporuna göre; 18 odası vardır. Odalar zemine bitişik, rutubetli ve arka pencereleri olmadığından, hava ve güneş ışığından mahrumdur.

¹⁸⁵ BOA, NFS.d nr. 185.

Gusülhâne, abdesthâne ve çamaşırhânesi harabdır. 20 kişi ikâmet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi Fatih dersiâmlarından Aksekili Hafız Ali Efendi'dir¹⁸⁶.

Tablo 17:Medrese-i Ahmed Çelebi Der Kurb-ı Yeni Bağçe'ye Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.53 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu müzellef kumral sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Edirne	23	1	Kavala Fî 29 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 65 Çatalca Dersene 66 Amed Dersene 67 Bursa Dersene 67
2	Orta boylu sarı köse sakallı el-hâc Osman Efendi ibn-i Abdullah	Bursa	25	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 2 Ramazan sene 63
3	Orta boylu sarıca sakallı el-hâc Hüseyin Efendi bin Mustafa	Osman Pazarlı		2	Osman Pazarı Fî 2 Muharrem sene 60 Amed Fî 14 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 3 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 262 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Bu dahi

¹⁸⁶ Kütükoğlu, “Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye”, s.162-163.

					Mezbûr Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
4	Uzunca boylu kumral sakallı İdris Efendi bin Mehmed Emin	Uzunca Abad Hasköy	23	3	Vilâyet Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 11 Muharrem sene62 Vilâyet Dersene 66
5	Uzunca boylu kumral köse sakallı Sadullah bin Numan	Gümülcine	28	Mezbûr	Selanik Fî 27 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Filibe Fî 13 Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Tuna Fî 12 Receb sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66

6	Uzunca boylu müzellef sakallı Süleyman Efendi ibn-i Abdullah	Şumnu	21	4	Memleket Fî 17 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Safer sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61
7	Orta boylu müzellef sakallı Mahmud Eendi bin Ali	Gümülcineli	20	Mezbûr	Ruşçuk Fî 10 Cemazilevvel sene 60
8	Uzun boylu kara sakallı Mustafa Efendi bin Osman	İslimiye	25	5	Memleket Fî 16 Cemazilevvel sene 60
9	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Yahya	Osman Pazarlı	26	6	
10	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Rüstem bin Mustafa	Balçıklı	19	Mezbûr	Nakl-i Mahalle-i Şecaaddin Fî 21 Cemazilevvel sene 261
11	Orta boylu kumral sakallı Şerif Ali Efendi bin Latif	Gümülcine	23	7	Gümülcine Fî 26 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Memleket

					Dersene 67 Amedşüd Dersene 67
12	Uzunca boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Ali	Gümülcine	23	Mezbûr	Filibe Fî 18 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Kavala Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
13	Uzunca boylu kumral sakallı Abdülfettah Efendi bin Mehmed Ali	Şumnulu	25	8	Vilâyet Fî 11 Receb sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene61 Amed Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 1 Muharrem sene 62 Vilâyet Fî 11 Safer sene63 Amed Fî 2 Ramazan sene63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Amedşüd Dersene 67

					Silistre Dersene 67
14	Orta boylu sarı müzellef sakallı Mustafa Efendi bin İsa	Şumnu	22	Mezbûr	Vilâyet Fî 25 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Bu dahi Mezbûr Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene62 Bu dahi Mezbûr Amed Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Rusçuk Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
15	Orta boylu şâbb-ı emred Hasan Efendi bin Ali	Şumnulu	17	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Nakl-i Medrese/64

					Fî gurre-i Safer sene 62
16	Uzunca boylu köse kumral sakallı Ebubekir Efendi bin Mehmed	Gümülcine	30	9	Filibe Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Filibe Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67

s.54

17	Orta boylu kumralca sakallı İsmail Efendi ibn-i Ahmed	Nevâhî-i Yanbolu	40	10	Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60
18	Orta boylu şâbb-ı emred Şerif Ahmed bin Ali	Zihne	15	Mezbûr	Vilâyet Fî 10 Cemazilevvel sene 60
19	Uzunca boylu köse sarı sakallı Ebubekir Efendi bin Halil	Edirne	25	11	Tekfurdağı Fî 18 Şaban sene 60 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
20	Orta boylu müzellef kara sakallı Mustafa Efendi bin İbrahim	Gümülcineli	22	Mezbûr	Selanik Fî 2 Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61

					Selanik Fî 12 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 2 Muharrem sene 62 Selanik Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Memleket Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
21	Orta boylu şâbb-1 emred Mustafa bin Mehmed Ali	Şumnu	16		Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 22 Muharrem sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene63 Silistre Dersene 65
22	Orta boylu kara köse sakallı Süleyman Efendi bin Ebubekir	Osman Pazarlı	22		Fî gurre-i Safer sene 61 Memleket Fî 23 Safer sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene62
23	Orta boylu şâbb-1 emred Veliddin bin Mustafa	Osman Pazarlı	14		Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 23 Rceb sene 61
24	Orta boylu şâbb-1 emred Ahmed Efendi bin İbrahim	Gümülcine	18	Mezbûr	Selanik Fî 21 Receb sene61
25	Uzun boylu ter bıyıklı Hüseyin Efendi bin Hadan	Gümülcineli	20		Fî 12 Safer sene 261 Kavala Fî 21 Cemazilahir sene 261

					Amed Dersene 65
26	Hüseyin Efendi bin Ali	Nevrekop	30	Mezbûr	Bosna Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Amed Dersene 66 Amed Dersene 67 Kavala Dersene 67
27	Orta boylu şâbb-1 emred Murat Efendi bin Süleyman Mehmed	Gümülcine	18	Müceddid en	Fî 26 Muharrem sene 62 Selanik Fî 13 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
28	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Emin bin Mustafa	Osman Pazarlı	28	Mezbûr	Memleket Fi 18 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66

29	Orta boylu kara sakallı İsmail Efendi ibn-i Ali	Balçık	20	Mezbûr	Memleket Fî 2 Şevval sene 60
30	Orat boylu kumral sakallı İsmail Efendi bin Hasan	Şumnu	22	Mezbûr	Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
31	Uzun boylu ter bıyıklı Molla Mehmed bin Mustafa	Gümülcineli	22	Mezbûr	
32	Orta boylu şâbb-1 emred Molla Ahmed bin Ömer	Osman Pazarlı	14	Mezbûr	
33	Orta boylu şâbb-1 emred Molla Raşid bin Ömer	Dramalı	18	Mezbûr	Memleket Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
34	Orta boylu taze sakallı Hasan bin Mustafa	Gümülçine	24	Mezbûr	Siroz Fî 6 Cemazilevvel sene 62
35	Orta boylu şâbb-1 emred es-seyyid Yusuf bin Süleyman	Gümülçine	18		Nakl-i Medrese/12 Fî 11 Safer sene63

36	Diğeri ter bıyıklı Ahmed Efendi bin Mehmed	Gümülcine	18		Fî 2 Receb sene63 Vilâyet Fî 2 Receb sene63
----	--	-----------	----	--	---

s.55

37	Diğeri kara sakallı Mustafa Efendi bin Yusuf		29	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
38	Diğeri kumral sakallı Murat Efendi bin Mahmut	Şumnu	21	Mezbûr	Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
39	Diğeri terce bıyıklı Ali Efendi bin Ömer		19	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Receb sene 62
40	Diğeri köse sakallı Osman Efendi bin Halil	Şumnu	25	Mezbûr	Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amedşüd67
41	Diğeri terce bıyıklı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Şumnu	21	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65

					Ruşçuk Dersene 66 Amedşüd Dersene 6
42	Diğeri sarı sakallı Süleyman Efendi bin Hacı Receb	Çatalca	20	Mezbûr	Kavala Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
43	Diğeri şâbb-ı emred Ali Efendi bin Ömer	Elmalılı	17		
44	Diğeri kara sakallı Halil Efendi bin Ahmed	Şumnu	26		Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Ruşçuk Dersene 66 Amed Dersene 67
45	Diğeri müzellef sakallı Halil Efendi bin Ali		20		Nakl-i Medrese/13 Âsitâne Fî 11 Receb sene 63
46	Diğeri müzellef sakallı İskender Efendi bin Ahmed	İzladi	21		Vidin Fî 3 Receb sene 63
47	Diğeri şâbb-ı emred Raşid Efendi bin Ömer	Gümülcine	20		Mezbûr
48	Ali Efendi bin Musa	Edirneli	17		Dersene 65 Memleket Dersene 65
49	Hüseyin Efendi bin Ali	Şumnu	19		Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed

					Dersene 67
50	Orta bıylu ter bıyıklı Süleyman bin Ömer	Hasköy	24		Bu dahi Vilâyet Dersene 6
51	Diğeri kara sakallı Fevzi bin Ali	Edirne	29		Silistre Dersene 66
52	Seyyid Mahmud bin Mahmud	Sultaniyeli	18		Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Karaağaç Dersene 66
53	Orta boylu şâbb-1 emred Mustafa bin Mehmed	Karin Abad	17		Dersene 65 Silistre Dersene 66
54	Diğeri şâbb-1 emred Mehmed bin Hasan	Bursa	16		Bu dahi Çatalca Dersene 66
55	Diğeri şâbb-1 emred seygid Ahmed bin Mehmed	Sultaniye	15		Bu dahi Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Selanik Dersene 66 Amed Dersene 66
56	Diğeri müzellef sakallı Osman bin Yakup	Çirmenli	26		Bu dahi Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67

57	Şâbb-1 emred Hasan bin Halil	Edirneli	14		Dersene 65 Kavala Dersene 66 Amed Dersene 67
58	Diğeri müzellef sakallı Yusuf bin Yakup	Bu dahi	23		Bu dahi Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
59	Müzellef sakallı Mustafa Efendi bin Ali	Göynük	24		Bu dahi Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
60	Sarı sakallı Ömer bin Mustafa	Şumnu	25		Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
61	Diğeri ter bıyıklı Hüseyin bin Mehmed	Hasköy	21	Müceddid en	Dersene 66
62	Diğeri şâbb-1 emred Hüseyin bin Süleyman		18		Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
63	Diğeri şâbb-1 emred İbrahim bin Halil	Bu dahi	17		Amed Bu dahi

					Dersene 67
64	Diğeri şâbb-1 emred Mehmed Ali bin Ömer	Ahyolu	15		Vilâyet Dersene 66
65	Diğeri şâbb-1 emred Hasan bin Tahir	Gümülcine	8		
66	Ter bıyıklı Şerif Mustafa	Gümülcine	20	Müceddid en	Dersene 67
67	Şâbb-1 emred İsmail bin Mehmed	Hasköy	15		Bu dahi Dersene 67
68	Ter bıyıklı Yusuf bin Seyyid	Nevrekop	22		Bu dahi Dersene 67
69	Şâbb-1 emred Hasan bin Mehmed	Şumnu	16		Bu dahi Dersene 67
70	Diğeri şâbb-1 emred Salih bin Mustafa	Çirmen	15		Bu dahi Dersene 67

2.14 Hekimbaşı Ömer Efendi Medresesi

Molla Gürânî'de bulunmaktadır. Medresede 1844 yılında yapılan sayımda 39 kişi bulunmaktadır. 39 kişinin 15 farklı isme sahip olduğu görülmektedir. Ali, Hüseyin, Mustafa, Mehmed, Hasan, Ahmed en fazla kullanılan isimlerdir. Memleket durumuna bakacak olursak 39 kişinin 19 farklı memlekette geldiği görülmektedir. Mora, Mucura, Göynük, Aydos, Siroz, Bosna en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 22.84'tür. En küçük yaşa sahip olan kişi 12, en büyük yaşa sahip olan kişi ise 35 yaşındadır. Fiziki evsâf bakımından 22 kişi orta boylu, 5 kişi uzun boyludur. Bununla birlikte 9 kişi kara sakallı, 8 kişi şâbb, 7 kişi kumral sakallı, 6 kişi müzellef sakallı, 2 kişi kır sakallı, 3 kişi ter bıyıklıdır. Medresede 9 oda olup, 9 numaralı oda boş olarak bulunmaktadır. Bir kişi kütüphanede kalmaktadır. Medresenin müderrisi 30 yaşında olan Ahmed Efendi'dir¹⁸⁷. 1914 raporuna göre; iki harab baraka ile birlikte 9 odası vardır. Odalar ikişer kişilik olup, karanlık haldedir. Çamaşırhâne, gusülhâne, abdesthâne, akarsulu bir şadırvan, bir kütüphanê, tulumbalı bir kuyu, bir su mahzeni,

¹⁸⁷ BOA, NFS.d, nr 185.

sebil ve bir türbeden oluşmakta olup bunlar harab bir haldedir. Bundan dolayı iskâna uygun değildir. 20 kişi ikâmet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi İstanbullu Hacı Hayri Efendi'dir. 1918'de yangınzedeler yerleştirilmiştir¹⁸⁸.

Tablo 18:Medrese-i Hekimbaşı Ömer Efendi Der Kurb-ı Molla Gürânî'ye Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.57 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı İsmail Efendi ibn-i İbrahim	Kırkağaç	29	1	Bahçe Fî 9 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 27 Muharrem sene 61 (?) Fî 16 Cemazilahir sene 261 Amed Fî 6 Şaban sene 60 Edirne Amed Fî 16 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
2	Dersiâm orta boylu kara sakallı Ahmed Efendi ibn-i Mustafa	Zileli	30	2	Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 62
3	Orta boylu kumralca sakallı	Tırnova	27	3	Memleket Fî 24 Cemazilevvel sene

¹⁸⁸ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.167-168.

	Hasan Efendi ibn-i İbrahim				60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 17 Zilkade sene 61 Memleket Fî 2 Muharrem sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67 Rusçuk Dersene 67
4	Orta boylu müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Ali	Mucura	27	Mezbûr	Memleket Fî 27 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 61 Memleket Fî 21 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 12 Zilkade sene 61 Memleket Fî 22 Cemazilahir sene 62
5	Uzunca boylu kumralca sakallı Mehmed Efendi bin	Göynük	28	4	Bilecik Fî 10 Muharrem sene 60 Amed

	Süleyman				Fî 18 Muharrem sene 61 Karesi Fî 17 Cemazilahir sene 261 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Kal'a-i Sultaniye Fî 17 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Bandırma Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 66 Amed Dersene 67 Edremid Dersene 67
6	Orta boylu şâbb-ı emred Mustafa Efendi bin Ahmed	Bilecik	18	Mezbûr	Taraklı Fî 20 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 16 Muharrem sene 61 Bu dahi Mezbûr Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Kal'a-i Sultaniye Mezbûr
7	Orta boylu ter bıyıklı Osman Efendi ibn-i Ahmed	Bilecik	15	Mezbûr	Vilâyet Fî 10 Muharrem sene 60 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Bandırma

					Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Kıbrıs Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Amed Dersen 67 Edremid Dersene 67
8	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Abdullah	Göynük	27	5	Halep Fî 7 Safer sene 60 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Bursa Fî 27 Şaban sene 62
9	Uzunca boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi ibn-i Ahmed	Mucura	25	6	Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61
10	Orta boylu kara sakallı Hasan Efendi bin Mustafa	Şumnulu	22	Mezbûr	Memleket Fî 16 Cemazilevvel sene 60
11	Orta boylu şâbb-ı emred Ahmed Efendi bin Mehmed	Göynük	18	Mezbûr	
12	Orta boylu müzellef kara sakallı Yusuf Efendi bin Salih	Mucura	25	7	Memleket Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket

					Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 13 Zilkade sene 61 Memleket Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63
13	Uzunca boylu ter bıyıklı Mehmed Salim Efendi bin Hüseyin	Mucura	19	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Muharrem sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Varna Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
14	Uzunca boylu kumral sakallı Hasan Efendi ibn-i Yusuf	Borlu	33	8 ¹⁸⁹	Bilecik Fî 23 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 12 Safer sene 60
15	Orta boylu kara sakallı Ali bin Hasan	Konya	21	Mezbûr	Karamürsel Fî 21 Cemazilevvel sene 61

¹⁸⁹ Oda-i Tehî 9.

16	Orta boylu ter bıyıklı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Konya	20	Mezbûr	Bilecik Fî 23 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Bilecik Fî 28 Muharrem sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Kal'a-i Sultaniye Fî 20 Cemazilevvel sene 62
----	---	-------	----	--------	--

s.58

17	Uzun boylu kumralca sakallı İbrahim Efendi bin Halil	Siroz	25	Der oda-i kütüphane	Vilâyet Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 61 Memleket Fî 11 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 22 Receb sene 63
18	Orta boylu müzellef sakallı Halil bin Hüseyin	Timurhisar	25		Fî 27 Muharrem sene 1261 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61
19	Orta boylu kara sakallı Murat Efendi ibn-i Hüseyin	Hersek	35		Fî 22 Safer sene 261
20	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Hasan	Bosnevî	25		Fî 22 Safer sene 61 Edirne Fî 21 Rebiulevvel sene 61
22 ¹⁹⁰	Ahmed Efendi bin	Göynük	20	Müceddid	Kal'a-i Sultaniye

¹⁹⁰ Defterde 21 nolu sıraya yer verilmemiştir.

	Mehmed			en	Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Kal'a-i Sultaniye Fî 11 Safer sene 63 Amed Dersene 66 Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
23	Orta boylu kara sakallı Mustafa bin Mustafa	Bosnevî	20		Fî 27 Cemazilevvel sene 60 Bandırma Fî 7 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
24	Hacı Ali Efendi bin Osman	Siroz	26	Müceddid en	Fî 27 Cemazilevvel sene 61
25	Orta boylu kumral bıyıklı Süleyman Efendi bin Mehmed	Varna	22	Mezbûr	Memleket Fî 2 Safer sene 60 Amed Fî 2 Ramazan sene 62 Varna Dersene 65
26	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Ömer	(?)	35	Müceddid en	Fî 27 Zilkade sene 62 Varna Fî 22 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263
27	Orta boylu kara	Akşehir	30	Müceddid	Fî 26 Muharrem sene 62

	sakallı Mustafa bin Hüseyin			en	Bu dahi Mezbûr Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 66 Vidin Dersene 66
28	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Yakup	(?)	25	Müceddid en	Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63
29	Orta boylu şâbb-1 emred Hafız Ahmed Efendi bin Mustafa	Göynük	18	Mezbûr	
30	Talebeden Hasan Efendi bin İshak	Aydos	15		Dersene 65 Varna Dersene 65
31	Ayla Ali Efendi bin Mehmed	Moralı	17		Fî 2 Receb sene 63
32	Müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Ali	Moralı	25	Mezbûr	Varna Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Varna Dersene 66 Amed Dersene 67
33	Orta boylu şâbb-1 emred Hüseyin bin Salih	Mora	14		Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66

					Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
34	Diğeri kır sakallı Mustafa bin Hasan	Moralı	22	Müceddid en	Dersene 6 Bu dahi
35	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin Halil	Bu dahi	12	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
36	Diğeri şâbb-ı emred Abdürrahim bin Hüseyin	Bu dahi	10	Mezbûr	Bu dahi amed Dersene 67

s.59

37	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin İshak	Aydos	15	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
38	Diğeri kara sakallı Hüseyin bin Osman	Sivas	30	Mezbûr	
39	Kır sakallı Süleyman bin Ebubekir	Elma Alan	27	Müceddid en	Dersene 67
40	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed bin İsmail	Aydos	12		Bu dahi Dersene 67

2.15 Haseki Sultan Medresesi

Cerrahpaşa'da bulunan medresede, 1792'de sayımın yapıldığı sırada ikisi sılada olan 17 kişi yaşıyordu. Bunlardan biri hücre sahiplerinden birinin hizmetini görerek yanında yaşayan bir molla iken müid hücrelerinde bir mülâzım kalıyordu¹⁹¹. 1844 yılında yapılan sayımda 1 kişi kadı olmak üzere 44 kişi bulunmaktadır. 44 kişi 23 farklı isim kullanmaktadır. Süleyman, İbrahim, Mustafa, Ali, Mehmed, Hüseyin, Abdullah en fazla

¹⁹¹ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.290.

kullanılan isimlerdir. Ayrıca 44 kişinin 13 farklı memleketlerden geldiği görülmektedir. Prizrin, Bosna, Kalkandelen, Vize en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 26.31'dir. En küçük yaşa sahip olan kişi 12, en büyük yaşa sahip olan kişi ise 55 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 19 kişi orta boylu, 4 kişi ise uzun boyludur. Bununla beraber 12 kişi kumral sakallı, 8 kişi müzellef sakallı, 5 kişi kara sakallı, 4 kişi şâbb, 2 kişi kır sakallı, 1 kişi sarı sakallı, 1 kişi siyah sakallı, 7 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 16 oda bulunmaktadır. Odalarda genellikle tek kişi kalmaktadır. Bir kişi başka bir medreseye nakledilmiştir¹⁹². 1869'da medresede bir dersiam, iki mezun ve 31 talebe bulunmaktadır¹⁹³.

Tablo 19:Medrese-i Haseki Sultan Kurb-ı Cerrahpaşa'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.60 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kumral sakallı Süleyman Efendi bin Yusuf	Kalkandelenli	25	1	Vize Fî 15 Receb sene 60 Amed Fî 19 Zilkade sene 60 Selanik Fî 3 Receb sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 11 Şaban sene 63 Amed Dersene 65
2	Orta boylu kumralca sakallı İlyas Efendi ibn-i İsmail	Prizren	27	2	Memleket Fî 17 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî Zilkade sene 60

¹⁹² BOA, NFS.d nr.185.

¹⁹³ Kütükoğlu, a.g.e, s.290.

					Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Selanik Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Selanik Dersene 66
3	Kuzâddan orta boylu kumralca sakallı Mustafa Efendi bin Süleyman	Bosnevî	35	3	Manastır Fî 5 Şaban sene 60 Amed Fî 23 Receb sene 61 Nâm-ı Şerîf Fî 14 Cemazilevvel sene 61
4	Orta boylu kara sakallı İbrahim Ethem Efendi bin Hayrettin	Prizren	35	4	
5	Orta boylu müzellef sakallı İbrahim Efendi bin Salih	Prizren	25	Mezbûr	
6	Uzunca boylu kır sakallı Hamza bin Yahya	Prizrenli	55	5	
7	Orta boylu müzellef kumral sakallı Mehmed Nuri bin Osman	Vizeli	25		Memleket Fî 4 Safer sene 60 Amed Fî Zilkade sene 60 Niş Fî 12 Cemazlevvel sene 261

					Amed Mezbûr
8	Orta boylu şâbb-1 emred Abdulhalim Efendi bin Ferhad	Vizeli	15	Mezbûr	
9	Kalkandelenli orta boylu sarı sakallı Tahir Efendi bin Yakup		55	7	
10	Orta boylu şâbb-1 emred Mustafa bin Habib	Âsitâneli	13	Mezbûr	
11	Orta boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Behram	Prizren	32	8	Memleket Fî 17 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Vize Fî 22 Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 (?) Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vidin

					Dersene 66 Amed Dersene 67 Vidin Dersene 67
12	Orta boylu kumralca sakallı Ali Efendi bin Hüseyin	Bosnalı	28	9	Ruşçuk Fî 25 Cemazilahir sene 60 Amed Fî Zilkade sene 60 Tırnova Fî 23 Recen sene 61 Amed Ruşçuk Fî 13 Receb sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 11 Safer sene 65 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vidin Dersene 66 Ruşçuk Dersene 67
13	Orta boylu kumralca sakallı İsmail Efendi bin Abdulfettah	Prizren	35	10	Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed Dersene 67
14	Orta boylu az kır	Bağşehirli	40	12 ¹⁹⁴	İzmid

¹⁹⁴ Oda-i tehî 11.

	sakallı es-seyyid Mehmed Efendi bin Ali				Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 İzmid Fî 24 Receb sene 60 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Edremid Fî 28 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Edremid Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63
15	Orta boylu kumral sakallı Sülöeyman bin Mehmed	Bosna	45	13	Niş Fî 25 Cemazilahir sene 60 Amed Fî Zilkade sene 60 Karin Abad Fî 19 Şaban sene 1261 Amed Fî 6 Safer sene 60 Vidin Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Vilâyet Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Ruşçuk

					Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
16	Orta boylu müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Mustafa	Bosnevî	22	14	Vidin Fî 8 Cemazilahir sene 60 Amed Fî Zilkade sene 60 Vidin Fî 26 Receb sene 61 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Niş Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi Mezbûr Amed Dersene 65 Vidin Dersene 65

s.62

17	Orta boylu müzellef sarı sakallı İbrahim Efendi bin Yakup	Bosna	22	Mezbûr	Vidin Fî 27 Cemazilahir sene 60 Amed Fî Zilkade sene 260 İzmid Fî 14 Zilkade sene 260 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Amed
----	---	-------	----	--------	---

					<p>Fî 26 Muharrem sene 62 Vidin Fî 17 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fî 11 Safer sene 263 Amed Fî 2 Şevval sene 63 Amed Dersene 66 Amed Dersene 67</p>
18	Uzunca boylu kumral sakallı İlyas Efendi bin Süleyman	Prizrin	29	15	<p>Vidin Fî 25 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî Zilkade sene 1260 Bursa Fî 6 Zilkade sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Selanik Fî 17 Zilkade sene 261 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Bursa Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Bu dahi Vidin Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63</p>

					Vidin Dersene 66
19	Uzunca boylu kumral sakallı Bilal Efendi bin İsmail	Üsküplü	35	16	Filibe Fî 11 Receb sene 60 Amed Fî 28 Zilkade sene 60 Yarhisar Fî 6 Receb sene 60 Amed Fî 4 Zilkade sene 61 Memleket Fî 12 Ramazan sene 262 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Varna Fî 2 Ramazan sene 63
20	Orta boylu taze sakallı Mehmed bin Hacı Ali	Çerkes	25		Fî 2 Muharrem sene 62
21	Orta boylu kumral sakallı Abdullah bin Yakup	Prizrin	22		Fî 24 Safer sene 62
22	Orta boylu kara sakallı Şaban bin Talib	Kalkandelenl i	29	Müceddid en	Fî 11 Rebiulevvel sene 263
23	Kara sakallı Mustafa bin Abdullah	Kalkandelen	25		Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Tekfurdağı Fî 1 Receb sene 63 Amed Dersene 65

					Tekfurdağı Dersene 66
24	Ter bıyıklı Rüstem bin Yakup	Yanya	22	Mezbûr	Memleket Fî 11 Safer sene 63
25	Kara sakallı Nureddin bin Receb	Prizrin	30	Mezbûr	Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Girid Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67 Memleket Dersene 67
26	Diğeri ter bıyıklı Şaban bin İsmail	Prizrin	21		Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Dersene 65 Bosna Dersene 66 Amed Dersene 67
27	Diğeri orta boylu Muharrem bin Abdullah	(?)	18		Mezbûr Niş Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 (?) Dersene 66 Amed

					Dersene 67
28	Siyah sakallı İbrahim Efendi bin Alişan	Vizeli	25		Fî 2 Şevval sene 63 Tekfurdağı Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67 Edirne Dersene 67
29	Şâbb-ı emred Hüseyin Efendi bin Mehmed	Zağferânbolu	12		Fî 2 Receb sene 63
30	Ter bıyıklı İbrahim bin Abdülhalil	Kalkandelen	29		Nakl-i Mahalle-i Kemerbaş Der Balad/20 Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 1 Receb sene 63
31	Ter bıyıklı şâbb Muharrem bin Bekir		24	Müceddid en	Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
33	Diğeri kara sakallı Süleyman bin Hasan	Bosna	32	Mezbûr	
34	Diğeri müzellef sakallı Hüseyin bin Hacı İbrahim	Bu dahi	18	Mezbûr	Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
35	Diğeri ter bıyıklı Mehmed bin Mustafa	Silistre	19	Mezbûr	Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
36	Diğeri şâbb-ı emred	Bosna	18	Mezbûr	Bu dahi amed

	Süleyman bin Yakup				Dersene 67
--	--------------------	--	--	--	------------

s.63

37	Diğeri ter bıyıklı İsmail bin Mehmed	Bu dahi	20	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
38	Diğeri kumral sakallı Halid bin Yakup	Prizrinli	23	Mezbûr	Vidin Dersene 67
39	Diğeri kumral sakallı Ali bin Hüseyin	Bu dahi	25	Mezbûr	Selanik Dersene 66 Amed Dersene 67
40	Ahmed bin Mehmed	Yalovalı	17	Müceddid en	Dersene 67
41	Abdullah bin Ali	Prizrin	16		Bu dahi Dersene 67
42	Müzellef sakallı Murtezâ bin Ali	Prizrin	22		Bu dahi Dersene 67
43	Müzellef sakallı Mukdar bin Hasan	Karahisar	20		Bu dahi Dersene 67
44	Müzellef sakallı Abdullah bin Hasan	Kalkandelen	25		Bu dahi Dersene 67

2.16 Bayram Paşa Medresesi

Hasekî'de bulunmaktadır. Bağdat seferi sırasında (1638) ölen sadrazam Bayram Paşa tarafından 1635 yılında inşa ettirilmiştir¹⁹⁵.

Zemin seviyesinde 14 hücreli bulunan medresede 1792 sayımına göre ikamet eden öğrenci sayısı 10 iken, 1869'da 27'dir¹⁹⁶. 1844 yılında yapılan sayımda ise 24 kişi bulunmaktadır. 24 kişinin 12 farklı isim kullandığı görülmektedir. Mustafa, Hüseyin,

¹⁹⁵ Kütükoğlu, a.g.e s.283.

¹⁹⁶ Kütükoğlu, a.g.e, s.284.

Ali, Hasan, Ahmed en fazla kullanılan isimlerdir. Ayrıca 24 kişinin 12 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Filibe, Yenice, Girid, Kırk Kinise en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yal ortalaması 25,66'dır. En küçük yaşta olan kişi 16, en büyük olanı ise 65'tir. Fiziki evsâf bakımından 16 kişi orta boylu, 6 kişi uzun boyludur. Bununla beraber 6 kişi kumral sakallı, 4 kişi müzellef, 4 kişi sarı sakallı, 2 kişi şâbb, 2 kişi ter bıyıklıdır. Medresede 13 oda bulunmaktadır. 3 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir¹⁹⁷. 1914 raporuna göre; zemine bitişik ve birer kişilik 13 odası vardır. Hava ve ışık almaktan mahrumdur. Dershane, gusûlhâne, çamaşırhâne, abdesthâneleri ve şadırvanı haradır. Tamirat ve tadilatla birlikte 13 kişi ikâmet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Ardanuşlu Yusuf Efendi'dir. 1918'de asker tarafından kavurma tabh edildiği bilinmektedir¹⁹⁸. Medrese günümüzde Bayram Paşa Kültür Merkezi olarak kullanılmaktadır¹⁹⁹.

Tablo 20:Medrese-i Bayram Paşa Kurb-ı Haseki'ye Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.65 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kumral sakallı Şaban Efendi bin Halil	Filibeli	26	1	Vilâyet Fî 23 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Cerbân Fî 18 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 4 Cemazilevvel sene 61 Cerbân Fî 8 Cemazilevvel sene 62
2	Uzun boylu müzellef kumral	Filibeli	25	2	Memleket Fî 8 Muharrem sene 60

¹⁹⁷ BOA NFS.d nr. 185.

¹⁹⁸ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.164.

¹⁹⁹ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.285.

	sakallı Hafız İsmail Efendi ibn-i Hüseyin				Bu dahi Mezbûr Cerbân Fî 18 Cemazilahir sene 61
3	Orta boylu müzellef sakallı Mustafa Efendi bin Ali	Çırpanlı	21	Mezbûr	Vilâyet Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61
4	Orta boylu müzellef kara sakallı Ali Efendi bin Ahmed	Filibeli	22	3	Vilâyet Fî 24 Cemazilahir sene 60 Mezbûr Cerbân Fî 18 Muharrem sene 61
5	Uzun boylu sarı sakallı Hafız İbrahim bin Mehmed	Filibeli	25	4	Vilâyet Fî 10 Rebiulevvel sene 60
6	Orta boylu kumral sakallı Ali Efendi bin Halil	Çırpanlı	23	5	Vilâyet Fî 22 Cemazilevvel sene 60
7	Müzellef sakallı orta boylu Mustafa Efendi bin Halil	Çırpanlı	22	Mezbûr	Vilâyet Fî 22 Cemazilevvel sene 60
8	Uzun boylu kara sakallı Mustafa Efendi bin Halil Hasan	Filibeli	27	6	Edirne Fî 8 Şaban sene 60 Silistre Fî 1 Şevval sene 60 Memleket Fî gurre-i Şaban sene 60
9	Uzun boylu sarı sakallı Hüseyin	Girid	26	7	Hâs-ı Âsitâne/ 131 Fî gurre-i Şevval sene 61

	Efendi bin Halil				
10	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Hasan	Kırk Kinise	25	8	Varna Fî 8 Muharrem sene 60
11	Orta boylu şâbb-1 emred Hüseyin bin Mehmed	Kırk Kinise	18	Mezbûr	Vilâyet Fî 11 Rebiulevvel sene 60
12	Uzunca boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi bin Mustafa	Yanyalı	27	9	Memleket Fî 2 Zilkade sene 60 Amed Fî gurre- i Rebiulevvel sene 61 Selanik Fî 2 Muharrem sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63
13	Orta boylu sarı sakallı Halil Efendi bin Hüseyin	Âsitâneli	42	10	Selanik Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
14	Orta boylu az kırca sakallı Hasan Efendi bin Osman	Tavashı	65	11	
15	Uzunca boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi bin Mustafa	Yenice Vardar	27	12	Selanik Fî 2 Muharrem sene 62
16	Orta boylu kumral sakallı İlyas Efendi bin Mustafa	Yenice Vardar	25	Mezbûr	Yanya Fî 16 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61

					Edirne Fî 12 Muharrem sene 61
--	--	--	--	--	----------------------------------

s.66

17	Orta boylu sarıca sakallı Mustafa bin İbrahim	İlbasanlı	23	13	Burgaz Fî 16 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61
18	Orta boylu çâr ebrû Mehmed Emin bin Süleyman	Ohri	21	Mezbûr	Varna Fî 22 Cemazilevvel sene 60
19	Orta boylu sarı bıyıklı Ali bin Halil	Girid	27	(?)	Hâs-ı Âsitâne/ 131 Fî gurre-i Şevval sene 61
20	Orta boylu ter bıyıklı Hasan Efendi bin Celil		19	(?)	Hâs-ı Âsitâne/ 131 Mezbûr
21	Orta boylu Ahmed Efendi ibn-i Hüseyin	Yeniceli	21		Fî 24 Zilkade sene 61 Edirne Fî 27 Cemazilevvel sene 62
22	Orta boylu Hüseyin Efendi bin Mustafa	Çırpanlı	21	Müceddid en	Fî 4 Cemazilevvel sene 261 Çırpanlı Fî 20 Cemazilevvel sene 62
23	Orta boylu ter bıyıklı Ahmed bin Hasan	Yeniceli	23		Dersene 65 Vidin Dersene 66
24	Diğeri şâbb-ı emred Mustafa bin Hasan	Vidinli	16	Bu dahi	Silistre Dersene 66

2.17 Cevher Sultan Medresesi

Cerrahpaşa’da bulunan medresede 1844 yılında yapılan sayımda 52 kişi bulunmaktadır. Bunların 28 farklı isim kullandıkları görülmektedir. Ali, Mustafa, Mehmed, Süleyman, Ahmed, Abdullah, İbrahim, Osman en fazla kullanılan isimlerdir. 52 kişinin 26 farklı memleketlerden geldiği görülmektedir. Siroz, Rodos, Karin Abad, Erzurum, Nevrekop en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 26.59’dur. En küçük yaşata olan kişi 16, en büyük olan kişi ise 85 yaşındadır. Fiziki evsâf bakımından 27 kişi orta boylu, 1 kişi ise uzun boyludur. Ayrıca 11 kişi kumral sakallı, 9 kişi kara sakallı, 7 kişi müzellef sakallı, 5 kişi şâbb, 2 kişi kır sakallı, 1 kişi aksakallı, 1 kişi siyah sakallı, 1 kişi köse sakallı, 1 kişi sarı sakallı, 1 kişi az bıyıklı, 1 kişi sarı bıyıklı, 2 kişi ise ter bıyıklıdır. Medresede 14 oda bulunmakta olup 7 numaralı oda boş haldedir. 3 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir. Dersiâm 44 yaşında olan Hamdi Efendi’dir²⁰⁰. 1914 raporuna göre; iki baraka ile 14 odası bulunmaktadır. Hava almaya biraz müsaittir fakat gün ışığı alamamaktadır. Odalarda ikişer kişi kalmakla birlikte bir kişi daha kalabilir. Genel itibariyle harab bir halde bulunmaktadır. 20 kişi ikâmet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi Fatih dersiâmlarından Sirozlu Hacı Ömer Efendi’dir. 1918’de yangınzedeler yerleştirilmiştir²⁰¹.

Tablo 21: Medrese-i Cevher Sultan Der Cerrahpaşa’ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.69 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı Selim Efendi bin Abdullah	Karin Abad	25	1	Karin Abad Fî 29 Cemazilevvel sene 60
2	Orta boylu kumral sakallı Abdülaziz Efendi ibn-i Ömer	Âsitâneli	24	2	(?) Fî 9 Şaban sene 62
3	Orta boylu kumral	Bosna	30	Mezbûr	Bosna

²⁰⁰ BOA NFS.d nr. 185.

²⁰¹ Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye”, s.165-166.

	sakallı el-hâc Abdülârif Efendi bin Hacı Süleyman				Fî 13 Cemazzelevvel sene 60
4	Uzunca boylu kara sakallı Mehmed Fazıl bin Abbas	Yozgad	39	3	Bursa Fî 19 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Edirne Fî 24 Receb sene 61
5	Dersiâm orta boylu kara sakallı Halil Efendi ibn-i Hacı Halil	Âsitâneli	44	4	
6	Orta boylu kumralca sakallı Mehmed Tevfik Efendi bin İbrahim	Zağferânbolu	23	5	Nakl-i Mahalle-i Cuma-i Cedîd Fî 22 Muharrem sene 261
7	Orta boylu kır sakallı İbrahim Salim Efendi ibn-i el-hâc Abdurrahman	Rodoslu	50	6	Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 263
8	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi ibn-i Ahmed	Ahyolu Burgazı	29	8 ²⁰²	Memleket Fî 15 Muharrem sene 60 Amed Fî 24 Zilkade sene 260 Memleket Fî 23 Receb sene 261
9	Kuş Adalı orta boylu kara sakallı Mustafa Efendi bin Hasan		25	9	Hicaz Fî 12 Cemazzelevvel sene 261 Amed Fî 2 Receb sene 63

²⁰² Oda-i tehî 7.

					Nakl-i Medrese/ 72 Fî 11 Ramazan sene 63
10	Orta boylu kumralca sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Kuş Adalı	26	Mezbûr	Vilâyet Fî 28 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61
11	Orta boylu kırca sakallı Ahmed Efendi ibn-i İbrahim	Tokat	45	10	Gelibolu Fî 20 Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Filibe Dersene 66 Amed Dersene 67 Bursa Dersene 67
12	Orta boylu kara sakallı Abdullah Efendi bin Mustafa	Erzurumlu	30	11	Niş Fî 8 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263
13	Orta boylu aksakallı Hafız İbrahim Efendi bin el-hâc Ali	Rodoslu	85	12	
14	Orta boylu sarı sakallı Ali Efendi bin Ömer	Karin Abad	25	13	Memleket Fî 15 Muharrem sene 60
15	Orta boylu kara sakallı Mehmed Galib Efendi bin	Rodoslu	25	14	Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 263

	İbrahim Salim				
--	---------------	--	--	--	--

s.70

16	Orta boylu kara sakallı Abdullah bin Mustafa	Erzurumlu	30		Fî 22 Zilkade sene 60 Selanik Fî 9 Receb sene 61 Amed Fî 9 Zilkade sene 61 Varna Fî 16 Cemazilevvel sene 62
17	Orta boylu kumral sakallı el-hâc Mehmed Hurşid bin Abdullah	Âsitâne	30 ²⁰³		Fî 27 Zilkade sene 60
18	Orta boylu kumral sakallı Osman bin Feyzullah	Cuma-i Atik	28		Fî 22 Safer sene 61 Burgaz Fî 23 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî gurre-i Rebiulahir sene 62 Memleket Fî 15 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 (?) Fî 11 Safer sene 63
19	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed bin İbrahim	Hazargıradlı	28		Mezbûr Vilâyet Fî 2 Rebiulevvel sene 61 Amed

²⁰³ Defterde bu kişinin yaşı 3 olarak kaydedilmiştir. Fakat fiziki evsâfına bakıldığında bu kişinin yaşının 3 olması imkânsızdır. Muhtemelen kayıt yapan memurlar, kayıt esnasında yanlışlık yapmıştır. Biz bu kişinin yaşını fiziki evsâfını göz önüne alarak 30 olarak değiştirdik.

					Fî 2 Zilkade sene 62
20	Orta boylu ter bıyıklı Mehmed Rasim Efendi bin Lütfullah	Pazarcıklı	18		Fî 12 Cemazilevvel sene 261 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
21	Orta boylu az sakallı Ali Efendi ibn-i Salih	Ahmetli	22		Nakl-i Mahalle-i (?) Fî gurre-i Cemazilevvel sene 62
22	Mehmed Efendi bin Yunus	(?)	22		Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî gurre-i Safer sene 62
23	Süleyman Efendi bin Mehmed	(?)	18		Bu dahi Mezbûr Amed Mezbûr
24	Orta boylu kumral sakallı Halil bin Ömer	Şumnu	22	Müceddid en	Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fî 2 Safer sene 263
25	Orta boylu kumral sakallı Süleyman bin Hasan	Siroz	30	Mezbûr	Memleket Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb s.63 Amed Dersene 65
26	Orta boylu kumral sakallı Ahmed bin Ömer	Kozluca	32	Mezbûr	Vilâyet Fî 11 Safer sene 63
27	Orta boylu kara sakallı Süleyman bin Hasan	Kavala	32	Mezbûr	Varna Fî 2 Receb sene 63

28	Orta boylu müzellef sakallı Süleyman bin Mehmed	Prevadi	27	Mezbûr	Vilâyet Fî 11 Safer sene 63
29	Orta boylu sarı bıyıklı Mehmed Efendi bin Mustafa	Mesûre	23		Fî 11 Zilkade sene 263 Varna Fi 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Varna Dersene 66 Amed dersene 67
30	Orta boylu şâbb-1 emred Hasan Efendi bin Fevzi	Mesûre	18		Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Varna Dersene 66
31	Müzellef sakallı Mehmed Emin bin Ahmed	Nevrekop	24		Fî 2 Ramazan sene 63 Vidin Fi 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
32	Siyah sakallı Abdülkerim bin Abdullah	Aladağlı	25		Fî 2 Receb sene 63 Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
33	Aylak Mehmed Emin bin Hasan	Sirozlu	16		Mezbûr Kavala Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65
34	Müzellef sakallı Osman Efendi bin Mustafa	Sirozlu	23		Mezbûr Amed Dersene 65

					Amed Dersene 67
35	Müzellef sakallı Mustafa Efendi ibn- i Ebubekir		23		Fî 2 Ramazan sene 63 Vilâyet Fî 2 Ramazan sene 62 Amed Dersene 65 Varna Dersene 66 Amed Dersene 67

s.71

36	Diğeri müzellef sakallı Ali Efendi bin Halil	Selanik	20		Fî 2 Receb sene 65 Amed Dersene 65 Kal'a-i Sultaniye Dersene 66 Amed Dersene 67
37	Orahan Efendi bin Mehmed Çelebi		20		Dersene 65 Kavala 67
38	Mustafa Efendi bin Yusuf	Leskofça	18		Dersene 65 Vidin Dersene 66
39	İsmail Efendi bin Hüseyin	Filibe	25		Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
40	Hafız Halil Efendi bin Yakup		24		Dersene 65 Selanik Dersene 66 Amed

					Dersene 67
41	Yusuf Efendi bin Hasan	Siroz	32		Bu dahi Vilâyet Dersene 66
42	Yakup Efendi bin Mustafa	Mesûreli	21		Dersene 65
43	Ali Efendi bin Mehmed	Mesûreli	17		Bu dahi Varna Dersene 65 Amed Dersene 67
44	Diğeri şâbb-ı emred İbrahim bin Emin Seyyid		17	Müceddid en	Dersene 67
45	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin İbrahim	Mesûreli	16	Mezbûr	Varna Dersene 66
46	Diğeri kara sakallı Ali bin Mustafa	İslimiye	25	Mezbûr	Varna Dersene 66
47	Diğeri ter bıyıklı Ahmed bin Hüseyin	Nevrekop	21	Mezbûr	Kavala Dersene 66 Amed Dersene 67
48	Müzellef sakallı Ali bin Mustafa	İç ili	25	Müceddid en	Dersene 67
49	Diğeri şâbb-ı emred Arif bin Hasan	Mudurnu	18		Bu dahi Dersene 67
50	Kumral sakallı mustafa bin Ali	Akhisar	26		Bu dahi Dersene 67
51	Köse sakallı Salih bin Hasan	(?)	26		Bu dahi Dersene 67
52	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed bin İlyas	Mesûre	16		Bu dahi Dersene 67

2.18 Tahtânî Medresesi

Nişancı Paşa Camîi yakınlarındadır. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 59 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin 22 farklı isim kullandıkları görülmektedir. Mehmed, Hüseyin, Hasan, Ali, Ahmed, Halil, Süleyman, İbrahim, Osman, Abdullah en fazla kullanılan isimlerdir. Bunlar arasında üç kişinin babasının ismini kullandıkları görülmektedir. 52 kişinin 26 farklı memlekettten geldiği görülmektedir. Mesûrî Kengiri, Ankara, Rus Kasırı, Sandıklı, Göynük, Prevadi en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 22,88'dir. En küçük olan kişi 10, en büyük olan kişi ise 45 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 1 kişi kısa boylu, 37 kişi orta boylu, 6 kişi uzun boyludur. Bununla beraber 16 kişi şâbb, 12 kişi kara sakallı, 12 kişi müzellef sakallı, 5 kişi kumral sakallı, 3 kişi sarı sakallı, 1 kişi köse sakallı, 7 kişi ise ter bıyıklıdır. Medresede 16 oda bulunmaktadır. Bunların bazılarında tek kişi bazılarında ise iki ve daha fazla kişi kalmaktadır. Bir kişi de bevvâb olarak medresede ikâmet etmektedir. Bir kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁰⁴. 1914 raporuna göre 19 odası bulunmaktadır. Yeterince hava ve güneş ışığı alabilmektedir. Fakat çamaşırhâne, gusûlhâne ve diğer müştemilatının harab olması ve abdesthânesinin üç medreseye müşterek olmasından dolayı talebe iskânına uygun değildir. 20 kişi ikâmet edebilir ve kadro harici sayılmıştır. Müderrisi Fatih dersiâmlarından Vezirköprülü Zühdü Efendi'dir. 1918'de yangınzedeler yerleştirilmiştir²⁰⁵.

Tablo 22: Medrese-i Tahtânî Derûn-ı Câmî`-i Nişancı Paşa'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.73 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu sarı sakallı Ahmed Efendi ibn-i Mehmed	Erzurumlu	35	1	Manastır Fî 23 Cemazilevvel sene 60
2	Orta boylu ter bıyıklı Hüseyin	Boyabad	22	2	Edirene Fî 2 Cemazilevvel sene 60

²⁰⁴ BOA NFS.d nr. 185.

²⁰⁵ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.152.

	Efendi ibn-i Musa				<p>Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Edirne Fî 11 Receb sene 61 Amed Fî 12 Şaban sene 62 Amed Fî 1 Receb sene 63 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 İzmid Dersene 66 Amed Dersene 67</p>
3	Orta boylu terce bıyıklı Hasan ibn-i Mustafa	Karin Abad	22	Mezbûr	<p>Vilâyet Fî 4 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60 Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 6 Şaban sene 61 Memleket Fî 16 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 66 Bosna Dersene 66 Amed</p>

					Dersene 67
4	Bevvâb orta boylu müzellef sakallı Mehmed Emin Efendi bin Mehmed	İstefanlı	21	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Rebiulevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 14 Cemazilahir sene 261
5	Uzunca boylu kumralca sakallı Hüseyin Efendi bin Hasan	Ankaralı	30	3	Vidin Fî gurre-i Receb sene 60 Amed Fî 13 Rebiulevvel sene 61 Vidin Fî gurre- i Receb sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Bursa Fî 6 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Kıbrıs Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63
6	Biraderi orta boylu ter bıyıklı Ömer Efendi		20	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr Amed Fî 6 Şaban sene 62 Bursa Fî 6 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed

					Fî 2 Receb sene 63
7	Orta boylu müzellefçe kara sakallı Ali Efendi bin Süleyman	Mesûrili	28	4	Vilâyet Fî 26 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 19 Zilkade sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 18 Cemazilahir sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
8	Orta boylu şâbb-ı emred Hasan ibn-i Süleyman	Mesûrili	18	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 62 Bu dahi Mezbûr Memleket

					Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Memleket Fî 11 Safer sene 63
9	Orta boylu kara sakallı Nuh Efendi bin İbrahim	Mesûrili	28	5	Vilâyet Fî 4 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 6 Şaban sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 263 Silistre Fî 4 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
10	Orta boylu ter bıyıklı Halil Efendi ibn-i Mehmed	Rus Kasırlı	18	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr Bu dahi Mezbûr Amed Fî 6 Şaban sene 62 Memleket

					Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Bu dahi Mezbûr Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66 Amed Dersene 67
11	Orta boylu kumralca müzellef sakallı Hasan Efendi ibn-i Ali	Mesûrili	26	6	Vilâyet Fî 20 Cemazilahir sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 3 Rebiulevvel sene 61 Amed Dersene 67
12	Karındaşı orta boylu şâbb-ı emred Yunus Efendi		18	Mezbûr	Memleket Fî 23 Receb sene 61
13	Uzunca boylu sarı sakallı İsmail bin Hasan	Çerkes	30	7	Hazargırad Fî 14 Şaban sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Hazargırad Fî 18 Şaban sene 61 Amed Fî 26 Şaban sene 62 Hazargırad Fî gurre-i Şaban sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Amed Fî 11 Cemazilevvel sene

					63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Vidin Dersene 67
14	Uzunca boylu az kara sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Filibe	25	8	Vilâyet Fî 29 Rebiulevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 9 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Memleket Fî 20 Receb sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Filibe Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
15	Orta boylu kara sakallı Süleyman Efendi bin Feyzullah	Cidde	30	9	Badin Fî 11 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 7 Rebiulevvel sene 61 (?)

					Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 6 Şaban sene 62 Şumnu Fî 2 Ramazan sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63
16	Orta boylu şâbb-ı emred Mehmed ibn-i İsmail	Rus Kasırlı	11	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Receb sene 60

s.74

17	Orta boylu kara sakallı Ali Efendi bin Ahmed	Aydoslu	30	10	Fî 23 Muharrem sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 22 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 14 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 15 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Varna Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
----	--	---------	----	----	--

18	Karındaşı şâbb-ı emred Molla Hüseyin		10	Mezbûr	Memleket Mezbûr Amed Mezbûr Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Amed Dersene 67
19	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Mehmed	Kengirli	25	11	Selanik Fî 18 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Şaban sene 61 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Bosna Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Tekfurdağı Fî 2 Receb sene 63
20	Orta boylu kumralca sakallı İbrahim Efendi ibn- i Mehmed	Sandıklı	30	12	Ayvack Fî 8 Receb sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 3 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 6 Safer sene 62 İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 62

					Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fî 2 Receb sene 63 Amed derse 65
21	Orta boylu müzellef kara sakallı Ali Efendi bin Mustafa	Sandıklı	23	Mezbûr	Vilâyet Fî 19 Cemazilevvel sene 60
22	Orta boylu müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Mehmed	Kengirli	25	13	Malkara Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Nakl-i Balad Kolu Ahd-i Subaşı (?) 95 Dersene 66
23	Karındaşı uzunca boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi ibn-i Ali	Kengirli	28	Mezbûr	Edirne Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 6 Safer sene 62 Vidin Fî 2 Ramazan sene 63
24	Orta boylu müzellef sakallı Emrullah Efendi ibn-i Mahmud	Mesûreli	24	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Rebiulevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket Fî 1 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 4 Zilkade sene 61 Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene 62 Amed

					Fî 2 Receb sene 62 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67 Memleket Dersene 67
25	Orata boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Hasan	Mesûrîli	25	14	Vilâyet Fî 8 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 4 Rebiulevvel sene 62 Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 61 Bu dahi Mezbûr Mihaliç Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Bu dahi amed Dersene 67
26	Orta boylu köse kara sakallı Ahmed Efendi bin Mehmed	Çardaklı	22	Mezbûr	Vilâyet Fî 11 Rebiulevvel sene 60 Amed Dersene 67
27	Orta boylu müzellef Halil Efendi bin İbrahim	Sandıklı	20	Mezbûr	Edirne Fî 22 Cemazilevvel sene 60
28	Orta boylu çâr ebrû Süleyman Efendi	Rus Kasırlı	19	15	Vilâyet Fî 8 Cemazilevvel sene 60

	bin Mehmed				Amed Fî 22 Muharrem sene 61 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 8 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
29	Uzun boylu kara sakallı Osman ibn-i Mehmed	Prevadili	34	Mezbûr	Vilâyet Fî 20 Muharrem sene 60 Amed Fî 22 Muharrem sene 61 Memleket Fî 11 Muharrem sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
30	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi ibn Ali	Göynük	25	16	Vilâyet Fî 15 Muharrem sene 60 Amed Fî 1 Rebiulahir sene 63

					Amed Dersene 67 Memleket Dersene 67
31	Orta boylu terce bıyıklı Hüseyin bin Ali	Göynüklü	18	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 6 Safer sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
32	Orta boylu kara sakallı Mehmed Sadık Efendi bin Mehmed		35	Der oda-i kadim	
33	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Hüseyin Efendi bin Ali	Kastamonu	20	Mezbûr	Edirne Fî 2 Receb sene 60
34	Orta boylu ter bıyıklı Abdullah bin Ali	Ankaralı	19	Mezbûr	Şumnu Fî 4 Şaban sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60 Nakl-i Medrese/ 26 Fî gurre-i Şevval sene 61
35	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Abdullah	(?)	24	Oda-i Mülâzım/ 13	Edirne Fî 13 Receb sene 60

36	Orta boylu şâbb-1 emred Abdülfettah bin İsmail	Erzurumlu	17	(?)	İzmid Fî 16 Muharrem sene 61
----	--	-----------	----	-----	---------------------------------

s.75

38 ²⁰⁶	Kısa boylu şâbb-1 emred Hüseyin bin Halil	Mesûreli	15		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 1261 Tuna Amed Fî 26 Safer sene 62
39	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed bin Ali	Mihaliçli	25	Mezbûr	
41 ²⁰⁷	Orta boylu kara sakallı Ahmed Efendi bin Yahya	Osman Pazarı	22		Fî gurre-i Muharrem sene 62
42	Uzun boylu şâbb-1 emred Hasan bin Hasan	Kengirli	20		Fî gurre-i Safer sene 62 Memleket Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Kıbrıs Dersene 66 Amed Dersene 67
43	Orta boylu sarı sakallı Ali bin İbrahim	Kalkandelenl i	28	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
44	Orta boylu şâbb-1 emred Molla i brahim bin Hasan	Mesûre	14		Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Silistre Fî 2 Receb sene 263 Amed

²⁰⁶ Defterde 37 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

²⁰⁷ Defterde 40 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

					Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
45	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed Efendi bin Halil		15		Fî 1 Rebiulahir sene 263 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
46	Şâbb-1 emred Ahmed Efendi bin Fevzi	Mesûre	22	Mezbûr	Memleket Fî 11 Muharrem sene 263
47	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Musatafa bin Mahmud	Ankaravî	20	Mezbûr	Selanik Fî 22 Cemazilevvel sene 263 Amed Fî 2 Receb sene 63 Gerede Fî 1 Ramazan sene 63
48	Orta boylu müzellef sakallı Halil bin İbrahim	İzmidli	30	Mezbûr	
49	Orta boylu müzellef sakallı Osman bin Halil	Dört Divanlı	45		Fî 2 Rebiulevvel sene 63
50	Aylak Hüseyin Efendi bin Mehmed	Mesûre	16		Fî 1 Ramazan sene 63 Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65

					Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
51	Şâbb-1 emred Süleyman Efendi bin Hacı Halil	Mesûre	18	Mezbûr	Silistre Fî 2 Receb sene 62 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
52	Şâbb-1 emred Ali Efendi bin Ali	Koçhisar	15	Mezbûr	Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 İzmid Dersene 66
53	Kara sakallı Mustafa Efendi bin Mehmed	(?)	31		Fî 2 Ramazan sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63
54	Şâbb-1 emred Salih bin Mehmed Ali	Mesûre	14		Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
55	Kara sakallı Mehmed bin Osman		23		Bu dahi İzmid Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 İzmid Dersene 67
56	Şâbb-1 emred Receb Efendi bin Halil		15		Bu dahi Memleket Dersene 65

					Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
--	--	--	--	--	--

s.76

57	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin Süleyman	Vidinli	15		Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
58	Diğeri şâbb-ı emred Ali bin Hasan	Göynüklü	16	Müceddid en	Dersene 66 Memleket Dersene 67
59	Diğeri kumral sakallı Hasan bin Salih	Ordulu	26	Mezbûr	Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
60	Ter bıyıklı Rüstem bin Hasan	Hasköy	23	Müceddid en	Hasköy Dersene 67
61	Kara sakallı Abdullah bin Mustafa	Prevadili	27		Bu dahi Dersene 67

2.19 Fevkânî Medresesi

Nişancı Paşa Câmîi yakınlarındadır. Medresede 1844 yılında yapılan sayıma göre 51 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin 19 farklı isim kullandıkları görülmektedir. Mustafa, Ali, Osman, Ahmed, Ömer, Mehmed, Hüseyin, İbrahim en fazla kullanılan isimlerdir. 51 kişinin 19 farklı memlekettten geldiği görülmektedir. Hazargırad, Rusçuk, Silistre, Kalkandelen, Trabzon, Sandıklı en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bu kuranların yaş ortalaması 26.15'tir. En küçük yaşa sahip olan 12, en büyük olanı ise 37'dir. Fiziki evsâf bakımından 21 kişi orta boylu, 8 kişi uzun boyludur. Bununla beraber 14 kişi kumral sakallı, 10 kişi kara sakallı, 6 kişi şâbb, 3 kişi müzellef sakallı, 2 kişi sarı sakallı, 1 kişi köse sakallı, 7 kişi ter bıyıklı, 1 kişi ise sarı bıyıklıdır. Medresede

16 oda bulunmktadır. Odaların genelinde tek kişi kalmakla birlikte, bazılarında iki kişi kalmaktadır. 2 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁰⁸. 1914 raporuna göre; 16 odası vardır ve 20 kişi ikâmet edebilir. Odaları zemine bitişik, rutubetten az etkilenir, hava ve ışık almaya müsaittir. Müştemilatının harab olması dolayısıyla talebe iskânına elverişli değildir. Bundan dolayı kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Köstenceli Mehmed Rıza Efendidir. 1918’de harab olduğu halde yangınzedeler yerleştirilmiştir²⁰⁹.

Tablo 23:Medrese-i Fevkânî Derûn-ı Câmî-i Nişancı Paşa’ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.77 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı Yusuf Efendi ibn-i Yakup	Sandıklı	26	1	Varna Fî 20 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61
2	Orta boylu şâbb-ı emred Ali Efendi ibn-i Osman	Sandıklı	12	Mezbûr	Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 261 Memleket Fî 12 Muharrem sene 261 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 İzmid Fî 10 Cemazilevvel sene 62 Maçin

²⁰⁸BOA NFS.d nr. 185.

²⁰⁹ Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye”, s.152-153.

					Dersene 66
3	Orta boylu kara sakallı Mehmed Emin ibn-i Yahya	İbrâilili	37	2	Maçın Fî 26 Rebiulevvel sene 60 Amed Fî 23 Rebiulevvel sene 61 Hicaz Fî 2 Safer sene 62 Amed Dersene 65 Maçın Dersene 65 Amed Dersene 66 Maçın Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
4	Uzun boylu kumral sakallı Osman Efendi ibn-i Süleyman	Kalkandelenli	35	3	Vilâyet Fî 15 Safer sene 60 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 3 Rebiulahir sene 62
5	Orta boylu kumralca sakallı Mustafa Efendi bin Abdülhalil	Kargılı	35	4	Mankalya Fî 29 Rebiulevvel sene 60 Amed Fî gurree-i Rebiulevvel sene 62
6	Orta boylu sarı sakallı Mustafa Efendi bin Mehmed	Ruşuklu	35	5	Mankalya Fî 29 Rebiulevvel sene 60 Amed Fî 29 Muharrem sene 61
7	Orta boylu kumralca sakallı Abdullah Efendi	Ruşuklu	30	6	Vilâyet Fî 13 Cemazilevvel sene 60

	bin Abdullah				<p>Amed Fî 23 Rebiulevvel sene 61 Hicaz Fî 19 Cemazilevvel sene 261 Amed Fî 11 Rebiulevve I sene 63 Vilâyet Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67</p>
8	Uzunca boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Mehmed		30	Mezbûr	<p>Vilâyet Fî 8 Cemazilahir sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 19 Receb sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Vilâyet Fî 11 Safer sene 63 Amed</p>

					Fî 1 Ramazan sene 63 Silistre Fî 5 Receb sene 63 Bu dahi vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 6
9	Uzun boylu kumral sakallı İbrahim Efendi bin Ahmed	Silistrelî	35	7	Vilâyet Fî 20 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 21 Ramazan sene 261 Memleket Fî 19 Receb sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
10	Uzunca boylu kara köse sakallı Mustafa Efendi bin Sinan	Kalkandelen	30	Mezbûr	Bursa Fî 20 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 13 Rebiulevvel sene 61 Bursa Fî 20 Receb sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62

					Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Bursa Fî 11 Şaban sene 263 Amed Fî 2 Ramazan sene 263 Bursa Fî 2 Ramazan sene 65 Amed Dersene 65
11	Uzun boylu kara sakallı İsmail Efendi ibn-i Mustafa	Ruşuk	28	8	Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61
12	Orta boylu ter bıyıklı Hafız Osman Efendi bin Ali	Ruşuklu	22	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 14 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 263 Memleket Fî 11 Rebiulahir sene 263 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63

					<p>Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67</p>
13	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi ibn-i Ebubekir	Şumnulu	30	9	<p>Vilâyet Fî 11 Cemaazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 1 Muharrem sene 62 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulahir sene 63 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65</p>

14	Orta boylu kara sakallı Hafız Ali Efendi bin Mustafa	Hazargırad	27	10	Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66
15	Uzun boylu ter bıyıklı Mehmed Efendi ibn-i Osman	Hazargırad	20	Mezbûr	Amed Fî 15 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 60 Mezbûr Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Köstence Dersene 66

					Amedşüd Dersene 67
16	Uzun boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Süleyman	Kalkandelenli	35	11	

s.78

17	Orta boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi ibn-i Haydar	Kalkandelenli	35	12	(?) Fî 3 Şaban sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 (?) Fî 9 Şaban sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Selanik Fî 8 Şaban sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Selanik Fî 11 Safer sene 65
18	Orta boylu kumralca sakallı Hafız Ahmed Efendi bin İbrahim	Silistre	33	13	Nakl-i Medres Çıkrıkçı Kemaleddin Kol Balat Fî 11 Receb sene 262
19	Uzunca boylu kara köse sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Hazargırad	33	14	Vilâyet Fî 25 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 1 Muharrem sene 62

					<p>Memleket Fî 2 Safer sene 262 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65</p>
20	Orta boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Mustafa	Ruşuklu	30	15	<p>Vilâyet Fî 5 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 1 Muharrem sene 62 Memleket Fî 6 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Silistre Fî 11 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66</p>

					Silistre Dersene 66
21	Orta boylu ter bıyıklı Hüseyin bin Ahmed	Hazargırad	18	Mezbûr	Vilâyet Fî 15 Cemazilevvel sene 60
22	Uzunca boylu kara sakallı Hafız Mehmed Naim Efendi bin Halil	Hazargırad	23	16	Vilâyet Fî 6 Receb sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 12 Muharrem sene 62 Selanik Fî 20 Receb sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Selanik Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Silistre Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amedşüd Dersene 67
23	Orta boylu kır sakallı Ahmed bin Abdullah	Debeşnevî	24		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 261 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61

					<p>Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 25 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 67</p>
24	Orta boylu şâbb-1 emred Yakup bin Süleyman	Silistre	15		<p>Memleket Fî 17 Receb sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 25 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed</p>

					Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
25	Orta boylu şâbb-1 emred Osman bin Tahir	Bergoslu	20		Nakl-i Mahalle-i Mimar Sinan (?) Fî 21 Receb sene 60
26	Orta boylu sarı bıyıklı Mehmed Efendi bin İsmail	Balçıklı	28		Fî 24 Muharrem sene 62 Varna Fî 28 Cemazilevvel sene 62
27	Orta boylu kara sakallı Ahmed bin Mustafa	Hazargıradlı	27		Fî 13 Muharrem sene 62 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62
28	Orta boylu şâbb-1 emred Halil Efendi bin Ali	Prevadi	20	Mezbûr	Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66
29	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Halil	Trabzon	25	Mezbûr	Memleket Fî 2 Safer sene 62 Bu dahi Mezbûr Memleket

					Fî 2 Receb sene 63
30	Orta boylu müzellef sakallı Osman Efendi ibn-i Ömer	Beğpazarlı	31	Müceddid en	Fî 16 Cemazilevvel sene 60 Memleket Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 63
31	Orta boylu Ömer bin Halil		32		Fî 2 Rebiulahir sene 262
32	Orta boylu Ali Efendi bin Ömer	Silistre			Fî 2 Rebiulahir sene 263 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 62
33	Şâbb-ı emred Hüseyin Efendi bin Hasan	Ruşçuk	24		Fî 2 Ramazan sene 63 Memleket Dersene 65
34	Kumral sakallı Mustafa Efendi bin İbrahim	Bahçeli	29	Mezbûr	Silistre Fî 1 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
35	Kumral sakallı İdris Efendi bin Mehmed		36		Fî 2 Ramazan sene 63 Bursa Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Silistre

					Dersene 66
36	Sarı sakallı Osman Efendi bin Mehmed	Lağzardlı	25	Mezbûr	Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 66

s.79

37	Kara sakallı Ali bin Hüseyin	İznikli	30	Mezbûr	İzmid Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 İzmid Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
38	Kumral sakallı Mustafa Efendi bin Ahmed	Mesûrî	34		Bu dahi Mezbûr
39	Mustafa Efendi bin Ahmed	Mesûrî	34		Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
40	Mehmed Şakir bin Ali		29		Dersene 65 Ruşçuk Dersene 65 Amed

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Edirne Dersene 67
41	Şâbb-ı emred Mustafa bin Ali	Silistre	15		Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
42	Diğeri ter bıyıklı Mustafa bin Osman	Aydos	21		Bu dahi Memleket Dersene 65 Amedşüd Dersene 67
43	Diğeri ter bıyıklı İbrahim bin Hacı Osman	Hazargırad	22		Bu dahi Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
44	Köse kara sakallı Mehmed bin Ali	Ruşuk	29		Bu dahi Memleket Dersene 65
45	Ter bıyıklı Abidin bin Ahmed	Ruşuk	19	Müceddid en	Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd

					Dersene 67
46	Diğeri kara sakallı Salih bin Ali	Hazargıradlı	25	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
47	Diğeri müzellef sakallı Mustafa bin Hasan	Bu dahi	23	Mezbûr	Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
48	Diğeri şâbb-ı emred Mustafa bin Hüseyin	Mesûrî	17	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66
49	Diğeri ter bıyıklı Ali bin Mustafa	Trabzon	22	Mezbûr	Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
50	Kara sakallı Halil bin Salih	Bu dahi	25	Müceddid en	Dersene 67
51 ²¹⁰	Müzellef sakallı Hasan bin Musa	Ruşçuk	29		Bu dahi Dersene 67

2.20 Çukur Medresesi

Nişancı Paşa Câmîi yakınlarındadır. 1844 yılında yapılan sayımda, medresede 39 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin 24 farklı isim kullandıkları görülmektedir. Mehmed, İbrahim, Mustafa, Salih, Ali, Süleyman en fazla kullanılan isimlerdir. 39 kişinin 18 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Aydos, Karin Abad, Silistre, Ayviranye, Tırnova, Kalkandelen, Üsküp en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 22.41'dir. En küçük olan kişi 8, en büyük olan kişi ise 33 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 2 kişi kısa boylu, 20 kişi orta boylu, 6 kişi de uzun boyludur. Bununla beraber 9 kişi kara sakallı, 9 kişi müzellef sakallı, 7 kişi kumral sakallı, 7 kişi şâbb, 2 kişi sarı sakallı, 1 kişi köse sakallı, 3 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 13 oda bulunmaktadır. 2 numaralı oda boştur. Bir kişi başka bir medreseye

²¹⁰ Defterde 52,53,54,55 ve 56 nolu sıralar boş olarak bulunmaktadır.

nakledilmiştir²¹¹.1914 raporuna göre zemine bitişik 14 odası bulunmaktadır. Diğer medreseler, cami’i şerif ve binaların arasında kalmış olduğundan talebe iskânına uygun değildir. 15 kişi ikamet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Köstenceli Mehmed Rıza Efendi’dir. Bevvâbı Oflu Mustafa Efendi’dir. Medrese harab olduğu halde 1918’de Selanik muhacirleri yerleştirilmiştir²¹².

Tablo 24:Medrese-i Çukur Derûn-ı Câmî’-i Nişancı Paşa’ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.81 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı İbrahim Ethem Efendi bin Halil	Prizrin	32	1	Hazargırad Fî 7 Safer sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Hazargırad Fî 10 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 12 Rebiulahir sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 1 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65

²¹¹ BOA NFS.d nr. 185.

²¹² Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye”, s.153-154.

2	Orta boylu kumral sakallı İbrahim Efendi bin Salih	Ruşçuklu	22	3 ²¹³	Vilâyet Fî 10 Cemazilahir sene 60 Bu dahi memleket Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60 Amed Mezbûr Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Şumnu Fî 12 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
3	Orta boylu kara sakallı Mehmed bin Ömer	Dimetoka	32	4	Vilâyet Fî 16 Receb sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Karahan Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 24 Muharrem sene 62 Midilli Fî 27 Rebiulevvel sene 63

²¹³ Oda-i tehî 2.

					Amed Mezbûr Amedşüd Dersene 67 Memleket Dersene 67
4	Uzun boylu kumral sakallı Abdi Efendi bin İbrahim	Kalkandelen	32	5	Beyşehir Fî 27 Receb sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 61
5	Orta boylu sarı sakallı Osman Efendi bin Mustafa	Silistrelî	28	6	Memleket Fî 11 Cemazilahir sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 24 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 1 Rebiulevvel sene 63 Şumnu Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66

					Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
6	Orta boylu ter bıyıklı Süleyman Efendi bin Ali	Umur Fakılı		Mezbûr	Vilâyet Fî 8 Cemazilevvel sene 60
7	Orta boylu müzellef kumral sakallı İbrahim Efendi bin Abdullah	Ayviranyeli	23	7	Vilâyet Fî 15 Receb sene 60 Amed Fî 24 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Rebiulevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Bosna Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Bosna Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
8	Kısa boylu kara sakallı Abdülkadir Efendi bin Osman	Varnalı	26	Mezbûr	Ruşçuk Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Ruşçuk Fî 9 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Vize Dersene 66

9	Uzunca boylu ter bıyıklı Ramazan bin Abdullah	Ayviranyeli	8	Mezbûr	Ruşçuk Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Ruşçuk Fî 9 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Vize Dersene 66
10	Orta boylu sarı sakallı Mustafa Efendi ibn Ahmed	Aydoslu	23	8	Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 62 Amed Mezbûr Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
11	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Ali	Mesûrîli	25	Mezbûr	Vilâyet Fî 8 Cemazilevvel sene 60

	Efendi bin Hamza				<p>Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Varna Fî 22 Safer sene 62 Amed Fî 1 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65</p>
12	Orta boylu kumral sakallı Salih Efendi bin Osman	Aydoslu	23	Mezbûr	<p>Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 23 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 24 Muharrem sene 62 Memleket Fî 9 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 66</p>
13	Uzun boylu kara sakallı Yusuf Efendi bin Ömer	Karin Abad	27	9	<p>Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 60</p>

					Amed Fî 13 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Silistre Dersene66
14	Orta boylu müzellef kara sakallı Mehmed Ali Efendi bin Hasan	Karin Abad	22	Mezbûr	Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 24 Muharrem sene 62 Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Bu dahi Mezbûr Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
15	Karındaşı şâbb-ı emred Murat	Karin Abad	12	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 7 Cemazilevvel sene 60

					<p>Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Silistre Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Bergos Dersene 66 Amedşüd Dersene 67</p>
16	Orta boylu kara sakallı Osman Efendi bin Ali	Tirnova	22	10	<p>Balçık Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 18 Muharrem sene 61 Balçık Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 15 Muharrem sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Balçık Fî 22 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre</p>

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
--	--	--	--	--	-------------------------------------

s.82

17	Orta boylu ter bıyıklı Hüseyin Efendi bin Ali	Tırnova	20	Mezbûr	Balçık Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Balçık Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Mezbûr Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Rusçuk Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Rusçuk Fî 1 Receb sene 63
18	Uzunca boylu kara köse sakallı Hafız Halil Efendi bin Halil	Keşanlı	28	11	Rusçuk Fî 10 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Karin Abad Fî 2 Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Rusçuk Fî 2 Safer sene 62

					<p>Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Şumnu Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67</p>
19	Uzunca boylu müzellef kumral sakallı Mehmed Efendi bin İsmail	Gümülçineli	23	12	<p>Vilâyet Fî 11 Cemazilevvel sene 60</p>
20	Orta boylu kara sakallı Ali Efendi bin Salih	Ayviranyeli	25	Mezbûr	<p>Prevadi Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61</p>
21	Uzunca boylu şâbb-ı emred Salih Efendi bin Mehmed	Kalkandelenli	20	Mezbûr	<p>Şumnu Fî 20 Cemazilahir sene 60 Bu dahi Mezbûr Silistre Fî 9 Cemazilahir sene 61</p>

					<p>Filibe Fî 25 Cemazilahir sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd 67</p>
22	Orta boylu kumral sakallı Muslihiddin Efendi bin Abdullah		27	13	<p>Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Aydos Fî 9 Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Silistre Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Silistre Dersene 67</p>

23	Orta boylu kumral köse el-hâc İbrahim Ethem Efendi bin Ali	Firecik	28		Derûn-ı Medrese-i Köşkte Memleket Fî 11 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Zilkade sene 60 Söğüt Fî gurre-i Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 14 Safer sene 62 Amed Mezbûr Silistre Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67 Silistre Dersene 67
24	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Haydar	Üsküp	28		Fî gurre-i Muharrem sene 1262 Memleket Fî 11 Rebiulahir sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63
25	Orta boylu kumral sakallı İbrahim bin Abdullah	Silistre	22		Fî gurre-i Şaban sene 62 Silistre Fî 2 Receb sene 63

26	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed bin Hacı Hamza	Tavaslı	20		Mezbûr
27	Orta boylu şâbb-1 emre Mustafa bin Mehmed	Silistre	26	Mezbûr	Memleket Fî 24 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
28	Orta boylu Mustafa bin Hüseyin	Ankara	12		Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Silistre Fî 11 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 2 Receb s.63
29	Müzellef sakallı Mehmed bin Hamza	Panayod	20		Fî 11 Rebiulevvel sene 63
30	Kısa boylu şâbb-1 emred Abdullah bin Hacı Süleyman	Firecik	12	Mezbûr	Memleket Fî 11 Safer sene 63
31	Diğeri şâbb-1 emred Eyüp bin Osman	Aydos	18		

32	Köse sakallı İsmail Efendi bin Hüseyin	Karin Abad	26		Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
33	Müzellef sakallı Ömer Efendi bin Musa	Aydoslu	26	Mezbûr	Silistre Fî 2 Receb sene 65 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 (?) Dersene 66 Amed Dersene 67
34	Kara sakallı Salih Efendi bin Osman	Silistre	22	Mezbûr	Vilâyet Fî 2 Receb s.63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
35	Kara sakallı Ali bin Osman	Gümülcine	33		Dersene 65

36	Müzellef sakallı Emrullah bin Mehmed Ali	Karin Abad	29		Bu dahi Vilâyet Dersene 66
----	--	------------	----	--	----------------------------------

s.83

37	Müzellef sakallı Ali bin Süleyman	Aydos	19		Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66
38	Diğeri şâbb-ı emred Süleyman bin Mustafa	Üsküp	15	Müceddid en	Dersene 67
39 ²¹⁴	Müzellef sakallı Emin bin Mustafa	Tırnova	18		Bu dahi Dersene 67

2.21 Ümm-i Veled Medresesi

Nişancı Paşa'da bulunmaktadır. Bânîsi Ümm-i Veledzâde Abdülaziz Efendi olan medrese, Mimar Sinan devri yapılarından olup inşa tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Birer kişilik 10 odası bulunan medrese, dar bir avlu etrafında yer almakta olup 1792'de üç odanın sahiplerinin bulunamadığı ve kefilleri de olmadığından içindeki eşyalar bevâba teslim edilmek üzere boşaltıldığı için 6 kişi kalmaktaydı²¹⁵. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 26 kişi bulunmaktadır. Bunların 14 farklı isim kullandıkları görülmektedir. Ahmed, Mehmed, Tahir, İsmail, Salih en fazla kullanılan isimlerdir. 26 kişinin 17 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Çırpan, Sinop, Perşembe, Hasköy en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 25.65'tir. En küçük yaşa sahip olan kişi 13, en büyük olan ise 55 yaşındadır. Fiziki evsâf bakımından 19 kişi orta boyludur. Bunula beraber 9 kişi kara sakallı, 4 kişi müzellef sakallı, 3 kişi kumral sakallı, 1 kişi kır sakallı, 4 kişi ter bıyıklı, 1 kişi kumral bıyıklıdır. Medresede 7 oda bulunmakta olup, bazı odalarda tek kişi bazılarında ise iki kişi kalmaktadır. 5 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²¹⁶. Medresede 1869'da bir

²¹⁴ Defterde 40,41,42,43,44,45,46,47 ve 48 nolu sıralar boş olarak bulunmaktadır.

²¹⁵ Kütükoğlu, XX. **Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.239-240.

²¹⁶ BOA NFS.d nr. 185.

mezun ile 23 talebe bulunmaktadır²¹⁷. 1914 raporuna göre; bir ilave baraka ile 10 adet odası vardır. Arka tarafının pencereleri olmadığından hava ve ışık alamamaktadır. Çamaşırhâne, gusülhâne ve abdesthânelerinin harab olması ve bahçesinin dar olmasından dolayı talebe iskânına elverişli değildir. Rapora göre 10 kişi ikamet edebilir ve kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Vezirköprülü İbrahim Zühdü Efendi'dir. Medreseye 1918'de yangınzedeler yerleştirilmiştir²¹⁸.

Tablo 25:Medrese-i Ümm-i Veled Der Nişancı Paşa'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.85 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı Mustafa Efendi bin Mustafa	Aydın	30	1	(?) Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 10 Muharrem sene 60 Nakl-i Medrese/96 Fî gurre-i Rebiulevvel sene 1260
2	Orta boylu ter bıyıklı Mehmed Efendi bin İbrahim	Dimetoka	20	Mezbûr	Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60
3	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Halil	Burusalı	30	2	Silistre Fî 2 Receb sene 63
4	Orta boylu ter bıyıklı Hüseyin Efendi bin Mustafa	Kandıra	20	3	Memleket Fî 13 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 13 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilahir sene 261

²¹⁷ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.240.

²¹⁸ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.132-133.

5	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Mehmed	Denizli	30	Mezbûr	Silistre Fî 10 Cemazilevvel sene 60
6	Orta boylu kara sakallı İsmail Efendi ibn-i Mehmed	Sinoplu	26	4	Tekfuradğı Fî 21 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 60 Memleket Fî 16 Şaban sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Dersene 66
7	Orta boylu ter bıyıklı Hasan Efendi bin Mehmed	Sinoplu	18	5	Edremid Fî 18 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 22 Cemazilevvel sene 61
8	Orta boylu kara sakallı Hafız Tahir Efendi bin İsmail	Filibeli	27	6	(?) Fî 29 Rebiulevvel sene 60 Amed Fî 24 Muharrem sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 17 Rebiulahir sene 62
9	Orta boylu kara sakallı İsmail	Çanlı	25	Mezbûr	(?) Fî 11 Receb sene 1261

	Efendi bin Hasan				
10	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Perşembeli	25	7	
11	Orta boylu ter bıyıklı Abdülkadir bin Ahmed	Çırpanlı	20		Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 14 Ramazan sene 61 Bursa Fî 7 Rebiulahir sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Antalya Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Kavala Dersene 67
12	Orta boylu şâbb-ı emred Ömer bin Ali	Perşembeli	13		Fî 22 Muharrem sene 1261
13	Orta boylu müzellef sakallı Ahmed Efendi bin(?)	Osman Pazarlı	20		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61
14	Orta boylu müzellef sakallı Mustafa bin Nuh	Bosna	22		Nakl-i Medrese/ 134 Fî 21 Receb sene 1261 Varna Fî 17 Receb sene 60 Amed Fî 4 Cemazilevvel sene 60 Varna Fî 4 Safer sene 62 Amed

					Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63
15	Orta boylu kır sakallı Ali Rıza bin Hasan	Hasköy	27		Nakl-i Medrese/35 Fî 21 Receb sene 1261 Bu dahi Mezbûr Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Kavala Dersene 66
16	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Salih Efendi bin Osman	(?)	30		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 62 (?) Der Kurb-ı Milas Dersene 65

s.86

17	Orta boylu kumral sakallı Salih Efendi bin Osman	Hasköy	25	Müceddid en	Fî 7 Cemazilevvel s.260 Memleket Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 1 Receb sene 63 Memleket Fî 2 Receb sene 63
18	Orta boylu kara sakallı Hafız Tahir bin İsmail	Çırpan	28	Müceddid en	Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Memleket Fî 2 Safer sene 63 Bu dahi Mezbûr
19	Kumral bıyıklı İzzed Efendi bin(?)	Giridli	30		Fî 2 Şevval sene 63 Vilâyet Dersene 66

20	Orta boylu kara sakallı Hafız Ahmed bin Hulusi		23		Kavala Dersene 66
21	İbrahim bin Mehmed	Çırpan	55	Müceddid en	Dersene 66
22	Diğeri şâbb-ı emred Hüseyin Efendi bin İbrahim	Çırpanlı	18		Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 67
23	Diğeri kara sakallı Ahmed bin Ali	Uzun Abad	27	Müceddid en	Dersene 66 Silistre Dersene 66
25 ²¹⁹	Diğeri müzellef sakallı Ali bin Mehmed	Çırpan	22	Mezbûr	Kavala Dersene 66
26	Diğeri şâbb-ı emred Mehmed bin Yakup	Akhisar	16		Vilâyet Dersene 66
27 ²²⁰	Diğeri kara sakallı Mehmed bin Mustafa	Eskişehirli	40	Mezbûr	Bu dahi Dersene 66

2.22 Ma'lûlzâde Medresesi

Zincirlikuyu'da bulunan medreseye, İncirli Medrese de denilmektedir. Sultan III. Murad devri şeyhülislamlarından Ma'lûl Emirzâde Mehmed Efendi tarafından yaptırılmıştır. 1792'de yapılan sayımda 7 odası olup, biri sayım sırasında sılada bulunan 7 kişi olduğu ²²¹ bilinmektedir. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 35 kişi bulunmaktadır. Bunların 14 farklı isim kullandığı görülmektedir. Mehmed, Hüseyin, Mustafa, Ahmed, Ali en fazla kullanılan isimlerdir. 35 kişinin 12 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Aydos, Mora, Rus Kasır, Mesûrî en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 20.6'dır. En küçük yaşa sahip

²¹⁹ Defterde 24 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

²²⁰ Defterde 28 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

²²¹ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.236-237.

olan kişi 11, en büyük olan kişi ise 35 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 15 kişi orta boylu, 5 kişi uzun boyludur. Bununla beraber 7 kişi ter bıyıklı, 6 kişi şâbb, 5 kişi kara sakallı, 5 kişi müzellef sakallı, 4 kişi kumral sakallı, 2 kişi de sarı sakallıdır. Medresede 7 oda bulunmaktadır. 2 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir.²²² 1869 yılında medresede 17 kişinin bulunduğu²²³ bilinmektedir. 1914 raporuna göre; iki baraka ve 9 ahşab odayla birlikte toplam 11 odası vardır. Arka tarafında pencere olmasından dolayı hava alabilmekte fakat yeterince ışık alamamaktadır. Çamaşırhâne, abdesthâne, gusûlhâne, küçük bir dershâne ve diğer müştemilatı harab olduğundan talebe iskânına elverişli değildir. Avlusu kendisine yeterlidir, fakat çevresinde bulunan kabristana karışmakla beraber, arsası yeni bir medrese yapımına elverişli değildir. Kadro harici sayılmıştır. 20 kişi ikâmet edebilir. Müderrisi Köstenceli Mehmed Rıza Efendi'dir. 1918'de yangınzedeler yerleştirilmiştir²²⁴.

Tablo 26:Medrese-i Ma'lûlzâde İncirli Der Zincirlikuyu'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.89 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu kara sakallı Ali bin Ahmed	Şumnulu	26	1	Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 22 Rebiulevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket

²²² BOA NFS.d nr. 185.

²²³ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.237.

²²⁴ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.151-152.

					Dersene 66 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 67 Amedşüd Dersene 67
2	Orta boylu müzellef kumralca sakallı Mustafa Efendi bin Mehmed	Aydoslu	25	2	Bu dahi Mezbûr Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 11 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
3	Orta boylu sarıca sakallı Hüseyin Efendi bin Hasan	Aydoslu	22	3	Bu dahi Mezbûr Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemailevel sene 61 Amed Fî 12 Zilkade sene 62 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene

					62
4	Uzun boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin el-hâc Süleyman	Rus Kasır	22	4	Vilâyet Fî 12 Rebiulevvel sene 60
5	Uzunca boylu ter bıyıklı Hasan Efendi bin Murteza	Aydoslu	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 22 Cemazilevvel sene 60
6	Uzn boylu kara sakallı Salih Efendi bin Osman	Göynüklü	23	5	Balçık Fî 20 Safer sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 60 Nakl-i Medrese/24 Fî 21 Receb sene 261
7	Orta boylu kara köse sakallı Hamza Efendi bin Mustafa	Mesûre	25	6	Vilâyet Fî 21 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 24 Muharrem sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 7 Zilkade sene 61 Memleket Dersene 65 Amedşüd Dersene 67
8	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Hasan	Mesûre	20	Mezbûr	Fî 26 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61

					<p>Amed Fî 17 Zilkade sene 61 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67</p>
9	Uzun boylu kumralca sakallı Süleyman Efendi bin Mustafa	Mesûre	23	7	<p>Vilâyet Fî 10 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 9 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 17 Zilkade sene 61 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet</p>

					Dersene 66 Amed Dersene 67
10	Orta boylu terce bıyıklı Ahmed Efendi bin Hüseyin	Aydoslu	15	Mezbûr	Vilâyet Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
11	Orta boylu kumral sakallı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Rus Kasırlı	30	Der oda-i Dershâne	Vilâyet Fî 26 Receb sene 60
12	Orta boylu kara köse sakallı Hamza Efendi bin Mehmed	Aydoslu	35		Vilâyet Fî 29 Receb sene 60 Amed Fî 23 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Memleket Fî 17 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Amedşüd Dersene 67 Mezkûr

13	Orta boylu ter bıyıklı Mustafa bin Abdülkerim	Rus Kasırlı	17		Vilâyet Fî 26 Receb sene 60 Amed Fî 14 Muharrem sene 61 Memleket Fî 12 Receb sene 61 Mezkûr
14	Orta boylu ter bıyıklı Hüseyin Efendi bin Ahmed	Karsaahisar-ı Sahib	18		Nakl-i Mahalle-i(?) Fî 8 Receb sene 260
15	Orta boylu ter bıyıklı Halil bin İbrahim	(?)	15		Fî 17 Muharrem sene 261 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 17 Zilkade sene 61 Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 62
16	Hüseyin Efendi bin Ahmed	Aydoslu	11		Fî 7 Zilkade sene 60 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Ramazan sene 62 Vilâyet Fî Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66

17	Mehmed Efendi bin Hasan	Aydoslu	25		Fî 27 Zilkade sene 61 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fi 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
18	Orta boylu Salih Efendi bin Osman	Silistre	25		Fî 27 Zilkade sene 61 Vilâyet Fi 11 Safer sene 63
19	Orta boylu kumral sakallı Seyyi Halil bin Ali	Aydoslu	25		Fî gurre-i Cemazilevvel sene 62 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 62
20	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Süleyman	Cuma-i Atîk	20		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 62 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66

21	Mehmed Efendi bin Süleyman	Cuma-i Atfık	20		Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 62
22	Diğeri şâbb-ı emred Hüseyin Efend bin Halil	Semendire	11		Fî 11 Ramazan sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
23	Orta boylu İsmail bin Yakup	Mesûre	22		Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65
24	Orta boylu Halil bin Nurullah	Mesûre	18		Fî 11 Cemazilevvel sene 263 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi

					Mezbûr Memleket Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65
25	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed Efendi bin Hacı İbrahim	Kerden	12		Fî 1 Ramazan sene 63 (?) Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66
26	Ter bıyıklı Hasan Efendi bin Mustafa	Mora	20		Fî 11 Ramazan sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Bu dahi vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
27	Diğeri şâbb-ı emred Mahmud Efendi bin Ali	Mora	15		Mezbûr Vilâyet Fî 2 Receb sene 62
28	Müzellef sakallı Mustafa Efendi bin Ahmed		20		Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
29	Ter bıyıklı Ali bin Ali	Aydos	18		Dersene 65 Vilâyet

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
30	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed bin Mustafa	Mora	15		Mezbûr Memleket Dersene 65 Amedşüd Dersene 67
31	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed bin İbrahim	Rus Kasırlı	14		Mezbûr
32	Diğeri müzellef sakallı Mehmed Ali bin Halil	Ruşçuk	18	Müceddid en	Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
33	Diğeri kara sakallı Hüseyin bin Mustafa	Mesûre	32	Mezûr	
34	Sarı sakallı Ömer bin Mehmed	Aydos	28	Müceddid en	Dersene 67
35	Diğeri şâbb-ı emred Ali bin İsmail	Mesûre	16		Bu dahi Dersene 67

2.23 Hasan Efendi Medresesi

Zincirlikuyu2da bulunmaktadır. 1792’de yapılan sayımda medresede 5 hücre bulunmakta olup, iki odada hücre sahiplerinin hizmetinde birer molla olmak üzere ikişer kişi, diğerlerinde birer kişi bulunduğundan medresede yaşayanların sayısı 7’dir²²⁵. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 44 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin 20 farklı isim kullandıkları görülmektedir. Hasan, Mustafa, Ömer, Ali, Ahmed en fazla kullanılan isimlerdir. 44 kişinin 17 farklı memlekettten geldiği bilinmektedir. Koçana, Pazarcık, Umurfakı, Silistre, Hisarönü en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 22.70’tir. En küçük yaşa sahip olan kişi 10, en büyük olan kişi ise 50 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 25 kişi orta boylu, 6 kişi uzun boyludur. Bununla beraber 8 kişi kumral sakallı, 8 kişi şâbb, 6 kişi müzellef sakallı, 3 kişi köse

²²⁵ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.238-239.

sakallı, 4 kişi ter bıyıklı, 2 kişi kumral bıyıklıdır. Medresede 11 oda bulunmaktadır. Odaların bazılarında tek kişi, bazılarında ise ikişer kişi kalmaktadır. 6 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²²⁶. 1869'da yapılan satımda medresede 38 talebinin bulunduğu bilinmektedir²²⁷. 1914 raporuna göre; iki katlıdır. Toplam 17 odası bulunmakta olup, odalar hava ve ışık alamadığından dolayı talebe iskânına elverişli değildir. Çamaşırhâne, gusûlhâne ve abdesthâneleri harabdır. 20-25 kişi ikamet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. 1918'de son derece harab olduğu halde yangınzedeler yerleştirilmiştir²²⁸.

Tablo 27:Medrese-i Hasan Efendi Kurb-ı Zincirlikuyu'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.93 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu kumralca sakallı Ataullah Efendi ibn-i Ahmed	Umur Fakılı	30	1	Varna Fî 18 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 4 Zilkade sene 60 Memleket Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Amedşüd Dersene 67
2	Orta boylu ter bıyıklı Said Efendi ibn-i Hüseyin	Pazarcıklı	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 29 Rebiulevvel sene 60
3	Orta boylu sarı sakallı Mustafa Efendi ibn-i Yusuf	Bayramiçli	25	2	Varna Fî 22 Cemazilevvel sene 60

²²⁶ BOA NFS.d nr.185.

²²⁷ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.239.

²²⁸ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.134-135.

					Amed Fî 21 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî 3 Cemazilevvel sene 62
4	Uzun boylu kara köse sakallı Süleyman Efendi bin Salih	Bayramiçli	25	Mezbûr	
5	Orta boylu az kumralca bıyıklı Halil Efendi bin İbrahim	Umur Fakılı	20	3	Silistre Fî 15 Rebiulevvel sene 260 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Zilkade sene 61 Silistre Fî 1 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
6	Orta boylu ter bıyıklı Hafız Ahmed Efendi bin Halil	Silistrelî	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 7 Cemazilevvel sene 60
7	Hacıoğlu orta boylu sarı sakallı Halil Efendi bin Mustafa	Pazarcıklı	20	Mezbûr	Varna Fî 13 Cemazilevvel sene 60 Amed

					Fî 22 Muharrem sene 61 Memleket Fî 4 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amedşüd Dersene 67
8	Orta boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Ali	Varnalı	25	4	Nakl-i Medrese/108 Fî 12 Şevval sene 61
9	Orta boylu kumralca sakallı el-hâc Hasan Efendi bin Ali	Yenice	50	5	
10	Orta boylu kumralş köse sakallı Mehmed Nuri Efendi bin Ahmed	Zerzeneli	30	6	Bartın Fî 6 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
11	Orta boylu kumral sakallı Mustafa Efendi bin Salih	Zağferânbolu	35	7	Edremid Fî 14 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 12 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 24 Muharrem sene 62 (?)

					Fî 2 Rebiulahir sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63
12	Orta boylu ter bıyıklı Ali Efendi bin Mehmed	Ereğli	20	Mezbûr	Nakl-i Medrese/72 Fî gurre-i Safer sene 62
13	Umur Kazalı uzunca boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi bin Süleyman		30	8	Fî 20 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 16 Muharrem sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 4 Zilkade sene 61 Silistre Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
14	Orta boylu müzellef kara sakallı Ali Osman Efendi bin Hüseyin	Umur Fakıyeli	23	Mezbûr	Varna Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 14 Muharrem sene 61 Memleket Fî 1 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 14 Zilkade sene 61

					Memleket Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 62 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 67
15	Orta boylu sarı sakallı Ömer Efendi bin Hüseyin	Koçana	22	9	Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 67 Amed Dersene 67
16	Uzunca boylu kara sakallı el-hâc Hasan Efendi bin Hüseyin	Koçanalı	22	Mezbûr	Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 25 Muharrem sene 61 Amed Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 3 Zilkade sene 61 Memleket Fî 15 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Kavala Fî 2 Receb sene 63 Amed

					Dersene 66 Bu dahi Dersene 67 Amed Dersene 67
--	--	--	--	--	---

s.94

17	Orta boylu kara sakallı Osman Efendi ibn-i İsmail	Kızıl Bel	32	10	Bartın Fî 19 Cemazilevvel sene 60
18	Uzunca boylu müzellef sakallı Eyüp Efendi bin Hasan	Hisarönü	18	Mezbûr	Varna Fî 10 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 4 Receb sene 60 Kandıra Fî 29 Receb sene 60 Amed Fî 10 Muharrem sene 61 Kandıra Fî 18 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 24 Zilkade sene 61 Memleket Dersene 262
19	Uzunca boylu kumral sakallı İshak Efendi bin İbrahim	Koçanalı	25	11	Varna Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 24 Muharrem sene 61 Manastır Fî 23 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 7 Zilkade sene 61 Varna

					Fî 18 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63
20	Orta boylu kır sakallı Hasan bin Mustafa	Umur Fakıyeli	25		Fî 21 Muharrem sene 60 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene61 Amed Fî 22 Zilkade sene61 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263
21	Orta boylu şâbb-1 emred Mustafa bin Ali	Timurhisar	18		Fî 22 Muharrem sene 61 Memleket Fî 23 Muharrem sene 61
22	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed Salih bin Hacı Ali	Koçanalı	16		Fî 10 Muharrem sene 261 Kıbrıs Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66
23	Orta boylu şâbb-1 emred Ömer Efendi bin Abdullah	Hisarönü	20		(?) Fî 20 Receb sene 61 Kal'a-i Sultaniye Fî 12 Receb sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed

					Fî 2 Receb sene 63 Silistre Dersene 66
24	Orta boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Ali	Zağferânbolu	25		Nakl-i Medrese/108 Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Bu dahi Mezbûr
25	Orta boylu ter bıyıklı Ali Efendi bin Eyüp	Koçanalı	21	Müceddid en	Fî 23 Zilkade sene 61 Nakl-i Medrese/62 Fî gurre-i Safer sene 62
26	Fevzi Efendi bin Ahmed	Balçıklı	26	Mezbûr	Memleket Fî 16 Safer sene 62
27	Orta boylu kumral sakallı Ali bin Ahmed	Topçu Nahiyeli	20	Mezbûr	Memleket Fî 20 Cemazilevvel sene 62
28	Orta boylu Hasan Efendi bin Mehmed	Koçanalı	19	Müceddid en	Fî 17 Zilkade sene 61 Memleket Fî 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Memleket Dersene 67 Amedşüd Dersene 67

29	Orta boylu kumral sakallı Hafız Ethem bin Abdullah	Silistre	22		Fî gurre-i Cemazilevvel sene 62 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amedşüd Dersene 67
30	Orta boylu şâbb-1 emred İbrahim bin Osman	Varna	17		Fî 1 Rebiulevvel sene 263
31	Orta boylu Hasan Efendi bin Ahmed	Torbalı	16		Fî 2 Rebiulahir sene 263
32	Orta boylu şâbb-1 emred Ahmed bin Ahmed	Viranşehirli	13		Nakl-i Mahalle-i Hatip Çelebi Kol Balad Fî 11 Safer sene 263
33	Diğeri müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Mahmud		23		Fî 2 Ramazan sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Girid Dersene 66
34	Şâbb-1 emred Osman Efendi bin Osman	Restneli	10		Nakl-i Mahalle-i Defterdâr Ahmed Çelebi Fî 11 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
36 ²²⁹	Mustafa bin Mehmed		30		Vilâyet Dersene 66

²²⁹ Defterde 35 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

37	Diğeri müzellef sakallı Mehmed bin Mustafa	Filibeli	18	Müceddid en	Dersene 66 Bu dahi amedşüd Dersene 67
38	Diğeri müzellef sakallı İbrahim bin Mustafa	Silistre	28	Mezbûr	Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
39	Diğeri kır sakallı Mustafa bin Salih	Bu dahi	35	Mezbûr	Girid Dersene 66
40	Diğeri şâbb-ı emred İbrahim bin Hasan	Koçanalı	16	Mezbûr	Memleket Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
41	Diğeri şâbb-ı emred Abdülatif bin Mehmed	Bu dahi	14	Mezbûr	Memleket Dersene 67 Amedşüd Dersene 67
42	Mustafa bin Hasan	Çarşamba	18	Müceddid en	Dersene 67
43	Müzellaf sakallı Hasan bin Hasan	Pazarcık	22		Bu dahi Dersene 67
44	Hasan bin Mehmed	Bu dahi	17		Bu dahi Dersene 67
45	Salih bin Ali	Bu dahi	18		Bu dahi Dersene 67

2.24 Üç Baş Medresesi

1844 yılında yapılan sayımda Tophâne Askerlerinden çıkarılan bir kişiyle birlikte 30 kişi bulunmaktadır. Bunların 15 farklı isim kullandığı görülmektedir. 30 kişinin 14 farklı memleketlerden geldiği bilinmekte olup; Kırım, Göynük, Şumnu, Yeni Pazar, Silistre en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması

26.5'tir. En küçük olan kişi 15, en büyük olan kişi ise 55 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 17 kişi orta boylu, 1 kişi ise uzun boyludur. Bununla beraber 8 kişi kara sakallı, 7kişi müzellef sakallı, 6 kişi şâbb, 3 kişi kumral sakallı, 1 kişi sarı sakallı, 1 kişi köse sakallı, 1 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 10 oda bulunmaktadır. 1 kişi kardeşiyle birlikte kalmaktadır. 2 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir. 1869 yılında bir mezun ile birlikte 35 talebe bulunmaktadır.²³⁰ . 1914 raporuna göre; 12 odası vardır ve 15-20 kişi ikamet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi Priştineli Ahmed Tevfik Efendi'dir. Medrese 1918'de Aile Erzak Komisyonu Şubesi'ne tahsis edilmiştir²³¹.

Tablo 28:Medrese-i Üç Baş Der Zincirlikuyu'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.97 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara köse sakallı Mehmed Efendi bin Abdi	Kırım	28	1	Varna Fî 21 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Şaban sene 60
2	Orta boylu müzellef sakallı Musa Efendi bin(?)	Kırım	25	2	Varna Fî 17 Cemazilkevvel sene 62 Amedşüd Dersene 67
3	Orta boylu kumral sakallı Abdülkerim Efendi bin Ali	Kırımlı	32	3	Silistre Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Dersene 65
4	Orta boylu kara sakallı İbrahim Efendi bin Mahmud	Şumnulu	30	4	Vilâyet Fî 15 Safer sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61

²³⁰ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.243.

²³¹ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.134.

					Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
5	Orta boylu şâbb-1 emred Mustafa bin Mehmed	Nahiyeli	15	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr Amed Fî 21 Safer sene 60 Memleket Fî 1 Cemazilevvel sene 60
6	Orta boylu şâbb-1 amred Mustafa bin Mehmed	Topçu Nahiyeli	17	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr Amed Fî 4 Muharrem sene 61 Nakl-i Medrese/82 (?) Fî 23 Safer sene 1261
7	Orta boylu kara sakallı Hafız Mehmed Efendi bin İsmail	Göynük	32	5	Vilâyet Fî 7 Receb sene 60
8	Uzun boylu sarı sakallı Mustafa Efendi bin Zekeriya	Kırımlı	34	6	Varna Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61
9	Orta boylu köse sakallı Abdullah	Kırımlı	25	7	Kırk Kilise Fî 2 Receb sene 60

	Efendi bin Ali				Amed Fî 22 Şaban sene 61 (?) Fî 22 Safer sene 61 Amed Dersene 65 Edirne Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
10	Orta boylu kumral sakallı İsmail Efendi bin Mehmed	Ankaralı	30	8	Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 62
11	Orta boylu çâr ebrû Mustafa Efendi bin Osman	Adapazarlı	20	Mezbûr	Vilâyet Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61
12	Orta boylu kara sakallı İbrahim Efendi bin Süleyman	Muğlalı	30	9	Memleket Fî 18 Receb sene 61
13	Orta boylu kumral sakallı Hasan Efendi bin Mustafa	Yeni Pazarlı	26	10	Vilâyet Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Dersene 65

					Silistre Dersene 66
14	Karındaşı şâbb-ı emred Hüseyin Efendi	Yeni Pazarlı	16	Mezbûr	Memleket Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Amed Dersene 65 Bu dahi mezbûr
15	Asâkir-i Tophaneden muhriç Mustafa Efendi ibn- i Ali	Kırımlı	45	Mezbûr	Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 65
16	Orta boylu müzellef sakallı Abdülvahhab Efendi bin Abdûlbâkî	Kırımlı	25	Mezbûr	Vize Fî 6 Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Babadağ Fî 3 Rebiulevvel sene 61 Amed Dersene 66 Varna Dersene 67

s.98

17	Orta boylu ter bıyıklı Molla Mehmed bin Halil	Babadağ	24	10 ²³²	Kırk Kilise Fî 22 Receb sene 60 Amed F î 23 Receb sene 61 Tekfurdağı Fî gurre-i Receb sene 61 Amed Dersene 65
----	---	---------	----	-------------------	--

²³² Defterde 10 nolu oda iki kez zikredilmiştir.

					Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
18	Orta boylu kara sakallı Salih Efendi bin Osman	Göynüklü	55		Nakl-i Medrese/22 Fî 21 Receb sene 61 Balçık Fî 19 Receb sene 260 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Silistre Dersene 67
19	Orta boylu şâbb-1 emred Hasan Efendi bin Osman	Geredeli	18		Fî gurre-i Muharrem sene 62 Tekfurdağı Fî 17 Cemazilevvel sene 62
20	Talebeden Abdullah Efendi ibn-i İbrahim	Kargılı	19		Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
21	Orta boylu kara sakallı Ebubekir bin Mehmed		30		Dersene 65
22	Diğeri şâbb-1 emred Ahmed bin Ömer	Silistre	20	Bu dahi	Memleket Dersene 65

					Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
23	Diğeri şâbb-ı emred İsmail bin Mehmed	Göynük	18	Müceddid en	Dersene 66 Bu dahi amedşüd Dersene 67
24	Diğeri müzellef sakallı Ali bin Süleyman	Pazarcık	22	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
25	Diğeri müzellef sakallı İbrahim bin Mehmed	Göynük	22	Mezbûr	Silistre Dersene 67
26	Diğeri müzellef sakallı İsmail bin Hasan	(?)	25	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66
27	Diğeri kara sakallı Mehmed bin Mustafa	Silistre	23	Mezbûr	Bu dahi Amedşüd Dersene 67
28	Kara sakallı İsmail bin Abdülhalim	(?)	37	Müeddide n	Dersene 67
29	Müzellef sakallı Mehmed Emin bin İbrahim	Gümülcine	22		Bu dahi Dersene 67
30	Müzellef sakallı Hüseyin bin Mustafa	Şumnu	30		Bu dahi Dersene 67

2.25 Kaba Halil Efendi Medresesi

Zincirlikuyu’da bulunmaktadır. 1792’de 7 hücre bulunan medresede, biri hücre sahibinin kardeşi olmak üzere 8 kişi bulunmaktadır²³³. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 30 kişi bulunmaktadır. Bunların 13 farklı isim kullandığı görülmektedir. Ahmed, Mehmed, Mustafa, Hasan, Tahir en fazla kullanılan isimlerdir. 30 kişinin 12 farklı memlekettten geldiği bilinmektedir. Livane, Tırnova, Hemşin, Gördes en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 23.73’tür. En küçük yaşa sahip olan kişi 11, en büyüğü ise 45 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 16 kişi orta boylu, 4 kişi de uzun boyludur. Bununla beraber 7 kişi müzellef, 7 kişi kumral, 5 kişi kara sakallıdır. Medresede 7 oda bulunmaktadır. 2 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²³⁴. 1869’da medresenin 21 talebesi oduğu²³⁵ bilinmektedir. 1914 raporuna göre kadro dâhili sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Priştineli Tefvik Efendi’dir. Bevvâbı Şumnulu İbrahim Efendi’dir. Medrese 1918’de yangınzedeler yerleştirilmiştir²³⁶.

Tablo 29:Medrese-i Kaba Halil Efendi Kurb-ı Zincirlikuyu’ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.101 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kumral sakallı Salih Efendi bin Ahmed	İslimiyeli	29	1	Hazargırad Fî 29 Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 22 Receb sene 61
2	Uzunca boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin İbrahim	İl Hisarlı	25	2	Memleket Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61

²³³ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreleri, s.241.

²³⁴ BOA NFS.d nr. 185.

²³⁵ Kütükoğlu, a.g.e, s.241.

²³⁶ Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye”, s.133.

					<p>Tekfurdağı Fî 18 Şaban sene 62 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Edirne Fî 21 Şaban sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Kavala Fî 26 Şaban sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Tekfurdağı Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66</p>
3	Orta boylu müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Sadullah	Hemşinli	25	3	<p>Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Kozluca Fî 8 Cemazilahir sene 261 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Bosna Fî 2 Rebiulahir sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Kıbrıs Fî 2 Ramazan sene 63</p>
4	Orta boylu kumral sakallı Ömer Efendi bin Hasan	Arhovalı	22	Mezbûr	<p>(?) Fî 24 Cemazilevvel sene 60</p>

					<p>Amed Fî 22 Safer sene 61 (?) Fî 27 Receb sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Selanik Fî 1 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Nakl-i Medrese/89 Fî 11 Receb sene 63</p>
5	Orta boylu müzellef sarı sakallı Hafız Mehmed Efendi bin el-hâc İsmail Efendi	Muğlalı	20	4	<p>Kal'a-i Sultaniye Fî 3 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Varna Fî 19 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Anadolu Fî 2 Receb sene 65</p>

					Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
6	Orta boylu kara sakallı Tahir Efendi bin Osman	Livâneli	37	5	Edremid Fî 13 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi mezbûr Balıkesir Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Kıbrıs Fî 2 Receb sene 63
7	Uzunca boylu kumral sakallı Osman Efendi bin Halil	Tirnova	25	6	Tirnova Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Edirne Fî 19 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Amed Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fi 2 Receb sene 63 Çatalca

					Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
8	Uzun boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi bin Mehmed	Kuş Ada	30	7	Varna Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 (?) Fî 13 Cemazilevvel sene 61 Amed Fi 16 Muharrem sene 62 Silistre Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
9	Uzun boylu müzellef kara sakallı Ali Efendi bin Musa	Hemşinli	23	Dershâne de	Nakl-i Medrese Baş Tahta Han Mehmed Şah Fî 12 Cemazilahir sene 60

10	Orta boylu kumralca sakallı Mustafa Efendi bin Mehmed	Hemşinli	30	Mezbur	Vidin Fî 22 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Silistre Fi 19 Receb sene 62 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Silistre Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
11	Orta boylu karaca sakallı Ahmed Efendi bin Osman	Gördesli	45	Mezbûr	Livâne Fî 22 Cemazilevvel sene 60
12	Orta boylu ter bıyıklı Ahmed bin Veliddin	Gördesli	20	Mezbûr	
13	Orta boylu müzellef sakallı Ahmed bin Mehmed	Akhisar	23		Fî 22 Safer sene 60 Memleket Fî 2 Safer sene 62
14	Orta boylu taze sakallı Mustafa bin Mehmed	Silistre	21	Mezbûr	Memleket Fi 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Varna Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet

					Fî 1 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66
15	Orta boylu köse sakallı Ahmed Efendi bin Salih	Tirnova	25		Fî gurre-i Muharrem sene 62
16	Orta boylu kara sakallı Ahmed Efendi bin Ömer	Livâneli	21	Mezbûr	Varna Fî 2 Safer sene 62

s.102

17	Orta boylu taze sakallı Mehmed Efendi bin Halil	Livâneli	25		Fî 6 Muharrem sene 62 Silistre Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 63
18	Orta boylu şâbb Molla Halil bin Mehmed	Tirnova	13		Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Varna Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Çatalca Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65

					Amedşüd Dersene 67
19	Orta boylu ter bıyıklı Hasan Efendi bin Osman	Arhovalı	17	Mezbûr	Selanik Fî 1 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi Mezbûr Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 66 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
20	Orta boylu şâbb-1 emred Hasan Efendi bin Tahir	Livâneli	12	Mezbûr	
20 ²³⁷	Şâbb-1 emred Tahir Efendi bin Hasan	Livâneli	11		Fî 2 Ramazan sene 63
21	Kara sakallı İsmail Efendi bin Abdullah	Tirnova	25	Mezbûr	Selanik Fî 2 Receb sene 63
22	Müzellef sakallı Hafız Mustafa bin Salih	Atik Cuma	27		Dersene 65 Silistre Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet

²³⁷ Defterde 20 nolu sıra iki defa zikredilmiştir.

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
23	Diğeri kara sakallı Mehmed bin Hüseyin	Şumnu	26		Bu dahi Silistre Dersene 65 Bu dahi vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
24	Diğeri müzellef sakallı Mehmed bin Osman	Arhova	19	Müceddid en	Dersene 66
25	Diğeri kumral sakallı Mehmed bin Ahmed	Bu dahi	25	Mezbûr	
26	Diğeri şâbb-ı emred Emin bin Ahmed	Livâneli	18	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
27	Diğeri müzellef sakallı Ahmed bin Hüseyin	Kırkağaç	32	Mezbûr	Bu dahi amedşüd Dersene 67
28	Diğeri sarı sakallı Ahmed bin Osman	Cisre	26	Mezbûr	
29 ²³⁸	Ali Efendi bin Osman	Arhova	14	Müceddid en	Dersene 67

2.26 Küçük Medrese

Edirnekapı'da bulunmaktadır. 1792 yılında yapılan sayımda 4 odası²³⁹ bulunmaktadır. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 19 kişi bulunmaktadır. Bunların 9 farklı isim kullandığı bilinmektedir. Mustafa, Mehmed, Ahmed, Halil, Osman en fazla kullanılan isimlerdir. 19 kişinin 6 farklı memlekettten geldiği görülmektedir. Kozluca, Aydos,

²³⁸ Defterde 30 ve 31 nolu sıralar boş olarak bulunmaktadır.

²³⁹ Kütükoğlu, XX. **Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.238.

Karin Abad, Prevadi en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 24.89'dur. En küçük olan kişi 15, en büyük olanı ise 39 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 8 kişi orta boylu, 5 kişi uzun boyludur. Bununla birlikte 4 kişi müzellef sakallı, 4 kişi kumral sakallı, 3 kişi köse sakallı, 2 kişi kara sakallı, 2 kişi şâbb, 3 kişi ter bıyıklıdır. Medresede 6 oda bulunmaktadır. 6 numaralı oda mülâzımlara ait olup bir kişi kalmaktadır. Bir kişi kardeşiyle birlikte aynı odayı paylaşmaktadır. 2 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁴⁰. 1914 raporuna göre; hava ve ışık almasına rağmen, 6 odası da rutubetlidir. Çamaşırhâne, gusûlhâne ve abdesthâneleri zarar görmemiştir. Kadro dâhili sayılmıştır. 10 kişi ikâmet edebilir. Müderrisi Fatih dersiâmlarından Eşmeli Osman Efendi'dir. Medrese 1918'de yangınzedeler yerleştirilmiştir²⁴¹.

Tablo 30:Medrese-i Küçük Kurb-ı Edirne Kapısı'na Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.105 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Osman	Kozluca	28	1	Vilâyet Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fi 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Safer sene 62 Memleket Fi 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Varna

²⁴⁰ BOA NFS.d nr. 185.

²⁴¹ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.135-136.

					Dersene 66
2	Orta boylu şâbb-1 emred İsmail Efendi bin Osman	Kozluca	15	Mezbûr	Vilâyet Mezbûr Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Mezbûr Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62
3	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Hasan	Aydoslu	25	Mezbûr	Vilâyet Fî 20 Receb sene 60
4	Uzun boylu köse sakallı Ahmed Efendi bin Hasan	Karin Abadlı	39	2	Memleket Fî 16 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fi gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Safer sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65

					Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
5	Orta boylu köse Halil Efendi bin Hasan	Karin Abad	22	Mezbûr	Memleket Mezbûr
6	Orta boylu terce bıyıklı Ahmed bin Hasan	Aydos	23	3	Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 6 Safer sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
7	Uzun boylu kumral sakallı Mustafa bin Halil	Kozluca	25	Mezbûr	Bu dah, Mezbûr Memleket Fî 14 Cemazilevvel sene 61 Amed Mezbûr Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed

					Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
8	Uzun boylu kara sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Pirevadili	30	4	Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 24 Safer sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 İzmid Fi 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Memleket Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
9	Lieb karındaşı orta boylu müzellef sakallı Süleyman Efendi bin Mustafa	Prevadi	23	Mezbûr	Memleket Mezbûr Amed Fî 22 Safer sene 61 Bor

					Fî 2 Cemazilevvel sene 61 Amed Dersene 65
10	Uzunca boylu kumral sakallı Mustafa Efendi bin Halil	Aydoslu	30	5	Vilâyet Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 6 Safer sene 62 Memleket Fi 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Silistre Fî 2 Ramazan sene 63
11	Orta boylu kumral sakallı Osman Efendi bin Hasan	Aydoslu	25	Oda-i Mülâzım/ 6	Memleket Fi 19 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 13 Rebiulevvel sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fi gurre-i Safer sene 62 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65

					Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
12	Uzunca boylu kumralca sakallı Osman Efendi bin İsmail	Kozluca	30	Mezbûr	Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Memleket Fî 24 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Safer sene 62 Amed Fi 21 Rebiulevvel sene 263 Vilâyet Fi 1 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 65 Bu dahi vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
13	Orta boylu şâbb-ı emred Molla Mehmed bin Hasan	Karasi	15		Nakl-i Mahalle-i Hacı Salihiddin Halil Kol Balad Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Vilâyet Fi 2 Receb sene 63 Amed

					Dersene 65 Nakl-i Âsitâne'de 62 Dersene 66
14	Diğeri köse sakallı Mustafa bin Ahmed	Şumnu	22		Fi 2 Ramazan sene 63 Vilâyet Fî 1 Receb sene 62 Amed Dersene 65 Varna Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
15	Müzellef sakallı Musa Efendi bin Hasan	Aydoslu	28		Fî 2 Ramazan sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
16	Mustafa bin Musa	Mesûre	23		Dersene 65

s.106

17	Diğeri ter bıyıklı Mustafa bin Hacı Salih	Kozluca	16	Müceddid en	Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
18	Diğeri müzellef sakallı Halil bin Hasan	Karin Abad	28	Mezbûr	Bu dahi amedşüd Dersene 67
19 ²⁴²	Ter bıyıklı Hasan bin Hasan		26	Müceddid en	Dersene 67

²⁴² Defterde 20 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

2.27 Râkım Efendi Medresesi

1844 yılında yapılan sayımda medresede 20 kişi bulunmaktadır. Medresede bulunanların 12 farklı isim kullandığı görülmektedir. Mehmed, Ali, Hasan, Mustafa en fazla kullanılan isimlerdir. 20 kişinin 10 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Kastamonu, Girid, Aydos en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 30.25'tir. En küçük olan kişi 13, en büyük olan kişi ise 55 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 5 kişi orta boylu, 5 kişi de uzun boyludur. Bununla beraber 7 kişi kara sakallı, 1'er kişi kumral, müzellef, sarıve taze sakallı olup, 3 kişi şâbb, 1 kişi de kumral bıyıklıdır. Medresede 10 oda bulunmaktadır. Bunlardan 1,8 ve 9 numaralı odalar boş olarak bulunmaktadır. 1 kişi hattat, 1 kişi bevvâbdır²⁴³. 1869'da medresede 20 talebe bulunmaktadır²⁴⁴. 1914 raporuna göre, ahşab 10 odası vardır. Hava ve güneş ışığı almakla beraber çamaşırhâne, gusûlhâne abdesthâneleri harabdır. Ayrıca dar bir havli ile bitişiğinde bir türbe olması ve mahalle arasında evlerle sıkışmış olduğundan talebe iskânına uygun değildir. 15 kişi ikâmet edebilir ve kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan Vezirköprülü İbrahim Zühdü Efendi'dir. 1918'de yangınzedeler yerleştirilmiştir²⁴⁵.

Tablo 31:Medrese-i Râkım Efendi Der Zincirlikuyu'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.109 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu sarı sakallı HasanEfendi bin Mehmed	Kastamonulu	35	2 ²⁴⁶	Edirne Fî 13 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Edirene Fî 9 Cemazilevvel sene 61 Amed

²⁴³ BOA NFS.d nr. 185.

²⁴⁴ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.251.

²⁴⁵ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.149.

²⁴⁶ Oda-i Tahî 1.

					Fî 26 Muharrem sene 62 Yanya Fî 2 Safer sene 62 Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
2	Uzun boylu kır sakallı Mehmed Efendi bin Mahmud	Trabzonlu	55	3	Kıbrıs Fî 11 Şaban sene 63 Amed Dersene 65
3	Orta boylu kumral bıyıklı Kamil Efendi bin Mehmed	Girdli	25	4	Bu dahi Mezbûr Amed Fî 2 Receb sene 63
4	Uzunca boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Abdullah	Girdli	30	5	Memleket Fî 11 Cemazilahir sene 60
5	Hattat uzunca boylu es-seyyid Mehmed Nuri Efendi bin Mehmed	Kastamonu	55	6	
6	Orta boylu şâbb-1 emred es-seyyid Salih Efendi bin Mehmed	Kastamonulu	13	Mezbûr	
7	Bevvâb orta boylu kara sakallı Abdullah Efendi bin İsmail	Kastamonulu	40	7 ²⁴⁷	
8	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed Ali	Kastamonulu	15	10 ²⁴⁸	(?) Fî 2 Safer sene 62

²⁴⁷ Oda-i Tehî 8.

²⁴⁸ Oda-i Tehî 9.

	Efendi bin Ali				Amed Fî 2 Receb sene 62 Kavala Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Varna Dersene 66
9	Uzunca boylu müzellef sakallı Ömer Efendi bin İbrahim	Hazargırad	24		Fî 2 Cemazilahir sene 60 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî Safer sene 61 Memleket Fî 6 Cemazilahir sene 62 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Memleket Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 12 Şaban sene 63 Bu dahi mezbûr Memleket Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
10	Biraderi Mehmed Efendi		20		Vilâyet Fî 6 Receb sene 60
11	Orta boylu taze sakallı Mehmed Efendi bin Abdullah	Amasyalı	23		Nakl-i Medrese/21 Fî gurre-i Safer sene 62 (?) Fî 2 Receb sene 63

12	Kara sakallı Ali Dede Efendi bin Abdullah		42		Fî 11 Zilkade sene 263
13	Diğeri kumral sakallı Hasan Efendi bin Mustafa	Selâhiye	22		Fî 2 Ramazan sene 63

s.110

14	Kara sakallı Mehmed Efendi bin Mustafa	Eskişehirli	40		Fî 2 Cemazilevvel sene 65
15	Diğeri kara sakallı Hacı Ali Efendi bin Mehmed	Sofya	31		Bu dahi Silistre Dersene 66
16	Diğeri kara sakallı Mustafa bin Nuğman	(?)	30		Mezbûr
17	Diğeri kır sakallı Mehmed bin Ali	Aydoslu	35	Müceddid en	Dersene 66 Vidin Dersene 67
18	Diğeri kara sakallı Ali bin Ali	Bu dahi	35		Bu dahi Dersene 67
19	Diğeri kır sakallı Mustafa bin İbrahim	Denizli	30	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66
20 ²⁴⁹	Diğeri şâbb-ı emred Abdurrahman bin Mustafa	(?)	15	Mezbûr	

2.28 Cedid Ali Paşa Medresesi

Medrese Kanuni Sultan Süleyman devri sadrazamlarından “semiz” ve “cedid” lakaplarıyla anılan Ali Paşa²⁵⁰ tarafından yaptırılmıştır. Medresenin aslında 15 oda bulunup buraya sonradan bir baraka ilave edilmiştir. 1792’de medrese sayım sırasında

²⁴⁹ Defterde 21 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

²⁵⁰ Güleç, a.g.e, s.85.

sılda bulunan iki kişiden birinin odası kapalı, diğerinde ise geçici olarak başka bir şahıs kalmaktaydı. İki oda sahibi kefilsiz olduklarından ve müd hücrelerinde ise bir şahıs geçici olarak bulunduğundan eşyaları çıkarılarak ilk ikisinin hücreleri başkalarına tahsis edilmiştir. Mülazım hücreleri ise boştur. 1792 teftişinde medresede 16 oda olduğu görülmekte olup, sılda olanlarla birlikte 14 kişi ikamet etmektedir²⁵¹. 1844 yılında yapılan sayımda 46 kişi kalmaktadır. 46 kişinin 22 farklı isim kullandığı görülmektedir. Mehmed, Ahmed, Hasan, Ali, Süleyman, Abdullah, Yusuf en fazla kullanılan isimlerdir. Ayrıca medresede bulunan kişilerin 12 farklı memlekette geldiği görülmektedir. Selvi, Vidin, Yenice, Lofça, Rahova Selanik en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 23.45'tir. En küçük olan kişi 11, en büyük olan ise 50 yaşındadır. Fiziki vsaf olarak 20 kişi orta boylu, 19 kişi ise uzun boyludur. Bununla beraber 10 kişi kumral sakallı, 8 kişi müzellef sakallı, 6 kişi kara sakallı, 6 kişi şâbb, 5 kişi kır sakallı, 3 kişi sarı sakallı, 7 kişi ter bıyıklıdır. Medresede 16 oda bulunmaktadır. 12,13 ve 14 numaralı odalar boş olarak bulunmaktadır. 10 ve 16 numaralı odalar mülâzımlara aittir. 1869'da medresede 37 kişi olduğu bilinmektedir²⁵². 1914 raporuna göre; bir adet baraka ve 15 adet odaya sahiptir. Hava ve ışık almaya elverişli olduğu halde, çamaşırhâne, gusülhâne, abdesthâne ve müştemilâtı harab bir halde bulunduğundan talebe iskânına uygun değildir. 20 kişi ikâmet edebilir ve kadro dışı sayılmıştır. Müderrisi dersiâmından Priştineli Ahmed Tevfik Efendi'dir. 1918'de medresenin bir kısmı aşhâne olarak kullanılmış, diğer kısımlarına da yangınzedeler yerleştirilmiştir²⁵³.

Tablo 32:Medrese-i Cedid Ali Paşa Der Zincirlikuyu'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.113 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Hüseyin	Selvili	20	1	Memleket Fî 19 Cemazilevvel sene 60

²⁵¹ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.250.

²⁵² Güleç, **a.g.e.**, s.85.

²⁵³ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.150-151.

					<p>Amed Fî 1 Zilkade sene 60 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 (?) Fî 6 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67</p>
2	Uzunca boylu kara sakallı es-seyyid Mehmed Efendi bin el-hâc Ali	Rahovalı	22	2	<p>Vilâyet Fî gurre-i Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 16 Zilkade sene 60 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 62</p>

					<p>Memleket Fî 6 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Memleket Mezbûr Vilâyet Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Bu dahi amedşüd Dersene 67</p>
3	<p>Uzunca boylu müzellef kumral sakallı Hafız Abdullah Yaşar Efendi bin Mustafa</p>	Vidin	25	Mezbûr	<p>Memleket Fî 16 Receb sene 60 Amed Fî 16 Muharrem sene 61 Memleket Fî 3 Cemazilevvel sene 60 Memleket Fî 7 Cemazilevvel sene 62 Amed Mezbûr Memleket Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Amed Fî 2 Ramazan sene 63 Vidin Fî 26 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed</p>

					Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
4	Uzunca boylu kara sakallı Mehmed Rıza Efendi bin Mustafa	Yenice	28	3	(?) Fî 9 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Zilkade sene 260 (?) Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 261 (?) Fî 15 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
5	Oreta boylu kumral sakallı Hafız Hasan Efendi bin Mehmed	Selvi	37	4	Vilâyet Fî 15 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 6 Zilkade sene 60 Berkofça Fî 12 Cemazilahir sene 261

					Amed Fî 14 Cemazilahir sene 261 Berkofça Fî 2 Safer sene 62
6	Orta boylu kır sakallı el-hâc Ahmed Efendi bin Osman	Vidin	50	5	Hicaz Fî 21 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Zilkade sene 63 Hicaz'da Dersene 66
7	Orta boylu kır sakallı Mustafa Efendi bin Hüseyin	Selvi	27	6	Memleket Fî 19 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 1 Zilkade sene 60 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66

					Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
8	Uzun boylu kara sakallı Selim Efendi bin Mustafa	Selvi	28	7	Vilâyet Fî 13 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 1 Zilkade sene 61 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 12 Şevval sene 61 Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebbiulevvel sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Memleket Dersene 65 Bu dahi amedşüd Dersene 67
9	Orta boylu müzellef kumral sakallı Abdullah bin Ahmed	Akhisar	22	8	Edirne Fî 3 Şaban sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 (?) Fî 15 Şaban sene 61 Amed Fî 12 Zilkade sene 61 Edirne Fî 11 Cemazilevvel sene 61

					Amed Fî 2 Receb sene 63silistre Fî 2 Receb sene 63
10	Uzun boylu kumral sakallı İbrahim Efendi bin Hasan	Selvi	28	9	Memleket Fî 19 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Zilkade sene 60 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Memleket Fî 5 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65
11	Orta boylu kumral sakallı Hafız Ali Efendi bin Ahmed	Vidinli	23	Oda-i Mülâzım/ 10	Viâyet Fî 8 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Zilkade sene 260 Memleket Fî 26 Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62

					Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62
12	Orta boylu kumral sakallı Hüseyin Efendi bin Mustafa	Kesriyeli	24	Mezbûr	(?) Fî 7 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Amed Fî 14 Zilkade sene 61 (?) Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Edirne Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
13	Orta boylu kumral sakallı Hafız İbrahim Efendi bin Ahmed	Vezir Köprülü	30	Mezbûr	Bursa Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 9 Muharrem sene 61 Bursa Fî 12 Receb sene 61 Amed Fî 14 Cemazilevvel sene 61 (?) Fî 2 Rebiulahir sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63

					Burusa Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
14	Orta boylu kara köse sakallı Yunus Efendi bin Ömer	Vidinli	23	Mezbûr	Varna Fî 10 Rebiulevvel sene 60
15	Uzunca boylu sarıca sakallı Mehmed Efendi bin el-hâc Mehmed	Selvi	25	11	Vilâyet Fî 8 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 18 Muharrem sene 61 Memleket Fî 23 Receb sene 61 Amed Fî 14 Cemazilevvel sene 62 Memleket Fî 7 Cemazilevvel sene 62

s.114

16	Uzun boylu müzellef sakallı Abdullah Efendi bin Mustafa	Selanik	22	15 ²⁵⁴	Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 60 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 60 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66
17	Orta boylu müzellef kara sakallı Rasim Efendi bin Ali	Vidinli	23	Oda-i dersâne/ 16	Vilâyet Fî 9 Cemazilevvel sene 60 Amed

²⁵⁴ Oda-i Tehî 12,13,14.

					Fî gurre-i Zilkade sene 60 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 muharrem sene 62 Memleket Fi 20 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Memleket Fî 11 Rebiulevvel sene 63
18	Orta boylu ter bıyıklı İbrahim Efendi bin Veliddin	Selvi	20	Mezbûr	Balçık Fî 24 Cemazilahir sene 60 Amedşüd Fî 28 Şevval sene 60 Gökböze Fî 2 Zilkade sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Amed Fî 27 Receb sene 61 Silistre Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 28 Ramazan sene 63
19	Orta boylu kumral sakallı Hafız Mehmed bin Ahmed		35		Fî 2 Muharrem sene 60 Memleket Fî 6 Şaban sene 60
20	Orta boylu kumral	(?)	26	Mezbûr	Memleket

	sakallı Hafız Mehmed Emin Efendi bin Ahmed				Fî 6 Şaban sene 60
21	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Hüseyin	(?)	30	Mezbûr	Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61 Silistre Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66 Amed Dersene 67
22	Orta boylu ter bıyıklı Ahmed bin Hasan	Yeniceli	22		Fî 3 Zilkade sene 1260
23	Orta boylu kumral sakallı Ali bin Hasan	Selvili	35		Fî 15 Zilkade sene 1260 Kırk Kilise Fî 21 Rebiulevvel sene 261
24	Uzun boylu kumral sakallı Salih bin Hasan	Selvili	21		Fî 22 Zilkade sene 1260 Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Safer sene 62 Memleket Fî 9 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vilâyet Fî 11 Safer sene 63 Amed

					Fî 2 Ramazan sene 63 Vidin Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
25	Uzunca boylu sarı sakallı Yusuf bin Hüseyin	Silivri	25	Müceddid en	Fî 13 Receb sene 61 Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Üsküp Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Bu dahi Vilâyet Dersene 66
26	Orta boylu taze sakallı Ömer Efendi bin Hacı Ahmed	Edirneli	23	Müceddid en	Fî 17 Zilkade sene 61 Varna Fi 6 Receb sene 62 Amed Fi 2 Rebiulevvel sene 63 Varna

					Fî 22 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fi 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Bu dahi Amed Dersene 67
27	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed Efendi bin Hacı Mehmed	Silivri	15	Müceddid en	Fî 7 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 2 Cemazilevvel sene 62
28	Orta boylu şâbb-1 emred Süleyman bin Osman	Rahovalı	11	Müceddid en	Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Memleket Fî 1 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
29	Orta boylu kara sakallı Mehmed Latif bin Hüseyin	Dres	25	Mezbûr	İzmid Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fi 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63

					Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
30	Kumral bıyıklı Ahmed bin Ali	Lofça	25		Fi 2 Rebiulevvel sene 63 (?) Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63
31	Müzellef sakallı Ömer bin İbrahim	Kum Kasabası	20	Mezbûr	Bu dahi Mezbûr Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
32	Diğeri kara sakallı Mehmed Ali bin İbrahim	Silivri	33		Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63
34 ²⁵⁵	Diğeri şâbb-1 emred Halil bin Rıdvan	Yeniceli	12		Dersene 65 Memleket Dersene 65

²⁵⁵ Defterde 33 nolu sıra kaydedilmemiştir. 34 nolu sıra iki kez zikredilmiş, ikincisi boş olarak bulunmaktadır.

35	Ter bıyıklı Ali bin Hasan	Lofçalı		Müceddid en	Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
36	Diğeri müzellef sakallı Süleyman bin Mehmed	Selanik	25	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
37	Diğeri ter bıyıklı Süleyman bin Mustafa	(?)	25	Mezbûr	Dersene 66 Amed Dersene 67
38	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin Ahmed	Yeniceli	13	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
39	Diğeri kır sakallı Ahmed bin Ahmed	Silivriş	23	Mezbûr	Bu dahi Amed Dersene 67
40	Diğeri şâbb-ı emred Hasan bin Mustafa	Bu dahi	18	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
41	Diğeri sarı sakallı İdris bin Ömer	Yumlulu	25	Mezbûr	Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
42	Ter bıyıklı Mehmed bin Ahmed	Silivri	28	Müceddid en	Dersene 66
43	Kır sakallı Ali bin Ahmed	Lofçalı	26		Bu dahi Dersene 67
44	Ter bıyıklı Yusuf bin Şerif	Vidin			Bu dahi Dersene 67

45	Müzellef Ahmed bin Mehmed	Hazargırad	22		Bu dahi Dersene 67
46	Diğeri şâbb-ı emred Mustafa bin Abdullah	Rahova	18		Bu dahi Dersene 67
47	Ter bıyıklı Hasan bin Süleyman	Silivri	21		Bu dahi Dersene 67

2.29Sekbanbaşı Kara Ali Medresesi

Karagümrük'te bulunmaktadır. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 16 kişi bulunmaktadır. 16 kişi 10 farklı isim kullanmış ve 5 farklı memlekettten gelmiştir. Mehmed ve Nuri en fazla kullanılan isimlerdir. Ayrıca Sinop, Vize, İstefan en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresede bulunanların yaş ortalaması 19.18'dir. En küçük olan kişi 6, en büyük olan kişi ise 30 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 11 kişi orta boyludur. Bununla beraber 8 kişi şâbb, 2 kişi kara sakallı, 2 kişi müzellef sakallı, 1 kişi kumral, 1 kişi sarı sakallı, 2 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 5 oda vardır. Fakat 2 numaralı oda harabdır. 1 kişi bevvâb olarak bulunmaktadır²⁵⁶.

Tablo 33:medrese-i Sekbanbaşı Kara Ali Der Kara Gümrük'e Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.115 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu kumral sakallı Halil Efendi bin Mehmed	Sinoplu	25	1	Tekfurdağı Fî 25 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Selanik Fî 2 Safer sene 62
2	Şâbb-ı emred Mehmed bin Ömer	İstefanlı	15	Mezbûr	Bergos Fî 5 Şaban sene 60

²⁵⁶ BOA NFS.d nr. 185.

3	Bevvâb orta boylu sarı sakallı Mehmed Efendi bin Mehmed	Sinoplu	23	3 ²⁵⁷	Tekfurdağı Fî 23 Receb sene 261 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Selanik Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Bergos Fî 2 Ramazan sene 63
4	Orta boylu şâbb-1 emred Abdülkadir Efendi bin Hasan	Sinoplu	17	Mezbûr	Tekfurdağı Fî 29 Receb sene 61 Amed Fî 16 Şaban sene 62 Edirne Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Bu dahi Mezbûr Bursa Fî 2 Receb sene 63
5	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Halil	Sinoplu	30	4	(?) Fî 11 Safer sene 60 Amed Fî 16 Muharrem sene 62 Selanik Fî 9 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63
6	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Mustafa	Sinoplu	25	5	Tekfurdağı Fî 27 Cemazilahir sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61

²⁵⁷ Oda-i Harab 2.

					Memleket Fî 3 Receb sene 61
7	Orta boylu şâbb-1 emred İbrahim Efendi bin Ahmed	Çanlı	17		(?) Fî 22 Safer sene 261 Tekfurdağı Fî 27 Receb sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Tekfurdağı Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Bursa Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65
8	Orta boylu ter bıyıklı Nuri Efendi bin Salih	Vize	25		Fî 20 Receb sene 61
9	Orta boylu ter bıyıklı Ahmed Efendi bin Abdullah	İstefanlı	19		Nakl-i Mahalle-i (?) Kol Eyüp Fî gurre-i Safer sene 62 Tekfurdağı Fî 2 Safer sene 62
10	Orta boylu şâbb-1 emred Ali Efendi bin Mustafa	Sinoplu	19		Fî gurre-i Muharrem sene 62 Bu dahi Mezbûr
11	Orta boylu kara sakallı Nuri Efendi bin Salih	Vizeli	22		Memleket Fî 11 Safer sene 63
12	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed bin Ömer	Âsitâneli	16		Tekfurdağı Fi 2 Safer sene 62 Amed Dersene 65

					Memleket Dersene 65
13	Şâbb-ı emred Mehmed bin Ali	Vize	6		Fî 11 Rebiulevvel sene 263 Memleket Fî 11 Receb sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fi 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65 Bu dahi Dersene 67
14	Diğeri şâbb-ı emred Hayreddin bin Osman	Sinop	12		Fî 2 Ramazan sene 63
15	Diğeri şâbb-ı emred Hasan Efendi bin Hasan	Sinop	15		

s.117

16	Talebeden müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Mehmed	Loğçalı	21	Müceddid en	Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 66
----	--	---------	----	----------------	---

2.30 Karîb Ali Paşa Medresesi

Eğri civarındadır. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 9 kişi bulunmaktadır. Bunların 8 farklı isim kullandıkları, ayrıca 5 farklı memleketten geldikleri görülmektedir. Medresenin yaş ortalaması 27,66'dır. En küçük olan kişi 15, en büyük olanı ise 60 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 8 kişi orta boylu, 1 kişi ise uzun boyludur. Bununla beraber 1 kişi köse, 1 kişi kumral, 2 kişi sarı, 2 kişi kır sakallı olup, 2 kişi şâbb

ve 1 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 4 oda bulunmaktadır. 1 kişi bevvâbdır. 1 kişi de başa bir yere nakledilmiştir²⁵⁸.

Tablo 34:Medrese-i Karîb Ali Paşa Der Bâb-ı Eğri'ye Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.120 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu kır sakallı Hüseyin Efendi bin Musa	Besni	60	1	
2	Bevvâb orta boylu köse kumral sakallı Mehmed Emin Efendi bin Ahmed	Tırnova	25	2	Balçık Fî 20 Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 62 Varna Fî 28 Cemazilevvel sene 62 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
3	Orta boylu ter bıyıklı Hafız Ahmed Efendi bin Osman	Tırnova	20	3	(?) Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 61 Balçık Fî 12 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62

²⁵⁸ BOA NFS.d nr. 185.

					Balçık Fî 8 Cemazilevvel sene 62
4	Orta boylu kumral sakallı es-seyyid Ömer Efendi bin Ali	Tırnova	24	4	Varna Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Receb sene 63 Silistre Fî 2 Receb sene 63
5	Orta boylu sarı sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Balçıklı	23		Varna Fî 21 Muharrem sene 261 Balçık Fî 2 Safer sene 62
7 ²⁵⁹	Orta boylu kır sakallı Süleyman bin Hüseyin	Bosnevî	28		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 261 Vidin Fî 12 Cemazilevvel sene 60
8	Orta boylu şâbb-1 emred Halil bin Veli	Kürelî	15		Nakl-i Mahalle-i Hoca (?) Fî 21 Safer sene 61 Balçık Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Balçık Fî 8 Cemazilevvel sene 62
9	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed Efendi bin Ali	Balçıklı	19		Fî 24 Muharrem sene 62 Balçık Fî 8 Cemazilevvel sene 62
10 ²⁶⁰	Orta boylu sarı sakallı Ali bin İsmail	Tırnova	35		Dersene 65 Amed Dersene 65

²⁵⁹ Defterde 6 no'lu sıra boş olarak bulunmakatadır.

²⁶⁰ Defterde, 11 ve 12 nolu sıralar boş olarak bulunmaktadır.

2.31 Ahmed Paşa Medresesi

Topkapı'da bulunan medrese, II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman devirlerinde başdefterdarlık yapmış olan Ahmed Çelebi adına yapılmıştır. 1792 yılında yapılan sayıma göre birer kişilik 11 odası bulunmaktadır²⁶¹. 1844 yılında yapılan sayımda ise 30 kişi bulunmaktadır. 30 kişinin 21 farklı isim kullandığı, 17 farklı memlekettten geldikleri görülmektedir. Medresenin yaş ortalaması 24.6'dır. En küçük olan kişi 14, en büyük olan kişi ise 50 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 16 kişi orta boylu, 1 kişi de uzun boyludur. Ayrıca 10 kişi müzellef, 3 kişi kara, 2'şer kişi kumral, sarı ve kır sakallı olup, 4 kişi şâbb, 2 kişi ter bıyıklı, 1 kişi ise kumral bıyıklıdır. Medresede 16 oda vardır fakat 5,6,7,8,9,10,14 numaralı odalar boştur. 16 numaralı odada bevâb kalmaktadır. Bir kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁶². 1869'da iki dersiâm, bir mezun ve 33 talebe bulunmaktadır²⁶³. 1914 raporuna göre; 18 odası vardır. Odalar zemine bitişik, rutubetli ve arka pencereleri olmadığından, hava ve güneş ışığından mahrumdur. Gusûlhâne, abdesthâne ve çamaşırhânesi harabdır. 20 kişi ikâmet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi Fatih dersiâmlarından Aksekili Hafız Ali Efendi'dir²⁶⁴.

Tablo 35:Medrese-i Ahmed Paşa Kurb-ı Bâb-ı Top'a Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.125 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu müzellef es-seyyid Hafız Mehmed Derviş bin es-seyyid Mehmed Sadık	Âsitâne	18	1	
2	Orta boylu müzellef sakallı Ziber Efendi bin Zeynel	Avlonyalı	25	2	Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 262 Amed

²⁶¹ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.276.

²⁶² BOA NFS.d nr. 185.

²⁶³ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.276.

²⁶⁴ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.162-163.

					Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Avlonya Fî 1 Ramazan sene 63
3	Orta boylu kara sakallı Mehmed Efendi bin Mehmed	Ahışavî	50	3	
4	Orta boylu ter bıyıklı Hafız Mustafa Efendi ibn-i Salih	Âsitâne	19	4	Kurşunlu Fî 20 Cemazilahir sene 60
5	Orta boylu kara sakallı el-hâc Yusuf Efendi bin Osman	Vizeli	26	11 ²⁶⁵	Nakl-i Mahalle-i(?) Fî 11 Cemazilevvel sene 60
6	Orta boylu kara sakallı Osman Efendi bin Süleyman	Ahışa	22	12	Hicaz Fî 18 Cemazilevvel sene 60
7	Uzunca boylu sarı sakallı Mehmed Efendi bin İsmail	Baçıklı Kaza	28	13	Balçık Fi 13 Cemazilahir sene 60 Amed Fi 12 Rebiulevvel sene 61 Varna Fî 2 Cemazilahir sene 61
8	Orta boylu kara köse sakallı İbrahim Efendi bin İsmail	Tırnova	25	15 ²⁶⁶	Memleket Fî 8 Cemazilahir sene 60 Bu dahi Mezbûr
9	Orta boylu kır sakallı Ahmed bin Ali	Hasköy	29		Fî 22 Safer sene 60 Vidin Fî 23 Receb sene 61 Amed Fî 17 Cemazilevvel sene 60

²⁶⁵ Oda-i Tehî 5,6,7,8,9,10.

²⁶⁶ Oda-i Harab 14, ayrıca oda-i bevvâb 16.

					Vidin Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 11 Zilkade sene 63
10	Orta boylu ter bıyıklı İskender bin Ahmed	İzladili	20		Tuna Fî 7 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 17 Cemazilevvel sene 61 Bu dahi Mezbûr
11	Orta boylu şâbb-ı emred Mehmed Emin bin Süleyman	Ohri	18		Fî 12 Rebiulevvel sene 1260 Silistre Fî 23 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62
12	Orta boylu kır sakallı Halil Efendi bin Abdullah	Şireli	25		Memleket Fî 12 Safer sene 61 Amed Fî 17 Cemazilevvel sene 61 Varna Fî 18 Cemazilevvel sene 61

s.126

13	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Arif bin Süleyman	(?)	25		Memleket Fî 7 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 6 Zilkade sene 61 Niş Fî 2 Safer sene 62 Amed
----	--	-----	----	--	---

					Fî 1 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
14	Orta boylu şâbb-1 emred Sadeddin bin Süleyman	(?)	14		Bu dahi Mezbûr Memleket Fî 2 Receb sene 63
15	Orta boylu müzellef sakallı Hafız Raşid Efendi bin Süleyman	Nevrekop	25		Fî 22 Safer sene 261 Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 263
16	Hekim Efendi bin Mustafa	(?)	30		Varna Fî 21 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî gurre-i Safer sene 62 Varna Fî 2 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Silistre Dersene 66
17	Orta boylu müzellef Hüseyin Efendi bin Mehmed	(?)	18	Müceddid en	Fî 16 Muharrem sene 62 İpsala Fî 6 Cemazilevvel sene 62
18	Orta boylu Halil Efendi bin Mustafa	Kavalalı	31		Fî 2 Rebiulahir sene 261 Vilâyet Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet

					Dersene 66
19	Kumral sakallı İsmail Efendi bin Mehmed	Hasköy	30		Fî 6 Ramazan sene 63 Kavala Dersene 66
20	Müzellef sakallı İbrahim Efendi bin Mehmed	(?)	23		Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vidin dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
21	Kumral bıyıklı Ahmed Efendi bin (?)	(?)	25		Fî 2 Ramazan sene 63 Bu dahi Mezbûr Amed Dersene 65 Mermleket Dersene 65 Bu dahi Amed Dersene 67
22	Diğeri müzellef sakallı Mehmed bin Halil	Livaneli	25		Fî 2 Ramazan sene 63 Edirne Dersene 66
23	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed bin Hacı Mustafa	(?)	16		Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Selanik Dersene 66

					Amed Dersene 67
24	Diğeri müzellef sakallı Süleyman bin Mustafa	İzladili	29		Dersene 65 Afyon Dersene 66
25	Diğeri müzellef sakallı Hasan bin Ali	Viranlı	24	Müceddid en	Dersene 65 Memleket Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
26	Diğeri müzellef sakallı Salih bin Hasan	Viranlı	22	Müceddid en	Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Vilâyet Dersene 67
27	Diğeri sarı sakallı Mustafa bin Osman	(?)	28		Varna Dersene 66 Amed Dersene 67
28	Diğeri şâbb-ı emred Mehmed Ali bin Hüseyin	Konyalı	16		Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
29	Diğeri köse sakallı Hüseyin bin Mustafa	İşkodra	22		(?)
30	Kumral sakallı İsmail bin Mustafa	Bergos	30	Müceddid en	Dersene 67

2.32 Mustafa Efendi Medresesi

Topkapı'da bulunmaktadır. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 14 kişi bulunmaktadır. 14 kişinin 6 farklı isim kullandığı, 5 farklı memlekettten geldiği görülmektedir. Fiziki evsâf olarak 6 kişi orta boyludur. 3 kişi kumral, 3 kişi müzellef, 2 kişi kara, 1 kişi köse sakallı olup, 2 kişi şâbb ve 2 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede kayıtlı olan tek bir oda olup bunda da ferrâş kalmaktadır²⁶⁷.

Tablo 36:Medrese-i Mustafa Efendi Kurb-ı Topkapı'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.129 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Sahib-i ferrâş orta boylu Ahmed Efendi ibn-i İbrahim		20	1 ²⁶⁸	
2	Orta boylu müzellef sakallı Hüseyin Efendi bin Emin	Yayburun	15		Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Varna Fî 2 Safer sene 63
3	Orta boylu ter bıyıklı Hafız İbrahim Efendi bin Mustafa	(?)	17		
4	Orta boylu kara sakallı Ali Efendi bin İbrahim	Tekeli	22		
5	Orta boylu ter bıyıklı Ali Efendi bin Eyüp	Yayburun	17		Varna Fî 11 Safer sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63
6	Orta boylu şâbb-ı emred Ali Efendi	Tikveşli	18		

²⁶⁷ BOA, NFS.d nr. 185.

²⁶⁸ Bâkî oda-i hârâb.

	bin Mahmud				
7	Diğeri kumral sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Ruşçuk	24		Fî 2 Ramazan sene 63 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66 Amedşüd Dersene 67 Vidin Fî 2 Receb sene 67
8	Diğeri müzellef sakallı Bücür Ali Efendi bin Ömer	Buhur Hisar	21		Kavala Fî 3 Receb sene 62
9	Diğeri kumral sakallı Ahmed Efendi bin Ömer	Teke	28		Vidin Dersene 66
10	Diğeri köse sakallı Ömer Efendi bin Halil	(?)	25		Varna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Bu dahi Amed Dersene 67
11	Diğeri kumral sakallı Ahmed Efendi bin Said	Selanik			Ruşçuk Fî 1 Receb sene 63 Amed Dersene 65
12	Diğeri kara sakallı Mustafa bin Mehmed	İç ili	32		Dersene 65 Vilâyet Dersene 66
13	Diğeri müzellef sakallı Ali bin Eyüp	Bartın	23		Bu dahi Silistre Dersene 65 Amed Dersene 66

					Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
14 ²⁶⁹	Diğeri şâbb-ı emred Mustafa bin Mehmed Ali	Mesûre	17		Bu dahi Memleket Dersene 65 Bu dahi Amed Dersene 67

2.33 Seyyid Cihan Kalfa Medresesi

Yayla civarında bulunmaktadır. 1844 yılında yapılan sayımda 28 kişi bulunmaktadır. 28 kişinin 20 farklı ism kullandığı, bir kısmı okunamamakla beraber 10 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Medresenin yaş ortalaması 24'tür. En küçük olan kişi 13, en büyük olan kişi 55 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 1 kişi kısa boylu, 8 kişi orta boylu, 4 kişi de uzun boyludur. Ayrıca 9 kişi müzellef, 2 kişi köse, 2 kişi kır, 3 kişi kumral, 1 kişi kara, 1 kişi sarı sakallı, 6 kişi şâbb ve 3 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 2 oda bulunmakta olup, bir numaralı oda boştur.3 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁷⁰.

Tablo 37:Medrese-i Seyyid Cihan Kalfa Kurb-ı Yayla'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.131 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu müzellef kara sakallı Molla Mustafa bin Salih	Koçana	25	2 ²⁷¹	Çatalca Fî 2 Safer sene 62 Amed Fi 11 Rebiulevvel sene 63 Balçık Fî 2 Cemazilevvel sene 63

²⁶⁹ Defterde 15 ve 16 no'lu sıralar boş olarak bulunmaktadır.

²⁷⁰ BOA NFS.d nr. 185.

²⁷¹ Oda-i Tehî 1.

					Amed Fî 13 Muharrem sene 67
2	Uzun boylu kumral sakallı el-hâc Mehmed Said Efendi ibn-i el-hâc Hasan	Trabzon	35	3	Burusa Fî 11 Şaban sene 63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63
3	Orta boylu müzellef sakallı Molla Süleyman bin Hasan	Geredeli	26	4	Memleket Fî 3 Receb sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Burusa Fî 2 Şaban sene 63 Amed Dersene 65 Şumnu Dersene 66
4	Uzunca boylu kumral sakallı el- hâc Musa bin Hüseyin	Dağistanlı	33	5	Nakl-i Medrese/94 Fî 22 Zilkade sene 60
5	Orta boylu müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Mustafa	(?)	25	6	Memleket Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 6 Muharrem sene 62 Memleket Fî 22 Receb sene 62
6	Uzunca boylu müzellef sakallı Âdem Efendi bin Abdülhalim	Koçanalı	25	7	Selanik Fî 4 Cemazilahir sene 60
7	Kısa boylu kara sakallı Molla Mustafa Efendi bin	Giresunlu	40	8	Memleket Fî 22 Cemazilevvel sene 60

	Ömer				
8	Fevânî (?) odasında Âsitâneli eski şeyh efendinin oğlu Ahmed bin Salih el-hâc Mehmed kara sarıklı şâbb-ı emred		13		
9	Uzun boylu kır sakallı Hasan bin Mustafa	Tekfurdağı	55		Fî 22 Zilkade sene 1260 Vilâyet Fi 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 11 Zilkade sene 63
10	Orta boylu müzellef sakallı Hacı Emin Efendi bin Mehmed	Koçana	23		Fî 22 Safer sene 61 Kıbrıs Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fi 2 Receb sene 63 Vilâyet Fi 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Memleket Dersene 65
11	Orta boylu ter bıyıklı Mehmed bin Yusuf	(?)	26		Fî gurre-i Muharrem sene 62 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi Mezbûr Amed Dersene 65

12	Orta boylu köse sakallı Mustafa bin Hasan	Tekfurdağı	25	Müceddid en	Fî gurre-i Safer sene 63 Tekfurdağı Fî 2 Safer sene 62
13	Orta boylu müzellef sakallı Said bin Hacı İbrahim	(?)	22		Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Selanik Dersene 66 Amed Dersene 67
14	Orta boylu kumral sakallı Hüseyin bin Mustafa	(?)	30		Vilâyet Fî 12 Şaban sene 263 Amed Dersene 65
14 ²⁷²	Diğeri müzellef sakallı Hasan Efendi bin Mustafa		22		Fî 2 Ramazan sene 63 Selanik Dersene 66

s.132

15	Köse bıyıklı Mehmed Efendi bin Halil	(?)	23		Fî 2 Ramazan sene 63 Selanik Dersene 66
16	Diğeri şâbb-ı emred Osman Efendi bin Emin		15		Fî 6 Ramazan sene 63 Vilâyet Dersene 66
17	Diğeri ter bıyıklı İdris bin Süleyman	Buharalı	23		Dersene 65
18	Diğeri ter bıyıklı Abdülkadir bin Salih	Kargılı	21		Dersene 65
19	Diğeri müzellef sakallı Ali bin Abdullah	(?)	22	Müceddid en	Dersene 66
20	Diğeri şâbb-ı emred Mustafa bin Mehmed	Kocana	15		Nakl-i Medrese/4 (?) Fî 6 Muharrem sene 67

²⁷² Defterde 14 no'lu sıra iki kez zikredilmiştir.

21	Diğeri şâbb-ı emred İsmail bin Ahmed	Saraybosna	15		Tekfurdağı Dersene 66 Nakl-i Medrese Valide Sultan Dersene 67
22	Müzellef sakallı Ramazan	(?)	17	Müceddid en	Dersene 63
23	Diğeri şâbb-ı emred Ali bin Ali	Geredeli	15		Bu dahi Dersene 67
24	Sarı sakallı Abdülhalim bin Receb	Kalkandelen	25		Bu dahi Dersene 67
25	Kır sakallı Said bin Hasan	(?)	26		Bu dahi Dersene 67
26	Diğeri şâbb-ı emred Ahmed bin İbrahim	Bu dahi	16		Bu dahi Dersene 67
27	Diğeri şâbb-ı emred İbrahim bin Mahmud	Bu dahi	15		Bu dahi Dersene 67

2.34 Koca Mustafa Paşa Medresesi

Sultan İkinci Bayezid Devri sadrazamlarından Koca Mustafa Paşa tarafından ²⁷³ 1486 tarihinde ²⁷⁴ yaptırılmıştır. 1792 sayımında 15 talebeden biri sayımın yapıldığı sırada silada iken ikisi hücre sahiplerinin hizmetini gören mollalardır ²⁷⁵. 1844 yılında yapılan sayımda medresede 40 kişi bulunmaktadır. 40 kişinin 17 farklı isim kullandığı, 20 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Ahmed, Mehmed, İbrahim, Osman, Salih, Ömer en fazla kullanılan isimler olup, Bosna, İşkodra, Erzurum, Nevşehir en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 28.55'tir. En küçük olan kişi 15, en büyük olan kişi ise 65 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 1 kişi kısa boylu, 24 kişi orta boylu, 4 kişi de uzun boyludur. Ayrıca 5 kişi kara, 5 kişi müzellef, 5 kişi sarı, 4 kişi köse, 4 kişi kumral, 3 kişi ak, 2 kişi kır sakallı olup, 4 kişi şâbb, 4 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede

²⁷³ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.293.

²⁷⁴ İstanbul'un Yüzleri Serisi-50, s.126.

²⁷⁵ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.294.

15 oda vardır. Odalarda genellikle teker kişi kalmaktadır. 8 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir. Bir kişi ise bavvâb olarak bulunmaktadır²⁷⁶. 1869’bir dersiam, bir mezun ile 16 talebesi vardır²⁷⁷. 1914 raporuna göre 14 odası vardır. Odalarla birlikte çamaşırhâne, gusûlhâne ve abdesthâneleri harab olduğundan talebe iskânına uygun değildir. 20 kişi ikâmet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. 1918’de muhacirler yerleştirilmiştir²⁷⁸.

Tablo 38:Medrese-i Koca Mustafa Paşa’ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.137 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu aksakallı el-hâc Ömer Efendi bin Ahmed	Bağdatlı	65	1	Hicaz Fi gurre-i Cemazilevvel sene 60
2	Orta boylu aksakallı Ahmed Efendi bin Ali	Ahışhavî	65	2	
3	Orta boylu müzellef sarı sakallı Osman Efendi bin Ali	Bosna	25	3	Şumnu Fî 17 Cemazilahir sene 60 Amed Fi 12 Rebiulevvel sene 61 Varna Fî 7 Receb sene 61 Amed Fi 11 Şevval sene 61 Nakl-i Medrese/61 Fî gurre-i Safer sene 62
4	Uzunca boylu kumral sakallı Ali Efendi ibn-i Mehmed	Ezine Kazdağlı	23	4	Nakl-i Medrese Şâh (?) Kurb-ı Bâb-ı Âlî Fî 5 Receb sene 60

²⁷⁶ BOA, NFS.d nr. 185.

²⁷⁷ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.294.

²⁷⁸ Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye”, s.171.

5	Orta boylu müzellef sakallı İsmail Efendi bin Salih	İşkodra	25	5	Boyabad Fî 3 Receb s.61
6	Orta boylu kara köse sakallı Ali Efendi bin Selim	Erzurum	30	6	Niş Fî 8 Cemazilevvel sene 60
7	Uzun boylu kara sakallı Abdullah Efendi bin Abdurrahman	Erzurumlu	30	Mezbûr	Ruşçuk Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Ruşçuk Dersene 66 Amed Dersene 66 Memleket Dersene 67
8	Orta boylu kır sakallı Ahmed Efendi bin Feyzullah	Erzurum	45	7	
9	Orta boylu kara sakallı el-hâc Emrullah Efendi bin Mehmed	Taşköprü	35	8	
10	Orta boylu sarı sakallı bevvâb Nezir Efendi bin İbrahim	İşkodra	30	9	Burusa Fî 12 Receb sene 61
11	Orta boylu köse sakallı Receb Efendi bin Derviş	İşkodralı	30	Mezbûr	Erdek Fî 2 Receb sene 60 Amed Fî 22 Safer sene 61 Nakl-i Medrese/78 Fî 15 Şaban sene 61

12	Uzunca boylu kumralca köse sakallı Halil Efendi ibn-i Mehmed	Ezine Kazdağı	30	10	Nakl-i Medrese Şah Sultan Kurb Fî 19 Cemazilevvel sene 60
13	Orta boylu kara sakallı el-hâc Abdullah Efendi bin(?)	Hazargırad	40	11	Burusa Fî 11 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Tekfurdağı Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Burusa Dersene 66
14	Orta boylu kara sakallı Salih Efendi bin İbrahim	Gökbözeli	23	12	
15	Uzun boylu kır sakallı es-seyyid el- hâc Mehmed Efendi bin İsmail	İslimiye	45	13	Memleket Fî 18 Receb sene 60 Amed Fî gurre-i Şevval sene 61
16	Orta boylu ak sakallı Ali Efendi bin Hüseyin	Kengırlı	65	14	

s.138

17	Orta boylu müzellef sarı sakallı Yahya Efendi bin Hayrullah	Yeni Pazar Bosna	25	15	(?) Fî 10 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 6 Zilkade sene 61 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Selanik
----	--	---------------------	----	----	---

					Fî 1 Safer sene 62 Nakl-i Medrese/38 Fî 11 Cemazilevvel sene 63
18	Orta boylu müzellef sakallı Mustafa bin Nuğman	Bosna			Nakl-i Medrese/21 Fî 12 Rebiulahir sene 1261
20 ²⁷⁹	Ahmed Efendi bin Ali	Keynoblü	25		Memleket Fi 10 Zilkade sene 260
21	Orta boylu kumral sakallı Yakup Efendi bin Ahmed	Tırnova	20		Fî gurre-i Muharrem sene 62 Nakl-i Medrese/107 Papasoğlu Fî gurre-i Cemazilevvel sene 261
22	Orta boylu ter bıyıklı Ahmeed Efendi bin Hüseyin	Bosnalı	20		Fî 21 Muharrem sene 61 Varna Fi 13 Cemazilahir sene 60 Amed Fî 27 Şevval sene 61 Şumnu Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 İzmid Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Ruşuk Dersene 66 Amed Dersene 66
23	Orta boylu köse	Nevşehirli	23		Fî 8 Rebiulevvel sene 261

²⁷⁹ Defterde 19 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

	sakallı Mehmed bin Osman				Memleket Fî 12 Receb sene 61 Amed Fî 14 Zilkade sene 61 Varna Fî 2 Safer sene 62
24	Orta boylu şâbb-1 emred Salih bin Mehmed	Nevşehirli	19		Varna Fî 27 Receb sene 60 Amed Fî 27 Cemazilevvel sene 60 Bu dahi Mezbûr Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Nakl-i Medrese/113 Fî 11 Cemazilevvel sene 1263
25	Orta boylu kumral sakallı Ahmed Efendi bin Osman	İzmidli	25		Fî gurre-i Şevval sene 61 (?) Fî 17 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 26 Safer sene 62 Bosna Dersene 65 Amed Dersene 66 Selanik Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
26	(?)boylu sarı sakallı Mustafa Efendi bin Mehmed	Bosnalı	23	Müceddid en	Fî 27 Zilkade sene 61 Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 262

					Amed Fî 2 Receb sene 63 Ruşçuk Fî 1 Receb sene 63 Amed Dersene 66
27	Müzellef sakallı Hasan Efendi bin Hamza	İlbasanlı	23	Müceddid en	Fî 27 Zilkade sene 61 Ruşçuk Dersene 66
28	Orta boylu Osman bin Emin	Amasya	26		Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Trabzon Fî 1 Cemazilevvel sene 63
29	Orta boylu Mehmed bin Mustafa	Bosna	26		Fî 2 Cemazilevvel sene 63
30	Orta boylu ter bıyıklı İbrahim bin Osman	Mahalle-i Bâlâ	20		Fî 2 Cemazilevvel sene 263 Bu dahi Mezbûr Amed Fî 2 Receb sene 63 Ruşçuk Fî 2 Receb sene 63 Varna Dersene 66 Amed Dersene 66
31	Orta boylu sarı sakallı Salih bin Ali	Bosnevî	25		Nakl-i Medrese/48 Fî 2 Safer sene 263 Vidin Fî 11 Şaban sene 263 Bu dahi mezbûr
32	Orta boylu köse sakallı Mehmed	Bosnalı	23		Nakl-i Medrese/113 Fî 11 Cemazilevvel sene

	Efendi bin Süleyman				63
33	Orta boylu köse sakallı Mehmed Efendi bin Mustafa	Bosnevî	28		Fî 11 Zilkade sene 263 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66
34	Şâbb-ı emred Mehmed Efendi bin Hasan	Mahalle-i Bâlâ	18		Fî 2 Ramazan sene 63 Ruşuk Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Bu dahi Amed Dersene 66
35	Seyyid Hasan Efendi bin İsmail		23		Dersene 65 Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
36	Talebeden şâbb-ı emred Osman bin Mustafa	Bosna	20		Dersene 65 Bu dahi Amedşüd Dersene 67

s.139

37	Sarı sakallı Ahmed bin Osman	Bosnevî	35	Müceddid en	Dersene 66 Vidin Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
38	Sarı sakallı İbrahim bin Ali	Bu dahi	30		Bu dahi Amedşüd

					Dersene 67
39	Ter bıyıklı Ömer bin Hasan	Kozluca	23		Bu dahi Amedşüd Dersene 67
40	Ter bıyıklı İbrahim bin Salih	Tuzla	21	Müceddid en	Dersene 67
41	Diğeri şâbb-ı emred İbrahim bin Mustafa	Bosna	15		Bu dahi Dersene 67

2.35 Nuh Efendi Medresesi

Koca Mustafa Paşa'dadır. 1792'de 5 talebe bulunmaktadır²⁸⁰. 1844 yılında yapılan sayımda 26 kişi bulunmakta olup, 14 farklı isim kullanılmıştır. Ahmed, Mehmed, Halil, İbrahim, Abdullah en fazla kullanılan isimlerdir. Ayrıca 26 kişinin 11 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Bosna, Çırpan, Hasköy en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 22.23'tür. En küçük olan kişi 15, en büyük olan kişi ise 35 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 11 kişi orta boylu, 5 kişi ise uzun boyludur. Ayrıca 5 kişi şâbb, 5 kişi kara, 4 kişi köse, 4 kişi köse, 2 kişi kumral, 1 kişi kır sakallı olup, 4 kişi de ter bıyıklıdır. Medresede 7 oda bulunmaktadır. 4 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁸¹. 1869'da medresede 8 talebe ders görmektedir²⁸². 1914 raporuna göre; zemine bitişik 6 oda ile iki barakası vardır. Hava ve ışıktan mahrum, karanlık ve harabdır. İskâna uygun değildir. Medresenin dâhilinde yeniden bir oda inşa edilerek mescit halindedir ve geceleri zikir ü tevhîd iştiğâl eden bir zât bulunmaktadır. Çamaşırhâne, gusûlhâne ve abdesthâneleri harab olduğundan dolayı talebe iskânına uygun değildir. Kadro harici sayılmıştır. 1918'de harab bir halde olduğundan dolayı iskâna uygun olmadığı belirtilmiştir²⁸³.

²⁸⁰ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.296.

²⁸¹ BOA, NFS.d nr. 185.

²⁸² Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.296.

²⁸³ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.172.

Tablo 39:Medrese-i Nuh Efendi Kurb-ı Koca Mustafa Paşa'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.141 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu müzellef Ömer Efendi ibn-i Ahmed	Bosnevî	20	1	Karamürsel Fi 5 Şaban sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 62 Silistre Fî 17 Cemazilevvel sene 62 Amed Fi 2 Rebiulevvel sene 263 Vidin Fî 2 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63
2	Uzun boylu kara sakallı Ahmed Efendi bin Mehmed	Gümülcineli	26	2	Vilâyet Fi 4 Rebiulevvel sene 60
3	Uzun boylu kara köse sakallı Halil Efendi bin Mehmed	Gümülcine	27	3	Vilâyet Fî 4 Rebiulevvel sene 60
4	Uzun boylu kara sakallı İbrahim Efendi bin Ali	Karahisar-1 Sahîb	35	4	Varna Fî 14 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 28 Zilkade sene 260 Varna Fî gurre-i Cemazilahir sene 62 Amed Fî 26 Muharrem sene 62 Varna

					Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263
5	Orta boylu kara sakallı el-hâc Ali Efendi ibn-i Abdullah	Uznca Abad	23	5	Vilâyet Fî 13 Receb sene 60
6	Orta boylu kara köse sakallı el-hâc Ali Efendi ibn-i Abdullah	Mora	26	6	Beğşehir Fî 26 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 27 Zilkade sene 260 Mihaliç Fî 2 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Nakl-i Medrese/81 Fî 11 Cemailevvel sene 263
7	Orta boylu müzellef sarı sakallı Ahmed Efendi bin Zekeriya	İşkodra	22	7	Bosna Fî 6 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 12 Rebiulevvel sene 61 Amed Fî 21 Receb sene 61
8	Orta boylu çâr ebrû Ahmed Efendi bin Ali	Tuzla	20	Dershane	(?) Fî gurre-i Cemazilevvel sene 60
9	Orta boylu şâbb-ı emred Süleyman Efendi bin Mehmed	Bosnalı	20	Mezbûr	
10	Uzunca boylu kır sakallı Ali Osman Efendi bin Hasan	Hasköy	27		Fî 22 Zilkade sene 260 Nakl-i Medrese/21 Fî 23 Rebiulevvel sene 61
11	Orta boylu ter	Çırpan	18		Bu dahi

	bıyıklı Halil Efendi bin Mehmed				Mezbûr Memleket Fî 23 Cemazilevvel sene 60
12	Orta boylu müzellef sakallı İbrahim Efendi bin Mehmed	Çırpan	26		Bu dahi Mezbûr
13	Orta boylu kumral sakallı Yusuf Efendi bin Ömer	Bosnalı	21	Müceddid en	Fî 7 Cemazilevvel sene 61 Silistre Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Silistre Fî 11 Rebiulevvel sene 263
14	Orta boylu köse sakallı Ahmed Efendi bin Ali	Hasköy	26		Fî gurre-i Şaban sene 62 Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 262 Amed Fî 2 Receb sene 63 Nakl-i Medrese/163 Âsitâne Fî 2 Receb sene 63
15	Uzun boylu müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Osman	Bosnevî	26		Varna Fî 2 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Bu dahi Bosna Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65
16	Orta boylu ter	Bosna	28		Fî 1 Rebiulevvel s.63

	bıyıklı Abdullah bin Ahmed				Vidin Fî 2 Receb s.63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 65
--	-------------------------------	--	--	--	---

s.142

17	Şâbb-ı emred Hüseyin Efendi bin Hüseyin	(?)	20		Fî 2 Ramazan sene 63 Bursa Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
18	Diğeri şâbb-ı emred Mehmed bin Hüseyin	Ruzçuk	18		
19	Diğeri şâbb-ı emred Mehmed bin Murat	Bosnalı	18		Vidin Dersene 65 Amed Dersene 66 Vilâyet Dersene 66
20	Ter bıyıklı Halil bin Osman	Bosnevî	22	Müceddid en	Dersene 66 Vidin Dersene 66
21	Diğeri köse sakallı Hüseyin bin Hamza				Nakl-i Âsitâne/92. Medresenin 126 numarasına Dersene 66

22	Diğeri kumral sakallı Salih bin Murat	Bosnevî	25		Vidin Dersene 66
23	Köse sakallı Hasan bin Hasan	Vidin	26	Müceddid en	Dersene 67
24	Köse sakallı Mehmed bin Ahmed	Bosna	23		Bu ahi Dersene 66
25	Ter bıyıklı Mehmed bin Mehmed Emin	Bu dahi	20		Bu dahi Dersene 67
26	Diğeri şâbb-ı emred Abdullah bin Ali	Bu dahi	15		Bu dahi Dersene 67

2.36 İbrahim Paşa Medresesi

Âsa Kapısı'ndadır. 1560 yılında Hadım İbrahim Paşa'nın camiye çevirttiği manastırın yanına Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. Medresede 11 hücre bulunmaktadır. 1792 sayımında 11 hücrenin altısında talebe bulunmakta iken beşi boş durumdaydı²⁸⁴. 1844 yılında yapılan sayımda 37 kişi bulunmaktadır. Medresede bulunanların 20 farklı isim kullandığı ve 13 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Bosna, Vize, Alâiye, Aydos, Hicaz en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 25'tir. Fiziki evsâf olarak 19 kişi orta boylu, 3 kişi uzun boyludur. Ayrıca 8 kişi müzellef, 6 kişi kır, 6 kişi kara, 4 kişi kumral, 2 kişi sarı sakallı, 4 kişi şâbb, 2 kişi ter bıyıklı ve 2 kişi de sarı bıyıklıdır. Medresede 11 oda bulunmakta olup, bunlardan 4,8,9 ve 10 numaralı odalar harabdır. 6 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁸⁵. 1914 raporuna göre; harab olduğundan dolayı anahtarı, Nezâret-i Evkâfa teslim edilmiştir. Bundan dolayı iç kısmı görülememiş, dışarıdan görüldüğü kadarıyla talebe iskânına uygun değildir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi derîâmdan Kiskimli Mehmed Emin Efendi'dir²⁸⁶.

²⁸⁴ Kütükoğlu, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, s.292.

²⁸⁵ BOA, NFS.d nr. 185.

²⁸⁶ Kütükoğlu, "Dârü'l-Hilâfeti'l Aliyye", s.166.

Tablo 40:Medrese-i İbrahim Paşa Kurb-ı Âsa Kapısı'na Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.145 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Uzunca boylu müzellef sakallı Hasan Efendi bin Abdulvahhâb	Bosnalı	20	1	Sofya Fî 4 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 22 Şaban sene 60 İşkodra Fî 22 Cemazilevvel sene 61
2	Orta boylu kara sakallı el-hâc İshak Efendi bin İsmail	Çerkes	40	2	Trabzon Fî 12 Cemazilevvel sene 60
3	Orta boylu kumral sakallı Mahmud Efendi bin Ali	Silistre	25	3	Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 62
4	Orta boylu kumral sakallı Ebubekir Efendi bin Ali	(?)	27	5 ²⁸⁷	
5	Orta boylu müzellef sakallı Abdullah Efendi bin İbrahim	Bosnalı	20	6	Vilâyet Fî 14 Cemazilevvel sene 60
6	Uzun boylu kara sakallı el-hâc Ali Efendi bin Hüseyin	(?)	30	7	Memleket Fî 14 Cemazilevvel sene 261
7	Orta boylu müzellef sakallı İbrahim Efendi bin Eyüp	(?)	22	Mezbûr	Nakl-i Medrese/37 Fî gurre-i Safer sene 62
8	Orta boylu müzellef sakallı Ahmed	Bosna	20	11 ²⁸⁸	Rusçuk Fî 29 Cemazilevvel sene

²⁸⁷ Oda-i hârâb 4.

²⁸⁸ Oda-i hârâb 8,9,10.

	Efendi bin Mehmed				61 Amed Fî 24 Cemazilevvel sene 61 Memleket Fî 24 Receb sene 62
10 ²⁸⁹	Orta boylu ter bıyıklı Mehmed Efendi bin Sinan	Bosnevî	20		Fî 22 Safer sene 61 Vidin Fi 12 Cemazilahir sene 61
11	Orta boylu kır sakallı Halil bin Ömer	Şumnu	22		Fî 22 Safer sene 61 Vidin Fî 12 Cemazilevvel sene 61
12	Orta boylu şâbb-ı emred Ebubekir bin Bekir	Bosna	18		Nakl-i Medrese/11 Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Memleket Fî 4 Cemazilevvel sene 60
13	Orta boylu kara sakallı Hasan Efendi bin Mustafa	Bosna	35		Fî 3 Receb sene 61
14	Orta boylu kara sakallı Ali Efendi bin İbrahim	İzmidli	50		Memleket Fî 2 Rebiulahir sene 62

s.146

15	Orta boylu şâbb-ı emred Süleyman Efendi bin Mehmed	Mesûreli	18		Fî 24 Zilkade s.60 Nakl-i Medrse/17 Fî 2 Zilkade sene 62
16	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Efendi bin Yunus	(?)	23		Fî gurre-i Zilkade sene 60 Nakl-i Medrese/17 Fî gurre-i Safer sene 62
17	Orta boylu kara sakallı Ali Efendi	(?)	24		

²⁸⁹ Defterde 9 nolu sıra boş olarak bulunmaktadır.

	bin İbrahim				
18	Uzun boylu müzellef sakallı Hüseyin bin Mehmed	Yenice	25		Fî 22 Zilkade sene 61 Silistre Fî 24 Rebiulahir sene 262
19	Orta boylu şâbb-ı emred İbrahim bin Veli	Kemerli	19	Müceddid en	Fî 7 Cemazilevvel sene 60 Nakl-i Medrese/10 Fî gurre-i Safer sene 62
20	Osman Efendi bin Ahmed	İstefanlı	30		Vidin Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî gurre-i Safer sene 62 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amedşüd Dersene 67
21	Orta boylu müzellef sakallı Abdülbâki Efendi bin Halil	Alâiyeli	22		Nakl-i Mahalle-i Kemer Taş Kol Balad Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Receb sene 63 Gelibolu Fî 2 Ramazan sene 63
22	Orta boylu kara sakallı Süleyman Efendi bin Hasan	Sirozlu	25	Müceddid en	Fî 12 Safer sene 62 Şumnu Fî 17 Cemazilevvel sene 63
23	Orta boylu Hüseyin Efendi bin Salih	Vizeli	20		Fî 2 Rebiulahir sene 263 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63
24	Müzellef sakallı Ahmed Efendi bin Hüseyin	Alâiyeli	26		Fî 2 Ramazan sene 63
25	Orta boylu Davud Efendi bin Hacı	Bosnalı	20		Vidin Fî 2 Receb sene 62

26	Sarı bıyıklı Mehmed Efendi bin Mustafa	(?)	20		Bu dahi Mezbûr
27	Sarı sakallı Osman Efendi bin Eyüp	Timur Hisar	25		Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amedşüd Dersene 67
28	Sarı bıyıklı Ahmed Efendi bin İsmail	Vizeli	30		
29	Diğeri şâbb-ı emred Davud Efendi bin Hacı Ramazan	Vizeli	26		Fî 2 Ramazan sene 63 Vize Fî 2 Receb sene 63
30	Diğeri ter bıyıklı İbrahim bin Veliddin	Vizeli	27	Müceddid en	Dersene 66 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
31	Müzellef sakallı Davud bin Mustafa	Niş	23	Müceddid en	Dersene 67
32	Kır sakallı İsmail bin Ali	Aydos	24		Bu dahi Dersene 67
33	Kır sakallı Murad bin Mehmed	Hicaz	22		Bu dahi Dersene 67
34	Kır sakallı Halil bin Mehmed	Bu dahi	30		Bu dahi Dersene 67

s.147

35	Kır sakallı Talib bin(?)	Vizeli	25		Bu dahi Dersene 67
36	Sarı sakallı İbrahim bin Hasan	Bosna	24		Bu dahi Dersene 67
37	Kır sakallı Mehmed Emin bin Hüseyin	Alâiye	26		Bu dahi Dersene 67
38	Kumral sakallı Lütfullah bin	Aydos	25		Bu dahi Dersene 67

	Ahmed				
--	-------	--	--	--	--

2.37 Dâvud Paşa Medresesi

Fatih – Cerrahpaşa’da, Davut Paşa Mahallesi’nde bulunmaktadır²⁹⁰. Medrese Sultan ikinci Bayezid devri sadrazamlarından Davut Paşa²⁹¹ tarafından yaptırılmıştır. 1792’de sayımın yapıldığı sırada 3’ü sılada, biri izinli olarak taşrada bulunan 15 kişinin yaşadığı²⁹² bilinmektedir. 1844 yılında yapılan sayımda 43 kişi kalmaktadır. 43 kişinin 17 farklı isim kullandığı ve 13 farklı memleketten geldiği görülmektedir. Mehmed, Mustafa, Ahmed, Ali, Ömer, İbrahim en fazla kullanılan isimler olup; Bosna, Pazarcık, Tekfurdağı Vize ise en fazla zikredilen memleketlerdir. Medresenin yaş ortalaması 25.41’dir. En küçük olan kişi 12, en büyük olan kişi ise 65 yaşındadır. Fiziki evsâf olarak 22 kişi orta boylu, 5 kişi uzun boyludur. Ayrıca 9 kişi müzellef, 5 kişi kara, 5 kişi sarı, 3 kişi kumral, 2 kişi taze sakallı, 7 kişi şâbb, 3 kişi ter bıyıklı, 1 kişi ise sarı bıyıklıdır. Medresede 16 oda bulunmaktadır. 1 kişi bevvâbdır. 4 kişi ise başka bir medreseye nakledilmiştir²⁹³. 1869’da 23 talebesinin²⁹⁴ olduğu bilinmektedir. 1914 raporuna göre; birer kişilik 16 odası vardır. Çamaşırhâne, gusûlhâne, abdesthâneleri, dersihânesi, şadırvanı ve iki kuyusu ile tamire muhtaçtır. Avlusunun geniş olması ve etrafının bahçelerle çevrili olmasından dolayı büyük bir medresenin inşası da münasip görülmüştür. 16 kişi ikamet edebilir. Kadro harici sayılmıştır. Müderrisi dersiâmdan İstanbullu Hacı Hayri Efendi’dir. 1918’de yangınzedeler yerleştirilmiştir²⁹⁵.

Tablo 41:Medrese-i Dâvud Paşa Der Civâr-ı Câmî’-i Şerîf’e Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.149 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu şâbb-1 emred Mehmed	Bosnevî	20	1	Vilâyet Fî gurre-i Receb sene 60

²⁹⁰İstanbul’un Yüzleri Serisi-50, s.92.

²⁹¹ Kütükoğlu, XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, s.285.

²⁹² Kütükoğlu, a.g.e s.287.

²⁹³ BOA, NFS.d nr. 185.

²⁹⁴ İstanbul’un Yüzleri Serisi-50, s.92.

²⁹⁵ Kütükoğlu, “Dârü’l-Hilâfeti’l Aliyye”, s.166-167.

	Efendi bin Salih				<p>Amedşüd Fî 25 Şevval sene 260 Filibe Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 19 Cemazilevvel sene 62 Bosna Fî 22 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 11 Rebiulevvel sene 63 Sofya Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amedşüd Dersene 67</p>
2	Orta boylu az sarı sakallı Ali Efendi bin Tahir	Bosnalı	25	Mezbûr	<p>Vidin Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Vidin Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 11 Cemazilevvel sene 63</p>

					Amed Fî 2 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63
3	Orta boylu kırca sarı sakallı Mehmed Efendi bin Memiş	Tekfurdağı	45	2	Hicaz Fî 6 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Silistre Dersene 65 Amedşüd Dersene 67
4	Orta boylu kara sakallı Ömer Efendi bin Mehmed	Ayaşlı	40	3	
5	Hacıoğlu Pazarlı orta boylu kumralca sakallı Mehmed Efendi bin Mehmed		30	4	Vilâyet Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket Fî 7 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 4 Zilkade sene 61 Memleket Fi 2 Safer sene 62 Amed Fi 2 Rebiulevvel sene 263
6	Uzunca boylu kara sakallı Ahmed Efendi bin el-hâc İbrahim	Malkara	26	5	Ruşuk Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Edirne

					<p>Fî 12 Cemazilevvel sene 61 Bu dahi Mezbûr Vidin Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Rusçuk Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Dersene 65 Rusçuk Dersene 67</p>
7	Orta boylu kara sakallı Molla Ömer Efendi bin Ahmed	Babadağ	33	6	<p>Vilâyet Fî gurre-i Receb sene 60 Amed Fî 20 Muharrem sene 60 Memleket Fî 18 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 62 Kırk Kilise Fî 11 Şaban sene 263 Amed Dersene 65</p>
8	Uzun boylu müzellef kara sakallı Mustafa Efendi bin İbrahim	Bosnalı	25	7	<p>Vidin Fî 23 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 60</p>

					Nakl-i Medrese/72 Ahmed Efendi Fî gurre-i Receb sene 261
9	Orta boylu müzellef sakallı Mehmed Efendi bin Ömer	Bosnevî	20	Mezbûr	Pazarcık Fî 9 Cemazilahir sene 261 Amed Fî 7 Zilkade sene 61 Vidin Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fi 2 Rebiulevvel sene 263 Rusçuk Dersene 66
10	Orta boylu aksakallı Mehmed Efendi bin Mustafa	Alâiyeli	65	8	Çorlu Fî 24 Şaban sene 60 Amed Fî 13 Receb sene 61 Çorlu Fî 24 Şaban sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Çorlu Fî 11 Şaban sene 63 Amed Dersene 65
11	Orta boylu müzellef sarı sakallı Mustafa Efendi bin Halil	(?)	20	9	Vilâyet Fî 15 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 19 Muharrem sene 61 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 61
12	Uzunca boylu taze kara sakallı Salih Efendi ibn-i	Bosna	22	10	Vidin Fi 8 Cemazilahir sene 60 Amed

	Mustafa				Fi 22 Muharrem sene 61 Vidin Fî 17 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 3 Zilkade sene 61 Vidin Fî 9 Safer sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Vidin Fî 11 Receb sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66
13	Bevvâb uzunca boylu sarı sakallı İbrahim Efendi bin İbrahim	Bosna	28	11	Ruşuk Dersene 66 Amedşüd Dersene 67
14	Orta boylu ter bıyıklı Mehmed Efendi ibn-i Abdülzâhir	Bosnalı	20	12	Vidin Fî 24 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Edirne Fi gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Piravadi Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65

15	Orta boylu sarı sakallı Molla Salih Efendi bin Halil	Bosnalı	35	13	Silistre Fî 18 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî gurre-i Rebiulevvel sene 61 Ruşçuk Fî 13 Cemazilahir sene 261 Amed Fî 14 Cemazilevvel sene 61 Vidin Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Amed Fî 2 Receb sene 63 Vilâyet Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66
16	Hacıoğlu Pazarlı orta boylu sarı sakallı Ahmed Efendi bin Ömer		25	14	Vilâyet Fî 29 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 27 Zilkade sene 61

17	Uzun boylu müzellef sakallı İslam Efendi bin Ali	Bosnevî	20	15	Vilâyet Fî 25 Rebiulevvel sene 60
18	Hacıoğlu Pazarlı orta boylu müzellef sakallı Âdem Efedî bin Mustafa		25	Mezbûr	Pazarcık Fî 2 Cemazilevvel sene 60 Amed Fî 21 Muharrem sene 61 Varna Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 21 Cemazilevvel sene 61 Nakl-i Medrese/68 Fî gurre-i Safer sene 62
19	Orta boylu müzellef sarı sakallı Molla Yahya bin Hayrullah	Yeni Pazar Bosnalı	25	Mezbûr	Nakl-i Medrese Koca Mustafa Paşa Fî 25 Rebiulevvel sene 60
20	Orta boylu kumralca sakallı el- hâc Ali bin Mehmed	Bozkır Madenli	35	16	
21	Orta boylu şâbb-ı emred Ahmed Efendi bin Hüseyin	Pazarcık	20		Fî 19 Muharrem sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61
22	Orta boylu şâbb-ı emred Mustafa bin Mehmed	Pazarcıklı	20		Fî 21 Muharrem sene 61 Memleket Fî gurre-i Cemazilevvel sene 61

23	Orta boylu kumral sakallı Âdem Efendi bin Yusuf	(?)	28		Fî gurre-i Rebiulevvel sene 1261 İşkodra Fî 16 Cemazilahir sene 261 Amed Fî 24 Zilkade sene 61 İşkodra Fî 8 Cemazilevvel sene 62 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Vize Fî 11 Safer sene 63 Amed Dersene 65 Vize Dersene 66
24	İbrahim Efendi bin İbrahim	Tuzlalı	20	Müceddid en	Fî 17 Zilkade sene 61 Vidin Fî 22 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 2 Rebiulevvel sene 63 Vidin Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Vidin Dersene 66
25	Orta boylu şâbb-1 emred Aziz Efendi bin Salih	Hayrabolu	19		Fî 17 Cemazilevvel sene 60 Memleket Fî 8 Cemazilevvel sene 62
26	Orta boylu kara sakallı Hacı Ali	(?)	31		Fî 24 Muharrem sene 62

	Efendi bin Hüseyin				
27	Orta boylu müzellef sakallı İbrahim Efendi bin Eyüp	(?)	22		Nakl-i Medrese/60 Fî gurre-i Safer sene 62 Vidin Fî 3 Receb sene 63
28	Sarı sakallı Ahmed bin Ömer	Pazarcık	23		Fî 2 Rebiulevvel sene 263 Memleket Fî 11 Cemazilevvel sene 63 Vidin Fî 2 Ramazan sene 63
29	Ter bıyıklı Davud bin (?)	Bosna	20		Vidin Fî 20 Safer sene 62
30	Orta boylu Süleyman bin Hasan	Belgrad	21		Vilâyet Dersene 66
31	Diğeri taze sakallı Mehmed Efendi bin Ahmed	Bosnalı	23		Fî 2 Ramazan sene 63 (?) Fî 2 Receb sene 63 Amed Dersene 65 Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
32	Yaşar bin Salih	Bosna	37		Dersene 65 Silistre Dersene 65 Amed Dersene 65 Bu dahi Amed Dersene 67
33	Ahmed bin İsmail	Vizeli	30		Dersene 65

					Silistre Dersene 66
34	Talebeden şâbb-1 emred Mustafa bin İsmail	Hazargırad	20		Dersene 65
35	Diğeri köse sakallı Mehmed bin Mustafa	Bosna	26	Müceddid en	Dersene 66 Vidin Dersene 66 Vidin Dersene 67
36	Müzellef sakallı Süleyman bin Hasan	Tekfurdağı	21		Memleket Dersene 67

s.151

37	Müzellef sakallı Hüseyin bin Âdem	(?)	17		Silistre Dersene 66 Amed Dersene 67
38	Diğeri şâbb-1 emred Süleyman bin Mehmed	Bu dahi	13		Bu dahi Amed Dersene 67
39	Diğeri şâbb-1 emred Osman bin Murad	Vizeli	12		Vilâyet Dersene 66 Amed Dersene 67
40	Ali bin Cafer		19	Müceddid en	Dersene 67
41	Sarı bıyıklı Ömer bin Hasan		20		Bu dahi Dersene 67
42	Ter bıyıklı Mustafa bin Ömer		20		Bu dahi Dersene 67
43	Kara sakallı Şahin bin Osman	(?)	27		Bu dahi Dersene 67

2.38 Şah Sultan Medresesi

Davud Paşa İskelesi yakınlarında bulunmaktadır. Yavuz Sultan Selim'in kızı Şah Sultan tarafından inşa ettirilmiştir. 1792 yılında yapılan sayımda ikisi boş 8 oda bulunmaktadır. Medresede biri sılada 6 kişi yaşamaktadır²⁹⁶. 1844 yılında yapılan sayımda 7 kişi bulunmaktadır. 7 kişinin 6'sı farklı ism kullanmış ve 4 farklı memleketten geldikleri görülmektedir. Medresenin yaş ortalaması 22'dir. Fiziki evsâf olarak 4 kişi orta boylu; 2 kişi ter bıyıklı ve 5 kişi de müzellef sakallıdır. Medresede 3 oda bulunmak üzere olup, 3 numaralı oda boştur. 2 kişi başka bir medreseye nakledilmiştir²⁹⁷. 1869'da faal olarak bulunan medresede 6 talebe bulunmaktadır²⁹⁸.

Tablo 42:Medrese-i Şah Sultan Der İskele-i Davud Paşa'ya Kayıtlı Olan Kişilerin Genel Özellikleri

s.154 Sıra No	Fiziki Evsâf	Memleket	Yaş	Oda	Açıklamalar
1	Orta boylu müzellef sakallı Salih Efendi bin Ali	Balçıklı	23	1	Vilâyet Fî 13 Cemazilevvel sene 61 Amed Fî 22 Rebiulevvel sene 61 Nakl-i Medrese/34 Fî 11 Safer sene 263
2	Orta boylu müzellef sakallı Abdullah Efendi bin Ömer	Bosna	25	2 ²⁹⁹	Vilâyet Fî 10 Cemazilahir sene 60 Vidin Fî 10 Cemazilahir sene 61 Amed Fî 11 Rebiulahir sene 263 Vidin Fî 1 Receb sene 63
3	Orta boylu müzellef	Yeni Pazarlı	25		Nakl-i Medrese/34

²⁹⁶ Kütükoğlu, XX. Asıra Erişen İstanbul Medreseleri, s.292.

²⁹⁷ BOA NFS.d nr. 185.

²⁹⁸ Kütükoğlu, a.g.e, s. 292.

²⁹⁹ Oda-i Tehî 3.

	sakallı Yahya bin Hayrullah				Fî 11 Cemazilevvel sene 264 Bosna Fî 11 Safer sene 63
4	Orta boylu ter bıyıklı Hasan Efendi bin Mehmed	Tekfurdağı	20		Fî 11 Zilkade sene 263 Müderresi tarafından vürûd iden ilm-u haber mûmâileyh fi'l asıl Bosna'da idüğü
5	Müzellef sakallı Ali bin Osman	Bu dahi	18	Müceddid en	Dersene 1267
6	Ter bıyıklı Mehmed bin Mustafa	Bu dahi	20		Bu dahi Dersene 67
7	Müzellef sakallı Ali bin Salih	Bu dahi	25		Bu dahi Dersene 67

SONUÇ

Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren eğitime önem vermiştir. Başta padişahlar olmak üzere, valide sultanlar, vezirler, varlıklı kişiler medrese yapımına büyük önem vermiş ve büyük âlimlerin yetişmesine hizmet etmişlerdi. İstanbul'un fethiyle birlikte diğer kurumlarda olduğu gibi medreselerde de büyük bir değişim başlamıştır. Fatih Sultan Mehmet'in yaptırmış olduğu Sahn-ı Seman medreseleriyle Osmanlı medreselerinde ilk defa önemli değişiklikler yapılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde devletin diğer kurumları gibi medreseler de en parlak seviyesine ulaşmıştır. Fakat bu durum çok uzun sürmemiştir. 16. asrın ortalarından itibaren devletin diğer kurumlarında olduğu gibi medreselerde de bir takım bozulmalar yaşanmıştır. Medreselerdeki bozulmalar devam etmekle birlikte yine de bazı büyük âlimlerin yetiştiğini söylemek mümkündür. Bunun en güzel örneği 19. asrın büyük âlimlerinden olan Ahmed Cevdet Paşa'dır.

Medreselerde, değişik tarihlerde bir takım sayımlar yapılmıştır. Bu sayımların ilkinin 1792'de yapıldığı bilinmektedir. Bizim çalışmamız ise 1844 yılında yapılan sayımla ilgilidir. Yapmış olduğumuz çalışmada medresede bulunan kişi sayılarını, oda numaralarını ve bu odalarda kaç kişinin kaldığını, kişilerin isimlerini, lakap ve unvanlarını, yaşlarını, memleketlerini ve baba adlarını ortaya koyduk. Çalışmamızda dikkatimizi çeken hususlara açıklık getirmeye çalıştık. Bunlardan ilki, medreseye kayıtlı olan kişi sayısının bir önceki sayıya göre haylice fazla olmasıdır. Bunun askerlikten muaf olmak istenildiğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü Tanzimat Fermanı'yla birlikte askerlik vatan hizmeti haline gelmiştir. Medresede öğrenim görenler askerlikten muaf tutulmaktadır. Dolayısıyla askerlikten muaf olmak isteyen kişiler, yoğun bir şekilde medreselere akın etmektedir. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti, medresede bulunan kişilere yönelik kura usulünü getirmiştir. Kura usulünde sınav ölçütü alınıp başarılı olanlar medreselerde kalmış, başarılı olamayanlar ise askere alınmıştır.

Dikkatimizi çeken bir diğer husus da medrese odalarında kalan kişi sayılarının fazla olmasıdır. Bilindiği gibi medrese odalarında genellikle tek kişi kalmaktadır. Fakat bu duruma riayet edilmediği 1844 yılı sayımında görülmektedir. Yapılan bu sayımda bazı odalarda tek kişi, bazılarında iki hatta üç kişi kaldığı görülmüştür. Ayrıca medresede talebelerin yanı sıra müderrislerin, mülâzımların, bevvâbların, ferrâşların, hattatların ve çömezlerin kaldığı anlaşılmaktadır.

Medreselerle ilgili yapılan sayımların diğlerleri 1869 ve 1914 yıllarına aittir. Bu sayımlarda medreselerde bulunan kişilerin sayıları, oda sayıları ve bu odalarda kaç kişinin kaldığına yöneliktir. 1914 yılında yapılan sayımda bunlara ek olarak medreselerin kullanıma uygun olup olmadığı belirtilmiş ve kullanıma uygun olanlar Dârü'l-Hilâfe kadrosuna alınmıştır. Diğlerleri ise kadro harici sayılmıştır.

Tezin asıl konusunu oluşturan 1844 yılına ait nüfus defterinin çalışılmasıyla, daha önce çalışılmış olan 1792, 1869 ve 1914 yıllarındaki nüfus derterleri arasındaki kronoloji tamamlanmaya çalışılmıştır.

Yukarıda isimleri geçen İstanbul medreselerinin çoğu yol yapımı, imar faaliyetleri, yangınlara maruz kalması gibi nedenlerle günümüze ulaşamamıştır. Günümüze ulaşabilenler ise Bayram Paşa Medresesi'nde olduğu gibi restorasyon sürecinden geçirildikten sonra kültür merkezi vb. gibi işlevleri üstlenmektedir.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi

1.1 NFS.d 185 Numaralı Medrese Nüfus Defteri

AKGÜNDÜZ, Murat, **Osmanlı Medreseleri XIX. Asır**, Beyan Yayınları, İstanbul 2012.

AKYÜZ, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2012**, 23. Baskı, Pegem Akademi, Ankara 2012.

ALKAN, Mehmet, “ Osmanlı İmparatorluğunda Modernleşme ve Eğitim”, **TALİD**, Cilt 6, Sayı 12, s.9-84

BALTACI, Cahit, **XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri**, İrfan Matbaası, İstanbul 1976.

_____, “Medrese ve Elemanları”, **Diyanet Dergisi**, Cilt XVI, Sayı 3, Mayıs-Haziran 1977, s. 133-141.

BİLGE, Mustafa, **İlk Osmanlı Medreseleri**, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984.

BOZKURT, Nebi, “Medrese”, **DİA**, Cilt 28, s.323-327.

CEVDET PAŞA, **Tezâkir Tetimme 40**, Yay. Haz. Cavid Baysun, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1991.

CHAMBERS, Richard, “Bir On Dokuzuncu Yüzyıl Osmanlı Alimi: Ahmed Cevdet Paşa ve Eğitimi”, **Osmanlı Eğitim Mirası**, Çev. Yusuf Aydın- Mustafa Gündüz, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul 2013, s.187-227.

EYİCE, Semavi, “Mescid”, **İA**, Cilt 8, İstanbul 1979, s.1-118.

GÖLEÇ, Mustafa-Fatih GÜLDAL, **İstanbul’un 100 Mektebi ve Medresesi**, İstanbul’un Yüzleri Serisi, İstanbul 2012.

GÜNDÜZ, Mustafa, **Osmanlı Eğitim Mirası Klasik ve Modern Dönem Üzerine Makaleler**, Doğu Batı Yayınları, İstanbul 2013.

İPŞİRLİ, Mehmet, “Medrese”, **DİA**, C.28, s.327-333.

_____, “Enderun”, **DİA**, C.11, s.185-187.

_____, “Dersiâm”, **DİA**, Cilt 9, s.185-186.

_____, “Cerr”, **DİA**, Cilt 7, s.388-389.

_____, “Osmanlı İlmîye Teşkilatında Mülâzemet Sisteminin Önemi ve Rumeli Kadıaskeri Mehmed Efendi Zamanına Ait Mülâzemet Kayıtları”, **Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı 12, s.221-231.

KARAL, Enver Ziya, **Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımları1831**, TC. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, II. Baskı, Ankara 1997.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat, **XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri**, TTK, Ankara 2000.

_____, “Dârü’l-Hilâfet’l Aliyye Medresesi ve Kuruluş Arefesinde İstanbul Medreseleri”, **İTED**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1978, s.1-212.

_____, **Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)**, TTK, Ankara 2010.

ÖZBEK, Zeynep Aygün, **1-2 Nolu Mülâzemet Defteri (Tahlil ve Değerlendirme)**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

ÖZKAN, Şerife, **Medrese Tabirinin İlk Defa Ortaya Çıkışı, Selçuklular Zamanında Medreselerin Kuruluş Sebepleri ve Medrese Eğitimi**, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007.

SARIKAYA, Yaşar, “Osmanlı Medreselerinin Gerilemesi Meselesi: Eleştirel Bir Değerlendirme Denemesi”, **İslam Araştırmaları Dergisi**, Sayı 3, Ankara 1999, s.23-39.

TEKELİ, Selim-Selim İLKİN, **Osmanlı İmparatorluğunda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1999.

TÜLÜCÜ, Süleyman, “Ünlü Bir Osmanlı Alimi İmam Birgivi ve İzhârı”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, Cilt 8, s.107-113.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devletinin İlmîye Teşkilatı**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1988.

ÖZGEÇMİŞ

İbrahim AYDOĞDU, 01.03.1989'da Ünye'de doğdu. İlköğretimini Çaybaşı İlçesi Köklük Köyü'nde bitirdi. 2006 yılında Çaybaşı Lisesini bitirdikten sonra, 2007 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde Lisans eğitimine başladı. 2011 yılında Lisans Eğitimini bitirip 2012 yılında aynı üniversitenin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Tarihi Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansa başladı.